

ŞÜKRAN YİĞİT BURASI RADYO ŞARAMPOL

BURASI RADYO ŞARAMPOL

**ŞÜKRAN
YİĞİT**

iletipim

roman

ŞÜKRAN YIĞIT • Burası Radyo Şarampol

ŞÜKRAN YİĞİT 1961'de İstanbul'da doğdu, Ankara'da büyüdü. ODTÜ Endüstri Mühendisliği Bölümü mezunu. *Ankara, Mon Amour!* (2003), *Bir Akdeniz Kedisinin Hatıraları* (2004) ve *Çatıkatı Aşıkları* (2008) adlı romanları İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Halen Frankfurt'ta yaşıyor.

-

İletişim Yayınları 2956 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 517

ISBN-13: 978-975-05-3013-5

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Duygu Çayırıcıoğlu

KAPAK Cihangir Aytuğ

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadag, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ŞÜKRAN YİĞİT

Burası Radyo Şarmpol

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Antalya - Şarampol

Şarampol Mahallesi	9
Her Şeyin Değiştiği Yaz - 1980 Yazı	12
Kitabım	26
"Kalkın, Gece İhtilal Olmuş!"	29
Ali	37
Sınıf Birincisi - "Working Class Hero"	43
Radyocu Asım	85
Kehribar Yalnızlığı	90
"Mamy Blue", Karanfiller ve Turunç Reçeli	104
Gecede	107
John Lennon'ın Öldüğü Gün	114
İlk Kayıp	126

2. BÖLÜM

Berlin - Kreuzberg

Berlin, Ocak 2013: "Where Are We Now?"	143
Berlin - 1987 Kışı	149
Arkadyus, Kreuzbergli Arkadyus	157
Benim Kaybettiklerim	170
Mine Abla ve DDR	192
Mayıs 1988 - Annem, Checkpoint Norbie ve Radyo Sansibar	198
Ayrılık - "Love Will Tear Us Apart"	205
Arkadyus'un Ardından	210
1988 - Yanık	215
Radyo Berlin - Ella ve Antalya	221
Sweet Spot	241
İstanbul - 1996	243
Kasım 1989 - Nisan 1990: "Helplessly Hoping"	254
Aralık 2019	278

1. BÖLÜM

Antalya - Şarampol

*Söyle bana çocuğum
Antalya'da saatler
şimdi kaçıyor?*

- BAKİ SÜHA EDİBOĞLU

Şarampol Mahallesi

On dört yaşımdaydım. Hiçbir şeyimiz yoktu. Yoksulduk. Yoksul ama mutsuzduk. Şarampol Mahallesi'ne temmuzla birlikte çöken güneşin altında annelerimiz Dokuma'ya, babalarımız restoran mutfaklarına çalışmaya giderlerdi. Birbirimizden başka hiç ama hiçbir şeyimiz yoktu. Tek tesellimiz, mahallenin, içinde mecalsiz küçük vantilatörlerin dönüp durduğu, tek katlı, iki gözlü, yan yana bloklar halinde dizilmiş evlerinin açık pencerelerinden sokağa yayılan televizyon sesleri arasında kar-puz yiyerek seyrettiğimiz filmlerdeki gibi “yoksul ama mutlu” olmaktı.

Liseye başlayalı üç hafta olmuştu ama kendimi hâlâ hiçbir yerin ve hiçbir şeyin bir parçası olarak hissedemiyordum. Geçmişin çocukluk, geleceğin ise sadece bir bilinmezlik olduğu o boşlukta, ne çocuk ne de yetişkin olunan o on dört yaşın başıboşluğunda tek başıma ve her defasında daha büyük daireler çizerek evden okula, okuldan eve gidip geliyordum. Dinî inançlarım o yaş için fazla kuvvetli değildi ama yalnızlığım da tanrısal bir sebep olduğunu düşünmekten de kendimi alamıyordum. Çünkü tek çocuktum, çünkü solaktım, çünkü boyum yaşıtlarımın hepsinden uzundu ve hatta son günlerde sol ayağı-

min sağ ayağımdan daha hızlı büyüdüğünü gözlemliyor ve daha da büyümesinden korkuyordum. Başka korkularım da vardı tabii ki: Gerçek korkulardı bunlar. Annemin bir gün eve gelmek yerine Garaj'dan bir otobüse biniverip gitmesinden, babamın turist bir kadının peşine takılıp bizi terk etmesinden korkuyordum. Sıkıyönetimden, sokağa çıkma yasağından, gazetelerde, "döndü" denilen hayatın bir türlü normale dönmemesinden, yani kayıplara karıştığı fısıldanan Cengiz Abi'yi bekleyen Mine Abla'nın gözyaşlarının dinmemesinden korkuyordum. Aslında modern matematikten, kompozisyon dan ve beden eğitimi dersinde kasadan atlamaktan da korkuyordum. Ama en çok on altı yaşına gelmekten korkuyordum. Yani annemin babama kaçtığı yaşa gelmekten ve geçen yaz, bir salı günü saat biri on üç gece aniden yakama yapışan mutsuzluk fikrinin, Şarampol asfaltına hiç bitmeyecekmişçesine çöken bir ağustos sıcağı gibi hayatıma çöküverip, bir ömür boyu peşimden gelmesinden korkuyordum. O günden beri saatin biri on üç geçmesinden, ayrıca üç yıldır beşe yirmi iki kalmasından ve beş yıldır da sabahları sekize on yedi kalmasından korkuyordum. Fakat bunlar geçiştirilebilir korkulardı. O saatlerde saate bakmıyordum. Eğer yanlışlıkla bakarsam –ki bu çok az başıma geliyordu– hemen saatimi bir dakika geri alıp hızlı hızlı ikişer ikişer iki yüz kırka kadar sayıp tekrar bakıyordum. Sonra da bir dakika ileri alıp, kafamda sesimi olabildiğince değiştirip kendi kendime, "Geçti zaman, su gibi geçti zaman, zavallı yelkovan farkına bile varmadan," diyor ve hayata kaldığım yerden devam ediyordum. Hayatta kaldığım yerlerse hep aynı oluyordu. Kışları biri on üç gece fırında, beşe yirmi iki kala evde divanın üstünde, saat sekize on yedi kala ise Şarampol Caddesi'nde oluyordum. Eskiden hep Rengin ve Engin'le birlikte. Yani Rengin'in her köşede 052'nin yolunu gözlemeye başlamasından ve Engin'in artık kızlarla gezmekten vazgeçmesinden önce. Sonra da, babaları tayin edilip Merzifon'a taşınmalarıyla hayatımdan ilelebet çıkıp gitmelerinden önce.

Bir oyun gibi başlayan, önce öylesine söyleniveren ama konuştukça mayalanan ve nihayet hayatımızın orta yerine yerle-

şip, her şeyi darmaduman eden üç haneli bir sayı, üstelik asal bile olmayan bir sayı bir anda bir dolmuş şoförü olarak ete kemiğe bürünmüş ve ilk gerçek arkadaşımı alıp götürmüştü. Öfkeliydim, kırgındım, kendimi ihanete uğramış hissediyordum. Ve en kötüsü de bunun nedenini bilmiyordum. Âşık olmanın daha geçen yaza kadar filmlerin, şarkıların, romanların içinde bir fikir olarak kendi kendine yaşayıp gittiği yerden kalkıp, kimbilir hangi köşeleri dönerek, Şarampol Mahallesi'ne kadar uzanıp Mine Abla'yı kuyumcu nişanlısından ayırtıp, devrimci Cengiz Abi ile sözlendirtmesini, hayatıma yönelik bir tehdit unsuru olarak değil de aksine görülmemiş bir yenilik olarak heyecanla selamlayan ben, söz konusu aşk Rengin'in olunca... Evet, söz konusu aşk Rengin'in olunca... Zoruma gitmişti.

O gün, "Eğer birine söylersen bir daha konuşmam senle!" deyip, 052'nin dolmuşuna atlayıp gitmişti Rengin. Ve o an bambaşka, hiç tanımadığım bir insan olmuştu sanki. Dolmuşun arkasından bakakalmıştım. İçim bomboş kalmıştı. Hiçbir zaman hakkıyla tamamlanamayacak, hep yarım, hep eksik kalacak bir vedanın boşluğu sarmıştı içimi. Oysa henüz birkaç ay önce dünyada her şey yerli yerinde değil miydi?

Her Şeyin Değiştiği Yaz - 1980 Yazı

-

Rengin ve Engin'i tanımadığım bir zaman var mıydı benim? Yoktu. Engin bizden bir yaş büyüktü fakat sanki üçümüz bir arada dünyaya gelmiş gibiydik. Elbette aramızda çeşitli konularda görüş ayrılıkları, davranış farklılıkları ve hatta çıkar çatışmaları olurdu, ama bunlar değildi aslolan. Aslolan bunların bazen bir günde, bazen bir saatte bazen de bir dakikada unutulup vermesiydi.

Renginler eskiden bizim sokakta oturuyorlardı ama ilkokulu bitirdiğimiz yıl mahallenin çıkışında yeni yeni yükselmeye başlayan apartmanlardan birisinin alt katına taşınmışlardı. Yine de bize yakındı evleri. Dört yüz elli dört adımda bizim evden onların evine varabiliyordum. Ancak sonra, geçen yazın başında, Konyaaltı'ndan obaya taşınacağı gün, ne zamandır adımlarımı saymadığımı fark edip de yolu bu kez dört yüz bir adımda geldiğimde tuhaf bir huzursuzluk sarmıştı içimi. Sanki o yazın bütün yazlardan farklı olacağı doğmuştu içime. Tekrar eve dönüp, adımlarımı yeniden saymayı düşündüm ama bu saati bir dakika geri almak gibi kolayca yapılamadığı için vazgeçtim. Çünkü elimde çadırım ve ayrıca giyeceklerimi doldurduğum büyük bir torba vardı. Bu dört yüz bir adım meselesini unutmaya karar verip uzun uzun bastım zile. Rengin'in annesi Se-

miha Teyze açtı kapıyı. Semiha Teyze her sene dediği gibi, “Sen de gel bizimle,” demişti, “N’olucak, yaz günü, nerde yatsanız olur!” Ve ben de her sene yaptığım gibi çadırımı ve giyeceklerimi alıp erkenden çıkmıştım evden. Semiha Teyze çadırımı görünce gülmüş, “Bu çadır hâlâ duruyor mu? Koca kız oldun Filiz! Hâlâ sığıyor musun kız sen bu çadıra?” deyip mutfığa girmiş, ben de her zamanki gibi bir türlü uyanmak bilmeyen Rengin’i uyandırmaya gitmiştim. Sonra İsmail Amca’nın elinde bir bavul, Semiha Teyze ile Engin’in iki ucundan tuttukları büyük bir çamaşır sepetine doldurulan kapacak ve elimizde naylon torbalarla Şarampol Caddesi’nden inip Konyaaltı dolmuşunu beklemeye başlamıştık. İşte 052 de o gün girmişti hayatımıza.

Engin artık büyüdüğü için o gün ilk kez İsmail Amca ile birlikte şoför mahalline oturmuştu. Semiha Teyze, ben ve Rengin ise en arka koltuktaydık. Anlattıklarımı hiç ilgilenmiyor gibiydi Rengin. Sorduklarıma cevap veriyordu vermesine ama uzakta bir yere takılı gözleri ve dudaklarında pek aşına olmadığı bir gülümseme ile sorduklarımı geçiştiriyordu sanki. Sahile geldiğimizde inip obaya doğru ilerlerken fısıldadı kulağıma:

“Biliyor musun, yol boyunca bakıştık!”

“Kimle?”

“Eh kim olacak canım? Şoförle tabii ki... Görmedin mi, gözleri ne kadar güzeldi!”

“Görmedim,” dedim ve çadırımı kurmak üzere obanın ön tarafına doğru yürüdüm.

Elbette ki okulda da oluyordu buna benzer şeyler. Rengin gelip anlatıyordu bana. Mesela, “Nuray’a birisi konuşma teklif etmiş, şu çocuk da bana bakıyor galiba, bak görürsün, şuraya yazıyorum, bu Muharrem gelir yakında yanımıza,” gibi şeyler söylüyordu. Ben de ilgileniyordum elbette söyledikleriyle ama ne kendimi ne de Rengin’i bir aşkın gerçek kahramanları olarak görebiliyordum. Hatta devrimcilerin bir öğlen toplanıp okul çıkışına gelerek, kızlara bakmak, asılmak, takip etmek ya da konuşma teklif etmek için okulun önünde bekleyen ne kadar erkek varsa sopaladıkları gün, Rengin’in, “Yazık ama,” sızlanışlarına karşı, “İyi oldu, hem de çok iyi oldu,” diyen En-

gin'le birlikte saf tutmuştum. Bu atışma, Rengin'in, "Amma merhametsizsiniz be," diye kalkıştığı atağı, Engin'in, "Bunların hepsi lümpen be, nesine acıyacaksın?!" diye savuşturması ve ardından Rengin'in, "Dernekte öğrendiklerinle bize hava atma!" demesi üzerine Engin'in bizi orada bırakıp gitmesiyle son bulmuştu. Lümpen ne demekti? Hem Engin derneğe mi gidiyordu? Bu yeniliklerin hiçbirinden haberim yoktu. Dahası, Rengin'in de bunları benimle konuşmaya niyeti yoktu. Israrla, "Nerde bu dernek?" diye üst üste sorunca, "Memurevleri'nde bir yerde galiba, ne bileyim ben!" deyip konuyu değiştirdi.

Oysa ben Rengin'le bu konuyu daha çok konuşmak istiyordum. Çünkü eşitlik ve halk sözcüklerini duyunca heyecanlanıyor, bazen sokaklarda yüksek sesle çalınan Cem Karaca'nın şarkılarını Barış Manço'nun şarkılarından daha çok seviyor, sınavlarda "cevaplar" yerine "yanıtlar" yazıyor ve fırsat buldukça, "olanak" diyordum. Babamın Demirelci olmasını anlaşılmaz, tuhaf ve hatta ilahi bir fenomen olarak değerlendirirken, annemin açıkça itiraf etmese de Ecevitçi olmasını daha normal karşılıyordum. Ayrıca Mine Abla'nın babamın tüccarlar kulübünden dediği kuyumcu nişanlısından ayrılıp, annemin fabrikadaki sendikadan tanıdığı devrimci Cengiz Abi ile sözlenmesinde ve bunu Mine Abla'nın mutlulukla, "Kismet işte," diye yorumlamasında kismetten daha isabetli, daha umut verici ve daha sıcak bir şeylerin varlığını sezinliyor ve bunu sokakta yürürken ya da evde yalnız değilken her düşündüğümde, gülümsememi görmesinler diye belli etmeden elimle ağzımı kapatıyordum.

İşte her zaman dört yüz elli dört adım tutan yolun o gün dört yüz bir adım tutması ve 052'nin Rengin'le bakışa bakışa bizi Konyaaltı'na bırakması ile başlayan o yaz, Rengin'in her fırsatta, ısrarla yol kenarına çıkıp arabalara bakmamızı istemesiyle devam etti. Ama bunun dışında birbirimize giden yolu henüz tamamen kaybetmemiştik. Bütün gün sahilde oturuyor, yüzüyor, balık tutuyor, yengeç topluyor, akşamları ise çoğu zaman kumların üstünde uyuyakalıp Semiha Teyze'nin uyandırması ile yerlerimize geçiyorduk. Hatta temmuz so-

nunda yıllar önce Engin'in elhamdülillah ile "eyyambuhur"u birbirine karıştırmasıyla icat ettiğimiz töreni de yine bildiğimiz gibi yapmıştık. Yani bir ipten geçirip yan yana dizdiğimiz gazoz kapakları, anahtarlar, eski çay kaşıkları ve oradan buradan topladığımız metal parçacıklarından oluşan silahlarımızı okuyup üfledikten sonra boyunlarımıza geçirip de, sahilde yan yana oturup "eyyambuhur"a meydan okurken neredeyse dünyanın bundan daha mükemmel olamayacağını düşünüyorduk. O uçsuz bucaksız maviliğin içinde olmak, onun bir parçası olmak, istediğimiz yere kadar sonsuz kulaç atabileceğimizi düşünmek ve bunun verdiği özgürlük fikri ruhlarımızın en ücra köşelerine kadar yayılırken değil 052, gelmiş, geçmiş ve gelecek bütün sayıları unutuveriyorduk. Ama maalesef az sonra Rengin her şeyi silbaştan tekrar hatırlıyor ve ağustos sıcaklığının altında yolun kenarına oturup 052'nin geçmesini bekliyorduk. Bir süre sonra 052 geçerken bize kısa bir korna çalmaya başlamıştı. Artık önlenemez sona doğru adım adım yaklaşıyorduk.

Ağustos ayı ortalarında izne çıkınca annem de yanımıza taşındı. Semiha Teyze nereden bulduysa portatif bir karyola bulmuş ve annem için obanın girişine koymuştu. Ayrıca Mine Abila da hemen her gün sabah geliyor, akşamüstü dolmuşla tekrar şehre dönüyordu.

Bir pazar günü öğleden sonra Cengiz Abi de gelmişti. O gün öğle yemeğini yemiş, tekrar denize girmiş, Engin, Rengin ve ben yüzme yarışı yapmış ve yarışı yine ben kazanmıştım. Sahile çıkmış nefes nefese dinlenirken Cengiz Abi geldi yanımıza. Elinde sigarasıyla hemen yanı başımıza, dizlerinin üzerine çöktü. Gülümsüyordu, gülümseyince de bütün yüzüyle gülümsüyor, yüzüne bir aydınlık yayılıyordu.

"Bakıyorum da tatilin keyfini siz çıkarıyorsunuz... N'aapıyorsunuz bakalım bütün gün?"

Büyüklerin bize böyle sorular sormasına alışkın değildik. Üçümüz birbirimize bakıp omuzlarımızı silktik.

"Kitap falan okuyor musunuz tatilde?" diye devam etti Cengiz Abi.

Tekrar birbirimize baktık. Arada sırada, bulduğumuz zaman okuduğumuz cep fotoromanlar sayılmazdı herhalde; o yüzden, Rengin ve ben sustuk. Fakat Engin içinde gururun ve mahcubiyetin karmakarışık olduğu, deniz tuzundan kızarmış gözleriyle Cengiz Abi'ye döndü ve, "Ben dergi okudum dernekte... Arkadaşlarla!" dedi.

Cengiz Abi gülümseyerek, "Nerde bu dernek?" diye sordu.

"Yıldız Caddesi'nde, ama birkaç kere gittim sadece. Sonra buraya geldik işte."

Cengiz Abi ayağa kalktı, "Ben size getireyim bir dahaki sefere bir-iki kitap," deyip gitti. Sevinmişim. *Bir Genç Kız Yetiştiriyor* dışında bir kitap okuyabilecektim nihayet. Az sonra Mine Abla ile bize uzaktan, "Alasmarladık," deyip birlikte obaların arkasından yola doğru kaybolurlarken arkalarından koşmaya başlamıştım ve gücüm yettiğince bağırıyordum:

"Cengiz Abiiii, kitabı unutma sakın!"

"Unutmam, unutmam!" diyerek el salladı Cengiz Abi yine gülümseyerek.

Arkamdan Rengin de koşmaya başlamıştı. "Hadi üstümüzü giyip yolcu edelim Mine Ablaları," dedi bana. Bunu söylerken obaya doğru koşmaya devam ediyordu.

Anlamıştım. Onları yolcu eder gibi yaparken, 052'yi bekleyecektik yine. İstemeye istemeye arkasından gidip bir hamlede şortumu, gömleğimi giydim ve ıslak mayonun üstünde sırlıklam olmalarına aldırmadan Rengin'le yola doğru yürümeye başladım. Tam yola yaklaşırken bir dolmuş durup Mine Abla ile Cengiz Abi'yi alınca, "Amaaan..." dedi Rengin. Tekrar geriye döndük.

O öğleden sonra bütün ısrarlarımıza rağmen bir daha denize girmedi Rengin. Obaya gidip yattı. Akşamüstü yanına gittiğimde, hâlâ yatağında yüzükoyun yatıyordu. Yanına yaklaştığımı hissetmiş olmalıydı ki birden dirseklerinin üzerinden başını kaldırdı ve bana baktı.

"Sen bana artık niye hiç film anlatmıyorsun? Eskiden ne çok anlatırdın."

"Sıkılıyorum artık anlatırken de ondan!"

“Hadi be Filiz, bir film anlatsana...”

Gözleri dolu doluydu sanki Rengin’in. Yanına oturdum.

“Tarık Akan filmi mi olsun?”

“Yabancı film olsun!”

Durakladım. Rengin’e hiç yabancı film anlatmamıştım. Hep yerli film anlatırdım, zaten onu anlatmayalı da çok olmuştu. Ben düşünürken, bu kez gülümseyerek tekrar başını kaldırdı Rengin.

“Hani hatırlıyor musun, sen Türkan Şoray’ın ona kadar iki kere öpüşünce, Hülya Koçyiğit’in de sekize kadar bir kere öpüşünce hamile kaldığını söylüyordun.”

“Evet,” dedim hafifçe kızarak, “ama Filiz Akın da hiç öpüşmeden kalmıştı bir kere...”

Eski kavgalarımızı hatırladık. Kaç kere öpüşülürse hamile kalınacağı yönündeki kavgalarımıza en sonunda sayılarla bir çözüm bulmuştuk. Tam üç aşağı beş yukarı bir sonuca vardığımızı düşünüp, hesaplarımıza Jennifer Jones’u da dahil etmek üzereyken Mine Abla gelmiş ve bütün hesaplarımızı altüst etmişti.

Beşinci sınıfın son günleriydi. Renginler henüz bizim sokaktan taşınmamışlardı. Babamın her zamanki gibi işte, annemin ise gece vardiyasında olduğu bir akşam Rengin’le tam hesaplarımıza dalmıştık ki Mine Abla gelmişti. Ta o zamanlar da annemin işte olduğu akşamlarda babam gelinceye kadar gelip bana göz kulak olurdu Mine Abla. Rengin’le günlük defterlerimizin en arkasını bu hesaplara ayırmıştık. Her film seyredişimizde Rengin ve ben ayrı ayrı, öpüşme sayılarının ve sürelerinin hesaplarını tutuyor, sonra da birbirimizinkilerle karşılaştırıyorduk. Tabii ki her şey açık açık yazılmıyor, geliştirdiğimiz şifreleme sistemine göre: Türkan Şoray, ŞT; Hülya Koçyiğit, KH; öpüşme sayısı, Sayı ve “Kaça kadar sayınca” da Kaç olarak not ediliyordu. Mine Abla yanımıza oturup da, öyle ne yaptığımızı sorunca ve ben de tam matematik diyeceğimizi sanırken Rengin birden Mine Abla’ya dönmüş ve soruvermişti:

“Mine Abla, çocuk nasıl oluyor?”

“Nasıl olacak canım...Tövbe tövbe...” deyip gülmeye başlamıştı Mine Abla. Rengin bir de o sayılarla ne yaptığımızı anla-

tınca bu kez gözlerinden yaşlar gelinceye kadar gülmüş ve sonra da her şeyi bütün açıklığı ile anlatıvermişti. Biz Rengin'le dünyanın en büyük sırrını öğrenmişçesine afallamış bir halde otururken, Mine Ablâ önümüze birer bardak su koyup, "Hadi birer bardak su için bakiim, bayağı korktunuz siz," deyip tekrar gülmeye başlamış ve hemen Rengin de ona katılmıştı. Ben ise aylar süren çabalarımızın boşuna olduğunu kabullenemeyip hesaplarımızı bir süre daha tutmaya devam ettiysem de sonunda bu işten yavaş yavaş vazgeçmiştim.

"Yabancı film anlatamam. Tarık Akan filmi olsun mu?"

"Yok, başka bir şey anlat."

"Ne anlatayım?"

"Kızın adı Rengin olsun, erkeğinki de Namık!"

Tek tanıdığımız Namık bizim sınıftaki, o güne kadar hakkında konuşmaya bile değer bulmadığımız Namık'tı.

"Hangi Namık?" dedim hayretle.

"Offf Filiz!" dedi Rengin yerinden kalkarken. Anlamıştı Namık deyince hangi Namık'ı düşündüğümü.

Korkuyordum. Rengin'e o filmi anlatamazsam, o da buradan kalkıp giderse, o günlük defterlerimizdeki hesapları unuttuğumuz gibi, filmleri de unutacağımızdan ve bir daha asla beraber "eyyambuhur"u beklemeyeceğimizden. Ne olduğunu ancak daha sonra; o dolmuşun ardından bakakalırken anlayıp, ilikle-rime kadar hissedeceğim o boşluktan korkuyordum:

"Otur, otur, tamam valla anlatacağım!"

"Geçti artık, kendi kendine anlat sen!" dedi Rengin ve gitti.

O gece çadırımda tek başına uyudum ve ertesi gün erkenden uyandım. Rengin'in yatağına gidip, her zaman yaptığım gibi onu uyandıracak ve her şeye yeniden başlayacaktım. Fakat gittiğimde Rengin'i yatağında ilk kez gözleri açık buldum. Beni görünce gülümsedi.

"Yola çıkalım mı biraz?" diye sordum.

"Antalya'ya pazara gidelim," diye cevap verdi Rengin.

Aslında pazara ya İsmail Amca gidiyordu ya da annem gelirken, pazardan taze meyve sebze getiriyordu. Biz hiç gitmi-yorduk pazara, çünkü giderken yürüyerek gitsek bile, dönüşte

yükler olduğu için dolmuşu binmek ve yol parası vermek gerekiyordu. O yüzden, zaten her gün işe gitmek için Antalya'ya giden İsmail Amca ya da zaten dolmuşla buraya gelen annem gidiyordu pazara.

Semiha Teyze, "Nerden çıktı şimdi pazara gitmek?" dediyse de sonunda elimize biraz para verip gitmemize razı oldu. Giderken yürüyerek gidecektik. Dönerken de dolmuşla gelecektik. "Karpuz falan yüklenmeyin sakın," diye tembihledi Semiha Teyze, İsmail Amca akşam nasılsa getirecekti, yalnız iki kilo taze fasulye almayı sakın unutmayacaktık. Pazar torbalarını aldım ve obanın önünde oturup, geceliğini çıkarmak için içeriye giden Rengin'i beklemeye başladım. Biraz uzamıştı Rengin'in gelişi, içeriye doğru seslendim:

"Rengin, hadi, çok sıcak olmadan varalım pazara!"

Rengin cevap vermedi fakat az sonra karşımda belirdiğinde o kadar gecikmesinin nedenini anlamıştım. Her zamanki gibi bermuda şort ve tişört yerine sarı desenli, fırfırlı bir bluz ve kot bir etek giymişti Rengin. Ayaklarında ise kesler yerine açık, yüksek topuklu yazlık ayakkabılar vardı. Gözlerimi aşağıdan yukarıya doğru çevirdiğimde yüzündeki kırmızılıklara takıldı gözüm.

"Allık canım işte," dedi.

"Güzel olmuşsun," dedim, asıl amacımızın pazara gitmek olmadığını sezerek.

"Valla mı? Hadi annem görmeden kaçalım."

Koşarak yola çıktık. O gün Teoman Paşa'da kuruluyordu pazar. Yani Varyant'tan yaklaşık olarak yirmi yedi-yirmi sekiz dakikada yürüyebilirdik. Ama her taşını artık ezbere bildiğimiz bu yolu daha önce Rengin'in topuklu ayakkabıları ile hiç yürümemiştik. Yükselmeye başlayan ve az sonra bütün şehre hâkim olacak güneşin altında her ikimizin elinde birer pazar torbası yavaş yavaş yürüyorduk. Şikâyet etmeden adımlarımı mümkün olduğunca yavaşlatıp Rengin'e uydurmaya çalışıyordum. Bir süre sonra Rengin, "Vuruyor biraz," dedi ayakkabısını göstererek. "Çıkar, eline al istersen, eğer acıtıyorsa," dedim. "Olmaz," dedi Rengin.

Yokuşun başına geldiğimizde artık iyice yavaşlamıştık; yine de, kendimi tutuyor, neden keslerini giymediğini sormuyordum. Rengin'in gözü yoldaydı. Sorduklarıma kısa kısa cevaplar veriyor, o sırada benimle beraber olduğunun farkında olduğuna dair en ufak bir ipucu dahi vermiyordu. Daha önceleri sokakta, ilişiverdiğimiz bir duvarın üzerinde, okul yolunda, limanın kayalıklarında ya da Konyaaltı Plajı'nın yarı karanlığında saatler süren oyunlarımızın, konuşmalarımızın, gülüşmelerimizin, sırlarımızın ve hayallerimizin yerini şimdi zar zor ilerelebildiğimiz gri, sıcak bir asfalt, giderek şehrin tüm kıvrımlarına yayılan boğucu bir nem, hızla yanımızdan geçen arabalar ve tarifsiz bir can sıkıntısı almıştı. Rengin'i kaybetmeyi göze alamıyordum fakat ne her türlü kırgınlığı, fesatlığı, öfkeyi ve yalanı çözüveren o "Bi oturup konuşsak," çarelerinden ne de insanı kendi kuralları olan başka bir âleme götüren aşkın ruh hallerinden haberdardım. Ama onu geri kazanmak için ne anlatacağım filmlerin, ne icat edeceğim oyunların ne de uğurlu ya da uğursuz sayılarının yeteceğini de artık anlamıştım. Ve bu çaresizlikten o kadar bunalmıştım ki 052 birdenbire yolun karşı tarafında görüldüğünde neredeyse hafiflemiş hissetmiştim kendimi. Rengin'e baktım, o da görmüştü. Kısa bir korna çalıp, elini kalbine götürdü 052. Rengin'in allıktan ve sıcaktan zaten al al olan yüzü iyice kızarmıştı. Heyecanla, ela gözleri çakmak çakmak bana döndü:

"Gördün mü yaptığı işareti?"

"Evet," dedim sevincine ortak olmaya çalışarak, "seni seviyor galiba!"

Sevinçle gülümsedi ve, "Gel bakiim, bir öpiim ben seni, akıllı Bıdık!" diye yanağımdan öptü beni Rengin.

"Bıdık deme bana!"

"Tamam, tamam, hadi yürü," diye koluma girdi bu kez. Neşesi yerine gelmişti, yüksek topuklu ayakkabılarıyla ayakları yerden kesilmiş gibi yürüyor, Varyant'ın en yokuş dönemecinde uçar gibi ilerliyordu. Ben onun ruh halindeki bütün bu değişiklikleri bir yandan tek tek zihnime kaydederken bir yandan da canhıraş o güne kadar seyrettiğim ya da anlattığım bü-

t n filmleri aklımdan tek tek geçirip bu yeni duruma alışmaya, onunla barışmaya, 052’den korkmamaya ve Rengin’e sarı fırfırlı bluzun çok yakıştığını kabul etmeye çalışıyordum.

Nihayet deniz kenarından i sokaklara girip de elli altı dakika sonra pazara gelebildiğimizde ev kadınları ve çocuklar pazarı çoktan doldurmuşlardı. Kadınlar tezgâh tezgâh dolaşıp pazarlık ediyor, pazarcılar bas bas bağılıyor ve bütün bunların üstüne bir de bir helikopter gürültüyle pazarın üstünde dolaşıyordu. Susuzluktan bayılmak  zereydik. Testiciden birer bardak su içtik ve hızla domates, soğan, kabak, üzüm ve yeşillikleri aldık. Her alışverişten sonra geri kalan paramıza bakıyor, dolmuş parasını harcamamaya çalışıyorduk. Tam, “Ayşe bel kıvırıyor, Ayşe bel kıvırıyor!” diye bağıran pazarcının yere yayılmış fasulyelerinden seecektik ki Rengin, “Sen seç, ben şuradan sivri biber alıp geliyorum,” diyerek arka tarafımızdaki tezgâhı gösterdi. Tek tek seçtiğim fasulyenin iki kilo çekeceğine kanaat getirip, tam ayağa kalkıp torbayı tartması için pazarcıya vermek üzereydim ki kalabalıkta tanıdık bir silüeti seçer gibi oldum. Yeşil desenli gömleği, kulaklarını örten kumral saçları ve bıyıkları ile 052 geçmişti sanki tezgâhların arasından. Rengin’e haber vermek için arkama döndüğümde Rengin’i göremedim. Hemen parayı ödeyip Rengin’i bulmam ve haber vermem lazımdı. Ancak parayı verirken paranın Rengin’de olduğunu ve elimdeki paranın ancak bir buçuk kilo fasulyeye yettiğini gördüm. Pazarcı bunu duyunca, “İyi, iyi al git hadi, benden olsun,” dese de elimdeki bütün parayı harcamış olmuştum.

Sivri biber tezgâhının etrafına tekrar baktım, Rengin görünürde yoktu. Pazarı aramadan önce yine fasulye tezgâhının yanında bekledim bir süre. Ama o itiş kakış içerisinde orada ayakta durmak imkânsız gibiydi. Ağır pazar torbası elimde, tezgâhların arasında dolaşmaya başladım. Sıcak ve nem iyice artmıştı ve yine susamıştım, testiciye sonra veririm desem, bir bardak su verir miydi acaba? Ya da eskiden yaptığımız gibi evlerden birisinin kapısını alsam?

Bütün pazarı iki kere dolaşıp Rengin’i bulamayınca tekrar fasulyecinin yanına döndüm. Bir an eve, Şarampol’e gitmeyi d -

şündüm fakat annemin gündüzcü olduğu ve evin anahtarını obada bıraktığım geldi aklıma. Zaten Rengin'siz nereye gidecektim ki? Hem o zaman Rengin annesine ne diyecekti? Tekrar pazarı dolaşımtansa orada beklemeye karar verdim.

Yirmi dört dakika sonra Rengin göründü. Dudaklarında, gözlerindeki suçluluk duygusunun gölgesinde kalmış, bir an önce kaybolup gitmek isteyen bir gülümseme vardı.

“N’olur kızma! Elimizde pazar çantalarını görünce, pazara gideceğimizi anlamış, arkamızdan gelmiş. Biraz konuştuk val-la. Çok mu bekledin?”

O an, “Çok bekledim, üstelik bütün pazarda da seni aradım!” diye bağırmak istedim ama sesim çıkmıyordu. Daha bir saniye öncesine kadar simsiyah bir öfkenin, dışarı çıkmak için bütün damarlarımı zorladığını hissederken şimdi sadece ağlıyordum. Rengin koluma girdi, kalabalığın içinden geçip caddeye doğru yürümeye başladık. Dolmuşa bineceğimiz köşeye geldiğimizde benim yanımda hiç para kalmadığını söyledim. Rengin cüzdanını açtı. Onda da sadece bir kişilik dolmuş parası kalmıştı geriye. Çünkü dayanamayıp o kırmızı tokayı da alıvermişti Rengin, bende biraz para kalmıştır diye düşünerek.

“Yine yürüyeceğiz o zaman,” dedim çaresiz, “hem de bu yüklerle!”

“Yok,” dedi Rengin, “binelim bir dolmuş, n’apalım bir kişilik para veririz biz de.”

“Olmaz, kabul etmezler.”

“Niye etmesinler canım... Tamam, o zaman sen bu parayı verirsin, ben de vermem!”

“Ya indirirse adam yolda... Kaç kere oldu öyle...”

“Yok, yok indirmez.”

Rengin’in bu sözlerinin ardından, gökten düşer gibi 052 duruverdi önümüzde, dolmuş boştu. Rengin’in gözleri sevinçle gülüyordu.

“Bak gördün mü? Namık nasıl yetişti hızır gibi...”

Durakladım, 052’nin bir adı vardı demek: Namık! Ve bu Namık bizi eve götürecekti. İstemiyordum. Suç ortaklığı değildi korkutan. O boş dolmuşa binmek, ait olmadığım bir dünyaya

girmek demekti. Zararsız bir sayı gibi görünen 052, şimdi Namık olmuştu, bıyıklıydı, arkamızdan geliyor ve kalbini gösteriyordu.

Durakladığımı gören ve binmeyeceğimi anlayan Rengin cüzdanını açtı, bana tek kişilik dolmuş parasını uzattı.

“Bir de arkadaş olacaksın! Sarı çıkan! Al bu parayı, bir sonraki dolmuşu bin, eve gelmeden trafonun orda in. Ama sakın obaya gitme, çünkü beraber gideceğiz. Birine de söylersen bir daha konuşmam senle! Tamam mı?”

O soruya cevap verip veremediğimi hatırlamıyorum. Ondan sonra yaptıklarım ise bugün bile kendisini ruhumdan kurtaran bedenimin bir mucizesi olarak görünüyor bana: Bir sonraki dolmuşu binmem, trafonun önünde inmem, orada; gölgelik tek bir ağacın bile olmadığı, o trafonun yanında, artık bir ateş topu gibi yükselmiş güneşin altında Rengin’i yetmiş iki dakika beklemem, susuzluğumu gidermek için üç domates yemem. Ve artık bayılacağımı hissettiğim an trafonun yanına torbaları bırakıp, dolmuşla geldiğim yolu gerisin geri yürüyerek önce pazara, oradan şehir merkezine ve nihayet Şarampol’e varmam, Mine Ablaların zilini çalmam ve zili çalmamla birlikte her şeyin karanlığa gömülmesi. Ama en çok hatırladığım içimdeki o tarifsiz boşluk, pazardaki gözyaşlarımı alıp götüreren ve yerine hiçbir şey bırakmayan o boşluk.

*

Alnıma koyduğu ıslak havlu ile birlikte gözlerimi açtığımda, “Ateşi kırkı geçti akşam, güneş geçmiş bu çocuğun başına,” diyordu Mine Abla Hacı Teyze’ye. “Hah uyanmış mı benim güzelim? Eve yollamadık seni akşam, bugün de burada kalıyorsun. Annen de işe gitti zaten!”

“Babam evde değil mi?”

“Babanın da işi varmış. Bir tarla davası mıymış neymiş galiba. Elmalı’ya gitmiş erkenden.”

Kalktım, sendelemeden yürümeye çalışıyordum. Mine Abla kendi geceliğini giydirmişti bana. Gömleğimi ve şortumu aradım. Annem yıkamak için götürmüştü giderken. “Yabancı yer

miydi burası?” Gecelikle oturacaktım ve yüzümü yıkadıktan sonra “derhal” kahvaltı edecektim.

Mutfakta fısıltıyla kulağıma eğildi Mine Abla:

“Dün gece çok sayıkladın, havale geçirdin çocukluğundaki gibi. Bana bak kız! Hadi Rengin’i anladık da, o 052 neyin nesi oluyor? Rüyanda da mı sayıları görür oldun sen?”

“Hatırlamıyorum,” dedim.

“Ne yaptın dün sen? Renginlerin orada değil miydin?”

Hiç duraklamadan, Rengin’le birlikte pazara gittiğimizi, ne var ki orada birbirimizi kaybettiğimizi ve benim oradan, param olmadığı için dolmuşla Konyaaltı’na dönmek yerine eve geldiğimi anlattım. Bütün kalbimle Rengin’in de aynı şeyleri anlatmasını dileyerek. Ancak, Mine Abla söylediklerime pek inanmış gibi görünmüyordu, ama biraz daha kurcalayıp sorduktan sonra pes edip beni tekrar salondaki kanepeye gönderdi. Uzandım, sokaktan gelen çocuk sesleri, mobilet gürültüleri, dar sokaklarda güçlkle ilerleyen arabaların kornaları odayı dolduruyordu. Dün yaşadıklarım; Rengin, allığı, fırfırlı bluzu, topuklu ayakkabıları, Varyant, pazar, trafo, dolmuş, 052 tek tek gözümün önünden geçiyor, ama sanki uzak bir geçmişten geriye kalan bölük pörçük, kırık dökük anılarınmışçasına hemen bir sis perdesinin ardında kaybolup gidiyorlardı. Kaybolmayan tek şey ise bir görüntü değil, bir sestti: “Sarı çıyan!”

Az sonra Mine Abla elinde rengârenk kumaşlarla yanıma gelip, kumaşları tek tek önüme açıp, en çok hangisini beğendiğini sordu. Üzerinde küçük kelekler olan sarı bir kumaş hoşuma gitmişti. O zaman, o da bana işte o kumaştan bir elbise dikecekti. Ölçümü alırken, ne kadar büyüdüğümü söyledi hayretler içerisinde. “Hatta bu sefer göğüslere biraz pens yapsak bile olur,” dedi muzip muzip gülümseyerek ve hemen masaya oturup neşe içinde kumaşı “pratikten” kesmeye ve teğellemeye koyuldu. Sonra birden, aklına bir şey gelmiş gibi ayağa fırlayıp içeriye gitti, elinde bir kitapla geri döndü ve, “Cengiz Abi’n bıraktı sana bunu. Sen obalarda öyle arkamızdan koşunca içi rahat etmemiş, dün uğradığında getirdi,” dedi.

Yepyenydi kitap, kapağı bembeyaz, sayfaları tertemizdi, sanki hiç okunmamış gibiydi. O öğleden sonra, üzerimde gecelik-
le, Mine Abla'nın dikiş makinesinin sesi, Hacı Teyze'nin mut-
faktan gelen tıkırtıları ve açık camlardan içeri dolan Şaram-
pol'ün uğultusu arasında okuduğum o ilk cümlelerin; bana hem
çok uzak hem de hemen yanı başımdaymışçasına yakın bir ha-
yatın özeti gibi gelen o ilk cümlelerin büyüsünü hep içimde taşı-
yacaktım: "İşçilerin yaşadığı dış mahallenin dumanı ve yağ ko-
kusu içinde, fabrikanın düdüğü her gün böğürüp titreşirdi."

O akşam annem, kitabım ve sarı elbisemle birlikte eve dön-
düm ve deniz sesinin çakıl taşlarına vuran ninnisi yerine, Şa-
rampol'ün bitmek tükenmek bilmeyen gece sesleri arasında,
art arda iki kere okuyacağım *Ana* romanını seksen üçüncü say-
fasından itibaren okumaya devam ettim. Vaktinden önce biten
bir yazın mahzunluğu omuzlarıma çökmüştü.

Kitabım

-

Ağustos bitmiş, eylül ilk defa Rengin'siz başlamıştı. Annem ve Mine Abla bir daha Konyaaltı'na, obaya ve aslında Rengin'e gitmek konusundaki isteksizliğimi önce çocukluğumdan beri "il-lallah" dedikleri sessiz inadıma, sonra da içinde bulunduğuma kanaat getirdikleri "buluş çağı"nın garipliklerinden birine verdilerse de sonunda lisede ilk defa göreceğim "modern matematik" çalışma mazeretini kabullenip, beni kendi halime bıraktılar. Yalnız modern matematik kitabını bulamadığımız için Mine Abla, "Al bari bununla oyalan," diyerek üst kat komşularının oğlunun eski *Lise 1 Geometri* kitabını getirdi. Böylece, eylül ayına *Ana'yı* iki defa, daha önce obaya gitmeyi beklerken de okuduğum *Bir Genç Kız Yetiştiriyor*'u üç defa okumuş ve ilk dört geometri teoreminin ispatını anlamış olarak girmiştim.

Bir Genç Kız Yetiştiriyor birdenbire ortaya çıkıp, aylarca mahal-lenin kitap yüzü görmeyen evlerinin birinden diğerine sürük-lenmiş, dolaştığı bütün evlerdeki hayal kırıklıkları giderek artan portakal lekeleriyle birlikte Francie'nin hayal kırıklıklarına karışıp, kitabın kıvrılan sayfalarının, yırtılan cildinin her köşesine sinmişti. Aslında kimse tam olarak adının vaat ettiklerini bulamamıştı kitapta! Belki bir aşk öyküsü aramıştı herkes. Ya da kitabın kapağındaki sarışın genç kızın başından geçenle-

ri merak etmişti. Oysa yoksulluktan anlatılan, fakat bizim yoksulluğumuza hiç mi hiç benzemeyen, içinde konuşulan, dans edilen, piyano çalınan bize yabancı bir yoksulluktan bu! Yine de Francie'yi uzaklarda yaşayan ve günün birinde bana bir mektup yazacak eski bir arkadaşımın gibi hayal etmek hoşuma gidiyordu. Çoğu zaman, Rengin de bu hayallerin arasına karışıyor, mesela Francie'den gelen mektubu göstermek için koşar koşar ona götürüyordum. Ama geçen günlerle birlikte hayalimde koştuğum yol da kısalıyor, hatta son günlerde Renginlerin sokağının köşesine varmadan geri dönüyordum.

Ana ise başka, bambaşka bir şeydi. Gerçi oradaki insanlar da tıpkı Francieler gibi bir tuhaf konuşuyorlardı. Mesela bana günün birinde annemin, "Kendine gelmelisin, sevgili Filizciğim" ya da Rengin'in, "Sevgili Filizciğim, kendi yaşamımı düşündüm de, aman Allah'ım!" demeye başlaması pek mümkün görünmüyordu. Ama sık sık hayatımızın üzerindeki örtüyü kaldırırsak, yani sıcaktan, denizden, Rengin'den, Mine Abla'dan, mobiletlerden, akşam dar sokaklarda kurulan masalardan, kapı önlerine atılan sandalyelerden, Çağlar Pastanesi'nin dondurmasından, sarı elbisemden ve nihayet 052'den dokunmuş o örtüyü kaldırırsak sanki altından Pavel, Andrey ve Nataşa'nın çalıştığı o Dokuma Fabrikası, o duman, o is ve o uzak ülkedeki kaldırımsız dar sokaklar çıkıverecek gibi tuhaf bir hisse kapılıyordum. O zaman annemin geçen şubat ayında, "Herkes katıldı ama!" diyerek katıldığı ve bu yüzden akşamında babamla atıştığı grev meselesinde annemin tarafını tuttuğum için seviniyor ve aynı zamanda hiç kimsenin bilmediği bir şey biliyormuşum hissine kapılıp bundan hem tuhaf bir haz alıyor hem de korkuyordum. Kim kimden kopya çekiyordu? Hayat mı kitaptan, kitap mı hayattan? İşte bu soruyu arıyordum.

O günlerde evin hem mutfak hem de oturma odası olarak kullanılan giriş odasında yer alan ve geceleri üstüne çarşaf serip yatak olarak kullandığım divanda uzanıp bunları zihnimden geçirirken ve annemin ya da Mine Abla'nın öyle kara kara ne düşündüğüm sorularını, "Hayal sineması oynatıyorum," diye geçiştirirken, yavaş yavaş Rengin'i özlediğimi hissediyordum.

ama yine de kulaklarımda asılı kalan o iki sözcük yüzünden Mine Abla'nın birlikte Konyaaltı'na gitme tekliflerini reddediyordum. Divanda oturmuş bekliyordum. Divanda beklemekten sıkıldığımda ise limana gidip, eski su deposunun önünde balık tutuyordum. Bekleme listeme şunları yazmıştım:

1. Cengiz Abi'nin yollayacağım dediği yeni kitaplar
2. Limanda oltama takılacak balıklar
3. Festival –Artistler kortejine Rengin muhakkak gelir–
4. Lise

"Kalkın, Gece İhtilal Olmuş!"

Gözlerim kapalı, yarı uykuda, yüzümü duvara dönmüş yatar-ken, sokağın ortasında çalınıyormuş gibi bas bas pencerelerden içeri dolan türkümsü marş sesinin yavaş yavaş bilincime ulaşmaya başladığı anda duydum annemin sesini. Sokak kapısını kapatıp içeri girmişti:

"Kalkın, gece ihtilal olmuş!"

Kalktım, aynı anda babam göründü annemlerin yatak odasının kapısında:

"İhtilal ha? Vay be! Aç aç, radyoyu aç! İşe niye gitmedin sen?"

"Jandarmalar var, bütün köşeleri tutmuşlar, sokağa çıkma yasağı konmuş. Kimseyi bırakmıyorlar!"

Ayağa fırlayıp kapıya çıktım. Gerçekten de, annemin dediği gibi sokağın iki köşesinde ikişer jandarma duruyor ve bu görüntü sokaktaki tek katlı, bitişik düzen, kapıları doğrudan sokağa açılan evlerin eşiklerinde duran insanlarla birleşince, insana sadece mutlak bir kısıtlanmışlık duygusu vermekle kalmayıp, aynı zamanda sanki sokağa sonradan yapıştırılmış bir görüntü gibi duruyordu. Herkes kendi kapısının eşiğinde durmuş bakıyor, fısıltı halinde konuşmalar duyuluyor ve tüm radyolardan, sanki dünyanın bütün radyolarından yayılan o gür ses,

kahramanlık türküleri okuyordu. Sokak aynı sokak, insanlar aynı insanlar, sıcak aynı sıcaktı; fakat, gece birisi gelip hayatımızın üzerine başka bir örtü atıp gitmişti.

İçeri girdim. Babam huzursuz huzursuz daracık odada dola-
nıyor, “Telefon etmem lazım, bugün misafirler gelecekti ote-
le,” derken annem alayla, “Vah vah, Alman mıydı, yoksa Fran-
sız mıydı misafirlerin?” diyordu. Babamın deyişleyle kıskançlık,
annemin deyişleyle turist kadınlar yüzünden çıkan bu kavgalar
o günlerde artık eskisi kadar şiddetli olmuyor ve annem baba-
ma günlerce küsmüyordu. Çünkü şüphe artık soluduğumuz
hava gibi evin bütün köşelerine yerleşmiş, hayatımızın kimse-
nin umursamadığı sıradan bir parçası haline gelmişti. Zaten ba-
bam da artık kavga etmeye hiç yanaşmıyor, daha annemin se-
sinin yükseldiği ilk cümlede motoruna atladığı gibi gidip, ge-
ce yarılarında kadar eve dönmüyordu. Döndüğünde de annem
ya gece vardiyasında ya da uyuyor oluyordu. Ama o gün herkes
uyanıktı ve evde kapalıydık.

Sabah bir süre kesik kesik devam eden atışmalar, saat başla-
rında hepimizin radyoya kulak kesilmesiyle biraz duruluyor gi-
bi olsa da öğlene doğru son zamanlarda hiç hissetmediğim ka-
dar şiddetli bir tedirginlik sarmıştı içimi. Annemlerin odasına
gidip kapıyı kapatmış ve büyük yatağa uzanmışım. Diğer oda-
dan hiç ses gelmiyordu. Gözlerimi kapattım, uyumak istiyor-
dum. Fakat az sonra, dışarıda; sokakta bir hareketlenme fark
ettim. Pencereye çıkıp, sokağa baktım. Komşular fırından ek-
mek almaya izin çıktığını söylüyorlardı. Ekmek almaya gidebi-
lim diye düşünerek pencereden çekilmek üzereyken aynı an-
da kapıdan babamın çıktığını ve arkasından uçan kolonya şişe-
sinin büyük bir şangırtıyla asfalta düştüğünü gördüm. Herkes
bizim eve bakıyordu şimdi. Fırladım, annem eşikten bizim eve
doğru koşan jandarmaya aldırmadan bağıırıyordu:

“Adı batasical Git, cehenneme git! Bi daha da gelme!”

Yüzü kıpkırmızı olmuştu annemin. Yavaşça kolundan tutun-
ca bent fark edlip, “Sen içeri gir kızım, durma burda,” dedi ba-
mam. Ozun diller gıbyıdı sesi. Kolundan daha sıkı tutup yerimden
ayrılmadım.

Jandarma ile babam karşı karşı karşıya geldiklerinde, önce babamın bir şeyler söylediğini, sonra da jandarmayla birlikte yürümeye başladıklarını gördük. Birkaç adım gitmişlerdi ki jandarma bize dönüp, “Temizleyin şu cam kırıklarını hemen!” diye bağırdı. Korkmuştuk ikimiz de. Koşup süpürge ile farası alıp getirdim. “Bırak sen!” diye cam kırıklarına doğru yürüdü annem. Arkasından gittim. Annem bir yandan sokağı süpürüp bir yandan da, “Nereye götürecekler? Niye götürecekler ki hem? Götüreceklerse beni götürsünler, şişeyi ben fırlattım!” diye söylenirken, jandarmanın köşede durduğunu babamınsa yoluna devam ettiğini gördük. Rahatlamıştık.

Ancak, babam bir türlü eve dönmüyordu. Annem eşikte bir sigara içtikten sonra, “Hadi fırına gidip gelelim beraber, zaten ekmek de yok evde,” deyince dışarı çıktık.

Ekmek kuyruğu fırından dışarı taşmış, bomboş caddeye kadar uzanmış ve tekrar kıvrılmıştı. Sanki uzun bir savaşa ya da doğal bir afete hazırlanıyorduk hep beraber. Babamı göremeyeceğimizi bile bile fırından içeri baktık. Yoktu.

“Sen canını sıkma, baban bilir işini, bir şey olmaz ona,” diyordu annem, ama huzursuzdu. İkide bir kuyruktan çıkıp sağa sola bakıyordu. Az sonra fırından Mine Abla’nın çıktığını görünce nedense bu tuhaf günün nihayet sona ereceğini düşündüm, sevinmiştim. “Mine Abla!” diye bağırmama kalmadan o da bizi görmüştü. Elinde ekmek torbası ve eteklerinde küçük yeşil kirazlar olan kolsuz kırmızı elbisesi ile uçar gibi geldi yanımıza. Gözleri her zamanki gibi gülmüyordu. Aksine şaşkınlık ve endişe içerisinde büyük büyük açılmıştı.

“Abla, n’olucak şimdi?” dedi Mine Abla.

“Sus, yavaş,” derken kuyruktakileri işaret etti annem.

Sessizce Mine Abla ile birlikte kuyrukta bekliyor, kuyruk ilerleyince ilerliyor ama hiç konuşmuyorduk. “Bakalım, pazar-tesi işe gidebilecek miyiz?” dedi annem bir süre sonra. Hemen bize döndü önümüzdeki adam, “Dokuma mı yenge?” dedi. Başını salladı annem. “Bakalım. Buralarda yarın biter bu sokak ya-sağı diyorlar ama, belli olmaz tabii!” diye ekledi adam.

Fırından dört ekmek alıp çıktık. Daha fazlasını vermiyorlardı.

Şarampol Caddesi bomboştu, bütün köşeleri jandarmalar tutmuştu. Arada bir caddeden hızla geçen askerî cemseler ve ekmekleriyle evlerine dönen insanlar dışında hiçbir hareketlilik yoktu. Gece yarlarına kadar açık saçık filmler oynatan sinemaları, otobüs garajı, kebabçıları, at arabaları, egzoz dumanları ve renk renk malları dışarılara taşan dükkânlarıyla yaz kış fıkır fıkır kaynayan Şarampol Caddesi'nin yerinde şimdi hiç aşına olmadığımız, yıkık dökük bir sokak duruyordu. Başka bir şehre gelmiş gibiydik. Bir süre sonra annemle Mine Abla'nın biraz geride kaldıklarını fark edip bekledim. Cengiz Abi hakkında konuşuyorlardı. Annem bana, "Sen biraz önden git," der gibi elini salladı.

Mine Ablaların sokağının ayrımına geldiğimizde, Mine Abla bir an durakladı:

"Abla, ekmekleri bırakıp geleyim ben size," dedi, "içim sıkılıyor evde beklerken."

"Bırakmazlarsa ya," dedim. Mine Abla bekleyen askerlere baktı:

"Sokağın öbür ucundan çıkar, arkadan dolaşırım. Orda duranlar tanımazlar."

"O zaman, bizim iki ekmeği sen al, fırından dönüyormuş gibi yaparsın," deyince o gün ilk defa gülümsedi Mine Abla, "Süper zekâm benim," deyip elimdeki torbadan iki ekmek alıp kendi torbasına koydu. Sonradan sözünü ederken, güleceğimiz illegal hayatımız da böylece tıpkı Jan Valjan'inki gibi ekmekle, yani iki ekmekle başlamış oluyordu.

Fırına gitme izniyle başlayan gevşemeyle birlikte akşamüstüne doğru sokakta herkes sandalyelerini, minderlerini kapı önüne atmaya başlamıştı. Yine de gece olup da, Şarampol'ün olağan gece seslerinin yerini Mine Abla'nın ağılamaları ve annemin kızgınlıkla pişmanlık arasında gidip gelen iç çekişleri alınca hayatımda ilk defa o sesleri özlediğimi fark ettim.

Ertesi gün sokağa çıkma yasağı bitince döndü babam eve. Babamın, misafirlerinin "çocuklu Alman bir aile" olduğu, onları özel izinle havaalanına götürüp, sonra bir daha da otelden çıkmadığına dair anlattıklarına annem inanmadı, fakat bağırmadı

da. Sadece, “Allah kavuştursun!” diyerek kaynayan makarnayı karıştırmaya devam etti. Yavaş yavaş, özenle karıştırıyordu, hareketlerinde bir ahenk, bir duruluk vardı. Bir ara başını çevirip bana baktı ve belli belirsiz gülümsedi. O gülümsemenin, gidebilmenin bazen hesaplaşmakla değil, bizzat bağışlamakla mümkün olduğu anlamına geldiğini yıllar sonra anlayacaktım.

*

Mine Abla soluk soluğa içeriye girdiğinde babam işe gitmek üzereydi. Annem yıkadığı iş önlüklerini ütölüyor, bense divanda oturmuş bir günlük tutma planları yapıyordum. Sadece kendimden, düşüncelerimden, olan bitenden bahsetmeyecektim. Babamın her gün otelden getirdiği gazetelerin kupürlerini de kesip günlüğe yapıştıracaktım. Mesela her gün en ilginç bulduğum haberi kesecektim gazeteden. Yalnız bu bir yılda en az üç yüz altmış beş sayfalık bir defter demekti. Ama eğer Harita Metod defterinin bir sayfasını ikiye bölüp kullanırsam yüz seksen üç sayfalık bir defter de içimi görebilirdi. Evet, evet, öyle yapacaktım. Sonra da, param olunca o defterleri ciltletip...

“Hoş geldin Mine, hayırdır?”

“Hayır mıdır şer midir bilmiyorum artık abi!”

“Kızım n’oldu?” dedi babam masanın sandalyesini çekip, “Gel, otur bakalım önce şuraya!”

Annem, Mine Abla’ya bir bardak su koydu sürahiden ve, “Nerden geliyorsun sen?” diye sordu.

“Cengizlere gittim abla. Bu işin sonu yaş, diyor Cengiz. Evde ne kadar kitap varsa yakıyorlar. Dün gece başlamışlar, hâlâ da bitmemiş. Yazık be o kadar kitaba!”

“Ne o kız, okuyacak mıydın yoksa hepsini?” diyerek güldü babam.

“Okuycaktım belki, ne var!”

“Takılıyorum canım,” diye ciddileşti babam. “Ben de duydum dün, bazı evlerin bacaları durmadan tütüyormuş yaz günü! Asker buna bi uyansa...”

“Banyo kazanında yakıyorlar, soba olsa daha çabuk biterdi, diyor Cengiz.”

Günlük tutma rüyasından birdenbire uyanmış ve hiç beklemediğim kadar içimi yakan bir kâbusa yuvarlanmış gibiydim.

“Benim kitaplarım peki? Hani bana yenilerini gönderecekti Cengiz Abi!”

Mine Abla ne diyeceğini bilemeden mahzun mahzun yüzüme bakıyordu. Babam sandalyesinden kalkmadan bana döndü:

“Yenileri ne demek? Eskileri de mi var?”

“Bir tane vermiştim canım Filiz’e!” derken neredeyse ağlayacak gibi çıkan Mine Abla’nın sesi bir anda yükseliverdi:

“Roman Ertan Abi, roman! Öyle siyasi bir şey değil, ben vermiştim geçenlerde!”

“Getir bakiim sen şu kitabı bana. Ne kitabıymış o bir görelim!”

“Ben o kitabı Rengin’e vermiştim,” dediğim an Mine Abla’nın gözlerinin bir an ışıldadığını gördüm. Ancak annem durumu anlamakta geç kalmıştı:

“Rengin’i ne zaman gördün ki sen?”

Soru dudaklarından dökülür dökülmez yaptığı hatayı anlamıştı annem ama... Babamla aynı anda kalktık ayağa. O yerde, bense divanın üzerinde karşılıklı ayakta duruyorduk. Bütün kitaplarımı, defterlerimi koyduğum raf benim hemen arkamdaki duvarda asılıydı. Rafın tam önüne geçip kollarımı iki yana açtım. Babam, o halimi görünce önce kendini tutamayıp güldü.

“Şu boyuna bak! Koca kız oldun, hadi çocukluk etme de ver şu kitabı!”

Vermeyecektim.

“Kim o romanın yazarı?”

“Maksim Gorki!”

“Hangi millettenmiş bu adam? Rus mu yoksa?”

Babamın tek atışta tutturmasının heyecanıyla, “Evet,” dedim.

“Anlaşıldı,” dedi babam, “ver!”

Ana’nın en üstte durduğunu biliyordum, arkama dönmeden kolumla rafa uzandım, kitabı yavaşça çekip tam babama doğru uzatacakken, her pazar olduğu gibi o pazar da sabahtan yakılmış banyo kazanı geldi aklıma. Kararımı vermiştim. Bir anda divandan atlayıp, babamın yanından onu iterek geçip, açık ka-

pıdan sokağa fırlayıp koşmaya başladım. Arkamdan Mine Ab-la'nın sesi geliyordu:

“Filiiiiiz, sakla bari o elindekini!”

Var gücümle koşuyor ve babamın motorunun sesini duymadığım her saniye daha da hızlanıyordum. Asfalt, çıplak ayaklarımın altında alev alev yanarken birdenbire içimden gelen bir sesin, “Ama siz, siz soğukkanlı olmalısınız sevgili Filiz,” dediğini duydum ve kitabı hemen zaten bol gelen şortumun içine sokup, jandarmaların beklediği cadde girişine gelmeden ilk sokaktan sağa dönüp, Şarampol’un labirentimsi, daracık sokaklarında koşmaya devam ettim. Yolda karşıma çıkan komşumuz Hasibe Teyze’nin, “Kızım nereye koşuyorsun yalnayak?” demesine, hiç duraksamadan “Renginlere!” diye cevap vermiştim. Arkamda hâlâ motor sesi yoktu. Ve ben koşuyordum. Giritliler Mahallesi’nden çıkmıştım. Kalbim duracak gibi olunca biraz yavaşladım, etrafta baktım, saklanacak bir yer görünmüyordu. Caddeye çıkamazdım, liman çok uzaktı, eve de döne mezim. Kitabı saklayacak bir yer bulmam lazımdı. O esnada çocukların bahçesinde oynadıkları harabeye dönmüş bir ev çarptı gözüme. “Geçici olarak oraya saklamıştı,” dedi içimdeki ses.

Çocuklar benimle ilgilenmiyorlardı. Bahçeye girdim, evin arkasına dolandım, orada bakımlı, küçük bir portakal bahçesi vardı. Toprağı kazabileceğim bir çubuk arıyordum. Ağaçların arasına daldım. Toprak, gevşek ve nemliydi. Demek evde oturulmasa da bahçeye bakılıyordu. Birden köşede küçük, odunluğa benzeyen bir kulübe çarptı gözüme.

Kulübenin kapısı kırılan kilidin yerine, bir telle bağlanarak kapatılmıştı fakat teli açmam zor olmadı. İçeride ise aradıklarımın hepsi vardı. Kazmayı, küreği ve içinden eski musluk parçalarını boşalttığım naylon torbayı yanıma alıp, bahçenin ortasında, caddeye göre beşinci ağacın altını kazdım. Kitabı çıkarıp, naylon torbaya koyup, ağzını sıkı sıkı bağladım ve kazdığım çukura yerleştirip üzerini toprakla örttüm. İşim bitince de önce üzerinde zıplayıp, ardından da biraz kürekle toprağı havalandırdıktan sonra, her şeyi kulübede bulduğum gibi bırakmaya çalışarak telle kapıyı kapattım.

Ter içinde olsam da başarmıştım. Altına kitabımı gömdüğüm ağaçtan bir tane yeşil portakal kopartıp, tekrar sokağa çıktığımda ayaklarımdaki sıyrıkları gördüm. Acıyordu ama kanayan bir yer yoktu. Biraz yürüyüp, Renginlerin sokağına dönen yolun başına geldiğimde bir an Renginlere gitmek geçti içimden. “Ama daha Konyaaltı’ndan dönmemişlerdir, hem zaten dönmüş olsalar da...” diye kendi kendimi, yapmak üzere olduğum şeyden caydırmaya çalışırken ayaklarım o sokağa dönmüştü.

Renginlerin zilini çalıp çalmayacağımdan emin değildim, fakat içimde bir yerde fısıltıyla da olsa, “Belki Rengin pencerede olur, seni görür çağırır,” diyen o sesin peşinden ağır ağır Renginlerin evine doğru yürüyordum. Renginlerin sokağa bakan pencereleri görünmeden, gözlerimi kapatıp elimdeki portakalı havaya attım. Portakal tekrar avuçlarıma düşerse, Renginler evdeydi. Düşmezse daha dönmemişlerdi.

Portakal avuçlarıma düşmüştü. Adımlarımı hızlandırdım, kalbimin yerinden çıkacak gibi çarptığını hissettim ve nihayet evin önündeydim.

Ancak pencerede Rengin yoktu, perdeler de kapalıydı. Bahçe duvarına oturdum, elimde sıkı sıkıya tuttuğum portakal, çıplak ayaklarıma baktım, boğazımdaki düğüm içimde ince bir sızaya dönüşünceye kadar kalkmadım. Sonra gözlerimi kapadım, portakalı havaya atıp, “Elime düşerse Renginler dönmemişler,” dedim. Portakal yine elimdeydi ve böylece tekrar kullanabilmek için sıfırlanmıştı.

Birkaç gün sonra babam, “Sen kitap okumak istiyorsan bana söyle bundan sonra,” diyerek elinde nereden bulduysa bulduğu iki kitapla çıkageldi: *100 Ünlü Türk Büyüğü* ve *On Küçük Zenci*.

Yaz öylece geçip gitmiş ve liseye başlayalı üç hafta olmuştu ama kendimi hâlâ hiçbir yerin ve hiçbir şeyin bir parçası olarak hissedemiyordum. Geçmişin çocukluk, geleceğin ise sadece bir bilinmezlik olduğu o boşlukta, ne çocuk ne de yetişkin olunan o on dört yaşın başıboşluğunda tek başıma ve her defasında daha büyük daireler çizerek evden okula, okuldan eve gidip geliyordum.

İlkokul hayatım başarılı mı yoksa başarısız mı bir öğrenci olduğumu kimsenin anlayamadığı beş yıllık bir muamma olarak geçmişti. Pedagoji terörü de tıpkı aşk gibi henüz Şarampol Mahallesi'ne ulaşamadığından kimsenin pek ilgisini çekmemişti bu durumum. Ortaokulda ise birdenbire bayağı parlamıştı yıldızım. Yazılılar vardı çünkü. Kim ne biliyor ne bilmiyor hemen anlaşılıyordu. Annem artık veli toplantısı günlerini iple çekiyor, hocaların, "Filiz'in notları çok iyi, bu çocuğu muhakkak okutmanız lazım," diyen sözlerini herkese gururla aktarıyor, fakat genellikle, "Yalnız Filiz biraz pasif," diye biten bu görüşmelerin son kısmından sadece babama bahsediyordu. Sonunda babamın, "Olur gider be!" demesine karşılık sakince, "N'apalım, olsun varsın!" diye cevap veriyor ve hatta o veli toplantısı günlerinde o kadar sakinleşmiş oluyordu ki babamın işe başla-

masına daha saatler varken hazırlanıp iki dirhem bir çekirdek motoruna atlayıp gitmesine bile ses çıkarmıyordu.

Lisede, hayatım boyunca bana erişilmez gibi görünen, pal-miye ağaçları ile çevrili o pembe binadaydım artık. Dar sokak-lardan Şarampol Caddesi'nin keşmekeşine çıkıp oradan Ata-türk Caddesi boyunca yürüyüp o binaya giriyordum. "Liseli kızlar" kitaplarını ellerinde taşıyorlardı, aynada provasını yap-mıştım, fena durmuyordu, o yüzden ben de kitapları öyle taşı-yordum artık. Gelgelelim, bunun dışında hayatımı değiştirmek için ne bir ihtimal ne de bir neden görüyordum. Yazın sıcaktan, kışın yağmurdan, babamın her mevsim "galesiz"liğinden, Mi-ne Ablanın dinmek bilmeyen kederinden, içimde her an büyü-yen boşluktan ve annemin mavi önlüğünde eve taşıdığı Doku-ma'nın toz bulutundan yapılmış bir sarmalda yaşıyordum. Ta ki o sabaha kadar.

Güzel bir sonbahar sabahıydı ve ilk ders edebiyattı. Açık pen-cerelerden içeriye dolan sabah serinliğinde, okulun kütüphane-sinden söz ediyordu hocamız Gülseren Hanım. Tek seferde bir-den fazla olmamak şartıyla oradan kitap ödünç alabilirdik. "Ge-çen yaz aranızda kitap okuyan oldu mu?" diye soruyordu: Evet, üç kere *Bir Genç Kız Yetiştiriyor*'u, iki kere *Ana'yı*, iki kere de *On Küçük Zenci*'yi okumuştum. Bir an parmağımı kaldırıp bu kitap-lardan söz etmeyi düşündüysem de vazgeçtim bundan. İlkın-den ismi yüzünden söz edemezdim. Kimbilir neler düşünecek-lerdi *Bir Genç Kız Yetiştiriyor* adını duyduklarında. Ben kitabın is-mini söyler söylemez ortaokulda eşeyli üreme, eşeysiz üreme anlatılırken olduğu gibi sınıfa önce pürdikkat bir sessizlik çö-kecek, sonra da gülmesini bastırmaya çalışanların çıkardıkları tuhaf sesler yüzünden Francie'nin mutsuzluğu da, çektiği aci-lar da hemen geçirilecekti. İkinci kitaptan söz etmeye ise ce-saretim yoktu. Çünkü Cengiz Abi kitapları yaktıktan sonra or-talıktan kaybolmuştu. İhtilalin ardından Mine Ablalara sade-ce bir kere, o da bir saatliğine uğrayabilmiş ve üstelik giderken, "İlakkını helal et Mine!" demişti. Bu durumda belki üçüncü ki-taptan söz edebilirdim ancak o on kişinin nasıl tek tek öldüğü-nü kısa bir sürede anlatmak imkânsız, bunu anlatmamak ise an-

lamsızdı. Düşüncelerim tekrar birinci kitaba dönerken, iki sıra önümde oturan ve “hissedilen” sınıf birinciliğini çoktan aldığını düşünen Mesude o arada ayağa kalkmış, o yaz neler okuduğunu, sonradan şen şakrak olduğunu düşüneceğim, ama o zamanlar kulaklarımı tırmalayan sesiyle anlatmaya başlamıştı bile. Konuyu karman çorman anlatıyor, bir konaktan, bir besleme olan Gülsüm’den, bir Gülsüm’ü herkesin çıkarı için kullandığından, bir ona kardeşin öldü diye yalan söylendiğinden, bir tabii dünyada her şeyin karşılıklı olduğundan bahsediyor, “çıkarı” dediği anda sesi iyice yükselip, sınıf çın çın öterken, “öldü” sözcüğünde sesi birden kısılıp sonsuz bir iç çekişe dönüşüveriyordu. Ben hayranlık, hayret ve küçümseme duyguları içinde dinliyordum Mesude’yi. Hem cesaretine hayran oluyor, hem hiçbir şeyi doğru dürüst anlatamazken nasıl olup da bu anlatma cesaretini bulduğuna hayret ediyor hem de bunların hepsi yüzünden onu küçümsüyordum. Bir yandan içim ondan farklı olmak için yanıp tutuşurken diğer taraftan da farklı olduğumu kimse fark etmesin istiyordum. Bu karışık düşünceler içinde Mesude’yi daha iyi izlemek amacıyla sıranın yanından öne doğru eğilmişken birdenbire kesiliverdi Mesude’nin sesi.

Okulun genç müdür muavinlerinden birisi duruyordu kapıda. Başını kapıdan sınıfa doğru uzatmış, dersi böldüğü için özür diliyordu. Kapıyı tamamen açarak sınıfa girdiğinde, yüzü şeffaf denecek kadar beyaz, saçları alnına dökülmüş, gözlüklü, ince yapıklı bir öğrenci girdi arkasından. Müdür muavini eğilip Gülseren Hanım’ın kulağına bir şeyler fısıldadı, Gülseren Hanım anlayışla başını salladı ve yeni gelen öğrenciye solumdaki sıranın boş olan sağ ucunu göstererek, “Şuraya otur şimdilik, sınıf öğretmeniniz daha sonra yerini ayarlar,” dedi.

Hepimiz, gösterilen yere yüzünde gururlu bir ifade ile geçip oturan bu yeni geleni izliyorduk.

“Kendini hemen tanıt bakalım bize,” dedi Gülseren Hanım aydınlık gülümsemesi ile. Yeni gelen, ayağa kalktı, başını kaldırarak cevap verdi:

“Adım Ali Konuralp.”

“İstanbul’dan geldin, değil mi?”

“Evet.”

Bir sessizlik oldu. Bizim oralarda pek rastlanmayan alışılmadık bir ciddiyet çökmüştü havaya. “Peki Ali,” dedi Gülseren Hanım ve “biraz çaba gösterirsen kaçıracağın dersleri telafi edersin,” diye ekleyerek tekrar sınıfa döndü. Saat dokuza on vardı.

“Yeni gelen”, omzuna astığı haki çantasından çıkardığı defterini ve, ucu özenle açılmış siyah kurşun kalemini sıraya koydu, boş defterin ilk sayfasını açtı ve her yöne ama aynı zamanda hiçbir yere bakmadan çantasını sıranın gözüne yerleştirdi. Bir süre sonra, belki de kendisini ilgi, merak ve kuşkuyla izleyen gözlerin yavaş yavaş üzerinden çekildiğini hissetmeye başlamış olmalıydı ki yüzünü bana doğru döndü. Solgundu, aylardır güneş yüzü görmemiş kadar beyazdı. Gözlerinde, yüzünde o güne kadar hiç karşılaşmadığım, bana yabancı gelen, adlandıramadığım, fakat buna rağmen içimi ferahlatan dupduru, berrak, apaçık bir ifade vardı. Sanki sıcakta Konyaaltı’ndan yokuş yukarı yürürken karşıma gürül gürül akan bir şelale çıkmıştı. Sanki kurmayı bir türlü beceremediğim dolambaçlı bir cümleden çıkmıştım. Sanki az sonra Saray Sineması’nda beş film birden başlayacaktı. Sanki Rengin pencereden, “Fiiiiiz!” diye bağırıyor; aynı anda Mine Abla eskisi gibi gülerken yanaklarında gamzeleri belirliyor; annemin beni hep her şeyden korumak isteyen endişeli gözleri ıslı ıslı parlıyor; kapının önünde Francie’den gelen bir mektup duruyor; içim Doğu Garajı’nda Cambaz Boncuk’u seyrederkenki gibi titriyor, yüreğim ağzımda, hem telde yürümesi hiç bitmesin istiyor hem de düşmeden bir an önce telin sonuna varmasını diliyordum. Bu karmakarışık ruh halimde kendisini açık seçik belli eden tek duygu, hayatımda o güne kadar hiç hissetmediğim kadar güçlü bir tanıma arzusuuydu. Kimdi? Buraya neden gelmişti? Neden okula geç başlamıştı? Nerede oturuyordu? Eve hangi yoldan gidiyor, yolda neler düşünüyor, neler yapıyordu? Soruyordum, soruyordum, soruyordum ama hiçbir soru yetmiyordu. Çünkü ne Mesude’nin daha birkaç dakika önce dünyanın en olağan gerçeğiymiş gibi söyleyiverdiği “Tabii dünyada her şeyin karşılıklı” olması gerektiği meselesini anlamıştım ne de bitmeyen soruların ancak aşkla mümkün olduğunu!

O gün okuldan çıkarken Çağla ve Emir'in onunla konuştuklarını gördüm. Çağla uzun yüzü, yeşil gözleri ve yeşil ka-zağı ile aynı bir çağlaya benziyordu, Emir ise daha bir kere bi-le selam vermemişti bana. Hiç bakmadan, hızla yanlarından ge-çip gittim.

Her öğlen yaptığım gibi fırından ekmek alıp eve gidecektim fakat o gün fırından çıkarken sanki hep bir şeyi yapmayı unutmuşum gibi geliyordu. Halbuki okuldan çıkarken palmiye ağacının tepesine bakmış, yolda panjurları hep kapalı duran yeşil evin du-varına hafifçe işaret ve orta parmağımla dokunmuş, Mine Ab-la'nın eski nişanlısının kuyumcu dükkânının önünden geçerken yan gözle içeri bakmış, fırının önündeki beş merdiveni iki iki ve bir olarak çıkmış ve fırıncı Salim'in verdiği iki ekmeği sağ elimle alıp, sol elimle parayı uzatmışım. Yine de eksik yaptığım bir şey vardı sanki. Bunu düşünerek fırının merdivenlerinden yine ku-rallara uygun olarak bir-bir-bir-iki olarak inecektim ki karşıdan onun geldiğini gördüm, hızlı hızlı fırına doğru geliyordu. Beni ta-nıyacak mıydı acaba? Merdivenlerin başında bir an durmuş ol-sam da çarçabuk kendimi toparladım ve basamakları inmeye baş-ladım. Tam son iki basamağı –mümkün olduğunca az göze bata-cak şekilde– atlayarak inerken, biraz ileriden belli belirsiz gülüm-seyerek başıyla hafifçe selamladı beni. Tanımıştı! Ben de başım-la selam mı vermişim, yoksa ne idüğü belirsiz tuhaf bir hareket mi yapmışım acaba? Kalbimin güm güm attığını, yüzümün alev alev yandığını hissediyordum. Buna rağmen istifimi bozmadan birkaç adım attuktan sonra, koşarak uzaklaştım oradan.

Yolda hiçbir şeyi görmeden ilerliyordum, hayatla arama uğultudan yapılmış bir sis tabakası girmişti sanki. Mine Ab-la'ya söz verdiğim gibi, her yere, her köşeye, her yüze dikkatle ba-kamıyordum. Öyle söylemişti Mine Ab-la, "Belki bir yerde Cen-giz Abi'ni görürsün, geçerken her tarafa dikkatlice bak," demiş-ti. Ben de o günden beri hiçbir şeyi gözden kaçırmamaya gay-ret ediyor, belki Cengiz Abi oralarda dolaşıyordur diyerek yo-lumun üzerinde olmayan sokaklara, caddelere sapıyor ve evle okul arasında her defasında daha büyük daireler çizerek gidip geliyordum. Mine Ab-la'yla dışarı çıktığımızda da her seferinde

Liman'a, Kaleiçi'ne, Tophane'ye bakıyor sonra Güllük tarafına gidip, Memurevleri'nde dolaşıp yorgun argın ve umutlarımız daha da kırılmış bir halde eve dönüyorduk. Mine Abla son defasında o kadar çaresiz hissetmişti ki kendisini, sokaklarda sık sık karşımıza çıkan ve verilen sadakayı asla karşılıksız almayan Deli Hüseyin'e cüzdanından çıkardığı on lirayı, "Hadi Allah sevdiğine kavuştursun de bari," diyerek uzatmıştı. Ama Deli Hüseyin, "Yok o az olur bu paraya, ben bir de oynayayım sana, ondan sonra verirsin," demişti. Böylece, sokakta Deli Hüseyin'in harmandalı oynamasını seyrederken Mine Abla'nın hem gülüp hem de, "Şu halimize bak Allah aşkına!" diyerek ağlamaya başlamasıyla son bulmuştu o gün Cengiz Abi'yi aramamız.

Bunları düşününce görevimi hatırlayıp kendimi biraz toparlamıştım. Ekmeğin ucundan bir parça kopardım, Yener Sineması'na yaklaşırken karşı kaldırıma geçtim ve Şarampol Caddesi'ni günün her saatinde dolduran kalabalığın arasından, hem bütün dikkatimi yüzlere vermeye hem de baktığımı belli etmeye çalışarak yürümeye devam ettim. Bazen istemeden bir-iki kişiyle göz göze geliyordum. O zaman boynumu biraz uzatıp, gözlerimi aynı noktada tutmaya çalışıyor, sanki daha ileride bir yere bakıyormuş hissini vermeye çalışıyordum. Ama bazen de yakalanmış gibi elimde olmadan çeviriveriyordum başımı.

Evin sokağına girdiğimde o eksiklik duygusu, o sanki yapmadığım, bitirmediğim bir şey olduğu duygusu hâlâ içimdeydi. Her zaman eve yaklaşırken duyduğum o kimi zaman ezik, fakat çoğu zaman rahatlatan o tanıdık olana, bilinene dönme duygusu yoktu içimde. Düşüncelerim sürekli onun sınıfa girişi, kantinde duruşu ve fırının önünde bana selam verisi arasında dönüp duruyordu. Zihnim de, büyüyen sol ayağım gibi birdenbire benden bağımsızlığını ilan etmiş ve kendi hayatını yaşamaya başlamıştı. Ben kendim olamıyordum, bulunduğum yerde olamıyordum. Saat durmuş, gün çoktan bitmiş gibiydi. Ve yarın hiç olmadığı kadar uzaktaydı.

Anahtarım la kapıyı açıp eve girdim, aslında her şey yerli yerinde duruyordu.

Sınıf Birincisi - "Working Class Hero"

Sınıf yaşadığımız şehrin toplumsal düzeninin bir özeti gibiydi. Çağla ve Emir'in başını çektiği grup şehrin en varlıklı kesiminden gelenlerdi. Konyaaltı Caddesi'ndeki denize nazır, yeni apartman dairelerinde otururlar, sıcakların başlamasıyla birlikte Kemer'deki villalarına taşınırlardı. Kemer hep vardı ama bir de Fasilis çıkmıştı son zamanlarda. Artık Fasilis'e gidiyorlardı. Bu sözcükle birlikte sanki hayatları hepimizinkinden daha gizemli, daha uzak ve kavranamaz bir hal almıştı. Ne çalışkanlardı ne de tembel, çünkü hayatın zaten onların bir şey yapmasına gerek kalmadan, kendiliğinden ayaklarına kadar geleceğini seziyorlardı. İkinci ve görece kalabalık grup ise küçük memur ve esnaf çocuklarıydı. Mesela Mesude bu kesimin en başarılı temsilcisiydi. "Okumak" ve memur olmak takıntısı içlerine işlemiş ailelerin içinden çıkıp gelirler ve bazen Mesude gibi hırsları yeteneklerinin sınırını zorlasa bile hayatın kendilerine gerçekten bir gelecek vaat ettiğini düşünürlerdi. Üçüncü grup ise civar kasabalardan, köylerden gelen parasız yatılılarla birlikte Şarampol ve Yenikapı çocuklarıydı: Orta ikiden belge almamayı ve meslek lisesine gitmemeyi başarıp liseye gelebilenler. Ve üniversiteyi bitirmeyi başarabildiklerinde, akılları hep bu şehirde kalsa da, birinci grubun babalarının yanında işe gir-

mektense gittikleri yerden bu şehre bir daha geri dönmeyenler.

Bu grupların asli ve ikincil temsilcileri birer ikişer Ali'yle yakınlık kurma girişiminde bulunmuşlardı. Önce Çağla ve Emir, arkasından Mesude ve Nalan ve nihayet Muharrem. Çağla, arkasında Emir'le gelip cumartesi günleri "Büyük Pastane'de" buluştuklarından ve "esprili" bir grupları olduğundan bahsederken, Mesude edebiyat dersindeki enerjisiyle "dayısıgilin" İstanbul'da oturduğunu, kendisinin de iki kere İstanbul'a gittiğini anlatıyor, Ali ise sorulan sorulara, hafif bir ergenlik esintisi karışan yumuşak sesiyle gülümseyerek cevap veriyor, ama ne Büyük Pastane davetlerini kabul ediyor ne de konuşmaların devamını sağlayacak karşı soruları soruyordu. Bu konuşmalar bazen ilk dersin hemen öncesinde gerçekleştirilen kısa ziyaretlerde yapılıyor bazen de koridorda, teneffüs aralarından sınıfa dönerken başlıyordu. Bence bunların arasında şansı en yüksek görünen hâlâ Muharrem'di. Çünkü ikisi aynı sırada oturuyorlardı. Ve daha da önemlisi, Muharrem onunla arkadaş olmak için öyle canhıraş bir çaba gösteriyordu ki sanki kimsenin kendisini tanımadığı uzak bir ülkede yepyeni bir hayata başlamıştı. Kimi zaman Rengin'e olan umutsuz aşkı dahil geçmişinde süklüm püklüm ne varsa unutmamızı, sırrını ele vermememizi, onun suç ortağı olmamızı ister gibi bakıyordu etrafa. Ama kimi zaman da ortalıkta sanki yıllardır beklediği, kendine layık arkadaş nihayet gelmiş gibi herkesi küçümseyen bakışlarla dolaşıyordu. Hatta bir keresinde Nalan'ın Ali'ye İstanbul'da nerede oturduklarına dair sorusunu bile Muharrem yanıtlamıştı. Ben? Ben hayatımda solak olduğuma hiç bu kadar sevindiğimi hatırlamıyordum. Çünkü solak olduğum için zaten her zaman sıraların soluna oturuyordum. Dersi dinlerken de sanki daha rahat ediyormuş gibi normalinden biraz daha sola doğru dönünce onu devamlı görebiliyor, fakat hiçbir konuşma teşebbüsünde bulunmadan, her gün heyecanla fırının merdivenlerinde selamlaşacağımız öğlen saatlerinin gelmesini bekliyordum. Orada, şehrin orta yerinde, Şarampol Caddesi'nin girişindeki o eski fırının merdivenlerinde karşılaşmak, dünyanın dışında bir yerde, sadece ikimizin bildiği uzak bir ülkede karşılaşmak gibi ge-

liyor ve boş bir küme kadar çaresiz ve yalnız görünen okul çıkışı saatleri o merdivenlerde bir an için bile olsa bir kesişim kümesinin mütevazı mutluluğuna kavuşuyordu. Derste kümelerle ilgili örnekler vermemizi isteyen Rezan Hanım'a bu örnekleri vermiyordum tabii ki. Zaten başka hiçbir örnek de vermiyordum. Sadece bütün sınıfla birlikte, Mesude'nin ve en yakın rakibi Aysun'un haftanın günleri ya da mevsimlerin ayları ile ilgili aşikâr, aşikâr olduğu kadar da sıkıcı örneklerini dinleyip, her ikisinin de en kısa zamanda bir birleşim kümesine atlayıp Fasilis'e gitmelerini istiyordum. Sonra her gün okul dönüşü ekmek almaya gittiğine göre onun annesinin de çalışıyor olabileceğini ve benim annemle aynı kümede yer alabileceğini düşünüyordum. Sonra sol tarafıma doğru bakıp, onun, defterlerin kenarlarına çizdiği küçük küçük şekillerin ne olduğunu anlamaya çalışıyor ve paydos ziline çalmasını bekliyordum.

Bir öğlen yine aceleyle okuldan çıkıp, o gün nedense benimle yürümek isteyen Aysun'u atlatıp, kolkola gruplar halinde Kalekapısı'na hiç varamayacaklarmış gibi ağır ağır yürüyen üçlü kız ve dörtlü oğlan gruplarının arasından geçip, Bahar Fırını'na doğru giderken bir sesin arkamdan, "Filiz!" diye seslendiğini duydum. Döndüm. Tanıyamamıştım.

"Tanımadın mı beni? Ben Zehra, Kevser Teyze'nin kızı!"

Çok değişmişti ama tanımıştım şimdi Zehra Abla'yı. Eskiden saçları dalga dalga omuzlarına dökülürdü, şimdi ise sarı ve düzdü. Eskiden yüzünde hiç makyaj olmazdı, şimdi ise biraz boyalıydı. Eskiden hep pantolon ve gömlek giyerdi, şimdi ise dizlerine kadar inen pilili bir etek ve yeşil bir bluz giymişti. Eskiden Aksu Öğretmen Okulu'nda öğrenciydi fakat şimdi bir öğrenciden çok genç bir öğretmeni andırıyordu.

"Bak sana bir şey söyleyeceğim, ama kimseye bundan bahsetmeyeceksin. Söz mü?"

"Ne söyleyeceksin?"

"Önce söz ver ama..."

"Tamam. Söz!"

Zehra Abla hemen çantasından kırmızı kitap kabıyla kaplanmış bir kitap çıkardı, bana uzatıp bakmadan kitaplarının ara-

sına koymamı istedi ve günlerce ezberlediği bir repliği tekrarlar gibi:

“Kitabın kabının içinde iki tane mektup var. Birisini bizim evin kapısının altından itip hemen kaç. Eğer anneme yakalarsan, kapının önünde buldum dersin. Sakın beni gördüğünü söyleme. İkinci mektubu Mine Ablâ’na vereceksin. Size geldiğinde ver, evlerine götürme. Mektupların üzerinde bir ve iki yazıyor. Bir bizim eve, iki Mine Ablâ’na. Tamam mı? Kimseye bundan bahsetmek yok! Annelere bile... Eğer olur da mektupları birisi bulursa, kitabı lisede duvarın üstünde bulup aldığını söylersin. Tamam mı? Yapar mısın? İstemiyorsan yapma bak!” dedi.

“Yok, yaparım ben!”

“Minelere polis gelmedi değil mi?”

“Hayır.”

“İyi, söyle dikkat etsin yine de,” deyip alelacele iki yanağımdan öpüp öğrenci kalabalığının arasında kaybolup gitti Zehra Ablâ.

Şaşkınlıktan yerimde çakılıp kalmıştım, üstelik ellerim de titremeye başlamıştı. Kitabın kapağını açtım: Adı, *İngilizce-Türkçe Hikâyeler*’di ve ilk sayfanın hemen sağ üst köşesinde kırmızı kalemle “Ayşe Topçu, 5 Fen B” yazıyordu. Her şey düşünölmüşü sanki. Birden, “Kevser’in kızı da anarşist olmuş,” sözleri çınladı kulaklarımda ve o an ikinci mektubun Cengiz Abi’den olduğunu anladım. Bir sevinç kaplamıştı içimi. Hem içim içime sığmıyor hem de kitapları tutan elimin giderek daha çok titrediğini hissediyordum. Mine Ablâ’nın Deli Hüseyin oynarken hem ağlayıp hem güldüğü gelmişti aklıma. Hem ağlayıp hem gülmek nasıl mümkünse hem sevinmek hem korkmak da mümkündü. “Bir Zehra, iki Mine,” diye tekrarlardım içimden. M harfi Z’den daha önce geliyordu ve bu kural bu duruma uymuyordu. Demek ki tersten düşünenecektim.

Kitabı tekrar kendi kitaplarımdan ortasına koydum, saatime baktım. Fırına geç kalmıştım. Hızlı adımlarla yürümeye başladım. Belediye İşhanı’nın önünden geçerken olağanüstü bir hareketlilik çarptı gözöme. Birkaç kişi ellerinde büyük fırçalar-

la üç-dört yıl önce yapılmış olan ve binanın bir cephesini boydan boya kaplayan büyük resmin üstünü boyuyorlardı. Gayri ihtiyari durdum. Bakınca hayranlık ve ürperti uyandıran o resim, yıllardır zihnime kazınmış gibiydi. Gökyüzünden yeryüzüne uzanan güçlü eller, mavi, yeşil ve ateş. Birkaç gün önce de bizim mahallede olduğu gibi, Işhanı'nın duvarlarında yazan "Kurtuluşa Kadar Savaş" silinmişti. Resme tekrar baktım, belki de son kez baktığımı bildiğimden karmakarışık olan kafamdan her şeyi uzaklaştırarak tekrar baktım ve fırına doğru koşmaya başladım. Fırının köşesine yaklaşırken, beni koşarken görmesin diye yavaşlayıp, normal adımlarla yürümeye başladım. Acaba ekmeği alıp çoktan gitmiş miydi? Ne de olsa biraz geç kalmıştım.

Tam fırının merdivenleri uzaktan görünmüştü ki elinde ekmele kapıda belirdi. O da beni görmüştü. Geç de olsa görüşmüştük işte yine. Merdivenlere doğru yürüyüp inmeye başladı ve son iki basamağı aynı benim gibi sağ ayağını atarak atladı ve gülümsedi. Bir-bir-bir-iki yapmıştı o da benim gibi!

Ben de ona gülümsedim. Galiba aynı zamanda farkında olmadan elimi çeneme doğru götürmüştüm, parmaklarım dudaklarımla çenem arasındaki çukurda duruyorlardı ama bu sefer gülümsediğimden emindim. Birbirimize gülümsemiş, hatta ikimiz de bir an duraklar gibi olmuşsak da durmamıştık. O uzaklaşırken, ben fırına girip kapının yanındaki pencereden onun gidişini seyretmiştim. Ta ki Fırıncı Salim'in, "Kızım, söylesene kaç tane istediğini?" diye söylendiğini duyana kadar.

Şarampol'ü geçip, evin sokağına döndüğümde, portakal bahçesine gömdüğüm kitabım geldi aklıma. Üç gündür gitmemiştim yanına. O günden beri, onu gömdüğüm günden beri, bazen yolumu değiştirip o bahçenin önünden geçiyordum, ilk günlerde sadece kitabıma sessizce, "Merhaba," demek için. Ancak son günlerde, oradan geçerken onunla daha çok konuşur olmuştum, artık sadece selam vermiyor, onu teselli etmeye de çalışıyordum. Mesela sakın üzülmemesini, kendisini yağmurlar başlamadan gelip alacağımı, yalnız olmadığını, Pavel'le annesine selam söylemesini, akşamları da korkmamasını, sadece oranın

karanlık olmadığını, çünkü artık hemen her yerde elektrik kesintisi olduğunu söylüyor ve bana inanması için dua ederek başım önde yavaş yavaş uzaklaşıyordum yanından. Fakat bugün yanına gidemezdim. Çünkü önce eve gitmem ve birinci mektubu yerine ulaştırmam lazımdı.

Zehra Abla, mektubu Mine Abla'ya bize gelince vermeme söylemişti ama mektubu yanıma almadan gidip Mine Abla'ya bir an önce bize gelmesini söyleyebilirdim. Saate baktım, ikiye yirmi vardı. Annemin öğlen vardiyası olduğuna göre, saat ikiye kadar onun gitmesini beklemem lazımdı. Sonra çıkar birinci mektubu bırakır, arkasından da Mine Ablalara gidip bize gelmesini söyleyebilirdim. Ya da bize gelmesini mi bekleseydim acaba? Annemin öğlenci olduğu günlerde hava kararmadan az önce gelirdi hep Mine Abla. O saate kadar bekleyebilir miydim?

Eve geldiğimde annemi kapının önünde, her gün işe gitmeden önce içtiği sigarasını yakarken buldum. Güzeldi annem, yüzüne tam olarak ne zaman gelip yerleştiğini hiç bilemediğim, o acı ve soğuk ifade gelip yerleştikten sonra bile güzeldi. Banyo yapmasının ardından, saçlarını kulaklarının arkasına tarar, bir sigara yakar ve açık kapıdan dışarıya bakardı. Bakışları daracık sokakta, ancak birkaç metre uzaklıktaki diğer evleri delip geçermiş de hayalî bir ufuk çizgisine takılırmışçasına bakardı kapıdan, o anlarda ruhu görünmez bir yolculuğa çıkardı sanki. Sonra birden içeri girer, hızla sigarasını söndürür ve kaybolurdu. Kapıda durup bir sigara içtiği o anlar için, "Benim için günün en mutlu anları bunlar," derdi annem. Neler düşünürdü de öyle derdi? Neler geçerdi o sırada hayalinden? Nerede olduğunu bilmediği ama uzaklarda bir yerlerde kendisini beklediğini bildiği başka bir hayat mı?

"Geç kaldın sen bugün?"

"Ekmek çıkmamıştı, bekledim biraz."

"Hadi gir de yemeğini ye, taze fasulye yaptım."

Yemeğimi koydum, ekmek kestim, taburemi alıp, annemin yanına çıkıp, kapının önüne oturdum. Daha ilk lokmayı ağızma alırken, kirli, sarımsaklı bir kedi yanaştı yanıma. Anneme baktım, "İçeride bayat ekmek var dünden," demeden gülümsedi.

Sokak öglen sessizliğine bürünmüştü. Uzaktan mobilet sesleri geliyor, güneşin artık yakmayan sıcaklığı saçlarımı okşuyordu. Annem, kedi ve ben, az sonra başlayacak çırçır makinelere sesini, babamı, içeride verilmeyi bekleyen gizli mektupları, bir portakal ağacının altında gömülü o kitabı, çöpü, açlığı ve karanlığı unutup orada bir sigara içimi oturduk.

Bir sigara içimi kadar kısa fakat beni hep dönecek bir yerim olduğuna inandıracak kadar uzun...

*

Güzel bir kasım sabahıydı. Gece bardaktan boşanırcasına yağan yağmurdan sonra açan güneş, ağaçların, yolların, evlerin, sokakların renklerini koyulaştırıp, onları olduklarından daha gerçekmiş gibi gösteren yağmurun izlerini yavaş yavaş siliyordu. Şarampol Caddesi'nin, en huzurlu insanın bile kafasını karıştıran keşmekeşi de sanki durulmuş gibiydi. En sevdiğim sabahlardı bunlar. Derin bir uykuya dalmış ve gece ne işten dönen babamın sesini, ne vardiyadan dönen annemin gelişini ne de ben uyuduktan sonra yavaşça kapıyı çekip çıkan Mine Ablanın gidişini duymuştum. Bazı geceler bunların hepsini duyar, çoğunlukla bir an için uyanır ama sonra hemen yeniden uykuya daldım. Fakat bazen hemen uyuyamazdım. O zaman yorganı başıma çeker ve beş yüzden geriye doğru saymaya başlardım.

O gece ise hiç uyanmamış, yatağımın hemen yanında duran ve kapatıp masa olarak kullandığım Mitsubishi dikiş makinesinin üzerinde Cengiz Abi'ye mektup yazan Mine Ablanın usul usul karıştırdığı çayının, iç çekişlerinin ve kimi zaman duraklayıp kimi zaman zaman hızlanan kaleminin yağmur sesine karıştığı derin bir uykuya dalmıştım. Mine Ablanın nasıl yazılacağına bir türlü karar veremediği bir kelime de çıkmamıştı ki anlaşılan, beni uyandırmamıştı. Yoksa bu durumlarda utana sıkıla da olsa uyandırıyordu beni. Geçen gece "ihtilâl" kelimesi yüzünden tartışmıştık mesela.

"Filiz, sen bana bu 'a' diyorsun ama bu ne 'a'ya benziyor kızım ne de 'e'ye. Söyle bakiim bi daha bi ihtilâl diye!"

“İh-ti-lâl”

“Bak işte gördün mü? O ‘lâl’ diyorsun ya kelimenin sonunda, o hiç normal bir ‘a’ gibi değil.”

“O normal a değil ki zaten! O şapkalı ‘a’, ondan öyle söyleniyor! Üzerine inceltme işareti koyacaksın.”

“Gel kendin yap o zaman! Şapkalıymış da bilmem neymiş! Bak, Cengiz Abi’ne rezil etme beni! Ne de olsa okumuş çocuk!”

Kalkıp Mine Abla’ya göstermiştim a’nın üzerindeki inceltme işaretini. Sonra da orta okuldaki Türkçe öğretmenimiz Behiye Hanım’ın bu “a” meselesini kendine nasıl iş edinip, bütün sene bununla uğraştığını anlatmıştım. Sene sonunda sınıfta sekiz kişi, sadece sekiz kişi becerebilmiştik inceltme işaretli a’yı Behiye Hanım’ın istediği gibi telaffuz edebilmeyi. Onun Antalya’da doğup büyümüş ve kâğıda kâğıt, zekâya zekaa, dükkâna dükkan diyen bir sınıf dolusu çocuğun karşısındaki çaresizliği güldürmüştü Mine Abla’yı da.

“Filiz,” demişti sonra, “bu şapka işi yeni mi çıktı? Bize hiç göstermedilerdi bunu okulda.” Ve hemen ardından eklemişti: “Belki göstermişlerdir de ben unutmuşumdur. Unutmayacak olsam okurdum zaten...”

Cengiz Abi’den önce bu konuda hiç dertlenmezdi Mine Abla. Hayatı zaten başka türlü olamazmış, tam da istediği hayat buymuş gibi neşe içerisinde yaşar, gezer tozardı. Ortaokuldan sonra, “Bunu bu güzellikle durdurmazlar,” diyen Hacı annesini dinlemiş, lise yerine dikiş yurduna gitmiş, on sekiz yaşına gelince de nişanlanmıştı. Hemen hemen her gün giyinir, süslenir kuyumcu nişanlısının dükkânına uğrar, mahalledeki komşulara bazen ufak bir paraya, bazen de hiçbir şey almadan elbiseler diker, annemin işte olduğu akşamlarda da gelir bana göz kulak olurdu. Mine Abla’nın seyrettiğimiz filmlerin acıklı sahneleri dışında üzüldüğünü, hatta gözlerinin dolduğunu gördüğüm tek bir konu vardı: Annesi. Mine Abla dört yaşındayken ölmüştü annesi. Babası tekrar evlenmiş ve anneannesi ile dedesi büyütmüştü Mine Abla’yı. Babası ile pek görüşmezlerdi. Bazen durup dururken annesinin büfenin üstünde duran çerçevesi resmini alıp bana gösterir, “Ne güzelmiş, değil mi?” der-

di. Sonra da hemen mutfağa gider ve, “Hadi kuşum, ye bakayım, gelişme çağındasın,” diyerek bir tabağa doldurduğu meyveler ve gamzeleriyle geri dönerdi. Mahalledeki çocuklar bana “leylek” demeye başladıkları zaman çıkarmıştı bu “kuşum” deme işini. Ben de o bana “kuşum” dedikçe, çocukların “leylek” diye alay etmelerine aldırılmaz olmuştum nedense. Hatta onlar “leylek” dedikleri zaman, kulağıma hemen Mine Ablanın “kuşum” diyen sesi geliyor ve kollarımı dirseklerimden büküp, kuş gibi uçarak leylek diyenlerin önünde duruyordum. Önce şaşırtıp sonra gülüyorlardı onlar da. Bir süre sonra da zaten “leylek” diye kızdırmaktan vazgeçip, “Hadi bi leylek yapsana,” diye yalvarmaya başlıyorlardı. Bazen yapıyordum, eğer Rengin yoksa yapıyordum, o, “Rezil ediyorsun kendini,” diyordu çünkü.

Ama bir gün; yedi ay önce, hayatında her şeyin tam da yerli yerinde olduğunu düşünenlerin hepsini bir anda şaşırtıvermişti Mine Abla. Elbette ki babamın, “Belliymiş zaten bunun böyle yapacağı, iki sene nişanlı kalmak nerede görülmüş,” diyerek hayatta onun öngörmediği hiçbir şeyin mümkün olmadığını dile getirmek istemesi Mine Abla hakkında diğer söylenenlerin yanında yine de en masum olanıydı. Hacı Teyze’nin duyunca bir hafta boyunca her gün üç öğün bayılması da beklenmeyecek bir şey değildi. Fakat, “Başkasından hamileymiş, adam ayrılmış bundan” dan, “Kayınpeder kızı kapatmak istemiş” e kadar varan dedikodulara nasıl katlanmıştı Mine Abla? Başını öne eğmeden yürümüş, arkasından konuştuklarını bildiği insanlarla bile selamını kesmemiş, hiç tereddüt etmeden, bağırmadan, sessiz sedasız, hesapsız kitapsız, “Bu benim hayatım!” diyebilmişti.

Babam geçen baharın bu en çarpıcı değişikliğindeki rolünü ayrıca, “Biraz da biz sebep olduk,” ifadesiyle güçlendirmeye çalışırken, annem, “Olacağı varmış canım,” diyerek geçiştirdiyse de, Mine Ablanın o cumartesi günü Belediye İşhanı’nın önünde başlayan yeni hayatını çocuksu bir umut ve yetişkin bir hüznle izleyen bakışlarını kimseden saklayamamıştı.

Geçen nisan ayının ortalarında başlamıştı Mine Ablanın yeni hayatı. Bir cumartesi günüydü. Şehir tam kırk iki gün boyunca yağan yağmurun dinmesiyle kış uykusundan uyanmış

ve her şeyin kıpırdandığı bir baharın sarhoşluğunda salınarak yürümeye başlamıştı. Annem, Mine Abla, Rengin ve ben Mermerli'ye çay içmeye gidiyorduk. Mine Abla, "İşin bitince sen de gel," demek için kuyumcu nişanlısının dükkânına girmişti. Biz az ileride onu beklerken göründü Cengiz Abi ilk defa hayatımızda. O bir eliyle omzunu tutarak bize doğru ilerlerken, Mine Abla da dükkândan çıkmış, geliyordu. Aynı anda yanımıza ulaştıklarında herkesin birbirine baktığı kısa bir sessizlik ânının ardından Cengiz Abi'nin sesi duyuldu:

"Gönül Abla, merhaba! Hayrola, hiç görünmüyorsunuz."

"Ah ne olsun, iş gücü... Gelemedim işte! Senin omzuna n'oldu öyle?"

"Hiç... Önemli bir şey değil... Gömlek yırtıldı. Böyle yırtık gömlekle de çıktım karşınıza ama valla biraz önce yırtıldı, terzi arıyordum ben de. Buralarda var mı bildiğiniz? Diktiriversem hemen..."

Annem, "İleride bir erkek terzisi vardı," demiş dememişti ki, "İyileşecek hastanın doktor ayağına gelirmiş derler. Verin, ben dikivereyim hemen şurdaki bankta," diyerek çantasının içinden iğne ve renk renk ipliklerin olduğu küçücük, eski bir para çantası çıkarmıştı Mine Abla.

Cengiz Abi durakladı, annem tekrar bildiği erkek terzisinden söz etmeye başladı ama Mine Abla'nın kararı kesin gibiydi. O gömleği dikecekti o! Ve biz İşhanı'nın önündeki, Mine Abla'nın nişanlısının kuyumcu dükkânından başını uzatsa göreceği banka doğru hep beraber ilerlemeye başladık.

Cengiz Abi, "Ben hemen geliyorum," diyerek İşhanı'nın kapısına doğru neredeyse koşarak uzaklaşırken, annem, "Sen delirdin mi kız? Fanilayla mı dursun adam yanımızda? Gidip diktirecekti işte terzide, sen de ısrar etmesene artık!" diye Mine Abla'yı azarlıyordu. Ancak onun bu sözler üzerine kızarıveren yüzünde beliren gamzelerinin o yaz bir daha hiç kaybolmayacağı annem dahil herkesin anlaması çok uzun sürmeyecekti.

Daha sonra, o gün bir dükkândan kendisine alelacele bir tişört satın alıp, hemen oracıkta giydikten sonra, elinde gömlekle yanımıza gelen Cengiz Abi'nin, "Yani böyle ne kadar efendi

bir çocuk!” olduğu ortaya çıkacaktı çıkmasına; ama bu ne Hacı Teyze’nin bayılmalarını önleyecek ne de Hacı Amca’nın öfkesini yatıştırıcaktı. Cengiz Abi’nin sendikanın eğitmeni olması ise pek anlaşılamayan bir mevzu olarak kaldığı için üzerinde durulmaya pek değeri bulunmayacaktı. Ancak o yıllarda tahsile gösterilen zaafın, zenginliğe gösterilen zaafa karşı bir zaffer kazanabilmesi hâlâ mümkün olduğu için, yumuşamayı sağlayan şey; yani, Hacı Teyze’yi hasta yatağından kaldırıp, Hacı Amca’yı “şimdilik bir söz yüzüğü” takmaya razı eden şey, Cengiz Abi’nin yeni mezun bir avukat olduğunun ortaya çıkması olacaktı.

Sonra bir de Cengiz Abi’nin annesi babası Adıyaman’dan gelip, müstakbel güzel gelinlerini hediyelere boğunca hemen söz yüzüğü takılıvermişti. O kız isteme ve söz akşamında; annem ve babamın işte olduğu o akşam, aileden olmayan bir tek ben vardım orada. “Sensiz olur mu kuşum?” diyerek gelip beni almıştı Mine Abla. O akşam Cengiz Abi ile birbirlerine kaçamak bakışlarını görmüş ve o nisan sabahı aynı anda yanımıza ulaştıklarında, yani ikisi ilk kez karşılaştıklarında, herkesin sessizce birbirine baktığı o kısacık an gelmişti aklıma. O ânın sihrini anlayabilirsem, hayatın da sihrini anlayabileceğim fikrine tam olarak ne zaman kapıldığımı hatırlamıyorum. Ama o ânın Bahar Fırını’nın merdivenlerindeki bir-bir-bir-iki ânının en yakın arkadaşı olduğunu bir kasım günü, yağmur ertesini ferahlığında okula yürüdüğüm o sabahın öğleninde anlayacaktım.

*

Okula geldiğimde Nebahat’le Muharrem’i bahçede konuşurlarken görmüş ve onun da bu gruba katılabileceğini düşünerek ikisini de görmezlikten gelip köşede zilin çalmasını beklemeye karar vermiştim ki Nebahat seslendi:

“Filiiz!”

Mecburen gidecektim yanlarına, “İnşallah o gelmez yanıma,” diye düşünerek geri dönüp yanlarına gittim. Nebahat eliyle Muharrem’i göstererek, “Siz ikiniz ortaokulda aynı sınıftaymıyorsunuz!” dedi.

“Evet,” dedim.

Bu kez Muharrem konuştu:

“Sana bir şey soracaktım da!”

Hemen tahmin ettiğim gibi Rengin’i sormuştu bana.

“Merzifon’a taşındılar onlar. Babalarının tayini çıkmış.”

Muharrem bunu duyunca kendi kendine, tarif etmesi güç, tuhaf bir takım hareketler yaptı. Kaşlarını kaldırdı, sağ eliyle sol dizini tuttu, iyice kısalmış ve paçaları artık ayak bileklerinin üzerinde kalmış pantolonuna baktı ve birden, “Aliiiii!” diyerek koşmaya başladı, yanımızdan uzaklaştı. Nebahat’le birbirimize bakıp gülüştük.

Onun şimdi orada olduğunu, Muharrem’le konuştuğunu biliyordum. Arkamı dönmedim, ama okul binasına girerken camlardan arkamdaki silüeti seçebiliyordum. Bana yine hiç bakmıyordu. Sanki fırının önünde ve okulda olmak üzere iki farklı hayat sürdürüyor gibiydik; fakat, o orada olduğu zaman hiç konuşmasak da, aramızda bilinen hiçbir madde ile açıklanamayacak pürüzsüz bir yol ortaya çıkıyor, varlığı sanki varlığımla iç içe geçmiş gibi geliyordu.

Bazen aklımdan geçen bütün soruları duymasından korkuyordum. O zaman sorulardan uzaklaşmaya çalışsam da yine de aklıma gelen cevapları önleyemiyordum. O cevapların da soruları oluyordu, sonra o soruların cevapları... Ve bu durum böylece sonsuza kadar gidecekmiş gibi gelirken, yüzümü ateş bastığını hissediyor, “Eğer sence de öyleyse, elma de,” diye geçiriyordum içimden ve birdenbire bana dönüp, “Elma!” demesinden hem korkuyor hem de bunu dünyadaki her şeyden daha çok istediğimi fark ediyordum. Mesela camda arkamdan içeri girdiğini görürken, “Mine Ablanın kazara biraz kısa kestiği kâküllerimi fark edecek mi acaba?” sorusu bile bu sonsuz döngüye girmek için yeterli olabiliyordu.

O gün son iki ders matematikti, öğretmenimiz Rezan Hanım çok genç ve o güne kadar gördüğümüz matematik öğretmenlerinin hepsinden çok farklıydı. Bize ilk önce matematiğin tarihinden söz etmiş, pi sayısının maceralarını anlatmış ve sonunda en çok hangi konularda kendimizi yeterli hissettiğimizi ve

hangi konularda zayıf olduğumuzu düşündüğümüzü sormuştu. Sadece isteyen cevap verecekti bu sorulara. Ben cevap vermemiştim. Ama o ilk derste bile Rezan Hanım'ın farklı olduğu ve benim hiç bilmediğim başka bir dünyanın anahtarını taşıdığı düşüncesi geçmişti aklımdan. İlk yazılıyı yaptığında ise, ilk defa bambaşka bir sınava girmiştik hepimiz. Beş soru sormuştu ve her soru iki buçuk puandı. Hepsini yapan normalinde olduğu gibi on değil, on iki buçuk alacak ve bu not yıl sonu ortalamasına dahil olacaktı. "Bonus soru denir buna," demişti Rezan Hanım ve işte o gün de okuduğu yazılı kâğıtlarımızla gelmişti sınıfa. İkinci derste önce çözümleri tahtaya yazdı Rezan Hanım ve sonra da, "Bu sınavın bir tane şampiyonu var, tam not aldı. Onu en son okuyacağım," dedi.

Kürsüde durmuş tek tek isimleri okuyor ve ismi okunan kâğıdını alıp yerine dönüyordu. Nalan, Emir, Mesude... Banu, Nebahat, Çağla... Veysel, Muharrem, Nadire ve Ali... İsim sırasına göre dizilmemişti kâğıtlar.

Onun adı okunmuştu. Kâğıdına bakarak sırasına döndü. Kâğıtların arkasına, son çözümün bitimine yazılmıştı notlar, o yüzden, olduğum yerden kaç aldığını görmem mümkün değildi. Kâğıdıyla dönerken sevinçli ya da üzgün de görünmüyordu. Beklediği gibi, ne yüksek ne de düşük olan bir not almış gibiydi. Sırasına oturunca bir an yüzüne baktım. Baktığımı hissetmişti, başımı tekrar kürsüye çevirdim fakat o kâğıdının arkasını çevirip, tam okuyabileceğim gibi sıranın kenarına koydu. Göz ucuyla kâğıda baktım, küçük bir üç rakamını okuyabiliyordum şimdi... O kadar düşük not aldığı için üzölmüş ama kâğıdını benim okuyabileceğim gibi koyarak verdiği işaretle de içim içime sığmaz olmuştu. Bir mucize gibiydi, sanki sonunda bana, "Elma," demişti. "Elimde benim de kâğıdım olsa şimdi belki de ben de koyardım sıranın kenarına," diye düşünürken dalıp gitmişim.

Sonra? Sonra Rezan Hanım'ın, "Filiz Gökçe yok mu?" diye yükselen sesi ve Nebahat'ın dürtmesiyle kalkıp bir rüyada gibi kürsüye doğru yürürken, Rezan Hanım'ın bir de, "Bu sınavımızın şampiyonunu alkışlayalım," demesi ve alkışların başla-

masıyla, sallandıkça yan yüzeylere çarpıp, taşıp dökülecek gibi olan, ama son anda yine dengesini bulup, dökülmeden kalabilen bir kâse su gibi, gücümün sürekli sınırlarıma çarptığını ve Rezan Hanım'ın söylediklerini anlamadan kâğıdımı alıp yerime oturabilecek kadar bu dünyada kalabildiğimi hatırlıyorum. Bir de Nebahat'ın, Muharrem'in, diğerlerinin ve onun, ateş gibi yanan yüzüme baktıklarını hissedip, bu sabah Muharrem'in yaptıklarına benzer birtakım tuhaf hareketler yapmış olma ihtimalimin yüksek olduğunu düşündüğümü.

Paydos zili çaldığında Rezan Hanım kâğıtları toplamıştı. “Bir dakika,” dedi herkes yavaş yavaş ayağa kalkarken, “Filiz ve Ali, siz ikiniz kalın!”

Az önce olan bitenin heyecanı yanan yüzümde ve atan kalbimde hâlâ tüm canlılığı ile sürerken, bir de Rezan Hanım'ın dudaklarından dökülen o üç sözcüğü; o “Filiz ve Ali,” sözcüklerini duyunca kapıldığım korku ve telaşla artık sonumun geldiğini düşünüyordum. Filiz ve Ali! Sanki kimsenin bilmediği bir sır bütün dünyanın önünde, düşüncesizce ve tüm çıplaklığı ile açıklanıvermişti. Ne söyleyecekti Rezan Hanım?

Neredeyse yan yana kürsüye doğru yürürken, sanki kaçınılmaz olan ortak kaderimize doğru yürüyorduk ve dönüp birbirimize baktık. Yumuşak, süt kadar yumuşak o bakışların ardındaki küçücük bir pırıltının ve dudağının ucundan mahcup bir gülümseyişe doğru yola çıkmış o belli belirsiz kıvrımın o an bana söylediklerini nerelerde, nelerde aramadım ki sonra!

“Filiz, sen birkaç dakika dışarıda bekler misin? Ali ile konuşacağım önce.”

Kapıyı sessizce çekip, dışarı çıktım. Okul boşalmıştı, kordorda tek tük kalan öğrenciler de yavaş yavaş merdivenlerden inip gözden kayboluyorlardı. Kapının yanında durdum ve beklemeye koyuldum. Kötü bir şey olmayacağına inandırmaya çalışıyordum kendimi. Ne olabilirdi ki? Ne kimseyle kavga etmiş ne de kötü bir şey yapmıştım. Üstelik biraz önce sınıfın en yüksek notunu almıştım. Yine de içimdeki suçluluk duygusunu bir türlü atamıyordum. Portakal ağacının altında gömülü kitabım, Mine Ablaya verdiğim mektup ve onun her akşam

er ya da geç eline geçeceğine inanarak Cengiz Abi'ye yazdığı mektuplar, her gün fırının merdivenlerinde onunla selamlaşacağımız âni bekleyişim ve hatta 052 gözümün önünden tek tek hızla geçiyor ve her seferinde bunlardan herhangi birisi nedeniyle o kapının önünde beklediğim fikrine kapılıyordum. Dokuz dakika bekledikten sonra Ali kapıyı açıp, "Hoca seni bekliyor," dediğinde birisi sorsa, orada aslında beş saattir beklediğimi söyleyebilirdim.

Rezan Hanım gülümseyerek karşıladı beni. Kâğıdımı çok iyi bulduğunu, özellikle ikinci soruda kendi çözümümü geliştirdiğime çok sevindiğini söyleyerek, ailemde bana matematik konusunda yardım eden birisi olup olmadığını sorunca, "Hayır," dedim. Rahatlamıştım. Rezan Hanım devam etti:

"İki yıl önce Matematik Olimpiyatları'na katılmıştık. On altı öğrenci temsil etti Türkiye'yi. Belki bu sene olmasa da önümüzdeki yıllarda, eğer ki sıkı hazırlanırsan, seni de elemelere sokabiliriz. Ama bunun için çalışman lazım, çok çalışman lazım. Ben sana yardımcı olabilirim. Şimdilik haftada bir gün, mesela çarşamba günleri saat üçte okula gelebilir misin?"

Olimpiyat sözcüğünü elbette biliyordum fakat Matematik Olimpiyatları denilince hayalimde hiçbir şey canlanmıyordu. Rezan Hanım durumumu anlamış olmalıydı ki tekrar açıklamaya koyuldu:

"En son, iki yıl önce Romanya'da olmuştu olimpiyatlar. Biz de ilk defa katıldık. Sonuç iyi olmasa da tecrübe kazanmış olduk. Beraber çalışmaya başlarsak muhakkak daha iyi anlarsın ne demek istediğimi. Anlaştık mı, gelecek misin çalışmaya?"

"Tabii," dedim sevinçle.

"Senden ilk beklediğim şey çok çalışman. Ama beklediğim başka bir şey daha var. Bak: Sen okulun en yüksek notunu aldın. Ali ise en düşük notunu. Üç benim verdiğim en düşük not. Siz ikiniz yan yana oturuyorsunuz sayılır. Ona biraz yardımcı olabilirsin belki. Hem öğrenmenin en iyi yollarından birisi de öğretmektir. Olur mu? Yapar mısın?"

"Olur," dedim, "ama ona siz söyleyin," diyemeden. Nasıl yapacaktım? Ona bunu nasıl diyecektim?

“Peki, o zaman arşamba günü, öğleden sonra gel,” dedi Rezan Hanım ve pardssne doğru uzandı.

“Tamam,” deyip çıktım sınıftan.

Bütün bu olanlardan sonra hayatın gündelik ritmine dair duygumu kaybetmiş gibi idim. Tıpkı Rengin’le birbirimizi kaybedeceğimizi anladığımda içimi kaplayan tedirginliğin benzeri bir tedirginlik vardı içimde. Elbette sevinmiştim, fakat bir şeylerin değişeceğini, artık hiçbir şeyin aynı kalmayacağını hissediyordum. Tuhaf bir huzursuzluğun ve tarifsiz bir sevincin birbirine girdiği bu ruh halimin karmaşıklığı nedeniye olsa gerek, koridorda arkamdan gelen gölgeyi ancak yanıma gelince fark etmiştim.

“Ekmek alacak mısın bugün de?”

Nasıl olmuştu da onu görmemiştim sınıftan çıktığımda? Beni mi beklemişti yoksa?

“Evet,” dedim ilgisiz görünmeye çalışarak. “Sen?”

“Tabii, her zamanki gibi...”

Yan yana yürüyerek okuldan çıktık. Aşağı yukarı aynı boydaydık, belki o benden bir-iki santim daha kısaydı. En yakın dükkân vitrininde bu durumu gözlemlemeye karar verip adımlarımızın uyumuna kendimi kaptırmak üzereydim ki başıyla elimi işaret ederek konuşmaya başladı:

“Solaksın değil mi sen? Benim tanıdığım bütün solaklar ya çok akıllıydı ya da çok yetenekli. Aslında sen tanıdığım dördüncü solaksın.”

“Ben çok akıllı değilim,” diye mırıldandım.

Yüzüme baktı, bütün yüzüyle gülümsedi.

“Hadi canım! Akıllısın işte!”

Atatürk Caddesi’ne ıkmiş yürüyorduk. Konuşmuyorduk konuşmamasına ama arada sırada, kaçamak da olsa, az sonra çok sevdiği bir şeyi yapacak bir çocuğun sevinci ve sabırsızlığı ile yüzüme baktığını hissediyordum. Bir insanı kendime ilk defa hem bu kadar yabancı hem de bu kadar yakın hissediyordum. O kadar çok soru geliyordu ki aklıma ve hepsi de o kadar çabuk kayboluyordu ki! Tam cesaretimi toplayıp bir şey soracak gibi olurken, dizlerimin bağı zlveriyor ve sözcükler yok olup gidiyorlardı.

Panjurları hep kapalı yeşil eve doğru yaklaşıyorduk. Yanından geçerken, belli etmeden duvarına dokunmak için kaldırımın sağına doğru yaklaşmaya başlamıştım.

“Niye ters ters bakıyorsun?”

“Yok, ters ters bakmadım.”

Şaşırmış ve üzülmüştüm. Bazen Rengin ve Mine Abla da söylediler ters ters baktığımı fakat ben bunun hiçbir zaman farkında olmazdım. Hatta iyi bir şey söylemek üzereyken ya da şimdi olduğu gibi kötü bir şey söylemek hiç aklımda bile yokken de söylerlerdi böyle. Nasıl bakıyordum acaba? Biraz önceki ifadeyi tekrar yüzümde hissetmeye çalıştım, başaramadım. Bir vücudumdan sıyrılıp kendime bakabilseydim! Bir yapabilseydim! Sonra da hepsine yanıldıklarını söyleseydim! “Ben şimdi baktım kendime, öyle bakmıyorum,” diyebilseydim ve o uğursuz “ben ve onlar” fikrine kapılmaktan kurtulabilseydim. Belki o zaman Rengin hep arkadaşım kalır mıydı?

“Sen de mi yeni geldin buraya?”

“Yok!”

“Ortaokulu burada mı okudun yani?”

“Evet, ama bizim okuldakilerin çoğu Çağlayan Lisesi’ne gitti sonra. Ben bu liseye geldim. Sen İstanbul’da mı okudun ortaokulu?”

“Evet.”

Bundan sonra susmuş ve ben kâh yere bakarken, kâh öyle baktığım halde nasıl kambur durulmayacağını düşünürken, kâh yeni bir soru için bütün cesaretimi toplamaya çalışırken Belediye İşhanı’nın önüne kadar gelmiştik. Başımı yine, son günlerde hep yaptığım gibi gayriihtiyari yukarı kaldırıp birkaç gün önce üstü boyanan ve geriye sadece onun daha önce orada olduğunu bilenlerin seçebilecekleri izler kalan resme bakacaktım ki Ali’nin hayret ve sevinç dolu sesini duydum:

“Baksana... Resim yine çıkmış ortaya!”

Gerçekten günlerdir uğraşıp üzerini kapatmaya çalıştıkları resim yine çıkmıştı ortaya.

“Dün gece çok yağmur yağdı ya, ondan herhalde...”

İkimiz de sevinçle, neye yoracağımızı henüz bilemediğimiz

ve adlandıramadığımız bir umutla kaldırımın ortasında durmuş, kovalarca boyayla üstünü kapatmaya çalıştıkları ama bir gece, bir mucize gibi eski yerinde tekrar beliriveren resme bakıyorduk. Sanki resim kendi gücü ve iradesiyle yeniden ortaya çıkmıştı. Gözlerimizi resimden ayıramadan konuşuyorduk:

“Neden silmek istiyorlar oradan o resmi?”

“Bilmem ki! Yazıları kapatmak için de her yerde duvarları boyuyorlar... Ama bu resimde öyle bir şey yoktu ki!”

“Çok eskiden beri mi var bu resim?”

“Üç-dört yıl oldu yapılabı... Festival zamanıydı yapıldığında,” dedim. “Onu da ilk kez Rengin’le görmüştük,” demedim.

Sonra sözleşmiş gibi aynı anda tekrar yürümeye başladık. Okuldan çıkışımızla, yaşadığımız o an arasında yıllar geçmiş gibi bir duygu kaplamıştı içimi. Günlerdir birbirimizden habersiz olarak o resmin kaderini izlememiz, o resmin önünde kendiliğinden aynı anda durmamız ve nihayet hiç birbirimizin yüzüne bakmadan birbirimizin kederini anlamamızla birlikte sanki birdenbire sadece ikimizin yaşadığı bir dünyanın kapısından içeri doğru süzölmüştük. Bu yeni dünyada bütün renkler bir yağmur ertesi berraklığında pırıl pırıl parlıyorlardı. Aramızda aşılması gereken hiçbir duvarın, söylenemeyen hiçbir sırrın, tutulmamış hiçbir sözün olmadığı bu dünyayı daha sonra kaç kez tekrar görmeye, kaç kez varlığını tekrar onun içinde hissetmeye çalıştım? Kimi kez bir tepede tek başına büyüyen bir ağaç kadar yalnız, kimi zaman gri, ağır ve durağan bir gökyüzü kadar sıkıntılı, kimi zaman sinemada ilk “dannnnn!” sesinin duyulduğu an kadar sevinçli, kimi zaman da oynamak için sokakta saatlerce diğerlerinin gelmesini bekleyen bir çocuk kadar mahzun döndüm o yolculuklardan ve kaç kez o uzak şehirlerin, soğuk gecelerinde mırıldandım kendi kendime:

“İki ekmek verir misiniz?”

*

O gün, Bahar Fırını’nın önünde ayrılmıştık. Şarampol Cadesi’nden eve doğru yürürken halimdeki olağanüstü durumun

farkındaydım ve bu nedenle tek isteğim eve gittiğimde yalnız olmaktı. Ancak o çıkmadan evde olmazsam annemin merak edeceğini de biliyordum. Kapıdan kitaplarımı ve ekmekleri bırakıp Mine Ablalara gideceğimi söylememin en iyi yol olduğuna karar verip, önce hızlı adımlarla, sonra da koşarak eve giderken birdenbire önü her saat afişlere bakan adamlarla dolu olan sinemanın önünde buldum kendimi. Oysa yıllardır otomatik olarak daha o sinemanın önüne gelmeden karşı kaldırıma geçerdim. Böyle açık saçık filmler oynatan iki sinema vardı Şarampol Caddesi üzerinde. Mine Abla gündüzleri ikisinin de önünden geçmekte bir sakınca olmadığını söylese de, ben her ihtimale karşı hem gece hem gündüz ikisinin de tam önüne gelmeden karşı kaldırıma geçiyordum. Mine Abla gülüyordu bana, “Çok mutaassıptır benim kuşum,” diyordu. Ve şimdi nasıl olduğunu anlamadan birdenbire o sinemanın önünde bulmuştum kendimi. Kafam karışmıştı, huzursuz olmuştum, hemen karşıya geçmem lazımdı.

Yeşil evin duvarına dokunmayı unuttuğum gün Mine Abla Renginlerin taşındıklarını söylemişti. Rengin’i asıl kaybettiğim gün de o gün olmuştu. Çünkü annemin ve Mine Abla’nın, “Hadi gel, hiç olmazsa bir güle güle dersin,” diyen ısrarlarına kulaklarımı tıkayıp, tek başıma limana inmiş ve gün batıncaya, Renginlerin evinin önündeki kamyonun gittiğinden emin oluncaya kadar mahalleye dönmemiştim. Aslında yeşil evin duvarına dokunmak sinemanın önünden geçmek gibi yıllardır yaptığım bir şey değildi. Daha liseye başlamadan önce bir gün kapalı panjurları görmüş ve sanki derin bir uykuda olan evi uyandırmak istermişcesine dokunmuştum bahçe duvarına. Ondan sonra da bunu her geçişimde yapmaya başlamıştım. Ama o gün, okuldan çıktıktan sonra, tam yeşil evin duvarına yaklaşırken önümden giden iki turistten birisinin çantasından bir şey düşürdüğünü görmüş, yaklaşınca bir kaset olduğunu anlamış ve vermek için arkalarından koşunca evin duvarına dokunamamıştım. Turistler bana hediye etmişlerdi o kaseti. Ben almak istemeyince de, çantalarını açıp, daha bir sürü kasetleri olduğunu göstermişlerdi. Kalekapısı’na ka-

dar birlikte yürümüştük. Orada durmuş boyunlarında iplerle bekleyen hamalların ve ayakkabı boyacılarının fotoğraflarını çekmişlerdi. Öğrenci olduğumu söylemiştim, onlar da öğrenci olduklarını söylediler. Bunun dışında sorduklarını pek anlayamamıştım. Aklıma hep “Gulliver’s Travels” gelmişti. Bir de “cup of coffee!”

İşte o gün, düşen kasetin arkasından koştuğum için, önünden geçtiğim halde o duvara dokunamadığım gün taşınmışlardı Renginler. Ama bu, yapmam gerekeni yapmadığımda başıma gelmişti. Peki ya, yapmamam gerekeni yaptığımda hangi kurallar geçerliydi?

İçimden bir ses, “Aynı kurallar geçerlidir,” der demez, “fakat duvara dokundum bugün, merdivenleri de her şeye rağmen bir-bir-bir-iki indim,” diyerek, kaderle o güne kadar yaptığım en büyük pazarlıklardan birisine girişmişim bile. Kendimi bildim bileli bütün dokunduğum duvarları, öne doğru atacakmış gibi yapıp arkaya attığım adımları, asla yarı yolda bırakmayıp tekmeleme tekmeleme eve götürdüğüm taşları, arkamdan gelmesinler diye zorla yediğim son lokmaları, kopana kadar belimden çıkarmadığım ipleri, hepsini hepsini bir çırpıda sıralayıp bir yandan affımı talep ederken, bir yandan da hafifletilmiş bir cezaya da razı olabileceğimi düşünüyor ama döngüyü bir türlü kıramıyordum. Çünkü dünya ifade edilebilenlerden çok ifade edilemeyenlerden ibaret bir yer olarak görünüyordu gözüme. Son günlerde çıkmıştı ortaya bu duygu. Birden, sanki bir anda saplanıp, sonra hemen kayboluveren bir ağır gibi zihnimde belirliyor ve ancak mesela, “Muşmula ağaçları en hızlı akşam sekiz buçuk ile dokuzu çeyrek geçe arasında büyürler,” diye tekrar tekrar söylersem tamamen kayboluyordu.

Böyle düşünme düşünme otobüs garajının önüne gelmiştim. Garajdan gelen, “Elmalı’ya, Gömbe’ye, İstanbul’a, İzmir’e, Ankara’ya... Hemen kalkıyor!” diye bağırان seslerin arasından duyduğum İstanbul; o güne kadar zihnimde, en iyi ihtimalle sadece bir fikir olarak varlığını sürdüren sözcükler kümesinin başını çeken o sözcük, bir ağustos sıcağının ortasında yüzümden geçip gidiveren serin bir esinti gibi geçti zihnimden. Dünyayı

yine bütün renkleriyle görüyordum. Yarın yine okula gidecektim. Ve o yine orada olacaktı!

Gece karşıdaki evin üzerinden ay görününce Mine Ablayla kapının önünden kalkıp eve girdik. O günlerdir yazdığı mektuplardan birini yazarken, ben de öğlen hissettiğim tatlı esinti yüzümde, sanki bir yaz ilk kez denize girer gibi içine sevinçle süzöldüğüm derin bir uykuya dalmıştım bile.

*

Ertesi gün erkenden uyanmıştım, saatime baktım, henüz altıya çeyrek vardı. Yüzümü sabunla iyice yıkadım, saçlarımı ıslatıp, taradım. Ama ne kadar ıslatırsam ıslatayım, kâküllerim hâlâ kaşlarımın üzerindeydi. Çay koydum. Ne giyeceğimi düşünüyordum. Divanın altından giyeceklerimi koyduğum bavulu çektim. Mine Ablanın diktiği sarı elbiseyi çıkardım. Görünmese de önlüğümün altına onu giyecektim. Fakat son dersin beden olduğu aklıma geldi, okuldan eşofmanlarla çıkacaktım. Elbiseyi yine gerisin geriye bavula koydum.

Çarşamba haftanın en kötü günüydü. Çünkü biyoloji ile başlıyordu. Ama problem biyolojide değil, bu dersin hocasındaydı. Nedenleri o kadar karmaşık olmasa da okuldaki hocalar da tıpkı öğrenciler gibi üç gruptan oluşuyorlardı. Kadınlar, erkekler ve durumları tam olarak cinsiyetleri ile açıklanamayanlar. Kadınlar genel olarak yumuşak ve ilgisiz, erkekler ise otoriter ve mesafeliydi. Bu iki kategoridekilerin çoğu içimde herhangi bir merak duygusu uyandırmadan geçip gidiyorlardı hayatımdan. Birbirlerinden ayırt edici özellikleri elbette vardı; yine de, okulun kapısından çıktıktan sonraki hayatımda, asıl hayatımda bana kendilerini özel olarak hatırlatacak kadar farklı değillerdi. Böyle olunca da adları, yüzleri, hayatları dipsiz bir ilgisizlik kuyusunda kaybolup gitmeye mahkûm gibiydi. Ama üçüncü grup böyle değildi. Orada sadece kadınlar ve erkekler değil, aynı zamanda iyilik, kötülük, hayranlık, umut, öfke, zulüm, gözyaşı ve korku vardı. Onların varlığı hem bir umudun hem de insanın peşini hiç bırakmayan bir korkunun kaynağı olabiliyordu. Kiminin varlığı –mesela Rezan Hanım– dışarıdan, başka

bir dünyadan, hiç beklenmedik bir anda gelen bir işaret gibiydi. Sanki onlar, zamanında buralardan gidip, dünyaya şöyle iyice bir bakmışlar ve güzel haberlerle geri dönmüşlerdi. Sözleriyle, halleriyle, bakışlarıyla, “Merak etmeyin, korkulacak bir şey yok,” diyorlardı bize. Yani biz de zamanı gelince gidip, o hayata karışabilirdik.

Ama ötekiler! Mesela biyoloji hocası Medet Gürer! Daha ilk dersine, en arka sırada oturan, sınıfın en uzun boylu ve en sessiz öğrencisi Veysel’i tokatlayarak başlayan Medet Gürer! Hemen arkasından da sınıftaki kızlara seslenerek, “Size de acı mam, kız-oğlan tanımam, hak edene basarım zopayı, baştan söyleyeyim,” demişti. O günden sonra, Veysel’in yüzünde patlayan o tokattan sonra, asli konusu hayat da olsa ölüm sessizliğine bürünen bir ders olmuştu biyoloji. Sivilceli yüzlerimiz, çatallaşan seslerimiz ve yetişkinliğin eşiğindeki şaşkınlığımızla daha da kırılganlaşan ilk gençliğimiz, Konyaaltı’nın, Şarampol’un, Yenikapı’nın, eski limanın, yazın ve sokakların başıboşluğundan geçip gelen o ilk gençliğimiz, şimdi Medet Gürer’in sopasının gölgesinde nefes almaya bile korkuyordu. Korkudan bildiğimiz sorulara dahi cevap vermeye kalkışmıyorduk. Çünkü Veysel’in arkasından Kenan gelmişti, Kenan’ın arkasından da Muharrem. Mesude bile en azından bu derste ricat etmesinin kendisi için daha hayırlı olacağına karar vermiş olmalıydı ki sesi hiç çıkmıyordu. Formamı giyerken huzursuzdum, fakat onu görecektim.

Böylece içimde bir yandan onu tekrar göreceğ olmanın tarifsiz sevinci, diğer yandan ise ilk dersin biyoloji olmasının huzursuzluğu, yol boyunca kendi kendime, “İBKŞ, İBKŞ, Işkembe, Börkenek, Kırkbayır, Şirden,” diye tekrar ede ede okula geldim. Bu sefer tam zamanında karşıya geçip sinemanın önünden yürümemiştim.

Tam ayarladığım saatte okulun kapısından girdim. Düşündüğüm gibi okulun bahçesinde hemen hemen kimse kalmamıştı, tek tük kalanlar da artık giriş kapısına doğru ilerliyorlardı. Onunla bahçede karşılaşmak istemiyordum, çünkü karşılaşınca ilk ne diyeceğimi bilemiyordum. Doğrudan gidip sı-

rama otursam bir şey demem gerekmeyecekti. Tam zamanında orada olmalıydım. Yani ne bahçede onunla karşılaşacak kadar erken ne de Medet Gürer'den sonra sınıfa girecek kadar geç. Bahçeden hızla geçip, kapıdan son girenlere yetiştim. İçeride, nöbetçi öğretmenlerin her zaman durduğu yerde elinde sopasıyla Medet Gürer duruyordu. Görünmezmişim gibi davranıp, hiç yüzüne bakmadan yanından geçip gitmek üzereydim ki, "Sizin köyde günaydın demiyorlar mı, matematikçi hanım," diyen sesle irkildim. Bana söylemişti. Ama ruhum ve bedenim daha dönüp, "Günaydın," demek ya da dememek arasında bir seçimin varlığından haberdar olacak kadar bile ehlileşmemişti. Koşarak yoluma devam ettim, merdivenleri çıktım, sınıfa girip yine kimseye günaydın demeden sırama oturdum, yan sıraya bakmamaya çalışarak, biyoloji kitabını ve defterini sıranın üzerine koyduktan sonra diğer kitaplarımı özenle sıranın gözüne yerleştirdim.

Nebahat o gün nedense yoktu; Ali Muharrem'le konuşuyordu; Mesude önündeki kitabı ve gözlerini kapatmış son ezberlerini yapıyordu, kıpır kıpır kıpırdayan dudaklarından işkembe, börkenek, kırkbayır, şirden sözcüklerini okuyabiliyordum; Nadire ise oturduğu yerden, nedense devamlı düşen çoraplarını çekiyordu. Az sonra içeri Medet Gürer girecekti ve bu durum için düşünülmüş bir Faraday Kafesi ne yazık ki henüz dünyada yoktu.

Sınıfın "Günaydın!" diye inlemesinin ardından gelen "Otur!" o gün gecikmişti. Yanlışlıkla oturan ama yine hemen kalkan birkaç kişi dahil hepimiz ayakta Medet Gürer'in "Otur!" demesini bekliyorduk. Medet Gürer ise hiçbir şey demeden yüzündeki sabit ifadeyle mavi gözlerini sınıfın üzerinde gezdiriyordu. Bir an bakışlarının yüzümden gelip geçtiğini hissettim. Başımı kaldırmadan gözlerimle bakışlarını izlemeye başlamıştım ki birdenbire bana döndü gözleri.

"Size ikinci defa günaydın matematikçi hanım! Gel bakalım tahtaya... Oturun siz de!"

Diğerleri rahatlamış yerlerine oturlurlarken ben tahtaya doğru ilerliyordum. IBKŞ diye geçiriyordum içimden, bir de dün o

sinemanın önünden geçmemin etkisinin 24 saat içerisinde ortaya çıktığını!

“Neydi bugünkü konumuz?”

“Geviş getiren hayvanlarda sindirim...” dedim hiç bocalamadan.

“Çiz bakalım sindirim sistemini matematikçi hanım, biyolojin nasılmış, bir de onu görelim!”

Yüzümü tahtaya döndüm, titreyen ellerimle tahtanın önünde tebeşir aradım. Fakat ufacık da olsa, renkli de olsa tek bir tebeşir yoktu. Her zaman yerinde olan tebeşir kutusu da yerinde değildi.

“Tebeşir yok!”

“Nasıl tebeşir yokmuş?”

Mesude’nin korku ve suçluluk duyguları ile iyice incelmış sesi yükseldi sıraların arasından:

“Yan sınıftan istemeye gideyim mi, hocam?”

“Hayır. Geçti Bor’un Pazarı... Sen sınıf başkanı değil miydin? Niye bakmıyorsun zamanında eksik gedik var mı diye?”

Sessizlik... Dışarıdan gelen mobilet sesleriyle giderek daha da büyüyen, derinleşen sessizlik...

“Çıkarın kâğıtları! Madem tebeşir yok, herkes kendisi çizecek! Bu ilk yazılınız. Hadi bakalım!”

Bana döndü.

“Otur sen de yerine!”

Nebahat gelmediği için sırada tek başımaydım. Medet Gürer en arka sırada oturan Veysel’e, “Ne olur ne olmaz, sen öne geç!” deyip Veysel’i yanıma oturttu. Sonra harita metod defterlerinin ortalarından koparılan sayfalar ikiye bölünüp paylaşıldı, endişeli bakışlarla birbirimize baktık, kalemlerimizi, silgilerimizi hazır ettik ve kaderimizi Medet Gürer’in ellerine teslim ettik.

Resmim çok kötüydü, biyoloji şekillerini doğru çizsem de orantılarını pek tutturamıyordum. Yine de elimden geldiğince şekli çizip, bir daha hayatım boyunca unutmayacağım o dört kelimeyi tek tek açıklamaya koyulmuştum. “Börkenek,” yazıyordum, “geviş getirenlerin midesindeki ikinci bölümüdür.”

Midem bulanıyordu bunu yazarken. Medet Gürer'in sırtını görüyordum. Öyle bir yürüyordu ki, sanki yürürken ahşap sıraların bile esneyip yolundan çekilmelerini bekliyordu. Elimle ağzımı kapadım. Ve o esnada yan sıradan Muharrem'in fısılda-yan sesini duydum; "Üçüncüsü neydi?" diye soruyordu Ali'ye.

Medet Gürer yıldırım hızıyla döndü ve bizim oturduğumuz bölgeye ifadesiz, cam gibi mavi gözlerini dikti. Yüzüne ise gözlerinin aksine gevşemiş, hatta keyfi yerine gelmiş, gülümsemek üzere olan bir insanın rahatlamış yüz hatları hâkimdi.

"Kimdi o, hanginizdi o sersem?"

Hepimiz kalemlerimiz ellerimizde bekliyorduk. Sanki akıp giderken birdenbire dondurulmuş bir film karesinde hapsolup kalmış gibi kıpırdamadan, nefes almadan yarım kalmış cümlelerimizle, ellerimizde kalemlerimiz bekliyorduk. Medet Gürer'in gözleri benim, Veysel'in, Ali'nin, Muharrem'in arasında gidip geliyordu. Yanımıza doğru yaklaştı ve tam Veysel'in yanında durdu.

"Sen miydin? Beni yorma, söyle hemen..."

"Ben değildim hocam," dedi Veysel.

"Ayağa kalkıp cevap ver!"

Veysel ayağa kalktı, ceketinin düğmelerini ilikledi ve başı önde cevabını tekrarladı.

"Kimdi o zaman?"

Veysel cevap vermedi. Medet Gürer topuklarının üzerinde aniden yüz seksen derece dönüp Mesudelerin sırasına doğru ilerledi ve tam Mesude'nin önünde durmak üzereyken aynı çeviklikle tekrar bizim sıraya dönüp tehlikeyi atlatmış olmanın ferahlığı ile yerine oturmuş Veysel'e döndü tekrar.

"Kim dedi sana yerine otur diye ha?!"

Veysel tekrar ayağa kalktı. Tek suçunun ceketinin kollarının bileklerinden neredeyse beş santim yukarıda olması olduğunu düşünüyor gibi ceketinin kollarını aşağıya doğru çekti ve yine başı önünde hareketsiz beklemeye başladı.

Medet Gürer gördüklerinden memnun, dönüp Mesude'ye doğru bir adım daha attı.

"Eee başkan hanım, daha ne var ne yok?"

Mesude ayağa kalktı. Ağladı ağlayacak gibiydi.

“Sen de mi bilmiyorsun o cibilliyetsizin kim olduğunu?”

Mesude belki her şey olabilirdi, belki hem Kızılay kolu hem de sınıf başkanı olmak için her şeyini verebilirdi. Belki tarih yazılısından alacağı en yüksek not için kâğıdıyla bütün dünyanın arasına o kolalı gömlekle kolunu koyabilir, belki bencilliğini ve çıkarıcılığını üstün zekâsının ürünleri sanabilirdi. Fakat gerçekten Muharrem’i ele verecek kadar kötü olabilir miydi?

Olmasın istiyordum, o kadar kötü olmasın istiyordum. İlk defa Mesude’ye gülümsemeye çalışıyordum, bana baksın ve anlasın istiyordum, ona karşı bir düşmanlığımın olmadığını anlasın istiyordum, Mesude’nin bir kere ama sadece bir kere olsun, “Bilmiyorum,” demesinin mümkün olduğu bir dünya istiyordum.

Mesude ağlıyordu. Gözyaşları ip gibi yanaklarından süzülürken hem hıçkırıklarını bastırmaya hem de konuşmaya çalışıyordu, “Ben o sırada,” diyordu, “cevaplarla meşguldüm...”

Medet Gürer hiçbir şey demeden Ali ve Muharrem’e dönmüştü bu kez. Ali, Medet Gürer’in bir şey söylemesine fırsat bırakmadan ceketinin önünü ilikleyerek kendiliğinden ayağa kalktı ve Mesude’nin sesiyle karşılaştırılınca herkese olduğundan da mekanik gelen bir sesle, “Ben de duymadım,” dedi. Medet Gürer başını salladı, “Öyle olsun bakalım İstanbullu bey,” dedikten sonra Muharrem’e kısa bir bakış atarak, “şimdilik,” diye ekledi. O kısacık bakışta, sadece “şimdilik,” denebilecek kadar kısılıktaki o bakışta tam olarak neler gördüğümü o an ifade edebilmem mümkün değildi; ama gerçek, masanın üstündeki bir bardak su ya da duvarda asılı dünya haritası kadar apaçık ve dupduru önümde duruyordu: Medet Gürer biliyordu. Fısıldayanın, o soruyu soranın Muharrem olduğunu kendi adı gibi biliyordu. Fakat bu keşfimde tuhaf olan ve beni gerçeğe bu kadar yaklaştıran şey o kısacık bakışta gördüğüm ve ancak hepimizi un ufak ederse huzura ereceği anlaşılan o şiddet ve tehdit değil de, aksine hiç bilmediğim, adını koyamadığım ama kendisini apaçık ele veren başka bir duygunun varlığını hissetmemdi.

“Sen duymuşsundur kesin. Kulakların da hesabın kadar iyidir herhalde, değil mi? Ayağa kalk bakalım önce sen de!”

Ayağa kalkmak istemiyordum. Yerimde kıpırdamadan oturuyor bir önüme, bir Medet Gürer’in şaşkınlıktan her saniye daha da büyüüp, korkunçlaşan gözlerine bakıyor ve için için o şarkıyı yazıyordum.

“Hey kızım, sana söylüyorum sana!”

Ali’ye baktım. Herkes gibi o da bana bakıyor ve kolunu kaldırmadan, eliyle işaret ederek oturmaya devam etmemi söylüyordu. O sırada Muharrem kalktı ayağa. Medet Gürer çıt çıkmayan sınıfta Muharrem’in ayağa kalkmasını hissederek ona doğru döndü.

“N’oldu? Sen niye kalktın ayağa şimdi?”

Muharrem’in yüzü kızarmıştı, titrek bir sesle kopuk kopuk konuşuyordu:

“Filiz... o... kalkmayınca... ben...”

“Otur yerine geri zekâlı!” diye gürledi Medet Gürer ve, “Hepiniz oturun. Sizi sıra dayığı paklar! Erkekler iki elinin parmak uçlarını birleştirip uzatsın, kızlar da avuçlarını açsın,” diyerek sopasını bırakıp, yerine cetvelini aldı ve en önden başlayarak sırayla vurmaya başladı.

Az sonra Medet Gürer, “Sana özel muamele, sen avcunu değil, parmaklarını uzatacaksın,” diye önümde bekliyor ve ben o cetvelin inişiyle birlikte Ali’nin yüzüne bir daha asla dün baktığım gibi bakamayacağımı düşünüyordum. İşte o an duyuldu dışarıda, “Ti tit tit tirmiiiis!” diye bağırın ses. Hepimiz kurtarıcımız nihayet gelmiş gibi yüzlerimizi pencerelere döndük.

“Kapatın şu pencereleri!”

Ama kapatılan pencerelere rağmen Tirmişçi Amca’nın sesi hemen palmyelerin arkasında Medet Gürer’siz bir hayatın hâlâ bildiğimiz gibi akıp gittiğini, korkulacak bir şey olmadığını müjdeliyordu. İşte o an, o sınıfta değil de sanki bambaşka bir dünyadaymışçasına, sanki olan bitenden haberi yokmuşçasına sağ eliyle bileğinden tuttuğu sol elinin avucuna sıkıştırdığı kalemle zar zor bir şeyler yazmaya çalışan Ali’nin parmaklarına takıldı gözlerim. Saat sekizi yirmi sekiz geçiyordu, kapıya tir-

mişçi gelmişti ve ben biliyordum ki artık yalnız değildim. Başımı kaldırdım, gözlerimi hiç kaçırmadan, bekleyen cetvele doğru birleştirdiğim parmak uçlarımı uzattım.

Cetvel indiğinde tirmişçi hâlâ bağınyordu, saat hâlâ sekizi yirmi sekiz geçiyordu ve ellerim yanıyordu. Ali ise onların acılarını hafifletmek istercesine sağ eliyle değil de, sol elinin hissetmeyen parmaklarıyla, yanan ellerimizin tarihini yazıyordu.

Biz o tarihin hep sessiz kalacağından habersizdik. Uzattığımız avuçlarımızla, birleştirdiğimiz parmak uçlarımızla içimizde bir daha asla kapanmayacak üzere açılan yaralardan habersizdik. Çalan teneffüs zili ile birlikte ellerimizin sızısı yavaş yavaş kaybolurken, biz her gün, tekrar tekrar, yenilmeyi öğretilen ruhlarımızı birbirimizden saklamaya, bize kaybedeceğimizi şimdiden söyledikleri bir hayata alışmaya çalışıyorduk.

*

Medet Gürer'in gözlerinde saklayamadığı bir tatmin ve mutlulukla bitirdiği o biyoloji dersinin ardından gelen birinci teneffüste ellerimi iyice yıkamış ve ders zili çalana kadar tuvaletten çıkmamıştım. İkinci teneffüste ise son ders beden olduğu için hemen kızlarla birlikte spor salonunun soyunma odasına gitmiştim.

Kızların ve oğlanların salonun ayrı bölümlerinde toplandıkları o hem korkunç hem de güzel okul gününün son saatlerinde, eşofmanlarımla soyunma odasından çıktıktan sonra, çoktan boy sırasına sokulmuş oğlanların arasında Ali'nin olmadığını fark ettim. O gün ne teneffüs dönüşünde ne de derslerde konuşmuştuk ama varlığının yarattığı o tarifsiz yakınlık duygusu hep oradaydı. İçimdeki o boşluğun ve o salı günü saat biri on üç geçe aniden yakama yapışan mutsuzluk fikrinin yerini, kan ter içinde kalıncaya kadar koşup, nefesimiz tükeninceye kadar yüzüp, saç diplerimizdeki tuzlarla az sonra, bir saniye sonra, göz açıp kapayıncaya kadar sonra uykuya dalacağımızı hissettiğimiz o kısa anın mutluluğundan yapılmış bir şey almıştı sanki.

Fakat nereye kaybolmuştu Ali? Hiçbir yerde yoktu.

Kızların ve oğlanların ayrı ayrı yaptığı jimnastiğin ardından küçük gruplar oluşmuş, oğlanların bir kısmı dışarıda futbol oynamaya çıkarken ben basket oynayan bir grupla salonda kalmıştım. Bir ara oyunu bırakıp, dışarı çıkıp, etrafa bakındım. Ali orada da yoktu. Muharrem'e soracaktım mecburen.

"Ali nerde?"

"Niye sordun ki?"

"Hiç... bir şey soracaktım da..."

"O bedenden raporlu!"

"Niye?"

"Hoca izin verdi ona gitmesi için..."

Muharrem yaklaşıp fısıltıyla ekledi sonra:

"Kolak o kolak... Görmedin mi elini?"

"Kolak değil, çolak denir ona bir kere," deyip hızla uzaklaştım yanından.

Sıra Ali'ye geldiğinde ben başımı öte yana çevirmiştim. Cetvelin o hiç aksamayan ritminde bir farklılık hissetmiştim fakat yine de aklıma bir şey gelmemişti. Demek kalemi sol eliyle gerçekten tutamıyordu o! Salona dönerken, nedense için için gülümseyerek birkaç kez arka arkaya, "Kolak, çolak, solak," diye tekrar ettim kendi kendime. Topu fileye atarken de birkaç kez sağ elimin parmaklarını kullanmadan atmayı denedim. Olacak gibiydi.

Ders bitip de eşofmanlarımla Atatürk Caddesi'nden Kalekapısı'na doğru yürürken tıpkı bir gün önceki gibi, günün çoktan bittiği hissine kapılmıştım. Oysa eskiden okul çıkışlarında günün asıl o saatte başladığını düşünürdüm. "Kolak, çolak, solak," diyerek yeşil evin duvarına dokundum, kapalı panjurların arkasında yine boşu boşuna gölgeler aradım ve ertesi günün ne kadar uzak olduğunu düşünüp üzüldüm.

Belediye İşhanı'nın duvarındaki resmin üzeri yine boyanmıştı. Ali görmüş müydü, görünce üzölmüş müydü? Sonra eve gitmeden limana gidip biraz dolaşsam mı diye geçti aklımdan ama hemen vazgeçtim bu fikirden. Ödev çoktu, eve fazla gecikmeden gidip, ödevleri yaptıktan sonra oltayı alıp inerdim belki limana. Belki Mine Ablâ da gelirdi benimle birlikte. Mi-

ne Abla'yı düşününce Cengiz Abi gelmişti aklıma. Gelip geçene, karşı kaldırımdakilere, dükkânların içine dikkatlice bakmaya başlamıştım yine. Belki yine Kevser Teyze'nin kızını görürdüm. Hatta belki Cengiz Abi'yi de hâlâ görebileceğimizi söylüyordu Mine Abla. Aramamız lazımdı, ben ne olur ne olmaz gözümlü dört açmalıydım sokaklarda. "Burada o," diyordu, "nereye gidecek ki?"

Fırına yaklaşırken o gün Ali'yi bir daha göremeyeceğimden o kadar emindim ki! O yüzden uzaktan onun fırının merdivenlerinde oturan silüetini gördüğümde aklım bir an gerisin geriye kaçmakla yoluma devam etmek arasında kalakalmıştı. Ali'nin yanına vardığımda ise ayaklarımın aklıma hiç aldırmadan, hiç tereddütsüz, kendi kendine yoluna devam ettiğini hayretle idrak etmiştim. Ali bir an yere çevirdi bakışlarını. Çantası yerde duruyordu. Sonra elindeki tirmis külahını uzattı yine hiç yüzüme bakmadan.

"Yer misin?"

İçinden bir-iki tane tirmis alıp ağzıma attım.

"Şu külahı olduğu gibi alsana!"

Hemen uzanıp külahı elinden aldım. Anlamıştım, çantasını sol eliyle almak istemiyordu. Kalktı, çantasını omuzuna astı ve gülümsedi.

"Ver şimdi tirmisimi!"

Ama ben külahı uzatırken eliyle itti geriye.

"Şaka, şaka..."

Birlikte fırına girdik, ekmeklerimizi aldık. O tek ekmeğini çantasına koydu, ben ikisini de formamı yerleştirdiğim naylon torbaya koydum ve merdivenlerin başında hiç beklemeden, sözleşmiş gibi aynı anda bir-bir-bir-iki diye atlayarak kaldırıma indik. Şimdi ise aslında günün bittiğini haber veren ekmeklerimiz, itaat etmeyen ayaklarımız, kederlerini sessiz sedasız unutmaya çalışan ellerimiz, gözlerimiz ve bir külah tirmisle birlikte sanki hayat boyu orada durmuş ve duracakmışız gibi, her zamanki yol ayrımında bekliyorduk.

Külahı uzattım, "Alsana daha içinden biraz," deyip elime biraz tirmis döktü.

“Uzakta mı oturuyorsunuz?”

“Yok, şurdan gidince hemen... Şarampol’de.”

“İyi hadi o zaman...”

“Tamam...”

“Tamam...”

Yine Şarampol Caddesi’ndeyim. Elimdeki tirmisleri ne zaman yiyip bitirdiğimi hatırlamıyordum. Labirentimsi sokakları koşarak dönüyor, pırl pırl parlayan güneşin altında su kanallarının üzerinden atlıyor, koşarsam yarının daha çabuk geleceğini düşünüyor, karşılaştığım herkesi selamlamak istiyor ve içimde bambaşka bir insanın ayak seslerini duyuyordum.

Eve gitmeden yolu uzatıp, kitabımın gömülü olduğu portakal bahçesinin önünden geçtim yine. Çocuklar yine bahçedelerdi. Portakal ağaçları ise dalları meyve dolu, âdeta derin bir huzur ve tevekkül içerisinde hasatı bekliyorlardı. Birdenbire kitabımın da onlarla birlikte, aynı huzur içerisinde öyküsünü sürdürdüğünü, şimdi Pavel’in, annesinin ve diğerlerinin bütün tehlikelerden uzakta, güneşli bir bahçede oturup sohbet ettiklerini hayal edip yavaşladım. Cengiz Abi’nin bana kitap getirmeye söz verdiği o sıcak gün gelmişti aklıma. Her şey ne kadar uzaktı. Rengin yoktu. Cengiz Abi kayıptı. O gün sanki hiç yaşanmamıştı.

Bahçeye girdim, üç portakal kopartıp torbama attım.

Eve doğru yaklaşırken bizim kapının kapalı olduğunu gördüm. Oysa böyle güneşli havalarda Şarampol Mahallesi’ndeki bütün kapılar gibi bizim kapı da açık olurdu. Sadece kışın hava soğuduğunda ya da şiddetli yağmurlarda kapanırdı kapılar. Bir tuhafılık olduğu besbelliydi. Pencereye baktım, aralıktı. Hafifçe camı ittim. Kapalı olan tülü kaldırdığımda Mine Ablayla annemi divanda konuşturlarken gördüm, beni fark etmemişlerdi, fısıltıyla konuşuyorlardı. Elbette ki annemle Mine Ablayı o divanın üzerinde otururlarken görmediğim gün yok gibiydi. Ama yine de içine doğduğum, her köşesini, her kıvrımını adım gibi bildiğim o sokakta, kendimi bildim bileli yaşadığım, neredeyse bedenimin bir uzantısı gibi hissettiğim o evde, tülü biraz aralamamla birlikte önümde bir tiyatro sahnesi gibi beliriveren bu görüntüde tanımadığım, bilmediğim, kavrayamadığım ve içimi

ürperten bir taraf vardı. Tam saatime bakmak üzereyken annem fark etmişti beni.

“Kızım gelsene içeri!”

“Kapı kapalı!”

Annem kalkıp kapıyı açtı, işe gitmek için giyinmişti. Mine Abla ise evden alelacele, üstünü değiştirmeden çıkıvermiş gibiydi. Yüzünde hiç makyaj yoktu. Gözlerindeki puslu endişe ise olağanüstü bir durumun varlığını doğrular gibiydi. Ancak yine de hiçbir şeyi ele vermek istemezcesine gülümseyerek karşıladı beni.

“Hoş geldin kuşum!”

Torbadan ekmekleri çıkardım, annem kalktı, işe götürmek için yiyecek bir şeyler hazırlamaya başladı. Sessizdi. Mine Abla doğruldu yerinden, ekmeğin ucundan biraz kopartıp ağzına attı ve bana döndü:

“Aç değil misin sen?”

“Açım da... Ne oldu bir şey mi var? Kapıyı niye kapattınız?”

“Polisler geldi de... Kevser Teyze’nin kızı vardı ya hani...”

“Hani” sözcüğünü tuhaf bir şekilde vurgulamıştı Mine Abla. Annemin mektuplardan haberi yoktu. İki suçlu gibi baktık. Annem, “Allah hepimizin sonunu hayır etsin,” diyerek evden çıkıncaya kadar da konuşmadık.

“Biraz önce götürdüler kızı, gece de tuhaf tuhaf rüyalar görmüştüm zaten... İçime mi doğdu ne? Balkondan polis arabasının sizin sokağa saptığını görünce koşa koşa çıktım evden!”

“Kapıyı ondan mı kapattınız?”

“Ay sen kör mü oldun? Bak bakalım bir dışarı sokakta açık kapı kalmış mı?”

Kalktım, kapıyı açtım. Dışarı bakarken arkamdan Mine Abla’nın tatlı tatlı iğneleyen sesi geliyordu içeriden:

“Bak... Ciddi ciddi bakıyor bir de ha!”

İçeri girdim, Mine Abla bana mercimek tabağını uzattı ve tekrar divana oturdu.

“Sen gördün mü Zehra Abla’yı götürürlerken?”

“Gördüm. ‘Bir yanlışlık var!’ diye bağırıp duruyordu garibim. Annesini görmeye gelmişti herhalde, hastaymış Kevser Teyze.

Hadi yemeğini ye de gidelim. Ben evde bir üstümü değiştireyim önce, sonra da dolaşalım biraz!”

Yapılacak bir sürü ödev vardı ama çaresiz kalktım ayağa. Az sonra sokaktaydık. Hiç konuşmadan Mine Ablalara kadar yürüdük. Mutfakta Mine Abla’nın giyinmesini beklerken Hacı Teyze bana zorla tereyağlı börek yedirmek isteyince Mine Abla, giyinmesini bırakıp, kombinezonuyla gelip, “Bu çocuk tereyağlı bir şey yemiyor, bilmiyor musun?” deyip tabaktakileri olduğu gibi tepsiye geri döküp tekrar odasına gidince Hacı Teyze ağlamaya başladı. Bir sandalyeye oturmuş, “Başımıza nerden geldi bu iş Ya-rabbim?” diyerek, dizlerine vura vura, içini çeke çeke ağlıyordu.

İnsanlar arasında herhangi bir neden sonuç ilişkisine aldırma-dan gelişen bu iletişim şifrelerine annemle babam arasında-ki küskünlüklerden, gerginliklerden aşınaydım; ama böyle ne-den ve hedefi gizli bir gerginliğe Mine Abla ile Hacı Teyze ara-sında ilk kez şahit oluyordum. O böreği şimdi yesem her şey düzelir miydi?

Mine Abla üzerinde mavi bir elbise ile çıktı odasından. Çanta-sı elindeydi. Yazlık ayakkabılarını giyip, para cüzdanına bak-tı. Hacı Teyze’nin kızarmış gözlerini, sessiz gözyaşlarını gör-mezden gelip sokak kapısından içeri doğru seslendi:

“Ben Filizlere giderim akşama, geç gelirim anlayacağın!”

Hacı Teyze cevap vermedi. Mine Abla içeriye kulak kabarta-rak bir an kapıda durdu ve bir cevap bekledi. Fakat sonra ani bir hareketle kapıyı açtı ve çıktık.

Şarampol Caddesi’ne doğru yürürken bir yandan da tartışı-yorduk. Mine Abla, “Önce Cengiz Abi’nin mektubunu saklaya-lım bir yere,” diyordu, “sonra da dolaşırız!” Ancak mektubun saklanması konusunda anlaşılamıyorduk. Ben portakal ağacının altının güvenli bir yer olduğunu söylüyordum, Mine Abla ise “Bir tanıdığa versek en iyisi,” diyordu. Ancak, ne yazık ki, gidip o mektubu içine sine sine verebileceği bir tanıdık gelmiyordu aklına. Sonunda mektuptaki her harfe karşılık benim eski okul kitaplarımdan birinin her satırında bir harfin altını çizip mek-tubu öyle saklayabileceğimizi, asıl mektubu da yırtıp atabilece-ğimizi söylediğimde Mine Abla güldü.

“Zaten ezberimde mektup, ne gerek var ki ona? Hem aynı şey mi canım? Yazısı n’olucak? Bir daha göremezsem ya?”

Kalekapısı’na geldiğimizde Mine Abla Nurcanlara gitmemize karar vermişti. Dolmuşa binip, Memurevler’ine gidecektik, Nurcan Abla’nın kocası öğretmendi, iyi bir adamdı, Nurcan saklardı o mektubu. “Tamam,” demiştim ben de. Ancak dolmuşa doğru giderken, “Önce gidip Tophane’de bir çay mı içsek acaba?” deyince anlamıştım Mine Abla’nın Nurcanlara gitmek konusundaki isteksizliğini.

O gün önce Tophane’de çay içtik. Sonra dolmuşa binmeyip Memurevleri’ne yürüdük, Nurcanların evinin sokağına saptık. Tam apartmana doğru yaklaşırken “Boş ver,” dedi Mine Abla. Sonra... Şarampol’e dönmüştük.

“İslanmaz inşallah!”

“Yok yok, iki torbanın da ağzı sıkı sıkıya kapalı, su girmez içine!”

Mektubu önce bir naylona koyup kitabımın arasına yerleştirmiş, sonra da kitabı kendi naylonuyla ağacın altına gömmüştük. Ekim sonunun yumuşak güneşi, Şarampol Mahallesi’ni, ürkek ürkek yeniden açılmış kapılarını ve yıkık dökük duvarlarını yorgunluğuna ve yoksulluğuna terk ederken, biz; Mine Abla ve ben portakal ağacının yanında durmuş, hiç akıl erdiremediğimiz bir hayatla nasıl başa çıkabileceğimizi düşünüyorduk.

*

O akşamüstünü izleyen günlerde Mine Abla onu hiç görmediğim kadar sessizdi. Artık akşamları mektup yazmıyordu. Ben çalışırken yayın olduğu günlerde televizyonu açıyor bazen de benim ders kitaplarımdan birisini alıp okumaya başlıyordu. Yine annemin vardiyasına göre ya akşamüstüne doğru ya da akşamları geliyor, eğer annem gececi ise beni uyuttuktan sonra gidiyordu. Babam gelmeden giderdi genellikle. Babam, yazın çok geç gelirdi, bazen sabaha doğru. Ama mevsim sonbahara döndüğünde babamın geliş saatleri de yavaş yavaş geriye doğru çekilirdi. Gelgelelim, o sonbahar öyle olmamıştı. Babam,

“Yasak saatini geçirmişim, ne yapayım, ben de otelde bir köşeye kıvrılıverdim,” diyerek sabah geliyordu eve. Bazen geceleri uyanıyor, evde yalnız olduğumu anlayınca kalkıp yatağında oturuyor, uyumak için tarih kitabını okuyordum.

Yine böyle gecelerden birinde uyanıp, babamın gelip gelmediğine bakmak için kalktığımda karanlıkta Mine Abla’nın sesini duydum:

“Korkma sakın, buradayım ben daha!”

“Babam gelmedi mi?”

“Yok, gelmedi. Sokağa çıkma yasağı başlayıncaya kadar gelmezse gelmiyor artık. Hadi yat sen yine.”

“Sen?”

“Ben de kıvrılıırım biraz sonra yanına.”

“Hacı Teyze merak etmesin?”

“Etmez, söyledim ben ona,” deyip tekrar yatmamı söyleyin-ce, yattım tekrar. Fakat uykum açılmıştı bir kere. Ve bütün uyanık olduğum zamanlarda olduğu gibi Ali gelmişti yine aklıma. Radyoyla uyuduğunu söylemişti o gün. Küçük bir radyoyla. Antalya’nın en güzel tarafı radyonun çok istasyon çekmesi demişti. Yeni bir istasyon bulmuştu, tam on buçuğa beş kala “Voice of Peace,” yani “Barış’ın Sesi” diyorlar, sonra hangi dilde olduğunu bilmediği kısa bir anons yapıyorlar, sonra da müzik başlıyordu. Bazen bildiği bazen de hiç bilmediği şarkılar çalıyorlardı, aslında adını ve kimin söylediğini bilmediği şarkıları dinlemekten pek hoşlanmıyordu; ama radyoları dinlemek yine de çok hoşuna gidiyordu. “Düşünebiliyor musun, yatağında yatarken, dünyanın öbür ucundan, hiç tanımadığın birisinin sesini duyuyorsun, senin odana gelmiş ve seninle konuşuyor,” diyordu. Başka istasyonlar da vardı. Bir tanesi Yunanca diğeri ise Arapçaydı. Arapça olan belki de Mısır radyosuydu.

Ali bunları anlatırken gözleri parlıyor, bildiğim radyo sanki hiç bilmediğim, görmediğim, dinlemediğim hatta adını bile yeni öğrendiğim bambaşka bir şeye dönüşüyordu. Bizim radyo bozuktu. “Televizyon var nasıl olsa,” diye tamirciye götürmüyordu babam. Annemin bir teybi vardı fakat o da bozuktu. Hiç farkında olmadan döküldü o sözcükler dudaklarımdan:

“Bir radyomuz olsa dinlerdik şimdi!”

“Sahi! Radyo yok mu burada?”

“Var da bozuk!”

“Pili falan bitmiş olmasın?”

“Yok, uğraşmıştı babam... Bozulmuş, yanmış galiba!”

“Tamam kuşum, götürürüz tamire. Hadi sen uyu artık! Yarın okula gideceksin.”

Ama uzaktı yarın. Dünler de uzaktı. Gündüz olup bitenleri zihnim o kadar çok tekrar ediyordu ki bazen bir gün önce yaptığım şeyler sanki bir yıl önce yapmışım gibi geliyordu. Ali fırının merdivenlerini hızla inip sonra dönüp bana bakıyordu. Ben küçük, küçücük bir kararsızlık ânı geçirsem de sonunda yine bir-bir-bir-iki olarak iniyordum merdivenlerden. Alt dudaklarını ısıırıyordu Ali. Sonra başa sarıyordu zihnim yine. Tekrar iniyordum merdivenleri. O tekrar dudaklarını ısıırıyordu. Zaman beyaz bir ışık olup büyük bir prizmadan geçiyordu. Yorganı başıma çekiyordum ve geride kalan beş günü geçiriyordum aklımdan.

Ben okuldan hep ondan önce çıkıyordum. Birbirimize hiç bakmadan çıkıyorduk. Ağırlığı olan ve içimde taşıdığım bir gölge gibiydi varlığı. Okuldan çıktığımda hızlı yürümüyordum, yavaş da yürümüyordum ve tam Karakaş Camisi’nin karşısından geçerken yanımda oluyordu. Ben kimseyle birlikte çıkmıyordum okuldan. Ali Muharrem’den ayrılmış oluyordu. Yan yana yürüyorduk, ben bir şey söylemek, herhangi bir şey söyleyebilmek ya da bir şey sorabilmek için yaptığım bütün hazırlıkların bir kez daha boşa çıkmasının çaresizliğini ve şaşkınlığını üzerimden atmak için çırpınırken Ali anlatmaya başlıyordu. Dersler sırasında hiç konuşmamamıza rağmen, çıkışta sanki daha önceden başladığımız bir konuyu kaldığımız yerden konuşmaya devam ediyorduk. Sorsalar o konuşmanın zihnimizde ne zaman başladığını ânı ânına söyleyebilirdim. Daha tuhaf olanı ise onun da bunu bildiğine olan sonsuz inancımdı. Sözgelimi o gün, Gülseren Hanım’ın aniden “kaybolmasıyla” onun yerine gelen edebiyat hocası Cevdet Bey, Tevfik Fikret’ten söz etmiş ve oğlu için yazdığı *Haluk’un Defteri*’nden bir şiir okumuş-

tu. Ufak tefek, bezgin görünürlü, kimseyi sınıfta bırakmayan ve kimsenin dikkatini çekmeyen bir adam olan Cevdet Bey daha o şiiri okurken başlamıştı aslında o günkü konuşmamız:

“Çıkar o süsleri artık, sevindiğin yetişir; / Çıkar, biraz da şu öksüz giyinsin, eğlensin; / Biraz güzellensin!” diyerek gözlerini pencereden dışarıya çevirmiş, “Oğlu Haluk için yazmıştır bu şiirleri,” derken yüzünü tekrar sınıfa dönmüş ve aramızda Haluk’u arar gibi bakmıştı yüzlerimize Cevdet Bey. Hayatımda hiç Haluk diye birisini tanımamıştım. Ve belki de Cevdet Bey’in yüzündeki, ebediyete kadar hep öylece kalacağını düşündüğüm o arayışın etkisiyle Haluk’un küçük bir çocuk olarak hâlâ uzakta bir yerde yaşadığını düşünmüştüm, başka bir ihtimalin varlığı bile gelmemişti aklıma. Çünkü artık hikâyelerin zamanı durdurabilen gücünü fark ediyordum. Pavel ve annesinin niye hâlâ o portakal bahçesinde yaşadıklarının nedenini fark ediyordum. Zamanı, hikâyeyi beyaz bir ışık olarak o prizmadan geçirince hayatın renklerine ayrıldığını fark edip, zamanı ve hikâyeyi hep yanımda taşımayı öğreniyordum. Saatiye baktım, onu yirmi iki geçiyordu. Cevdet Bey kürsüye doğru yürümüştü sonra, masanın üstünde açık duran deftere takılmıştı gözü ve “Burası 6 Fen C değilmiş,” demişti bir rüyadan uyanır gibi. Yanlış konu anlatmıştı Cevdet Bey. Muharrem bunu duyunca, “Şu işe bak ya!” diye dizine vurup bacak bacak üstüne atmıştı. Ali, bakışlarıyla “sus” demişti Muharrem’e. Mesude’nin, “Ben de hayret etmişim, bu konu yoktu ki kitapta!” diyen sesi çınlamıştı ön sıradan ve sınıf yavaş yavaş yine Cevdet Bey’in derslerinin olağan uğultusuna gömülmüştü.

Şimdi ise yanımda yürürken soruyordu Ali:

“Haluk’tan sanki kendi oğluymuş gibi bahsediyordu ama, değil mi?”

“Evet,” diye mırıldandım. Cevdet Bey’in verdiği kompozisyon ödevi gelmişti aklıma. Sevdiğimiz birisini anlatmamızı istiyordu. Pazartesi günü kompozisyon dersine kadar hazırlayacaktık.

“Sen kimi yazacaksın ödev için?”

“Bilmiyorum, sen?”

Ben Ali'yi yazmak, yazabilmek istiyordum. Ne var ki, içimdeki o duygu ne kadar yakın ve ne kadar bana aitse, bu düşünce de o kadar uzak ve tehlikeliydi. Geçen sene olsa hiç tereddüt etmez, Rengin'i yazardım. Rengin de beni yazardı belki. Yazar mıydı acaba? Ali'nin dikkatle yüzümē baktığını gördüm. Cevap vermek istemiyordum.

"Ben de bilmiyorum."

"Ha," dedi Ali bir şey hatırlamış gibi, "Çağla'nın yaş gününe geliyor musun cumartesi günü?"

"Yok."

"Niye?"

"Haberim yok da ondan. Sen?"

"Giderim belki."

O sırada Helvacı'nın önüne kadar gelmiştik, konuyu kapatıktım:

"Sen 18'in bağaçasını biliyor musun? Şurada yapıyorlar ama sadece Ramazan'da!"

Alaycı bir ifadeyle konuşuyordu Ali:

"Poğçaya bağaça mı deniyor burada, poğça denir ona poğça! Daha doğrusu poğaça!"

"Poğça başka bağaça başka!" dedim hırsla ve aramızda görünmez bir duvarın yükseldiğini hissettim.

Hayal kırıklığı değildi, Rengin'i hayatımdan çıkarıp atan küskünlük de değildi. Sanki gizli, mekanik bir güç, ani bir hareketle ortaya çıkıp dünyayı tanımak isteyen ve ayağa kalkıp ilk adımlarını atmaya başlayan ruhumu eski evine, varlığımın sınırlarına doğru çekmişti. Saate baktım ve hızla yürümeye başladım. Az sonra Ali'yi ardımda bırakmış koşuyordum. Ali'nin, "Dur bi dakka!" demesi de, dükkânının önünde duran Peynirci Muharrem'in, "Babana selam söyle!" diye bağırması da, uğultuların arasından, uzaktan, boşluktan, başka bir hayattan gelen sesler gibi geçip gitti zihnimden.

Saat kulesine kadar koşmuştum. Her zaman yaptığım gibi gayriihtiyari başımı kaldırdım. Biri on üç geçiyordu. Geçen ağustos ayında yine biri on üç gece yakama yapışan ve bir süredir peşimi bıraktığına inandığım mutsuzluk geri dönmüş-

tü. Saate gözlerimi diktim, yelkovanı izliyordum, bir dakikanın geçmesini bekliyordum. Bir dakikayı, saatten gözlerimi hiç ayırmadan geçirirsem biri on üç geçeyi yenecektim. Yavaş hareket ediyordu zaman, kule azarlar gibi yükseliyordu önümde. Rüzgârsız, yağmursuz, güneşsiz, ne sıcak ne soğuk bir günün durağanlığı vardı havada. İçimdeki boşluk gibiydi. Bütün renkler güneşin sıcaklığından, yağmurun duruluğundan, sonbaharın içimi okşayan yumuşak ışığından yoksun kendi işlerine güçlerine dalmışlardı. Kulenin saatinin hâlâ çalışıyor, zamanın her şeye rağmen geçiyor olması bile başlı başına bir mucize gibiydi.

Tam on dört geçerken saat, bir el tuttu kolumdan.

“Kız! Ne bakıyorsun sen oraya öyle?”

Mine Abla tam önümde duruyordu. Ve tıpkı zamanın mucizesi gibi bir mucizeyle eski hali geri gelmişti. Ruj sürmüş, ne zamandır görmediğim küçük kalpli küpelerini takmış, topuklu ayakkabılarını giymiş önümde duruyor, kestane rengi saçları bukle bukle omuzlarına dökülüyordu. Büyü tutmuştu sanki.

“Bir de ağladın mı sen yoksa?”

Yutkundum. Gözlerim yanıyordu, ama inkâr ettim çabucak. Farkına varmadığıma göre ağlamamıştım. Mine Abla söylenene inanmadığı, söyleneni beğenmediği ya da bir problemin çözümsüzlüğüne inandığı zamanlarda yaptığı gibi dudaklarını büzüp, ağzını sağa doğru oynattı. Bu canının sıkıldığı fakat üstüne gelmeyeceği anlamına geliyordu. Eğer sola doğru yapsaydı, o zaman durumdan hoşlanmadığı ama olanın bitenin kendisini hiç mi hiç ilgilendirmediği, kendi deyişiyle “takmadığı” anlamına gelecekti. Bir yandan beni sevdiğini, umursadığını düşünüp, içten içe şükrettim ağzını sağa doğru oynattığı için. Öte yandan bunun, meselenin daha kapanmadığı, er ya da geç ifademın alınacağı demek olduğunu da seziyordum. Birkaç gün sonra, bir akşam otururken, belki de biraz uzun süren bir sessizliğin ardından ya da yolda bambaşka konulardan bahsederek giderken, aniden dönüp, “Kuşum, sen niye ağlamıştın o gün bakiiim?” diye soruverecekti. Fakat Mine Abla büyük bir ciddiyetle, “Gel gidip Tophane’de oturalım biraz, sonra da ge-

zeriz,” deyince hemen, hem de hiç geciktirmeden bu işin peşine düşeceğini anlamıştım.

“Saat üçte okula dönmem lazım benim, matematik hocası gel dedi bana, çalıştıracak beni.”

“Haa, olimpiyat işi...” deyip güldü Mine Abla, “Canım, saat üçe kadar vakit var daha! Hadi yürü! Hem tost da yeriz, nasıl duracaksın yoksa akşama kadar aç acına!”

Koluma girdi ve hiç konuşmadan yürümeye başladık. Konuşmuyorduk ama Mine Abla’nın yine eskisi gibi salınarak yürümesi, kolumu tutan elinin gevşek yumuşaklığı ve yüzüne gizlenmiş o gülümseyiş âdeta sözcüklere dönüşüp havada uçuyor ve benimle tatlı tatlı konuşuyordu. Tophane Çay Bahçesi’ne girerken içimdeki boşluk yerini hafif bir sızıya bırakmıştı. Ali buraya gelmiş miydi acaba hiç? Şehri buradan görmüş, bu sesi dinlemiş miydi?

Ön masalardan birine doğru yürüdü Mine Abla. Hep aynı tarafa oturur, yüzünü Kaleiçi’ne doğru dönerdi. Annem hemen onun yanına ben de karşısına oturdum. Ne zaman o ikisini, arkalarında yükselen dağlar ve uzayıp giden küçük masaların önünde karşımda öyle otururlarken görsem, unuttuğum, fakat görünce hemen hatırladığım, hep var olmuş ve var olacak bir fotoğrafa bakar gibi hissederdim kendimi. Annemin oturduğu taraftaki sandalyeye, yani Mine Abla’nın yanına mı yoksa her zamanki gibi karşısına mı oturacağımı düşünürken, elindeki naylon torbayı elime uzatıp, başıyla karşısındaki sandalyeye koymamı işaret etti Mine Abla. Yanına oturacaktım demek ki!

Garsona iki çay, iki sucuklu tost ısmarladık önce. Sonra, kahşarlıya çevirdik tostları. Ben derse gidecektim, sucuk kokardım sonra! Hem sahi kimdi bu Rezan Hanım? Niye benimle bu kadar ilgileniyordu? Ne güzel, hayatta hâlâ böyle iyi hocalar vardı demek ki! Ama ben de bu iyiliğin hakkını vermeliydim.

Sonra sustu Mine Abla. Çayından bir yudum aldı.

“Sen canını sıkma, onların araları düzelir yine!”

“Kimin?”

“Canım, annenle babana üzölmüyor musun sen?”

Yalan söylemek istemiyordum, o yüzden cevap vermedim, ağzımı Mine Ablâ gibi sola doğru oynatıp sustum sadece. Ama Mine Ablâ'nın bir huzursuzluk geçti gözlerinden, kendimi daha çok yalan söylemiş gibi hissettim. Üstelik kızarmıştım. Mine Ablâ üstelemedi, yalnızca çay bardağını bir süre dudaklarının önünde tutup, gözlerini kısarak uzaklara doğru bakmakla yetindi. Sonra dönüp üstüne basa basa beni ne kadar kızdıracağını çok iyi bildiği o cümleyi söyledi:

“Eee, genç kız oluyorsun artık kuşum!”

Cevap vermeme fırsat vermeden, “Gördüm ben seni oğlanı azarlayıp, sonra da at gibi koşarken... Garibim baktı kaldı arkandan be!” diye devam edip, sonunda da ne zamandır duymadığım o kahkahasını basıverdi Mine Ablâ.

“Kızma kızma... Çok işimiz var bugün...” diyerek çantasını açıp iki tane kartpostal ve zarf çıkardı.

Düşünüp taşınmıştı yine Mine Ablâ. Cengiz Abi kesinlikle Antalya'daydı, fakat tabii gelip de Mine Ablâ'yı arayamıyordu. Mine Ablâ da zaten arasa da onu bulamıyordu. Şimdi, böyle bir durumda yanlış anlaşılabilirler olabilir. Mesela Cengiz Abi, Mine Ablâ'nın tek taraflı, yani “mahkemeler gibi gıyabında” nişanını attığını düşünebilirdi. Ben var ya ben, çok akıllıydım. Dün akşam ben radyo demeseydim bu iş aklına gelmezdi onun. Eğer Cengiz buradaysa, evde bütün gün ne yapacaktı? Radyo dinleyecekti tabii ki! O yüzden ilk iş radyoya bir istek göndermekti. Bayrak Radyosu çok istek yayınlıyordu, hem Cengiz Abi biliyordu onun Bayrak Radyosu dinlediğini. Ben şimdi kalemi elime alıp, o inci gibi yazıyla şöyle yazacaktım:

Antalya Şarampol'den Mine'nin, nişanlısı Cengiz için Neşe Karaböcek'ten “Arım Balım Peteğim” şarkısını çalmanızı saygılarımla arz ederim.

İmzayı kendisi atacaktı Mine Ablâ. Zarfın üstüne de çok okunaklı bir şekilde “Dinleyici İstekleri / Bayrak Radyosu / Kıbrıs” yazarsak, bu iş olmuştu. Peki ikinci kartpostalı ne yapacaktık? Cengiz Abi'nin ailesine gönderecektik onu da. Onların da aklına kötü bir şey gelebilirdi çünkü. Onu da yazıp, zarfladıktan

sonra bu sefer Mine Abla çantasından küçük bir kese çıkardı. Torbanın içinden ilk bakışta küçük dua kâğıtlarına benzeyen ama onlardan biraz daha büyükçe, tıpkı onlar gibi naylonla kaplanmış fakat kenarları ince bir teğelle dikilerek kapatılmış küçük küçük kâğıtlar döküldü masaya. İçlerinden bir tanesini elime verip, gerisini telaşla toplayıp tekrar keseye koydu Mine Abla. Elimdeki kibrit kutusundan biraz daha büyük, naylonla kaplanıp, kenarları mavi, ince bir dikişle kapatılmış kâğıda şaşkınlıkla baktım. “Mektup alır, efkârlanırim,” diye başlayan küçük bir şiir yazıyordu kâğıtta. Arkasını çevirdim, başka bir şiir daha vardı arka yüzünde. “O elindeki çok iyi denk geldi, ama kitaptan kesince bazıları ortadan bölündü,” diye hayıflandı Mine Abla mahcup mahcup.

Cengiz Abi’nin ona verdiği kitaplardan birisiydi *Orhan Veli’nin Bütün Şiirleri* ve Mine Abla kitaptan kestiği şiirleri, her yere pusula gibi dağıtalmı istiyordu. Önce şiirleri kendi el yazısı ile yazmayı düşünmüş, ne var ki sonra kitabı feda etmeye karar vermişti. Çünkü böyle hem kitaptan kesilip hem de –terziydi ya!– kenarları düzgün bir dikişle kapatılınca Cengiz Abi anlayacaktı bunların Mine Abla’dan olduğunu. Hem kendisinin bulması da şart değildi. Belki bir arkadaşı bulur, alır, ona götürürdü. Mesela ben yolda böyle bir şey bulsam alıp ona göstermez miydim?

İlk pusulayı –daha sonra aramızda bunlara şiir pusulası diyecektik– sandalyenin arasına sıkıştırıp kalktık hemen. İkincisini Cumhuriyet Meydanı’ndaki bir bankın yanına, üçüncüsünü ise dolmuş durağına düşürüverdik.

Postaneye gittik sonra. Kartpostalları yazıyor gibi yapıp, köşedeki masanın üzerine bıraktık bir pusulayı da. Birisini de tam Mine Abla pul alırken yere düşürüverdim ben.

Sonra Şarampol Caddesi’ne döndük. Radyocu Asım’a gidiyorduk.

Radyocu Asım

Adını duymuştum Radyocu Asım'ın. Birkaç kere de dükkânının önünde görmüş fakat o dükkâna hiç girmemiştim. Radyocu Asım, kalın siyah çerçeveli gözlükleri yüzünün yarısını kaplayan, uzun ve hafifçe kambur bir adamdı. Yüzüne bakınca yaşı hiç belli olmazdı. Hep ışığı yanardı dükkânın. Kendisinin de orada yatıp kalktığı, hatta sabahlara kadar çalışıp, tuhaf tuhaf aletler yaptığı söylenirdi. Söylentilere göre Asım daha Türkiye'ye televizyon gelmeden televizyon yapmış ve seyretmeye başlamıştı. Ayrıca yıllardır uzaktan gemilerin rotasını şaşırtan sinyaller gönderiyor, istediği telefonu dinliyor, polis telsizlerini karıştırıyordu. Asım'ın casus olduğunu söyleyenler de vardı. "Rus casusuymuş o," diyorlardı. Ama Asım sanki bunların hiçbirisinden haberi yokmuş, bunlar kendisiyle hiç ilgisi olmayan dedikodularmış gibi Şarampol Caddesi'ne açılan sokaklardan birinin köşesindeki dükkânında, müşterilerle zorunlu olarak konuştuğu birkaç cümle dışında kimseyle konuşmadan yaşıyor giderdi. Tek katlı, daha çok eski bir depoyu andıran, bir zamanlar beyaz olan rengini çoktan kaybetmiş cephesi ve küçük penceresi ile çevresinde yükselmeye başlamış apartmanların arasında kaybolup giden bu dükkâna o güne kadar hiç adımımı atmamış ve önünden hep merakla korku arasında, daha

çok “adam pek tekin değil” şeklinde ifade edilebilecek bir duyguyla geçip gitmiştim. Mine Abla ise sanki bütün bunlardan hiç haberi yokmuşçasına, her gün gittiğimiz bir yere gidecekmışız gibi söyleyivermişti Radyocu Asım’a gideceğimizi. Gelirken bizim radyoyu tamire bırakmıştı, “Bir-iki saat sonra hazır olur,” demişti Asım.

“Korkmadın mı?” diye sordum Mine Abla’ya.

“Niye korkacaktım? Evet, adam biraz anormal olabilir ama... Aman hem sen inanıyor musun bunların her söylediklerine?”

“Kimlerin?”

Mine Abla birdenbire durdu caddenin ortasında. Gelip geçenlere bakıp, “İşte, bunların hepsinin!” deyip, bana döndü yüzünü. Gözleri nemlenmişti.

O güne kadar, sevinen, üzülen, kışkırtan, bağırان, azarlayan ve acıyla bakan gözler görmüştüm; annemin ve Mine Abla’nın gözlerindeki çaresizliği görmüştüm. Ama o gözlerdeki gibi parıldayan bir gururu ve Şarampol Caddesi’nde, dükkânlardan taşan leğenlerin, plastik terliklerin, melamin tabakların, sünnet elbiselerinin, gelinliklerin ve damatlıkların arasından bütün dünyaya karşı ilan edilmiş bir savaşı ilk kez görüyordum. Cebimdeki torbaya gitti elim ve elektrik direğine asılmış kaportacı ilanının selobantını kaldırıp, şiir pusulalarından birini oraya ilıstiriverdim. “Rüzgâr,” diye başlıyordu şiir. Kolumdan çekti Mine Abla, şiiri sonuna kadar okuyamamıştım. Akşam temize çekecektim hepsini. “İyi, çekersin,” dedi Mine Abla, “defter alalım o zaman sana bir de!”

Asım’ın dükkânının kapısı aralıktı. Adımlarımı ilk kez o eşikten içeriye; dükkânın loşluğuna doğru atarken gayriihtiyari önümden giden Mine Abla’nın hırkasını kavramıştım elim. İçeri girmemizle birlikte sesi ne yüksek ne de alçak ama dükkânın bütün köşelerini doldurup, her kıvrımına sızan, neredeyse bir koku olup havaya yayılan ve insana dükkânın elle tutulur, gözle görülür bir parçası gibi gelen bir müzik sesi doldurdu kulaklarımızı. Başımı sağa, yukarı doğru çevirdiğimde müziğin ya-

yıldığı radyoyu gördüm. Bu yalnızca şimdiye kadar gördüğüm en güzel radyo değil, aynı zamanda gördüğüm en güzel şeydi. Üzerinde zarif işlemler vardı, küçük bir ibre görünüyordu ortasında. Alt orta kısmında ise üç tane düğme. Büyük, kahverengi, ahşaptan yapılmış kapalı bir kutudan değil de sanki başka bir dünyadan geliyordu o berrak ses.

Radyonun altındaki uzun bir rafa yan yana küçük el radyoları dizilmiş, onların altındaki rafa plaklar ve dergiler konmuştu, rafların arasında kalan duvara ise birkaç gemi fotoğrafı yapıştırılmıştı. Siyah beyaz fotoğraflardı bunlar. Tezgâhın üzerinde ise bir keskinin kafasına sıkıştırılmış uzunca bir kablo ve yarım bardak çay duruyordu. Gelgelelim kimse görünmüyordu tezgâhın arkasında. Sanki sürüp giden bir hayat ani bir hava akınıyla sekteye uğramış ve her şey olduğu gibi bırakılıp gidilmişti.

Dükkanın eni üç metre ya var ya yoktu. Boyu ise alışılmışın dışında uzundu. Gözlerim loşluğa alışınca Asım'ın dükkânının öteki ucunda, dükkânı bölen yeşil bir perdenin önüne konmuş büyük bir masada oturduğunu gördüm. Boş olan masada önünde duran tek şey bizim radyoydu ve o haliyle sanki bizi bekler gibi bir hali vardı.

Asım bizi görünce ayağa kalktı ve elinde radyo, yüzünde ise dudaklarına erişmeden gözlerinde hapsolan ve o günden sonra görür görmez tanıyıp bir daha hiç unutmayacağım gülümsemesiyle bize doğru yaklaştı.

“Lambasını değiştirdim, çalışıyor şimdi. Ama eğer birkaç saat daha burada bırakırsanız, bir FM alıcısı da takarım radyonuza.”

Mine Abla durakladı önce, sonra ihtiyatla sordu:

“Ne için lazım o?”

“FM yayınlarını da dinlersiniz. TRT-3 var mesela!”

Sonra alelacele ekledi Asım:

“Fiyat olarak fark etmez. Elimde eski bir parça var, onu takarım.”

“Peki, çok sağ olun. Çocuk akşam dönerken alsa olur mu o zaman?” diyerek beni işaret etti Mine Abla. Sonra da bütün ısrarlarımıza rağmen Asım'a sadece yirmi lira bırakabildik ve çıktık.

“Bir sigara parasını zor aldı adam,” dedi Mina Abla düşünceli düşünceli. “Baban mı gidip alsaydı yoksa radyoyu?”

Saat üçe on vardı, Rezan Hanım’ın dersine yetişmem lazımdı. Kitaplarımı Mine Abla’ya verip, “Hayır, ben alacağım,” dedim ve cevabını beklemeden dönüp okula doğru koşturaya başladım.

Saat tam üçte okulun önündeydim. Soluk soluğa kalmıştım ve okul duvarında yanında çantasıyla Ali oturuyordu. Hiç duraklamadan koşturaya devam edip okula girdim.

*

O akşam Mine Abla’yla birlikte, ışığı kapatıp Asım’ın elime tutuşturduğu yassı bir pilin bir kutbuna bağladığımız kablunun ucunu, küçük bir metal parçasının tırtıklarından kablunun diğer ucuna doğru sürttükçe karanlıkta görünen küçük kıvılcımların büyümesi ve aynı anda radyodan gelen sesleri bölen cızırtıların müphem vaatleriyle sersemlemiştik. Mine Abla tekrar tekrar soruyor, ben de tekrar tekrar anlatıyordum. “Evet,” diyordum, “bundan radyo yapılıyormuş, verici yani, yani prensip olarak! Ama örf-i idare zamanında tehlikeliymiş. Zaten Şarampol’de kışlanın da dibindeymişiz, o yüzden evden yapılmazmış.”

“Ama gösterecek sana nasıl yapıldığını değil mi?”

“Önce bunu çalış, nasıl olduğunu düşün, sonra gel dedi işte!”

Sonra, “Aç şu ışığı bakiim,” diyordu Mine Abla. Işığı açınca yüzüme bakıyor, “Sakin bir daha gideyim deme o dükkâna, bilmiyoruz ki adam hırlı mı hırsız mı?” diyor ama bir müddet düşünüp tekrar soruyordu:

“Bir daha de bakiim, ne dedi sana tam olarak?”

“Neyi ne dedi?”

“Nereden tanıyormuş seni?”

“Sormadım ama tanıyor işte... Hem niye tanımasın? Peynirci Muharrem nasıl tanıyor beni?”

“Tam olarak ne dedi sana?”

“Babamı tanıyor, Hacı Amca’yı da tanıyormuş işte,” diyerek ışığı kapatıp, tekrar kıvılcımlara dönüyordum. Çünkü Asım söz vermişti. Eğer bunu anlarsam, fakat kimseye sormadan sa-

dece düşünerek anlarsam bana yardım edecekti. “İki yüz-üç yüz metre, daha fazla olmaz,” demişti Asım. Bir radyo yapacaktık, yani vericisini yapacaktık. Ali’nin radyosunun ibresi, bir gece aniden benim sesimde duruverecek ve ben de o sırada tam, “Saat 21.32, burası Şarampol’un Sesi Radyosu,” diyor olacaktım. Ali hayretle yatağında dönecek ve kulağını iyice radyoya yapıştıracaktı. O sırada Cengiz Abi de oturduğu divanda birden radyodan gelen sese dikkat kesilecek, sonra başını okuduğu kitaptan kaldıracak ve duyduklarına inanamayacaktı.

Ev bir gök gürültüsü ile neredeyse temelinden sarsıldığında uzanıp radyoyu kapattı Mine Ablâ. Ben de artık devamlı o telâle oynamaktan vazgeçsem iyi olacaktı. Yıldırım falan düşerdi bak yoksa başımıza! Sıkıntı da basmıştı iyice içini! Bir huzursuzluk vardı bu akşam her şeyde. Evde irmik var mıydı? Höşmerim yapsaydık ya bi!

Höşmerim! Mine Ablâ’nın bu sözcüğü telaffuz etmesi bile yumuşatıp, yatıştırmıştı içimi. Mine Ablâ yerinden kalktı, ışığı açıp mutfak dolabında irmiği eliyle koymuş gibi buldu ve yağ tavadâ biraz kızdırıp karıştıra karıştıra irmiği kavurmaya başladı. Az sonra dünya, bardaktan boşanırcasına yağmaya başlayan yağmurun ve tahta kaşığın ritmik sesinden ibaretti artık. Sanki zaman birdenbire yavaşlamış ve eşya kıpırdanmaktan vazgeçip köşesine çekilmişti. Birkaç tane hayat yaşamıştım o gün. Önce Ali, sonra beklenmedik bir anda Asım ve arkasından Rezan Hanım ve tekrar Asım birer birer girip sonra yine aynı sırayla çekilmişlerdi sahneden. İrmikğin rengi altın sarısına dönüp, yumuşak kokusu odayı doldurunca dönüp gülümsedi Mine Ablâ ve anlatmaya başladı:

“Bir yeni gelin varmış. Kocasını askerden dönünce yapmış bunu ilk. Yazık, hoş mu erim, hoş mu erim diye soruyormuş habire. Ordan kalmış adı höşmerim diye! Yoktu herhalde evde bir şey, yoksa kimin aklına gelir ki irmikle peyniri karıştırmak!”

Gülümsedim, o günden, hepsinden, bir tek Mine Ablâ kalmıştı işte geriye.

Kehribar Yalnızlığı

.

O sabah uyandığımda hiçbir şeyi unutmamıştım ve ilk aklıma gelen “Giderim belki,” diyen Ali’nin ihanetiydi. Kaynayan çayın ve hâlâ yağan yağmurun sesi dolduruyordu odayı. Okula gitmek istemiyordum. Sanki kafamın içinde hep aynı şarkının aynı nakaratı çalıyordu. Yorganı başıma çekip, karanlıkta gözlerimi açtım. İlk aklıma gelen şeyi düşünecektim. “Pi sayısı,” dedi tanıdık gelen bir ses. Tekrar düşündüm. Gitmişti. Muşmula! İlk beş yaprağı hızlı çıkıyor, sonra yavaşlıyordu. Kaç tane muşmula çekirdeği ekip, sonra da unutmuştuk Rengin’le. Kaleiçi. Tutkal. Portakal. Ağacım. Duraklamadan hayalimdeki bir torbadan tek tek çekiyordum sözcükleri. Palyaço. Tokyo. Radyo. Radyo. Hayır, bu sayılmaz. Radyo! Radyo! Radyo!

“Filiz, hadi geç kalıyorsun! Ekmek de almamışsın dün sen!”

Yorganı hafifçe aralayıp göz ucuyla baktım. Annem ekmek alıp gelmişti. Radyo. Gitmeyecektim okula. “Yok önemli bir ders bugün,” dedim. Annem bir-iki itiraz edecek gibi olduysa da fazla ısrar etmedi. İki kere okula gitmemiştim o güne kadar. İlki, beşinci sınıfta kabakulak olduğumdaydı. On iki gün okula gitmemiştim. İkincisi ise orta ikideyken, anneannem öldüğünde. O gün babam da bizimle gelmişti. Halbuki o güne kadar sadece bayramlarda giderdi anneanneme. Biz de pek gitmezdik.

Anneannem “serseri” derdi babam için. Sevmezlerdi birbirlerini. Babaannem de annemi sevmezdi. “Maacıır,” derdi. Ona giderken de annemi evde bırakıp babamla giderdik. Tuhaf olan ise ben anneannemin evine gidince babama, babaannemin evine gidince de anneme çektiğimi düşünür, her iki evden de bir an önce çıkıp gitmek isterdim. Babaannem bir torba verirdi elimize giderken. İçinde soğan ve sivri biber olurdu. Babam o biberleri kendisi kızartırdı evde. Anneannem ise biraz para verirdi hep anneme. Annem paradan babama bahsetmezdi.

Kızaran ekmeğin kokusu burnuma gelince yorganı iyice açıp doğruldum yerimde. Sonbaharda kurduğu zeytinlerin ilk kavanozunu açıyordu annem. Yanına zeytinyağlı ve acı biberli çökelek yapmıştı. “Kalk hadi,” dedi, “madem okula gitmiyorsun, bari güzel bir kahvaltı edelim!”

Son zamanlarda annemin yüzüne yepyeni bir huzur ve duruluk gelip yerleşmişti. Gözlerindeki küçük pırıltılar evin sabah loşluğunda bile seçiliyordu. Çayını ağır ağır karıştırdıktan sonra kaşığı bir an havada tutuşunda, yavaşça masanın üzerine bırakışında, ilk yudumu dudaklarına götürüşünde biraz sonra bir şeyler söyleyecekmiş ama önce bunun tadını çıkarıyormuş gibi bir hafiflik, bir haz seziliyordu.

“Mine Abla ne zaman gitti?”

“Sabah erkenden gitti. Yetiştireceği bir iş varmış.”

“Babam gelmemişti demek yine,” diye düşündüm ama, “Bunu annene söyleme,” dedi içimden bir ses.

Kahvaltı bittikten sonra o sabahı kendi kendine şarkılar mırlanarak evi temizlemekle yarıladı annem. Ben de önce o gün okulda işlenecek konulara baktım gönülsüz gönülsüz. Sonra yolda turistlerin düşürdüğü kaset geldi aklıma. Asım’a götürüp yaptıracaktım o teybi. Annemin, “Okula da gitmedin, ya bir gören olursa yolda?” demesini geçiririp üstümü giydim, hızı kesilmiş de olsa hâlâ yağan yağmura aldırmayıp sokağa çıktım. Asım’a gidecektim doğruca. Önceki gün verdiği pili de almıştım yanıma. Bir an önce yapmalıydık şu radyoyu. Artık Ali dinlemese de Cengiz Abi’nin dinlemesi için yapmalıydık.

Şarampol Caddesi’nden hızlı adımlarla yürüyüp, sinemalara

gelmeden karşıya geçerken kafamın içi pazar yeri gibiydi. Babamın niye hâlâ eve gelmediğini düşünüyör ve annemin anlaşılmaz huzurunu adlandırmıyordum. Sonra Mine Abla'nın, "Sakin yalnız gitme oraya," diyen sesi kulaklarımda çınlıyor ve neredeyse Asım'a gitmekten vazgeçiyordum. Bunların hepsinin yanında, fırına gittiğim saat yaklaştıkça okula gitmediğim için duyduğum pişmanlık kapkara bir bulut gibi üzerime çöküyordu. Yarına kadar nasıl geçecekti zaman?

Asım'ın dükkânına yaklaşırken, geçen arabalardan birisinin sıçrattığı çamurlu suyla üstüm başım batmıştı. Paçalarım çoktan sıırıslıkladı zaten. Eczanenin camlarındaki yansımana takıldı gözüm. Kısa kâküllerim, başıma geçirdiğim yan yatmış kapüşon, ıslanmış pantolonum, elimde içine teybi, oltamı ve biriktirdiğim muşmula çekirdeklerinin poşetini koyduğum büyük naylon torbayla cama yansıyan görüntüm yabancı değildi, ama sanki bir fotoğraf gibi, bana ait olmayan, başka bir hayatın içindeydi. Görüntüden akan arabaların arasından bir at arabası geçti, döndüm, bir an arkasından baktım ve hiç düşünmeden koştum. Daha Asım'ın dükkânına gelmeden, at arabasının arkasına takılıp önce elimdeki torbayı içine attıktan sonra çuvaların arasına atlamıştım.

"A gızım delirdin mi sen? Huna bak huna! Goca gız!"

"Kalekapısı'na kadar amca..."

Arabacı hâlâ söyleniyordu fakat aldırmadım. Tekrar hayatın, bana ait olan hayatın içine geri atlayıvermişim sanki. Mobiletlerin ve arabaların arasında yavaş yavaş yol alan at arabasının kasasına oturmuş, her gün geçtiğim dükkânların, bankaların, evlerin arasından geçiyor, sakın sakın yağın yağmurun altında hiçbir şey düşünmeden etrafı seyrediyordum. Yalnız önünden geçerken Asım'ın dükkânına baktım, penceresinde soluk bir ışık vardı. Teybi dönerken götürürdüm belki de.

Şarampol Caddesi'nin merkeze yakın bölgesinde sağlı sollu dizilmiş bankaları geçince:

"Amca, ben şurada iniveriim, limana inicem!" dedim.

"İyi ya," deyip yavaşladı arabacı. Bu sefer tekere basıp indim aşağıya ve Kaleiçi'nin ya önce ayrılıp sonra yine birleşen ya da

hiçbir yere çıkmayan sokaklarının labirentine daldım. Yazın tek tük açık bırakılan ve geniş avlulara açılan yüksek kapıların hemen hepsi kapalıydı. Turistler için yeni yeni açılmaya başlayan pansiyonlar da sezon bitince kapanmıştı. Pansiyonla paytonun bir ilişkisi yoktu. Çünkü ona payton değil, fayton deniyordu. Türkçe hocası açıklamıştı bu fayton işini. Ama biz payton demeye devam ediyorduk. Annem ve Mine Abla ben paytona fayton dendiğini açıklayınca, “Ne diyo bu?” diyen gözlerle bakmışlardı yüzüme ve konuşmalarına kaldıkları yerden devam etmişlerdi. Bazı gerçekler ne kadar gerçek olurlarsa olsunlar nüfuz edemiyorlardı hayata. “Bağaça denmez ona,” demişti. Zaten, poğaçayı biliyordum ben. Asıl bağaçayı bilmeyen oydu. Ama yaş gününe davet edilmeyen de bendim.

Uğursuz eve doğru yürüdüm. Eskimiş, köhne bir köşktü burası. Ağaçlar eve doğru yatmış sanki ahşapla tek vücut olmuşlardı. Bahçeyi sokaktan ayıran duvarın bir kısmı çökmüş ve böylece bina ortaya çıkmıştı fakat geriye kalan duvar bile boyumuzun iki katıydı. Duvardaki o küçük delikten içeri bakabiliyorduk. Yanımızda taşıdığımız muşmula çekirdeklerini duvardan aşırıp bahçeye atıyorduk her seferinde. Her tarafta çıkıp, büyüyüp ağaç olan muşmula çekirdekleri o evin bahçesinde çıkmıyordu. Kaç kere denemiş sonunda “uğursuzluktan” olduğuna karar vermiş, yine de, “Belki çıkıyorlardır da biz görmüyoruzdur,” diye kendimizi avutarak çekirdekleri atmaya devam etmiştik. Eve doğru yaklaşırken çekirdek poşetini çıkardım naylon torbadan. Her zaman yaptığımız gibi, eve uğur getirsin diye üç çekirdek atacaktım bahçeye. Ancak eve yaklaşmamla birlikte, kış uykusuna yatmaya hazırlanmış sokakta ve tam uğursuz evin önünde bir hareket fark ettim. El arabaları ve moloz yığınları duruyordu kapıda. Ağır ağır yaklaştım, evin pencereleri yoktu artık. Bir kere dahi çıkıp doya doya bahçesine bakamadığımız, yavaş yavaş yok oluşuyla bile olsa hayatımıza giren ev yıkılıyordu. Rengin’in, dopdolu yaz günlerimizin, dolaştığımız sokaklar ve tırmandığımız ağaçların, ardına takılıp gittiğimiz bütün paytonların ve yine bütün kalbimizle her yerde çıkıp büyüdüklerine inandığımız muşmula ağaçlarının; yani

geçmişin ve çocukluğun tek kanıtını ararcasına duvarın üzerine kazıdığımız F. ve R. harflerini aradı gözlerim. Rengin'in kazıdığı kalbin yarısı duvara dayadıkları pencerenin altında kalmıştı. R. harfi görünüyordu sadece. Muşmula çekirdeklerini çabucak bahçeye attım ve uzaklaştım oradan. Kesik Minare'ye doğru yürüdüm, iskeleye inecektim artık. Minarenin önünde durdum, süslemelerine baktım. Mutlulukla gökyüzüne doğru yola koyulmuşken, yarı yolda kalveren minare derin bir hüzün uyandırdı içimde. Az ilerideki Yivli Minare'nin yağmurla iyice güzelleşen kızılığının ve nispet yapar gibi zarafetle gökyüzüne uzanan silüetinin karşısında yaşayan Kesik Minare'nin mahzunluğunda, yarım kalan hevesinde hayata bakıyordum sanki. Her şey çok güzel başlamış, süslemelerle, kabartmalarla devam etmiş ama sonra birdenbire bitivermişti. Minareye arkamı dönmeden geri geri yürüyerek limana doğru yol aldım.

Limana indiğimde yağmur kesilmiş ne var ki rüzgâr sertleşmiş, deniz yeşile dönmüştü. Balıkçının önünde oturan kimse yoktu. Deponun eski binası iyice kendi kabuğuna çekilmiş, babamın bazen köyünden gelenlerle buluştuğu kahve kapısını kapatmıştı. Geçerken kahvelere bakmıyordum. Mine Abla söylemişti, "Bakılmaz," demişti. Ancak, limandaki ikinci kahvenin önünden geçerken üzerimde hissettiğim bakışların etkisiyle olacak, kahvenin penceresine doğru çevirdim başımı.

Gözlerimiz karşılaştığı an ikimiz de birbirimizi tanımiştık. Olduğum yerde durdum. Sadece sokakta yakalanmış olmamın korkusu ya da utancı değildi hissettiğim. En beklenmedik anda, kimsenin bilmediği bir şeye tanıklık etmenin, bir sırta ortak olmanın ve en önemlisi, bir insanın dünyaya bakan yumuşak bakışlarında gördüğüm o savunmasızlığın gücü mıhlamıştı beni yerime.

Kahvenin kirli camlarından bana bakan edebiyat öğretmeni Cevdet Bey'di ve gözleri çıplaktı. Bir süre, belki birkaç saniye öylece kaldıktan sonra kaşlarını ve bir elini kaldırıp bana selam verdi. "Biz yanlış bir şey yapmadık," diyordu bana selam vererek, "Bir sabah olsun köşemize, kendimize çekilmek hakkımız, o yüzden selamlaşıyoruz," diyordu. Ben de başımla ona selam

verdim, elimi kaldıramamıştım. Sonra gülümsedi Cevdet Bey, başını, “Hadi, yoluna,” der gibi yana atarak.

Bir anda hafiflemiştim. Dünyada Kesik Minare ile bir başınaymışız gibi gelen yalnızlık tamamen dağılmasa da kendime acı-mam azalmıştı. Balıkçı teknelerinin yanından geçip, kayalıklara gittim ve oltamı çıkardım. Etrafta üzerine oturabileceğim bir gazete kâğıdı aradım, yoktu. Misinayı açtım, ekmeği iğneye sarıp kurşunu yavaşça suya sarkıttım ve rüzgârda beklemeye başladım. Belki bir-iki karakuyruk gelirdi, akşama kızartırdık. Doğu Garajı’na gidip yem alamamıştım. Oysa hep önce yem almakla başlardı balık tutmaya gitmek. Ne kadar çok olmuştu balık tutmaya gelmeyeli! Film anlatmayalı da çok olmuştu. Koca bir yazın, güzel ve uzun bir gün gibi gelip geçtiği zamanlar da hiç olmamış gibiydi. Oltanın ucuna takılan balığı bir daha çekemeyeceğimden, her gün yeniden yeniden karşıma dikilen hayatla baş edemeyeceğimden korkuyordum. Ama birkaç dakika sonra parmaklarımdaki titreşimi hissedince bu düşüncelerin hepsi kaybolup gitti. Dikkatle kıpırdanmaları izlemeye başladım. Takılmıştı. Hızla misinayı çektim, irice bir karakuyruktu. Tam oltayı son bir hareketle tamamen çekeceğim sırada balığın kurtulduğunu ve inanılmaz bir hızla ters dönerek uzaklaştığını gördüm. Kaçır-mıştım. Göz göre göre kaçırmıştım güzelim karakuyruğu. Oltaya yem takıp tekrar deneyecektim ki, “Nasıl kaçırdım, nasıl kurtuldu?” diye kendi kendime hayıflanarak ekmeğe uzandığımda karakuyruğu tam kurtulduğu yerde tekrar görür gibi olmuş-tum. Yükselmiş ve tekrar dalmıştı. Ben kaçırmıştım, fakat o kurtulmuştu. Üstelik güçlü olan ben olduğum halde kurtulmuştu. Kalktım, misinamı topladım. Son bir kez daha karakuyruğun denizden kaybolup gittiği yere baktım, yoktu. O karakuyruğu bir daha hiç ama hiç unutmamaya söz verdim kendi kendime.

Tekrar yola koyulduğumda ikinci okunuyordu. Liman’dan çıkmış, Kaleiçi’nden geçerken, bahçenin birinden tıpkı batan güneşe benzeyen iki portakal kopartmış, Asım’ın dükkânına gitmeden üç şiir pusulası bırakmak için Güllük Caddesi’ne doğru yürümeye başlamıştım. Tam Büyük Pastane’nin önüne yaklaşmıştım ki, pastaneden uzun beyaz çizmeler giymiş sarışın

bir kadının çıktığını gördüm. Omuzlarında kısa kürk bir mantı vardı. Çantasını kolunun altına sıkıştırmış, iki adım arkasından bağırarak gelen bir adama aldırmadan yürüyor ve yürürken uzun sarı saçları yüzünün iki yanında dalgalanıyordu. Gerçek bir film yıldızı gibiydi. Ama şimdiye kadar, festival kortejinde geçerken gördüklerim gibi değildi. Yanımdan geçip giderken belki de bakışlarımı hissedip bana baktı bir an. Yüzü zayıf, gözleri siyahtı. Işıldayan değil solgun bir güzelliği vardı. Benim gibi diye düşündüm, saçları sarı fakat gözleri yeşil değil. Yanından yürüyüp geçtikten birkaç saniye sonra bir çığlıkla ürperip döndüm. Arkasından gelen adam kadını saçlarından tutmuş kendisine doğru çevirmişti. Bir tokadın kadının yüzünde patladığını gördüm. Hiç düşünmeden geriye döndüm. Adam kadına vuruyor, kadın çantasıyla kendisini korumaya çalışıyor ne var ki karşılık vermiyordu. Kürk mantosu yere düşmüştü. Ne yapacağımı bilemeden durdum bir an. Ama az sonra zihnim bildiğim bütün sözcüklerden, bütün düşüncelerden, her türlü muhakeme güdüsünden kurtulmuş ve bunların hepsinden geriye sadece hareket eden bedenim kalmıştı. Torbadan çıkardığım portakalı nişanlayıp adamın kafasına doğru attım. Tam isabetti. Adam kadını bırakıp, kafasını tutarak afallamış bir halde bana dönene kadar ikinci portakalı da hazırlamıştım bile. Tam bana doğru hamle ederken attığım ikinci portakal bu kez adamın yüzünde patlamıştı. Kadın ise arka arkaya gelen portakalların etkisiyle olsa gerek, kendisini âdeta esir alan uykusundan uyanıvermişti. Bir yandan sivri çizmelerinin ucuyla adamın arkasından bacaklarına doğru bir tekme atarken bir yandan da bana, “Kaç, kaç!” diye bağırıyordu. Adam yere düşmüştü. “Piç kurusu,” diyerek doğrulup tam bana doğru hamle edecekken, kadının bana bir kez daha, “Kaç!” dediğini duydum. Pastaneden çıkan iki garsonun ve bir jandarmanın koşarak geldiğini görünce önce koşmaya başladıysam da az sonra karşıya geçmiş ve tekrar geriye, olay mahalline doğru yürümüştüm. Yolun karşısında durup baktım: Adam, iki garson ve jandarma hâlâ oradaydılar, fakat kadın yok olmuştu. Benim gittiğim yöne gitmiş olamaz diye düşündüm, yoksa görürdüm. Belki de Kalekapsı’na doğru gitmişti.

Jandarma gittikten sonra iki garson, adamla bir-iki dakika daha konuşup pastaneye geri döndü, adamsa koşar adımlarla Kalekapısı'na doğru yönelmişti. Belki de kadını aramaya gidiyordu. Adam gözden kayboluncaya kadar bekleyip karşıya geçtim. Portakallar hâlâ yerdeydi. Tam patlamış portakalları ayağımla meydanın kenarına doğru iterken yerde bir şeyin parladığını gördüm. Parlak, altın kadar parlak ve bir tarafında mavi ve yeşil taşlar olan bir saç tokası vardı yerde. Kadının saçlarından düşmüştü belki de. Eğilip aldım ve torbama koydum tokayı. Sonra portakalları ayağımla bir köşeye ittim ve yanlarına, hazırladığım şiiir pusulasını bırakıverdim. Tekrar karşıya geçerken şiiiri zihnimde ezbere okudum:

“Güzel ağacım / Sen kuruduğun zaman / Biz de inşallah / Başka mahalleye taşınmış oluruz.”

Asım'ın dükkânına giderken hayattan çekilmek istediğim o sabahı düşündüm. Sonra Şarampol Caddesi'nde içine atlayıverdiğim at arabası, uğursuz ev, Cevdet Bey, karakuyruk ve uzun çizmeli sarışın kadın bir bir geçtiler gözlerimin önünden. Geç kalkmış, okula gitmemiş, ders çalışmamış, yapmam gerekenlerin hiçbirini yapmamıştım; tüm bunlara rağmen hayat bana doğru koşuyordu. Saate bakmıyordum. Bazen, geciktiğimi bildiğim zamanlar saate bakmazdım ama saati bildiren işaretler o kadar çoktu ki! Mesela Paçacı Şaban dükkânı kapatmıştı. O halde akşamüstünün ilk ışığı düşmeden Asım'ın dükkânına varmak için acele edecektim, çünkü gündüz vakti oraya gitmem, anneme ya da Mine Abla'ya daha normal görünecek gibi geliyordu.

Dükkânın kapısını binbir tereddütle yavaşça aralayıp da içeri adımımı attığımda önümde uzanan ince uzun loşluğun ve radyodan yükselen sesin daha da yoğunlaştırdığı sessizliğin tıpkı önceki gelişlerimde olduğu gibi bir anda bütün varlığıma sindiğini ve ruhuma iyi geldiğini hissettim. Âdeta uzun bir yolculuktan sonra tekrar evime dönmüştüm.

Asım dükkânın ucundaki perdenin arkasından çıktı, eliyle gözlüğünü düzeltti ve yine gözleriyle gülümsedi. Hiçbir şey

söylemeden teybi torbadan çıkarıp tezgâhın üzerine koydum. Asım da hiçbir şey söylemeden yaklaştı, teybin play tuşuna bastı, bir an bekledi. Sonra teypten turistlerin kasetini çıkardı ve arka cebinden çektiği bir tornavida ile önce dört vidayı, ardından da, daha sonra adına kristal dendiğini öğreneceğim, Asım'ın müşterilere “kafa” diye tarif ettiği başlığı tutan iki vidayı gevşetti, kablo bağlantılarını ayırdı, çekmecedен çıkardığı bir kristali eskisinin yerine taktı. Bu hareketleri o kadar seri yapıyordu ki!

Az sonra tekrar play tuşuna bastığında, soluk bir gitar sesi duyuldu önce. Asım uzanıp çalan radyoyu kapattı ve teybin sesini yükseltti. Soluk gitar sesinin ardından yine aynı soluklukta, fakat tarif edemeyeceğim kadar yakın ve eşyaya sinen bir ses doldurdu dükkânı. Şarkıyla birlikte sanki dükkânda üç kişi olmuştuk. Asım kulağını teybe iyice yaklaştırdı. Bir müddet sessizce dinledik şarkıyı. Sonra Asım kaseti çıkarıp, üzerine baktı. Hiçbir şey yazmıyordu.

“Turistler verdi,” dedim.

“Kim acaba söyleyen?” diyerek kaseti tekrar teybe yerleştirdi Asım ve sessizce şarkıyı sonuna kadar dinledikten sonra:

“Sen radyo vericisi istiyordun değil mi? Gel, şu kaseti çeken hazırlarız,” dedi.

Asım elinde turistlerin kaseti, dükkânı bölen ve ardında ne olduğunu bilmediğim yeşil perdeye doğru ilerlerken, arkasından gitmeyle gitmeme arasında bocaladım bir an. Ama o perdeyi açmadan durmuş, duvara gömülü bir dolabı açmış ve ortaya büyük bir alet çıkmıştı. Asım'ın kendi yaptığı makaralı bir teypti bu. Sarı, ahşap bir kasanın içinde, bir camın arkasında dört makara görünüyordu. Kasanın ön tarafına değişik büyüklükte radyo düğmeleri monte edilmişti. Kasanın alt kısmından bir ipi çekince açılan çekmecedе görünen bir teybin içine turistlerin kasetini yerleştirdi ve başa sardı Asım, çevirdiği düğmelerle birlikte makaralar da dönmeye başlamıştı. “Suzen,” diye başlıyordu şarkı ve pek anlamasam da sanki çok iyi bildiğim şeylerden söz ediyordu. Öyle ki kendimi şarkının içinde hissediyor, sanki o sabah eczanenin camlarında birdenbire karşılaştığım kısa kâküllerim, yana

yatmış kapüşonum ve sıırıslıklam pantolonumla şarkının içinde dolaşıyor ve dükkânın kederli sessizliği bilmediğim bir dilde yeniden vücut buluyordu. Asım'ın da aynı büyüye kapıldığını düşündüm. Teybin yanında sessizce ayakta duruyor ve duyduğumuz sesin ruhunu görmek istermişçesine, dikkatle yavaş yavaş dönen banda bakıyordu. "Suzen," dedi sonunda, "bir kadın adı!"

Az sonra yeşil perdenin önündeki masaya oturmuştu Asım. Bana bir sandalye verip masanın karşısını işaret etti ve sağ tarafındaki bir çekmeceyi çekerek malzemeleri hızla masaya koymaya başladı. İçlerinden silindirik bir parçayı ayırdı. Sonra bir telin uzunluğunu göz kararı ölçüp kestikten sonra ikisini birden bana uzattı.

"Bunun içine nüve, dışına mandren, yapacağın şeye bobin denir. Bu tel ise bakırdır. Bu teli bu mandrene yedi spir, yani yedi tur düzgünce sar bakalım."

Teli elimden geldigince düzgün sarmaya başladım. Asım ise bu esnada dikdörtgen bir levhanın üzerine, çekmecedен çıkarıldığı diğer parçaları yerleştiriyordu. Birkaç kez uğraşıp nihayet teli Asım'ın istediği gibi sarmayı becerdiğimde uzanıp aldı ve levhanın üzerindeki diğer parçaların yanına yerleştirip lehimledi. Bütün bunları yaparken bana tek tek ne yaptığını açıklıyor, mesela, "Bu havya," diyor ya da dirençlerden, kondansatörlerden bahsediyordu. Sonunda uzunca bir teli lehimleyip, "Bu da anten," diyerek havayı masaya bırakırken yüzüme bakmadan, "Bütün bunları anlamak için, hakikaten anlamak için önce elektronu anlamak lazımdır. Elektron dediğin nedir? Elektron Yunancada kehribar demektir, kehribar ise çam sakızıdır ve toprakta bulunur," diyerek üzerine devreyi kurduğu levhayı yana doğru itti ve cebinden taneleri sarı sarı parlayan bir tesbih çıkarıp hırkasının koluna sürtmeye başladı. Az sonra tesbihi küçücük, tuhaf bir ampule yaklaştırdı. Ampul bir an yanıp sönmüştü. "İşte yine başa döndük," diye mırıldandı Asım. Gözlerindeki tuhaf ışığın yerini gölgeler almıştı. Zihnimde bir kitabın sayfalarını çevirir gibi annemin, babamın, Mine Ab-la'nın, Cengiz Abi'nin, Rengin'in ve Ali'nin bakışlarını çeviriyor, Asım'ın gözlerindeki gölgelerin bir eşini arıyordum. An-

nemin kapı önünde sigara içerken görünmez bir ufka dikilmiş bakışlarını, babamın bakışlarını kaçırın gözleri izliyor, onlardan boşalan yere Mine Ablanın Bayrak Radyosu'na istek yazarken gözlerinde bir an yanıp sönen kehribarların ışığı düşüyor ve hemen arkasından Ali'nin siyah bakışlarının gururuna Medet Gürer'in parmak uçlarımıza inen cetvelinin acısı çöküyordu. Ama bunların hiçbirinde Asım'ın bakışlarındaki yalnızlık yoktu. Kapkaranlık bir uzayda tek başına duran yeryüzü resimlerine baktığım zaman hissettiğim, o nedeni olmayan, fakat her şeyi kavrayan ezeli ve ebedi yalnızlık duygusuydu bu. Yeşil perdenin loşluğunda tek başınaydı Asım, teyp bantları dönüyordu ve o sadece kime ait olduğunu bilmediğimiz bir sesi değil de, sanki o ânı, o odayı, o ışığı, yani hayatımızı kaydediyordu. O günden sonra hiçbir kaseti silip yerine başka bir şey doldurmayacak, sildiğim her şarkıyla birlikte geçmişin de bir kısmını sildiğimi düşünecektim.

Sonra kaset sustu. Kırk beş dakikalık ilk yüzü bitmişti. Asım kalktı, kasetin diğer yüzünü çevirdi ve yeşil perdenin arkasında kaybolup bir mikrofonla geri döndü. Onu da devreye bağladıktan sonra elime verdi ve, "Hazır ol, önce frekansı ayarlayacağız, sonra da konuşacaksın," dedi bana. Ne diyecektim ki ben?

Az sonra gözleriyle, "Hadi," diyordu Asım. Saatime baktım ve çalan şarkının eşliğinde hâlâ nasıl olup da hiç duraksamadan söylediğime şaşırdığım o sözler duyuldu cızırtılı radyodan:

"Bugün 16 Kasım 1980. Saat on altı kırk iki. Sayın dinleyiciler, burası Radyo Şarampol!"

*

O akşam elimde Radyo Şarampol ve tamir edilmiş teyple eve döndüğümde bir başka hissediyordum kendimi. Geçmişi uzak, sevilen fakat epeydir görüşülmeyen bir tanıdık gibi ziyaret etmemin yaralarımı sardığını; ama aynı geçmişin elimden hiç bırakmak istemediğim küçük bir devrenin vaat ettiği o gelecek duygusunun ışığında, uysal bir kedi gibi zihnimin dehlizlerine doğru çekildiğini seziyordum.

Radyo Şarampol'ü Mine Ablaya hemen göstermem lazım-

dı, ne var ki, çok acıkmıştım. Annemin ocağın üstünde bıraktığı tencerenin kapağını açtım. En sevdiğim yemeği yapmış, tam benim istediğim gibi az sulu, mercimek pişirmişti. Isıtmadan bir tabak yiyip, Radyo Şarampol'ü torbama koyup çıktım ve Mine Ablalara doğru koşmaya başladım. Babam nasılsa gelmezdi akşam, annem de akşam vardiyasındaydı. Hemen bu akşam çıkıp radyoyu deneyebilirdik belki de. Nefes nefese ikinci kata çıkıp zili çaldığımda içim içime sığmıyordu. Ama az sonra karşılaşacağım manzara ile hevesim kursağımda kalacaktı.

Kapı hemen, zaten açmak için hazır bekleyen bir el tarafından zili çalmamla birlikte açılıvermişti. Siyah kabanlı bir adam açmıştı kapıyı. İçeri girmem için geri çekildiğinde holde ikinci bir adam gördüm, elinde tuttuğu küçük torbayı tanımıştım. Adam bir elinde torbayı diğer elinde ise şiir pusulalarını tutuyor, Mine Abla, "Şiir işte, ezberlemek için," derken Hacı Teyze bir eliyle tutunduğu vestiyerin yanından kendi kendine konuşur gibi, "Okutamadık da kızı, oyalanıyor işte kendince," diye olaya dahil olmaya çalışıyordu. Sivil polis dendiğini duymuştum elbette ama bu kadar normal görüneceklerini ve üstelik de Mine Ablaların evinin holünde karşımıza çıkacaklarını düşünmemiştim hiç. Bana kapıyı açan adam, Hacı Teyze'yi hiç dikkate almadan, Mine Abla'ya dönüp azarlarcasına, "Çok mühimse gelip alırsın karakoldan sonra!" deyince araya girdim:

"Benim edebiyat dersim için onlar. Burda unutmuşum da almaya geldim!"

Hacı Teyze: "Hah, gördünüz mü çocuğunmuş işte!"

Mine Abla: "Dedim ya, ezberlemek için diye!"

Polis: "Ne dersi bu, karınca duası gibi! Kitabın yok mu senin?"

"Var, yani var da bunlar da yolda ezberlemek için. Okula gidip gelirken!"

"Kim sizin hocanız?"

"Cevdet Bey, ama o vermedi dersi. Ben kendim..."

İkna olmamıştı polis, elindeki küçük şiir pusulalarına bakıyordu dikkatle.

"Şiire miire benzemiyor bunlar! Yok evin köpeği varmış, yok

adı Çinçon'muş! Ne hilelim şifre olmadığını bunların? Hem nerde, kitabın kendisi nerde?"

Mine Abla: "Zaten eski püskü bir kitaptı, kapağı falan yoktu, o yüzden kestik biçtik böyle!"

Polis: "Yazarı kimdi bunun?"

"Orhan Veli Kanık!"

Polisler şiir pusulalarını aldılar, gittiler.

Mine Abla ve Hacı Teyze'yle birlikte holde donakalmıştık. Mine Abla polislerin gittiklerinden emin olmak için kapının göz deliğinden dışarıya baktı. Hacı Teyze ise hiçbir şey demeden mutfığa gitti. Mine Abla ağladı ağlayacak gibiydi, "Gel," dedi bana mutfığı işaret ederek. Tahmin ettiğimiz gibi sandalyesine oturmuş, yüzünü karanlık mutfak penceresine dönmüş ağlıyordu Hacı Teyze, yüzümüze bakmıyordu.

"Söyle," dedi Mine Abla, "söyle ne söyleyeceksen!"

Hacı Teyze gözlerini pencereden çevirmeden ağlamaya devam etti. Mine Abla ise önce ısıtmak için çayın altını yaktı, sonra yine söndürdü ve bana döndü, "Hadi kuşum, Hacı Baba gelmeden etrafı toplayalım," dedi.

Odalar yangın yeri gibiydi. Mine Abla'nın çeyizleri ortalığa saçılmış, yüklükteki bütün yatak, yorgan odanın ortasına, dolapta ne kadar elbise varsa da üzerlerine atılmıştı. Çekmecelerin önünde ise fotoğraflar, iskambil kâğıtları, düğmeler ve dikiş malzemeleri bir yığın halinde yerde duruyordu.

"Hiç düzenlemeden tık onları çekmecelere," dedi Mine Abla. Solgundu, nişan yüzüğü ile oynuyordu. Bunu görmüş gibi Hacı Teyze'nin inleyen sesi geldi mutfaktan:

"Atamadı o yüzüğüüü, bi atamadı! Ahhh anam ah... Nerden bulaştık bu belaya..."

"Bela anma bela akşam akşam!" diye cevap verdi Mine Abla. Ortalığı yıldırım hızıyla toplamıştık.

"Hadi, çıkalım biraz," dedi Mine Abla.

Hacı Teyze hâlâ mutfaktaydı. Çıkarken Mine Abla gitti, yavaşlıktan öptü Hacı Teyze'yi. Ama sesi hâlâ yumuşamamıştı.

"Öbüründen ayrıldım diye ağlıyordun, bundan da ayrılmadım diye ağlıyorsun di mi?!" diye bağırdı evden çıkarken.

Hacı Teyze'yi o haliyle mutfakta bırakıp çıkmıştık fakat içim rahat değildi. Mine Abla hırkasının önünü göğsünün üstünde birleştirdiği elleri ile kapatmış, arkasına bakarak konuşmadan yürüyordu yanımda.

Rüzgârla birlikte yüzümüze çarpan yağmurun altında, karanlık sokakta ilerliyorduk. Sanki yol hiç olmadığı kadar uzamıştı. Tam ağzımı açıp, "Hacı Teyze'yi öyle bırakmasaydık keşke," demek üzereydim ki Mine Abla yüzüme bakmadan, "Merak etme sen onu, dedem eve gelir birazdan," dedi.

Bizim eve geldiğimizde önce hemen bir çay koydu Mine Abla. Sonra fısıltıyla anlattı. Yarım saat kadar kalmışlardı evde. Dolaplara, sandıklara, yatakların altına, bavullara her yere bakmışlardı. Yerini biliyor da söylemiyorsanız bu da bir suçtur demişlerdi, burası avuç içi kadar yer zaten demişlerdi, damadın anarşist, var mıydı haberin demişlerdi, bak sen mazbut bir kıza benziyorsun demişlerdi. Hacı Teyze, "Biz ayrıldık ondan," dediyse de Mine Abla'nın elindeki yüzüğü işaret etmişler, Hacı Teyze'nin, "Dedikodu olmasın diye takıyor kız çocuğu," demesine gülüp geçmişler ve son anda Mine Abla'nın çantasına bakıp, şiir pusulalarını bulmuşlardı. Ben de tam bunun üstüne gelmiştim zaten.

Radio Şarmpol'ü Mine Abla'ya göstermek için sabırsızlanıyor ancak akşamüstü olanların ardından Mine Abla'nın bu radyo konusunu asla açtırmayacağından korkuyordum. Ama az sonra divanın köşesine ayaklarını toplayıp oturmuş, yudum yudum çayını içen Mine Abla'nın suskunluğunu bozup, "Biliyor musun kuşum ben bütün bunlara neden katlanıyorum? Neden elimden şu yüzüğü atmıyorum? Çünkü Cengiz Abi'n şu içtiğim çay gibi yudum yudum içimi ısıtıyor da ondan!" demesiyle fırladım yerimden.

Ve böylece o akşam, şehrin karanlık sokaklarındaki pırl pırl bir umutla, günbegün koyulaşan bir umutsuzluk arasında savrulan o yolculuğumuz başlayacaktı. O yolculuğun hiç bitmeyecek bir arayışın ilk adımları olduğunu anlamayacak kadar on dört yaşındaydım.

"Mamy Blue", Karanfiller ve Turunç Reçeli

"Barbaros ay Bahçesi'nin üç apartman ötesinde... Sarı balkonlu apartmanın en st katı," diye tarif etmişti ağla evlerini Muharrem'le ikimize. "gleden sonra ikide," diye eklerken sesindeki gnlszlğ yarım bir glmseyle bastırmaya çalışıyordu. Ama kesinlikle başka kimseye sylemeyecektik.

Çağla'nın durup dururken bizim yanımıza gelmesi zaten hayatın normal seyrinden çıkması demekti. Bir yandan ağla tarafından kendisine bir şey sorulmasının sarhoşluğu diğer yandan ise bedelini kestiremediği yabancı bir denklemin içine düşmüş olmanın şaşkınlığı ile cevap vermeden önce bir an bocaladı Muharrem. Sonra "Ali?" diye sordu. O tabii ki gelecekti canım, ama biz başkalarına sylemeyecektik. "İyi, tamam, olur," dedi Muharrem sonunda. Ben cevap vermiyordum, çünkü ağla'nın bizle konuşurken kaçamak bakışlar attığı sıraların arasından Ali'nin bizi izlediğini hissediyordum. Medet Gürer'in sopasına elimi uzatırken baktığı gibi baktığını seziyordum ve zihnimin ağla'ya "evet" demekle o sopaya elimi uzatmam arasında kurduğu akrabalığın yakıcı zehrini ta içimde hissediyordum. Ali sabah, "Günaydın," dememiş, bir gün önce nerede olduğumu sormamış ve bütün teneffüs boyunca kalkmadan yerinde oturmuştu. Fakat ağla'yı yanımıza gönderenin o oldu-

ğundan emindim. Tam bir bahane bularak gelemeyeceğimi söylemek üzereyken, “Hadi kız,” dedi Muharrem, “sen de gel işte!” Çağla bunun üzerine, “İyi,” deyip cevabımı beklemeden uzaklaşmıştı. Yüzüme doğru eğildi Muharrem: Çağla onu Ali’nin arkadaşı olduğu için çağırmıştı. Beni de sınıfın çalışkanı olduğum için. Yarın beraber giderdik. Barbaros Çay Bahçesi’nin köşesinde buluşurduk, Ali de belki oraya gelirdi, üçümüz buluşup... Cümlesini bitirmeden Ali’ye doğru seyirtti Muharrem.

Ve ben şimdi Muharrem’i bekliyordum. Aslında elbette bütün gün benimle konuşmayan, okul çıkışında fırına doğru gitmeyen ama söylemese de o gün orada olmamı isteyen Ali’yi bekliyordum. Mine Abla’nın dün gece alelacele bana göre daralttığı kırmızı elbisesi ve naylon çoraplarıyla bekliyordum. Büyük bir dirençle yüzüme sürmeye çalıştığı allıktan kurtulmuş, maşayla kıvırdığı saçlarımı da suyla düzeltmiştim. Bunun üzerine, “O oğlan da geliyor mu?” diye sormuştu gülerek. Kimi sorduğunu anlamamış gibi davranmama aldırmadan, “Şu hem beğendiğin hem de sokakta azarladığın çocuk, bildin mi şimdi?” diye eklemişti. Yüzümün al al yandığını hissediyordum. Sadece derin bir mahcubiyet değildi hissettiğim. Bu dünyada sadece bana ait sandığım, varlığını bile doğru dürüst tarif edemediğim bir şeyin hiç beklemediğim bir anda söze dökülüp bir hakikate dönüşmesini kavrayamıyordum. Cevap vermeme kalmadan, “Ohoooo... allığa da bir şey demene de gerek kalmadı zaten,” diyerek kahkahayı basmıştı Mine Abla. Bunun üzerine giymem için hazırladığı ceket değil de yağmurluğumu giyip kaçmıştım evden. Pencereyi açıp arkamdan bağırmıştı bir de Mine Abla:

“Normal bunlar, normaaal... Kamburunu çıkarmadan yürü!”

Muharrem elinde bir karanfil buketiyle karşıdan görüldüğünde bütün cesaretimi kaybetmiş, kendimden ümidi tamamen kesmiştim. Denizden esen rüzgârın ve çiselemeye başlayan yağmurun altında üzerime yapışan kırmızı elbiseden, naylon çoraplardan, tuhafiyecinin ısrarıyla Çağla’ya hediye olarak aldığım kalpli kolyeden, Hacı Teyze’nin, “O yetmez,” diye doldurup elime verdiği çiçekli turunç reçeli kavanozundan ve Muharrem’den hemen oracıkta kurtulup, fırının zıplaya zıplaya atladi-

ğım merdivenlerine dönmek istiyordum. Oysa Muharrem dünya ile sonsuz bir barış içerisindeydi. “Hadi, Ali direk gidecek oraya,” dedi elindeki buketli kolunun üzerine dikkatle yerleştirerek.

Ve böylece karanfillerimiz, turunc reçelimiz ve kalbimizle çaldık Çağla’ların zilini. Apartmanın en üst katına çıkıp, açılan kapıdan içeri girdiğimizde bir rüyada hareket ediyor gibiydim, Çağla’nın annesi yağmurluğunu almış, “Girin çocuklar, bu taraftan,” diyordu. Salonun kapısına geldiğimizde iki-üç kişiyle birlikte arkası dönük olarak müzik setinin önünde duran Ali’nin başını çevirişini, gülümseyerek bize doğru gelişini, sağ koluyla Muharrem’in omzuna elini atışını hep aynı rüyanın içinden izliyordum. Ama Ali’nin diğer kolundan koluma yayılan sıcaklıkla birlikte o rüyadan da çıkıp artık başka bir evrene doğru geçiş yapmıştım. Çağla’ya kolyeyi, annesine de turunc reçeli kavanozunu o evrenden dışarı doğru uzattım ve o sıcaklığı tutmak, kaybolmasını önlemek istercesine elimle o kolumu tutup Çağla’nın gösterdiği kanepenin ucuna iliştim. Ali tekrar yanıma geldiğinde, yanan yüzümle birlikte başımın çevresinde hissettiğim ateşten hale, hâlâ yerli yerinde dursa da titreyen dizlerimle, “Plaklara bakıyoruz, sen de gel!” diyen sesin peşine takılmış ve, “Neleri var evde, iyice bak!” diyen Mine Ablaya da o akşam dizilen plakları otomatik olarak çalan pikaptan, bir köşede duran piyanodan ve oturduğum deri koltuklardan ötesini anlatamamıştım. Ali’nin tek tek inceleyip hakkında fikir yürüttüğü plakları, “Oh Mamy Blue” çalarken mumları üflen-pastanın ardından dans edenleri seyredişimizi, “Seasons in the Sun” diye acıklı bir şarkıyı hiç konuşmadan dinleyişimizi ve yağan yağmurun altında sahilde yürüdüğümüz için eve sırlıklam döndüğümü ise Mine Ablaya özellikle anlatmamıştım. O gecelerde elimizde Radyo Şarmpol’le son durak olarak neden hep o Kaleiçi’ndeki evin önüne gittiğimizi de söylememiştim Mine Ablaya. Sadece sokağa çıkma yaşağının başlamasının telaşıyla döndüğümüz Şarmpol’de çayını yudum yudum içeren yine o cümleyi söylemesini beklemiştim:

“Çünkü Cengiz Abi’n içtiğim şu çay gibi yudum yudum içimi ısıtıyor.”

Kasım ayının sonlarına doğru bir cumartesi günüydü. Kıbrıs Bayrak Radyosu'na, ikinci kez gönderdiğimiz istek yine çıkmamış, "Arım Balım Peteğim" yine çalınmamış ve Mine Abla bu hayal kırıklığının etkisiyle erkenden hazırlanmaya başlamıştı. Madem ki şarkı radyoda çıkmıyordu, o halde Mine Abla okuyacaktı kasete şarkıyı, ben de blok flütle eşlik edebileceğimi söylemiştim ama pek oralı olmamıştı Mine Abla. Hemen kaseti dolduracak ve yine Memurevleri'nden başlayacaktık o akşam.

Mine Abla Cengiz Abi'nin Memurevleri civarında saklandığından emindi, hatta o kadar emindi ki bu düşüncesini bir neden sonuç ilişkisi içinde temellendirmeye bile lüzum görmüyordu. "Biliyorum," diyordu, "orada o!" Ben sınıfta Memurevleri'nde oturanları bir bir gözden geçirip Mine Abla'nın bu ısrarını anlamaya çalışıyordum. Birkaç gün sürmüştü araştırmam fakat sonunda anlamıştım. Sınıftaki sayımlarıma göre tam olarak Antalya'nın yerlisi olmayanların, yani Burdur, Akseki ya da Gömbelilerin sadece kışın oturdukları ya da emekli olduktan sonra memleketlerine dönen Antalyalıların semtiydi Memurevleri. Belki de bu nedenle, köklü bir yerleşiklik olmadığı için, Mine Abla Cengiz Abi'nin orada göze batmayacağını düşünüyor olmalıydı. Ama aynı zamanda her tarafın apartman do-

lup, portakal ve muşmula bahçelerinin birer birer kaybolduğu bir semtti Memurevleri. Bu ise bizim için gizlenmenin zorluğu demektir. Hâlâ ilk günlerdeki gibi sürekli dolaşarak yayın yapıyor ama bazen Mine Abla'nın teşhisleri doğrultusunda bir sokakta ya da bir evin önünde biraz daha uzun duruyor, bazen de Radyo Şarmpol'ü yayın halinde bir köşeye bırakıp, yarım saat sonra gelip alıyorduk. Gizlenmek boş ve yıkılmış evleriyle Kaleiçi'nin dehlizlerinde ne kadar kolaysa Memurevleri'nde de o kadar zordu. Ayrıca Mine Abla'nın Cengiz Abi'ye dair gördüğü belirtiler de her gün çeşitlenip artıyordu. Mesela pencerelerine perde yerine çarşaf asılmış evlerden birisinde kalıyor olabilirdi Cengiz Abi. Boş bir balkon da aynı derecede şüpheliydi. Çünkü her iki durum da, daha yeni taşınmış ve fazla eşyası olmayan insanların o evde oturduğunu gösteriyordu. Balkonlarda asılı çamaşırlara da bakıyorduk dikkatle. Özellikle çamaşır olarak sadece bir-iki gömlek asılmış balkonların altında durup karanlıkta renklerini seçmeye çalışıyorduk. Bazen Mine Abla Cengiz Abi'nin bir gömleğini, hem de tanıştıkları gün onardığı gömleğini görür gibi oluyordu. Gelgelelim, mavi kareli gömlek giyen sayısı o kadar çoktu ki!

Ayrıca Memurevleri'ne giderken her ihtimale karşı postane-nin, hapishanenin, karakolun ve TRT'nin önünden geçmiyor, yolu uzatarak ara sokaklardan gidiyorduk. Erkenden inen kış karanlığı, şüpheli olmanın ve yasak olanı yapmanın gölgesinde daha da koyulaşıyor, içinde büyüdüğümüz ve her köşesini tanıdığımızı sandığımız şehir attığımız her adımla, döndüğümüz her köşeye, girdiğimiz her sokakla yeniden şekillenip, katman katman açılıyor ve dünyanın dört ana ve dört ara yönle ifade edilebileceğini iddia eden açıklamalara karşı o güne kadar zihnimde sadece hafif bir huzursuzluk olarak duyduğum şüphe giderek büyüyordu. Tesadüfen bulduğumuz bir biletle coğrafyanın hiç bilinmeyen bir yönüne doğru, birbirimize hiçbir soru sormadığımız ve hiçbir açıklama beklemediğimiz bir yolculuğa çıkmış gibiydik.

İnanıyor muyduk biz Cengiz Abi'nin bu dört-beş katlı, on-on beş daireli apartmanların birisinden sesimizi duyacağına? Ya

da Ali'nin bir akşam, biz oradan geçerken birdenbire radyosunu bize ayarlayacağına? Umut ediyorduk, dünyanın sihirli bir yer olduğuna inanıyorduk, çünkü bunca kötülüğün, çaresizliğin, el konulan şiir pusulalarının ve yere düşen saç tokalarının arasında da bir aşkın yaşayabildiği, çünkü içinde “Bu mektubu bulan bana bir mektup yazsın,” diyen bir pusulayla denizleri aşıp, oturduğumuz sahile vuran şişelerin bulunabildiği bir dünyada yaşıyorduk.

Bizim eve gidip hiç gülmeden büyük bir ciddiyetle Mine Abla'nın sesiyle “Arım Balım Peteğim” şarkısını doldurduk önce. Sonra Hacı Teyze'nin anneme götürmemiz için verdiği “tahaan” katmerlerini, kasetli teybi ve Radyo Şarampol'ü alıp evden çıktık.

Dolunayın ara sokakları aydınlattığı, gökyüzünde tek bir bulutun bile görünmediği pırl pırl bir geceydi. Ancak, yazdan kalan ve daha birkaç gece öncesine kadar yüzümüze uzak bir hatıra gibi dokunup geçen o yumuşak esintiden hiçbir eser kalmamıştı. Kapıların önünde duran tabureler içeri alınmış, kapılar kapanmış, perdeler çekilmişti. Giritli Mahallesi'nin dar sokaklarından tek tük geçen mobiletlerin sesleri bir yana bırakılırsa, sanki bütün mahalle televizyonların karşısında derin bir uykuya dalmıştı. Kendi ayak seslerimiz ve ince camlardan sokağa sızan haber spikerinin sesinden başka ses duyulmuyordu sokaklarda. “Baya ayaz çıkmış,” dedi Mine Abla önünü kapatırken.

Beton Kahve'nin arkasından dolanıyorduk geceleri. Kahve dolu oluyordu. “Peşimize takılan olur, n'olur n'olmaz,” diyerek kahvenin önünden geçmek istemiyordu Mine Abla. Ne var ki her köşe başını bir kahvenin tuttuğu bu şehirde bütün kahvelerin arkasından dolanamıyor, eğer zamanında yolumuzu değiştiremediyse, kahvenin karşısındaki yola geçiyorduk alelacele. Buna rağmen birkaç kez arkamıza takılan olmuştu. Her seferinde rastgele bir apartman aralığına girip, yüreğimiz ağzımızda adamların gitmelerini beklemiştik. Bir defasında da eve gelen polislerden birisinin takip ettiğinden şüphelenmişti Mine Abla. Radyo Şarampol'ü hiç açmadan hemen Üçgen Mahallesi'ne sapıp Mine Abla'nın halasına uğramış, sanki bir hayattan baş-

ka bir hayata geilivermiş ıblı lmş elenmiş, ikişer tabak da tuzlu klle yiyip eve dönmüştük.

O gece yine Beton Khve'nin arkasından dolanmış, pazarın kurulduğu sokağa kağur gelmiştik. Radyo şarampol' pazarın sokağından alarak geçelim istiyordu Mine Abla, "Aman boş ver çala çala geçelim, araba geçiyor sanırlar," diyordu. Ben yakınlardaki bir düğün salonunun önüne gitmemizi istiyordum. Cumartesi olduğu ve artık iki bayram arası da geçtiği için mutlaka bir düğün olurdu orada. Giren çıkanın belli olmadığı kapının yakınlarında bir yerde şarkıyı alardık. Ama benim, "O zaman niye kaset doldurduk, şarkıyı sokaklarda söyleyerek geseydik," itirazlarım Mine Abla'nın yine, "İçine bir şey doğduğu," gerekçesinin yanında hafif kaldığı için, ikisini de yapmaya karar verdik.

Bugün artık caddeliği elinden alınmış ve adı şehrin binlerce sokağı gibi sadece bir numaraya dönüşmüş olan Yıldız Caddesi'ni arkamızda bırakıp llk Caddesi'ne, Zeybek Düğün Salonu'na gelmiştik, düğün salonunun n kalabalıktı. "Gel, girelim, bir şey geldi aklıma," dedi Mine Abla. Merdivenleri inip, aynalarla kaplı girişten salona girdiğimizde tatlı limonata kokusu çoktan havaya sinmiş, erkekler kravatlarını gevşetmişler, yaşlı kadınlar da varis çoraplarını dizlerinin üstüne kadar indirmişlerdi. Başörtülü, mizanpli saçlı, topuzlu, tuvaletli ya da dpiyesli kıyafetleriyle kadınlar yine belkemiğiydi düğünün. Masalar hıncahınc doluydu. Gelin ve damat dans pistinin köşesinde kendilerine ayrılan masada bitap bir halde oturuyorlardı. Muharrem'in yaptırdığına benzer karanfil buketleri vardı masalarında. "Hiç gelinle damada doğru bakma," dedi Mine Abla.

Birlikte kapıda durmuş masalara bakıyorduk, "Muhakkak tanıdık birisi vardır," diyordu Mine Abla. Ben de öyle düşünüyordum, çünkü o zamanlar her an tanıdık birisiyle karşılaşılabilen büyük bir tiyatro sahnesi gibiydi şehir.

Gerçekten de az sonra Adile Teyzelerin masasında oturuyorduk. "Senin akranın değil miydi bu kız Mine?" diye sormuştu Adile Teyze, gelini işaret ederek. Mine Abla böyle soruların şifrelerini çözmüş olduğundan lafı dolandırmadan cevap verdi:

“Bizim düğün de yaza inşallah!”

“Doğuluymuş galiba damat?”

“Biz burada oturacağız ama,” diyerek Adile Teyze’nin sormak istediklerini yine savuşturdu Mine Abla.

“Olsun, varsın,” diye kendi sorusunu cevapladı Adile Teyze.

Mine Abla’nın, “Allah’ım, sen bana sabır ver Yarabbi!” diyen sözleri, “Şimdi sesiyle geceye renk katacak, sahnelerimizin muhteşem yıldızı Manolya Gürses’i sahneye davet” eden anonsun yarattığı heyecanın ve alkışların arasında kaybolup gitmiş, gözler merakla sahneye dikilmişti. “Ses sanatçısı,” dedi Adile Teyze başıyla sahneyi işaret ederek. “Kuşum, bir kalem yok değil mi yanında?” diye kulağına eğildi Mine Abla. Yoktu. “Sen radyoyu hazırla,” diyerek kalktı yanından.

Herkesin dikkati sahnede idi, kimsenin fark etmeyeceğini düşünerek yerde, ayaklarının arasında tuttuğum torbayı kucığıma çekip, mikrofonun ve antenin ucunu dışarı doğru çıkarmıştım ki beklenen ses sanatçısının sahneye doğru geldiğini gördüm. Uzun boyluydu, koyu yeşil uzun elbisesi zarif omuzlarını ve sırtını açıkta bırakıyordu. Fakat boynu kapalıydı elbisenin ve bu açık sırtıyla tuhaf bir tezat yaratıyordu.

Kadın, gelin ve damadın oturduğu masaya doğru yönelip, mutluluklar diledikten sonra bize dönüp, “İyi akşamlar sayın davetliler,” derken bir anda tanıdım onu. Oydu. Büyük Pastane’nin önünde kafasına portakal attığım adamın dövdüğü kadındı bu. Saçlarını topuz yaptığı için hemen tanıyamamıştım. Ama siyah gözleri, uzak bakışları ve pembe rujuyla karşımda duran kadının o olduğundan hiç şüphem yoktu.

Mine Abla elinde bir kalem ve peçeteyle döndüğünde Manolya Gürses genç çift için “Kıskanırım Seni Ben”i söylüyordu. “Yaz bakalım şuraya okunaklıca,” dedi Mine Abla, “Arın Balım Peteğim!” Sonra peçeteyi sahne kenarında duran çocukların biriyle şarkıcıya gönderdi. Ben de şarkıyla birlikte yayını başlatacaktım. Ancak şarkıcı kadın peçeteye şöyle bir bakıp çocuğa geri vermiş ve hemen başka bir şarkıya geçmişti, hep “Belki bundan sonra söyler,” diye diye dinlediğimiz birkaç şarkıdan sonra “Adını Anmayacağım” başladığında umudumu-

zu kaybetmiş gılıylılık. "Sakın bunu yayınlamayım deme," dedi Mine Abla önce gülererek ve hemen, "Söylemeyecek bu kadın bizim şarkıyı," diye ekledi. Gözlerinde yine umutsuzluk ve öfke karışımı o ifade bellirinişti. Ama daha çok çaresizlik. Sanki Manolya Gürses o şarkıyı söylese bütün dertlerimiz sona erecekti.

"Bu geceki programıma son verirken..."

"Hadi," dedi Mine Abla, "kalk!"

Ama " hep birlikte söylüyoruz şimdi: 'Arım Balım Peteğim..." diye devam etmiş ve dönüp bize doğru bakmıştı Manolya Gürses. Beni tanımış olmalıydı, bakarken belki gözlerinin içi gülmüyordu fakat bakışlarında ilk karşılaşmanın kuş-kularını geride bırakmış, gözleriyle adım adım yaklaşan ve çağrılmayı bekleyen bir sokak kedisinin mesafeli ama güven duyan bakışları vardı.

Bir telaşla mikrofonun ucunu torbanın dışına çıkarıp Radyo Şarampol'ü yayına aldım. Manolya Gürses'le birlikte coşan düğünün sesleri yayılıyordu artık dünyaya. Son şarkı olmasının da etkisiyle oynayanlar, gerdan kıvrıranlar ve göbek atanlarla dolmuştu sahne. Onlara ve sahnenin kenarındaki masalara mikrofonu uzatıyordu Manolya. Mine Abla kararsızdı, ne benim yayını bırakmamı istiyor ne de tek başına çıkıp oynamak. Ama şarkının bir sözcüğünü bile olsa söylemek ve sesini duyurabilmek fikri o kadar yer etmişti ki zihnimizde, Mine Abla ani bir kararla kalktı yerinden. O esnada Manolya da bize doğru gelmeye başlamıştı. Mine Abla öne, mikrofona doğru uzanınca ortada karşılaşmış oldular. Mine Abla'ya mikrofonu uzatırken bana da gülümsemiş ama hemen sahneye dönmüştü Manolya. İşte o an, o gün yerde bulup sakladığım tokenin bir eşini gördüm saçında, mavi küçük taşlar topuzunun hemen altında pırıl pırıl parlıyordu. Bildiğim en değerli şey altındı, elmas uzaklarda çıkarılan değerli bir maden ya da filmlerde bir suç unsuru olarak vardı, pırlantayı ise sözcük olarak bilsem de tam olarak neye karşılık geldiğini bilmiyordum. O yüzden bu pırıl pırıl parlayan taşların olsa olsa pırlanta olabileceğine karar vermiştim. Ancak bunu düşünmemle birlikte bir korku da düşmüştü içime. Tokayı yerden aldığımı tahmin etmiş miydi? Ya da alır-

ken görmüş olabilir miydi? Beni hırsız sanıyordu belki de! Koşarak eve gidip tokayı getirsem?

Manolya programını bitirmiş, geline ve damada tekrar mutluluklar diliyordu. Mine Abla yerine otururken, “Kadın düşmüş ama çok asil bir havası var,” dedi kulağıma. Çok sevinçliydi. Hiç beklenmeyen bir anda, şarkıyı hem onun sesiyle hem de tam Memurevleri’nde Radyo Şarampol’den yayınlamıştık.

Karanlık sokaklardan eve dönerken hiç konuşmadık, sadece Kalekapısı’na doğru, her zaman olduğu gibi benim zorumla hapishanenin önünden yürümek için karşıya geçerken, “Ah Cengiz...!” dedi Mine Abla. “Bi duymuş olsa!”

John Lennon'ın Öldüğü Gün

Ali hapishanenin önünden geçmemek için gösterdiğim çabayı anlayamıyor, ben de seks filmleri oynatan sinemalardan kahvelere, kahvelerden hapishaneye ve hatta bazı evlerin önünden geçmemeye kadar yayılan bu yasaklı bölgeler zincirinin nede-nini anlatamıyordum. Sadece seks sözcüğünü telaffuz edememek değildi problem, elbette ki seks yerine Hacı Teyze gibi "edepsiz" ya da annem gibi "açık saçık" diyebilirdim. Ya da sadece "furya" desem de olur diye düşünüyordum, nedense der-dimi en iyi seks sözcüğü ile aynı anda hayatımıza giren bu sözcükle anlatabilirmişim gibi geliyordu. Ancak problem çok daha kapsamlıydı. Bu yasaklı bölgeleri tamamlayan başka şeyler de vardı. Mesela o yeşil evin bahçe duvarına belli belirsiz elimi dokundurmam, saat kulesine sadece belli bir açıdan bakmam, Tophane Çay Bahçesi'nde yüzümü hep aynı tarafa dönmem, muşmula çekirdeklerini biriktirip şehrin dört köşesine götürüp gizlice bahçelere atmam, her gün beşi yirmi beş gece saate bakmam gibi bir liste halinde uzadıkça uzayıp karmaşıklaşan, nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan ve aklımda periyodik tablo gibi gezdirdiğim bu düzeni anlatabilmem ne kadar imkânsızdı! Zihnimde o kadar sabit bir gerçeklikti ki bu imkânsızlık, kiminin kendisini anlatarak, kiminin ise kendisini

saklayarak girdiği aşkın o en mayınlı bölgesine benim nasıl gi-
receğime de o karar vermişti. Ama Ali ısrarla, ortada hiçbir ne-
den yokken niye karşıya geçmek istediğimi soruyordu. Sonun-
da o gün önü boş olan hapishaneye baka baka, göz göre göre,
“O taraf hep kalabalık oluyor,” dedim, “hapishane ziyaretleri
olduğu için!”

“Hapishanede hiç tanıdığınız yok mu sizin?”

Kevser Teyze’nin kızını Ankara’ya nakletmişlerdi. Cengiz
Abi’nin de orada olduğunu düşünmek istemiyorduk.

“Bir kere amcamın inisi kız kaçırınca girmişti, ama Elma-
lı’da!”

“İni ne?”

“Yani kayınbirader galiba...”

Ali önce, “Bağaça, ini, meh, endeki, hötteki,” diye sıralayıp,
arkasından da, “Huna bak hunaaaa...!” diye bağırmaya başla-
yınca artık her şeyin ilelebet bittiğini düşünüyordum ki... Bir-
den o sıcaklık yayıldı içime. Ali sıkıca elimden tutmuştu ve bir-
likte hapishanenin önünden geçiyorduk. İçimden bir an elinden
kurtulup karşıya koşmak geçtiyse de beni yine esir alan o sıcak-
lığın hâkimiyetinde Ali’nin adımlarına uydurdum adımlarımı.

Hapishanenin gri binasını ve demirli pencerelerini biraz ar-
kamızda bırakınca yavaşça elimi bıraktı Ali, ama varlığımız
hâlâ birbirinin titreşiminde, birbirinin gölgesinde yürüyen elle-
rimizden ibaretti sanki. Çağlar Pastanesi’nin önünden geçtik ve
sahil yoluna çıktık. Birdenbire denizden yüzümüze çarpan rüz-
gârla birlikte, ağırlaşmış elimi yağmurluğumun cebine soktum.
Ali, “Unuttuk bak... Ben pastaneden poğça alıp geliyorum,” di-
yerek pastaneye geriye döndü.

Nasıl olmuştu da birlikte buraya kadar gelmiştik?

O sabah okula giderken yağmur yağıyordu, karanlıktı. Okul
çıkışı ise uzun bir ayrılıktan sonra tekrar evine dönmüş kadar
mutlu mutlu ışıldayan bir kış güneşinin altında yürüyorduk.
Ben her zamanki gibi fırına gidip ekmek alacağımızı, sonra da
biraz konuşup köşede ayrılacağımızı düşünürken sessizce an-
laşmış gibi yürümeye devam etmiştik. Bazen Rengin’le olurdu
böyle. Okuldan eve dönerken hararetli bir konuşmanın, hat-

ta bir cümlelerin ortasında bizim yolu uzatan bir sokağa sapar, sonra diğerinin gözlerinde belli belirsiz bir onay arardı. Ve hemen her zaman diğerinin gözlerinde “Bak, iyi ettin şimdi” bakışlarıyla karşılaşır yolumuza devam ederdik. Eskiden Mine Ablayla olmazdı böyle bir şey. “Hadi,” derdi o, “şuradan gidiyoruz!” Ama artık geceleri, umudu ve kederi paylaştığımız sokaklarda yola bırakıveriyordu kendisini. Hatta artık ona hiç sormadan ve duraklamadan girdiğim sokaklar nedeniyle bir memnurluk duyduğunu bile seziyordum halinde. Fakat Aliyle nasıl olacaktı? Nereye gidip, nereden dönecektik? Zihnimin bu soruları yine çarçabuk geçiştirdiğini fark ettim.

Ali pastaneden çıkıp, elinde bir kese kâğıdı ile görüldüğünde bütün sorular tamamen kaybolmuştu. Sanki yüzyıllık bir yolculuğa çıkacak gibiydim. Önümde birkaç saat, belki bir öğleden sonra değil de bir hayat vardı sanki. “Dört tane aldım,” dedi Ali. Yanımda sadece ekmek parası olduğu aklıma geldi. Yine de poğaçaların parasını verecektim. Ama Ali gülen gözlerle bakıyor ve, “Dedem bana fazla para verdi bugün boş ver, bir dahakine de sen ısmarlarsın,” deyip parayı tutan elimi kese kâğıdıyla hafifçe itiyordu. İçime Mine Ablanın en lezzetli çekme helvasından bir kilo yemişim gibi tatlı bir yumuşaklık yayılırken, “Ben taşıyayım,” diyerek aldım kese kâğıdını elinden, böylece hem gözlerimi kaçırmayı becermiş hem de Ali’nin kullanabildiği, tek kolunun boşalmasını sağlamıştım – belki elimi tutardı hem yine. Ama ya birileri gördüyse az önce ya da görürse? Bu düşünce kara bir bulut gibi geçip gitti zihnimden.

Konyaaltı Caddesi’nde yürüyorduk. Çağlaların evinin önünden geçerken bir poğaçaya istedi Ali, bir tane de ben aldım.

“Dedengil yakında mı oturuyorlar size?”

Bir an durakladı Ali, yüzünden aynı az önce benim zihnimden geçen buluta benzer bir bulut geçti.

“Yakın değil, aynı ev...” dedi ve ekledi:

“Dedengil! Çoğul mu oluyor şimdi bu?”

“Evet, çoğul... Dedenler dersin de çoğul olur ama yine de tek dede olur,” dedim kızgınlığımı bastırmaya çalışarak.

“Tamam, tamam...”

İkimiz de gideceğimiz yeri biliyor gibi yürüyorduk. En son ağustos ortasında, 14 Ağustos'ta o öğlen sıcağında elimde domates torbası ile tek başıma yürüdüğüm, Rengin'in beni terk ettiği güne doğru yürüyorduk. Ali bütün bunlardan habersiz müzikten söz ediyor, Stüdyo FM'i dinleyip dinlemediğimi soruyordu. Pink Floyd çalmışlardı son programda yine. Ben, "Ama Kıbrıs Bayrak Radyosu'nda bir türlü 'Arın Balım Peteğim'i çalmıyorlar," demek, bu yolu en son ne zaman yürüdüğümü, Asım'la dinlediğimiz kaseti ve Mine Abla'yla iki günde bir Memurevleri'ne gidip balkonlarda asılı gömlekleri incelediğimizi anlatmak istiyor fakat söze başlamaya az biraz cesaret bulduğum anda, bütün bunların başka bir dünyaya, kapısı sıkı sıkıya kapalı bir dünyaya ait olduğu duygusuyla yine vazgeçiyordum. Farkına varamadığım şey ise güneşli bir kış günü, poğaçasını yiyip, bir kuşun hafifliği ve bir kelebeğin neşesiyle bana isimlerini ilk kez duysam da, bir bir zihnime kaydedip, akşam eve gider gitmez adlarını bir deftere yazdığım Pink Floyd'dan, Beatles'tan söz eden, neden Yavuz Aydar'ı İzzet Öz'den ya da John Lennon'ı Paul McCartney'den daha çok sevdiğini anlatan ve gözleri gülen o çocuğun da kapıları sıkı sıkıya kapalı başka bir dünyayı yanında taşıdığıydı.

Sahilde, çakıl taşlarının üzerinde oturuyorduk. Ali dizlerini kendine doğru çekmiş, bir kolunun üzerine çenesini koymuştu. Ben de eteğimi çekistirip, önce aynı onun gibi fakat sonra iki kolumu birleştirerek çenemin altına koymuştum; ama sonra yavaşça bir kolumu aşağıya doğru çekip, yere koymuştum, belli etmemeye çalışarak. Yüzünü bana doğru çevirip gülümsedi Ali.

"Sen ne kadar değişik bir kızsın," dedi bana, "antenlerin hep açık... Ha anten deyince... Senin sesin radyoya çok gider biliyor musun?"

Heyecanlanmıştım. "Yoksa Radyo Şarampol'ü mü..." diye soracaktım ki...

"Tarih dersinde konuyu anlatırken ilgimi çekti ilk... Sonra sesini gözlerimi kapayıp dinledim ve bu sesi nerede duysam tanımırım diye düşündüm."

“Nasıl yanı?”

“Açıklaması zor... Mesela Jethro Tull grubu gibi. Müziklerini tarif edemem ama nerede duysam tanırım.”

O gün çok isim birlıkmıştı aklımda tutmam gereken. Ali'nin yanında deftere yazmaya utanıyordum. Kime soracak, nereden bulacaktım bu grubu? Ali, “Ben sana kasetini getiririm,” dedi, aklımdan geçenleri okuyarak.

Sonra yürümeye başladık. Yanıp duran yüzüme rağmen sadece Jethro Tull'ı değil, büyük bir telaşla bastığımız, gördüğümüz her çakıl taşını, her dalgayı, her yansımayı, her esintiyi, Ali'nin adımlarını, kendi adımlarımı, her şeyi ama her şeyi aklımda tutmaya çalışıyor, arada bir gözümü kapayarak o an kaydettiğim resme bakıp, gözümü açtığım zaman gördüğümle karşılaştırıyordum. Az ileride ise yarım bıraktığım yaz duruyordu: Geriye sadece perdeleri çıkarılmış sundurmalarıyla mahzun, boş obalar kalmıştı. O obalar dile gelip, geçip giden o yazı, sabahları kahvaltı öncesi yıkanmış sundurmaların yepyeni bir güne hazırlanan huzurunu, öğleden sonra yükselen dalgalarla artan neşeyi, o bağırışı, çağırışı, cümbüşü ve gece yarlarına kadar yükselen kahkahaları anlatsalar kim inanırdı ki söylediklerine? Ama ben bütün bunları anlattım Ali'ye ve, “Rengin'le biz küs ayrıldık,” dedim sonra. Birden cümlemin bütün ağırlığının üzerime çöktüğünü ve aslında bütün bunları sadece o son cümleyi söylemek için anlattığımı fark ettim, çünkü bütün aşıklar gibi aşkın ruhumun en zayıf, en kırıgın köşesinden içime sızmasına razıyım.

Ali, “Ne yaptı ki Rengin sana?” diye soruyordu fakat verilecek cevabım yoktu. Oysa ki, “Haksızlık etti,” diyecektim, “beni kandırdı, yalnız bıraktı,” diyecektim, “çok değişti,” diyecektim, hatta ihanet demenin eşiğine bile gelmiştim. Ne var ki hiçbirisini diyemedim. Sadece, “Küstük işte,” dedim. Henüz kendime hazır değildim.

Ali ısrar etmedi, en yakın arkadaşının İstanbul'da kaldığından ve adının Fırat olduğundan söz etti. Hayır, mektuplaşmıyorlardı. Annesi ve babası bir yıllığına yurtdışına gitmişlerdi, o yüzden dedesinin yanına gelmişti Ali. O anda saate takıldı gö-

züm, üçü on dört geçiyordu. İçime on dört tane okun saplandığını hissettim:

“Lise ikide dönecek misin yani İstanbul’a?”

“Belli olmaz...”

Sonra, “Mektuplaşırız biz de!” diye alelacele ekledi.

Geldiğimiz yolu ağır ağır dönerken kış güneşinin son ışıkları da yavaş yavaş çekiliyordu Varyant’tan. Ben önde Ali arkada yokuşu çıkarken ikimiz de suskunduk. Mapusane Caddesi’ni aynı suskunlukla geçip, Kalekapısı’nın akşamüstü telaşına çıktık. Sonra fırından ekmek aldık, merdivenleri olağan düzeninde indik. Ben Kalekapısı’nın köşesinde her zamanki gibi ayrılacağımızı düşünürken Ali benimle Şarampol Caddesi’ne birlikte yürümeye başlamıştı. “Seni biraz geçireyim,” diyordu. Ben onun nerede, hangi evde oturduğunu biliyordum. Çünkü bir kere Mermerli’ye gideceğimi söylemiş ve Ali’yle oturdukları sokağın başına kadar yürümüştüm. Büyük, pembe, eski ama güzel bir evdi Alilerin evi. Yayın geceleri, yani son zamanlarda hemen her gün Radyo Şarampol’le kapısının önünden geçiyorduk. Ben Mine Ablanın, “Hadi artık ama...” demesine aldırmadan üst katta yanan zayıf ampul ışığına kaçamak bir göz atıyor ve yüksek bahçe duvarının önünde fısıltıyla, “Burası Radyo Şarampol,” diyordum. Fakat Ali değil bizim evi, bizim sokağı da hi bilmiyordu. Yani yolu istediğim kadar uzatabilir, hatta Beyazbina’ya kadar yaklaşabilir ve günü biraz daha uzatabilirdim. Böylece büyük çınar ağacının önünden karşıya geçip, Asım’ın dükkânının yanından Şarampol Mahallesi’nin sokaklarına dalmıştık. Güneşin batmasıyla birlikte hava serinlemiş ve her akşamki odun kokusu yavaş yavaş havaya sinmeye başlamıştı. Ali’nin okulda ya da Atatürk Caddesi’nde; yani medeniyette değil de burada; doğup, büyüüp her sokağını, her evini, her ağacını, her taşını adım gibi bildiğim Şarampol’de yanımda olmasının tuhaf, benzersiz bir güzelliği vardı. O belki farkında değildi ama attığı her adımla birlikte sanki benim hayatımın içinden geçiyordu. O dar sokakların, soba borusunun geçmesi için ortası delik tenekeler geçirilmiş pencerelerin, sıvası dökülmüş

evlerin, asfaltı delik deşik sokakların, neden orada durduğu hiç belli olmayan arabu lastiklerinin, onların arasından çıkıp damdan dama atlayan kredilerin, hurda arabaların ve insanın hiç ummadığı bir anda karşısına çıkıveren portakal ve nar ağaçlarının arasında Ali'yi bir misafir gibi ağırlyordum.

Renginlerin eskiden oturduğu evi gösterdikten sonra kitabımın ve portakal ağacımın olduğu sokağa saptım. Nasıl istiyordum orada gömülü olan kitabımı Ali'ye göstermeyi! Ancak, Mine Ablanın mektubu da orada olduğu için çekiniyordum. Tam bahçenin önünden geçerken arkamdan bir ses duydum. "Kuşuuuum, yavaş yürü yavaş!" diyordu Mine Abla topuklu ayakkalıları ve elindeki filelerle koşmaya çalışırken. Ali, "Tanıdık galiba," deyip hiç duraksamadan Mine Abla'ya doğru koşmuş ve elinden fileleri almıştı.

Şimdi ikisi birkaç metre öteden bana doğru geliyorlardı. Hafif ve tasasız adımlarla yaklaşırlarken tam önünden geçtikleri evin ışığı yanıverdi, yüzleri aydınlanmıştı. İkisi de bana gülümüyorlardı. Sanki hemen oracıkta birbirlerini tanıdıkları bir rüyanın içinde buluşmuşlar da, "Hadi Filiz'e gidelim," demişlerdi. Arkaya doğru geri geri iki-üç adım attım, ağacımın hizasına gelmeye çalıştım ve bir an gözlerimi kapayıp açtım. Resmi kaydetmiştim. Sonra bütün renkleri, kokuları ve yüzüme değen o nemli serinliği ile o ânı bir nefes gibi içime çektim.

Yanıma geldiklerinde, "Ağacını mı gösterecektin? Ben de tam iki portakal koparıversem diyordum," diyen Mine Ablanın yüzünde geniş bir tebessüm vardı. Sonra Ali'ye döndü ve filmlerden çıkma bir sesle:

"Ben Filiz'in ablası sayılırım. Mine. Çok memnun oldum. Siz de Filiz'in arkadaşısınız tahminim."

"Bu Ali," dedim kısaca, Mine Abla'ya bakmadan. Ben onun mektupları yüzünden portakal ağacımdan da kitabımdan da vazgeçmişken, onun bundan bu kadar kolayca bahsedivermesine kızmıştım. Mine Abla anlamıştı kızgınlığımı. Tam sevdiğim gibi, sadece gamzeleri belli oluncaya kadar gülümsemiş ve bir parça normale dönmüş sesiyle, "Hadi," demişti, "dört-beş tane portakal koparıver de bir portakallı kek yapıım ben size!"

Ali'yle bahçeye girdik ve meyvelerinde kitabımın ve Mine Abla'nın en yürekten sözlerinin büyüdüğüne inandığım ağaçtan beş tane portakal koparttık. Çıkarken, dönüp tekrar bahçeye baktı Ali. O zaman kucağımdaki portakallarla, "Benim ağacım bu!" dedim gururla.

Ali, dedesine telefon edip, haber vermek için Soğuk Bakal'a gittiğinde elinde rendelediği portakalın kokusuyla saçlarımdan öpmüştü beni Mine Abla. "Benim kuşum büyümüş deeee..." demiş, biraz uzaklaştıktan sonra da o en cıvı cıvı haliyle eklemişti:

"Kızma be hemen! Çok efendi, kibar çocuk valla! Belli İstanbul'da yetiştiği!"

O akşamüstü üçümüz Şarampol Mahallesi'nde portakallı kek yiyip çaylarımızı içerken hiçbirimiz ne John Lennon'ın bir stüdyoda son şarkısını söylediğinin ne de katilinin ondan birkaç kilometre uzakta o şarkıyı öldürmek için son hazırlıklarını yaptığının farkındaydık. Ama biten tek şarkı onun şarkısı olmayacaktı.

*

O gün çok güzel başlamıştı. Ali fırının önünde beni bekliyordu. Bir kaset vardı elinde, üzerinde "Karışık Blues" yazıyordu. Gülerek, "Buluğ çağı blues çağı," demişti kaseti uzatırken. Beni kızdırmak için öyle söylemişti. Birkaç gün önce din bilgisi dersinde, gusül abdesti konusunda "ihtilam olmak" deyimini geçince gülüşmeler olmuştu. Bunun üzerine hoca, "Buluğ çağındasınız, yakında yetişkin olacaksınız, tabiat bu!" demiş, içindeki mantık zinciri kimse tarafından tam olarak anlaşılamasa da cümle yine de etkili olmuş ve gülüşmeler kesilmişti. Teneffüste Muharrem itişip kakışanlara, "Buluğ çağındasınız, tabiat bu!" diye bağırmış, Ali gülmüştü. Ben hoşlanmıyordum "buluğ" sözcüğünden, arkamı dönüp gitmiş, sonra da sonu yumuşak g ile biten sözcükleri sevmediğimi iddia etmiştim.

Öğlen, okul çıkışı ise Ali ve Muharrem ile birlikte pideciden lahmacun alıp sokakta yemiş ve ertesi günkü İngilizce imtiha-

nı için gidip Mermerli'de çalışmaya karar vermiştik. Ali'nin İngilizce çalışmasına gerek yoktu, çünkü geldiği okulda İngilizce hazırlık okumuştur bir yıl boyunca. Ama bizi –Muharrem dışında– buna az çok inandırabilmesi, ancak İngilizce hocasının durumu açıklaması ile mümkün olabilmişti. Muharrem ise bunun doğruluğuna, Ali'nin bizden bir yaş büyük olduğunu ve bu bir senelik kaybın da başka bir ders olmadan, sadece İngilizce öğrenilen seneden ötürü olduğunu öğrenince ikna olabilmiş, sonunda da, “Şu işe bak ya,” deyip dizine vurup, bacak bacak üstüne atmış, kendi kendine, “Bir sene ha! Bütün sene İngilizce ha!” diye söylenip durmuştu. O günden beri de Muharrem için İngilizce konusunda tek otorite Ali'ydi. Teneffüste Ali'ye kendisini İngilizce çalıştırıp çalıştıramayacağını sormuş, Ali de, “Olur,” demişti. Böylece üçümüz birlikte çıkmıştık okuldan.

Yolda Ali, Muharrem'e benim sesimi nasıl bulduğunu sordu. Muharrem, “Normal ses işte!” derken yüzüme beni ilk kez görüyormuş gibi bakıyordu. Ali devam etti:

“Dinle bak, ‘k’ların üstüne nasıl basıyor, ‘s’leri de hep ısıltaki s gibi söylüyor.”

Muharrem bana döndü ve dedi ki:

“Söyle bakalım bir şey!”

“Ne söyleyim ki şimdi durup dururken?”

“Yivli Minaredir Markası Antalya Tekstil Fabrikası de!”

Dedim.

Muharrem, Ali'ye dönüp kısaca, “Olabilir!” dedikten sonra Antalyaspor'un maçına gelip gelmeyeceğini sorarak konuyu değiştirdi.

Biraz yürüdükten sonra tam Mermerli'nin olduğu sokağa dönüyorduk ki yanımızdan hızla geçip giden motorda babamı fark ettim. O beni fark etmemişti. Arkasından bağırmama fırsat kalmadan köşeyi dönüp kayboldu. “Babam geçti, ama beni görmedi galiba,” dedim dönüp ikisine. “Eyvaaaah!” dedi Muharrem yüzünde acılı bir ifade ile, “Seni böyle iki oğlanla görünce, görmezlikten geldi galiba...”

Bir duygunun, bildiğim bir duygunun, sönmek üzere de olsa hâlâ için için yanan bir ateş gibi, yavaş yavaş gelip gözlerime

yerleştğini hissettim. Yine Medet Gürer'in sopasının parmak uçlarıma tam ineceği andaki duyguydu bu, varlığımın bilmediğim bir dünyaya sürgün edildiği, ruhumun kimsesiz kaldığı, gerçeği ne geçiririp ne de değiştirebileceğimi hissettiğim utançın güçsüzlük duygusuydu. Ali'den gözlerimi kaçırmaya çalışıyordum. Kısa bir sessizliğin ardından Ali'nin Muharrem'e döndüğünü gördüm.

"Ne var ki bunda?"

"Sen de turist misin nesen?" dedi Muharrem gülerek, "Burası İstanbul mu?"

"Beraber yaş gününe gitmedik mi Çağla'nın? Kimse bir şey demedi."

"Onlar zengin," dedi Muharrem, "serbest onlar... moderen... bizim âdetler başka. Ben diyecektim sana aslında bu gelmesin diye de..."

"Sen gelme o zaman, biz gider Filiz'le çalışırız," deyip yolun ortasında aniden duruverdi Ali.

Muharrem'in bir gözü seğiriyor, eli kolu birdenbire gelen bir darbeyi savuşturmak istercesine yukarı aşağı savruluyor ve tıpkı tahtada heyecanlandığı sözlülerde olduğu gibi dudaklarının ucunda bekleyen sözcükler bir türlü yolunu bulup dışarı çıkmıyordu. Kesik kesik gülmeye başladı sonra, "Ben mi gideyim yani?" diyordu.

"Evet, sen git," diye cevap verdi Ali aynı soğuk kararlılıkla.

Muharrem'e sadece acımamıştım, aynı zamanda, eğer o şimdi giderse içimde bir şeyin; yani buraya ait olan, Ali'nin olmadığı ama Rengin'in olduğu bir şeyin de onunla gideceğini hissediyordum. Muharrem'e kızgındım da elbet, fakat onu o halde, Ali'nin karşısında kekeleyen ve elini kolunu nereye koyacağını bilemeyen bir halde görünce başka bir tür suçluluk duygusu da uyanmıştı içimde. Bir aidiyet duygusuydu bu. Aklımla Ali'nin ne demek istediğini anlıyor ama yine de Muharrem'in tek başına gidişine razı olamıyordum.

"Boş ver," dedim Muharrem'e, "babam görmemiştir bile!"

Tekrar Mermerli'ye doğru yürümeye başlamıştık ancak bir süre sonra Ali tek başına önümüze geçti. Hiç konuşmuyorduk.

Muharrem'le göz göre geldik. "Nesi var bunun?" der gibi başıyla Ali'yi işaret etti. "Boş ver," dedim dudaklarımla, ses çıkarmadan. "Ben gideyim mi?" diye sordu Muharrem işaret diliyle, ben başımla, "Hayır," diye cevap verdim ve Ali önde, biz arkada Mermerli'nin kapısına vardık. Ali yine hiç arkasına bakmadan arka masalardan birisine oturdu. Ben karşısına, Muharrem de yanına oturmuştu. Denize bakıyordu Ali, eğer biraz daha dikkatli bakarsa görebileceği önemli bir şey varmış gibi denize bakıyordu. Muharrem hiç beklemeden garsona işaret etti.

"Bi çay içelim de kendimize gelelim, di mi?" diye Ali'ye dönmüştü yüzünü.

İşte o an ikimiz de Ali'nin gözlerindeki yaşları fark ettik. Muharrem'le birbirimize baktık, Muharrem yine işaret diliyle yer değiştirelim mi diye sordu. Başımı iki yana salladım.

Garson çaylarımızı getirmişti. Muharrem büyük bir yudum aldı çayından, sonra arkasına yaslandı ve, "İstanbul'u mu özledin voyn?" dedi.

Ali yan gözle Muharrem'e baktı. Dudağının kenarında küçük bir gülümsemenin izi belirmişti. Bundan cesaret alan Muharrem devam etti:

"Özleme mi be insan? Ben nasıl özlüyom Yayla'yı bi bilsen! Galkarsın horozlar öteer. Bir gara fırın ekmeği alır gelir dedem. Peyniri ayrı... geçi sütü ayrı... gaymağı desen ha böyle iki parmak... Bi panayıra gidersin, orda bi gar şerbeti içersin... Her yer gürül gürül su... O yanık dondurmadan var ya... Arkadaş, bi gazan yesen doymazsın... Yaaaaa!"

Bu kez Muharrem gözlerini uzaklara dikmiş, Ali gülmeye başlamıştı. "Sen bilmezsin tabii," diye bana döndü Muharrem:

"Gurbete yolun bi düşmeye görsün... Yaaaaa!"

Sonra kitaplarımızı çıkarıp çalışmaya başlamıştık. Ali'nin neşesi yerine gelmiş gibi görünse de artık sesinin ve gözlerinin derinliklerinde gizlenen iki damla gözyaşının gölgesindeydik. Hava serinleyip, bulutlar şehrin üstünü örterken konuları bitirip üçümüz Şarampol'e doğru yola koyulduk. Muharrem Ali'ye neden bizimle yürüdüğünü sormadı, bir köşeden sessizce ayrılp gitti. Portakal ağacının sokağına girerken, Ali'nin kederini o

kadar hissediyordum ki bütün cesaretimi toplayıp Ali'ye neden öyle ağladığını sordum.

“Muharrem'in söylediği gibi,” dedi, “ama geçti.”

Kendiliğinden portakal bahçesine doğru yürüdü ayaklarım. Ali sormadan geldi ardımdan. Küçük kulübeyi açıp kazmayı küreği çıkardım. Merakla, “Ne yapıyoruz şimdi? Define mi arıyoruz?” diyen Ali'ye aldırmadan ağacın altını kazdım. Kitabımı bir kenara koydum. Işık çalan Ali'ye, “Bi dakika, bakma sakın!” deyip Mine Ablanın mektuplarını sıkıca sarıp tekrar gömdüm.

Az sonra bahçeden çıkmış aydınlık bir pencerenin yanına doğru gidiyorduk. Pencerenin yanında durdum, kitabımı Ali'ye uzattım:

“Al!” dedim.

Ali ışığa doğru tuttu kitabı. “Bu benim kitabım,” dedim, “en sevdiğim kitabım!”

Sonra yüzüme baktı ve uzanıp saçlarımdan öptü beni, şakağımın gerisinden, tam kâkülümün başladığı yerden öptü. Sonra kitabı sol kolunun altına yerleştirdi, öptüğü yerden saçlarımı iki kere okşadı ve, “Filiz,” dedi, “sen benim hayatta gördüğüm en en en... en tatlı kızsın!”

Sonra dönüp gitti Ali. Elim başımda, tam öptüğü yerde baka kaldım arkasından. Sonra elimi oradan hiç kıpırdatmadan öylece yürüdüm eve. Mutluydum, çok mutluydum.

İlk Kayıp

Aralık ortasını geçmiştik. Matematik olimpiyatlarına ülke olarak katılmayacağımız haberi geldiğinde önce üzölmüş fakat sonra için için sevinmişim, zaten sadece seçmelere katılacaktım ama ona da pek hazırlanamıyordum. Kafam tek istasyonu çeken bir radyo gibi devamlı Ali ile meşguldü. Okul çıkışı ya sokaklarda dolaşıyor ya da Konyaaltı'na gidip boş sahilde oturuyorduk.

O günlerde annem belinden dolayı bir hafta yataktan kalkamamış, böylece Mine Abla ile Radyo Şarampol'e ara vermek zoruunda kalmıştık. Zaten Mine Abla, Ali'yle birlikte sokakta karşılaştığımız günden beri nedense radyo istek programlarına da, Radyo Şarampol'e de ilgisini yitirmişti. Hiçbir neden göstermeksizin, içinden bir sesin ona Cengiz Abi'nin artık Antalya dışında olduğunu söylediğinden söz ediyor ve bana sürekli Ali ile ilgili sorular soruyordu. Annesi babası ne iş yapıyorlarmış? Bilmiyorum. Anne tarafından mı baba tarafından mı Antalyalılarmış? Bilmiyorum. Nenesi olmadığına göre evde ne yiyip ne içiyorlarmış? Bilmiyorum. Bir kek yapıverseymiş de götürseymişim, olmaz mıymış? Olmaz. Kolu ne zaman sakat olmuş? Bilmiyorum. Ve işte her seferinde bu noktada başlıyordu o tartışma. "Bir Parlamento'ya götürsek, bir baksa, vallahi o hemen tedavi eder o kolu," diyordu Mine Abla.

Parlamento Antalya'nın ünü bütün memlekete yayılmış kırık çıkıkçısıydı. Kışın Şarampol'deki Çınarlı Kahve'de hastalarını kabul eder, bazen de onları evine götürür orada tedavi ederdi. İyileştirmedeği, ayağa kaldırmadığı hasta yoktu. Uzak köylerden, kentlerden insanlar gelip, onu kahvede her zamanki yerinde bulurlardı. Yazın sadece cuma günleri köyünden gelip hasta kabul ederdi. Ama şimdi gitsek hemen bulurduk kahvede.

Mine Abla söyleyinceye kadar Ali'nin kolunun iyileşme ihtimalini hiç düşünmemiştim. Elbette böyle bir mucizenin gerçekleşmesi ihtimalinin tam ortasında yer almak beni heyecandırılıyordu ne var ki bunu ona söylemeye çekiniyor ve utanıyordum. Çekiniyordum, çünkü ona kolunu hatırlatıp kırmaktan korkuyordum. Ama aynı zamanda utanıyordum, çünkü ona bunu söylersem Parlamento'yu üfürükçü, beni de batıl inançları olan geri kalmış bir "tıp" sanabilirdi. Çok korkuyordum bu fikirden. Böylece o akşamüstü bir türlü işin içinden çıkamayıp, çareyi de Mine Abla'ya kızmakta bulup onu pence-rede arkamdan bağırırken bırakıp çıkmıştım. Asım'a gidecektim. Belki Asım bana daha iyi bir radyo vericisi yapmakta yardım eder, böylece de Mine Abla'yı yine akşamları sokağa çıkmaya razı edebilirim diye geçiyordu aklımdan. Ali'nin verdiği kaseti de çalmak istiyordum radyo yayınında. Üzerinde "Beatles 1962-1966" yazan bir kaset vermişti bana Ali. Çok güzeldi. Onu dinlerken bizim sokaktaki bütün evlerin rengârenk boyandığını, İshani'nın duvarından silinen resmin yeniden duvarda yavaş yavaş belirmeye başladığını, otobüs garajının önünden geçerken bütün yolcuların başlarını otobüslerden çıkarıp, "She loves you yeah yeah yeah!" diye bağırdıklarını düşünüyordum. Bir de "Runaway" diye bir şarkı vardı, artık hiç kaçırmadan dinlediğim ve sonra hakkında Ali'yle konuştuğumuz programlarda çalışıyordu hep. O şarkı başladığında, daha ilk notalarını duyar duymaz hep başka bir insan olduğum hissine kapılıyor, başka bir ülkede yaşıyormuşum da, yağmurlu bir havada, akşamüstü aceleyle evden çıkıyormuşum gibi geliyordu.

Asım'ın dükkânında ışık vardı ve geç olmasına rağmen açıktı. Kapıyı yavaşça açıp içeri girdiğimde mekanik bir kadın sesi

duydum ve durdum. "Six, eight, one, four, zero," diyordu kadın. Asım tezgâhın üzerine eğilmişti. Kapıyı sessizce kapattım ve sese kulak kabarttım, ses radyodan geliyordu. Ürperdim. Belki de söylentiler doğruydu, belki Asım gerçekten de ne idüğü belirsiz bir insandı. O an hiç görünmeden kaçmayı düşündüm fakat Asım beni görmüştü. Eliyle, "Geç," deyip tekrar tezgâha eğildi. Mekanik kadın sesi arka arkaya sayılar okumaya devam ediyordu:

"Two, one, two, one, seven..."

Sonra kısa bir süre ara verip tekrar devam ediyordu:

"Five, seven, three, nine, six..."

Ve Asım önüne bir kâğıt almış bu sayıları tek tek yazıyordu. Mine Abla'yı dinlemeyip evde kalmadığıma bin pişman olsam da artık kaçış yoktu. Radyodaki sese biraz daha kulak verince beşli sayı bloğunun hep arka arkaya iki defa tekrar edildiğini fark ettim. Kadının sesindeki ürkütücülük sadece mekanikliğinden değil aynı zamanda bunu büyük bir kararlılıkla yapmasındandı. Kulağım radyoda, gözlerim Asım'ın sayıları not eden kıvrak elinde, yerimde mihlanmış gibi duruyor ve sanki asırlardır bu sayıları dinliyordum.

Nihayet radyodan bir müzik sesi duyulmuştu. Ama bu ses insanı sakinleştirmek bir yana, okulda müzik dersinde çaldığımız blok flütten çıkan basitliği ile, sanki çok yakından geliyormuş gibi bir izlenim uyandırıp durumu daha da esrarengiz ve ürkütücü bir hale getiriyordu. Asım müzik daha bitmeden kapattı radyoyu. Rakamları yazdığı kâğıdı çekmeceye koydu ve her şey gayet normalmiş gibi bana döndü:

"Hoş geldin. Hayrola bu saatte?" dedi.

"Şey... O deminki şey neydi?"

"Sayılar mı?" diyerek güldü Asım, "Bir anlasam, anlatırım sana da ama... Şifreli istasyon denir bunlara. Ajanlarına mesaj yolluyorlar."

"Kim yolluyor?"

"İstihbarat servisleri."

Korkmuştum fakat korkum yerini yavaş yavaş meraka bıraktı.

“Siz bu sayıları şifreleri çözmek için mi yazıyorsunuz?”

“Biriktiriyorum, alışkanlık bir nevi. Bazen hepsini yan yana koyup acaba bir sayı dizisi elde edip çözebilir miyim diye uğraşıyorum, bulamayacağımı bile bile. Çünkü bunlar bir seferlik şifreler. Anahtarı da sadece yayının saatini bilip dinleyenlerde var.”

Sonra içeriye, kapısı perdeyle kapalı bölmeye gitti Asım ve elinde kalın bir klasörle geri döndü. Az önce sayıları not ettiği kâğıdı delgeçle delip büyük bir özenle klasöre yerleştirdi.

“Dört-beş klasör doldu böyle,” dedi. Sesinde garip bir tını vardı. Ne umursamazlıktı bu ne de hayıflanma. Daha çok bir kabullenmişlikti. Sanki benim önünden her geçişimde yeşil evin duvarına dokunmam gibi bir kabullenmişlik vardı halinde. Belki de bu nedenle korkum azalmış, şüphelerim yerini bir anlama isteğine bırakmıştı.

Klasörü içeri, kapalı bölmeye götürüp, tekrar yerine dönüp bir sigara yaktı Asım, düşünceliydi, “Otur bakalım,” dedi tezgâhın önündeki tabureyi işaret ederek. Oturdum, konuya nasıl gireceğimi bilemediğimden tekrar az önceki sayılara döndüm.

“Şifrenin anahtarını gönderene kadar, niye haberin kendisini yollamıyorlar peki?”

“Eh çünkü haberin kendisi, yani muhteviyatı bilinmiyor o esnada. Ama ileride, günün birinde bir haber gönderebileceklerini biliyorlar. Ona hazırlık olarak önce şifre gönderiliyor. Mesela sen bana ileride ziyarete geleceksin, ama ne zaman geleceğini şimdi bilmiyorsun. Bana bir şifre hazırlıyorsun. En basit şekliyle 1 rakamı A’yı, 2 rakamı B’yi, 3 de C’yi gösteriyor. Ya da anlaşıyoruz: 123 sayısı şubat’ın 1’inde saat 3’te geleceğin anlamına geliyor. Ya da 664, haziran 6 saat 4 anlamına geliyor. Sonra kararlaştırdığımız bir gün ve saate sen radyonun başına geçip rakamları okuyorsun, ben de senin ne zaman, saat kaçta geleceğini öğrenip... mesela çayı koyuyorum,” diyerek gülümse-di Asım.

“Mine Abla ile Cengiz Abi niye böyle bir şey düşünmemişlerdi ki sanki? Düşünmüş olsalar şimdi belki de... Ali... Ya Ali’yle bir gün birbirimizi kaybedersek? En iyisi şimdiden Ali’ye şif-

releri hazırlayıp versen...” diye düşünürken yüzünde aynı gülümseme ile sordu Asım:

“Söyle bakalım, işleri büyütüyor musun?”

“Hangi işleri?” diye sordum, ne sorduğunu anlamama rağmen.

“Daha güçlü bir radyo vericisi isteyeceksin gibi geldi bana... Öyle mi?”

Başımı salladım.

“Biraz dur, ortalık çok karışık bugünlerde, başımıza bela almayalım... Ama sana söz, ortalık biraz durulsun, bütün Şarampol’e, hatta belki bütün Akdeniz’e yayın yapacağız.”

“Ama bana şimdi lazım.”

Asım ayağa kalktı, iki çay bardağına önce birer dal adaçayı, sonra da termostan sıcak su koyup, birini bana doğru itti. Sessizce, sanki dünya yavaş yavaş önümüzde açılıyormuş gibi, adaçayının suya verdiği berraklığı seyrettik. Sonra Asım bardağından bir yudum aldı ve tekrar ayağa kalkıp, duvarda asılı olan iki gemi fotoğrafını işaret etti.

“Bu gemilere baktın mı hiç? Bak şimdi... iyice bak ama... Dikkatini çeken bir şey var mı?”

Siyah beyaz fotoğraflara dikkatle baktım.

“Bak,” dedi Asım, “ikisinde de ne kadar büyük antenler var görüyor musun? Bu gemiler radyo yayını yapıyorlar. Şu gördüğün Radyo Caroline. Şu da Voice of Peace. Yani Barış’ın Sesi.”

Kulaklarıma inanamıyordum. Bu Ali’nin söz ettiği, her akşam on buçuğa beş kala dinlediği radyo istasyonu değil miydi? Asım devam etti:

“İşte böyle eski bir gemiyle açılıp, isterse bütün dünyaya seslenebilir insan.”

“Bu Voice of Peace dediğiniz radyoyu ben de duydum,” dedim çekinerek. “Ama Caroline’i duymamıştım.”

“Radyoyu karıştırırken mi buldun?”

“Bir arkadaşım söylemişti, o söyleyince aradım, on buçuğa beş kala başlıyor.”

Asım hayret ve sevinçle bakıyordu bana. “Sen,” dedi, “hakkaten istiyor musun bu işi öğrenmeyi, yapmayı?”

İstiyordum.

“Tamam o zaman,” dedi Asım. “Yazın gelip yanımda öğrenirsin, istersen şubat tatilinde gel önce.”

Ama daha iki aydan fazla vardı şubat tatiline, geçen iki ayı, iki ay içinde olanları düşününce bir asır kadar uzak göründü bu tarih gözüme. Yine de, “Olur,” dedim, annemi de Mine Abla razı eder diye geçirdim aklımdan. Sonra bütün cesaretimi toplayıp, Asım’a elinde duvardaki gemi resimlerinden başka olup olmadığını sordum. “Olması lazım,” deyip, yine yeşil perdenin arkasında kayboldu Asım. Az sonra geri geldiğinde, yabancı gazete kupürlerinin ve resimlerin tek tek kâğıtlara yapıştırılıp dosyalandığı bir klasörü önüme koyup, “R harfini aç,” dedi.

Böylece yağmurdan ıslanmasın diye cebimde sıkı sıkı tuttuğum siyah beyaz, küçük bir gemi resmiyle çıktım o akşam Asım’ın dükkânından. Bir hazine taşıyordum sanki cebimde. Bir gazeteden kesilmiş küçücük bir resmin bilinmeyen dünyalardan getirdiği haberler ya da o resmi gururla Ali’ye göstereceğim anın heyecanı değildi bu sadece: İnsanın uzak denizlere açılan hayallerinin olması ve bunun verdiği özgürlük duygusuydu aynı zamanda içimi titreten.

Yağmurluğumun kapüşonunu başıma geçirdim. Cebimdeki resmi sıkı sıkı tutarak, usul usul Şarampol Caddesi’ni ıslatan yağmurun altında, hiç acele etmeden eve doğru yürüdüm.

*

Annem aralık sonuna doğru yine Parlamento’nun tedavisiyle noktalanacak ve bu kez ilkinden de şiddetli bir bel ağrısıyla ikinci kez yatağa çakılınca akşamları Mine Abla ile birlikte üçümüz bizim evde geçirmeye başlamıştık. Babam ise evde olduğu nadir zamanlarda bile, katlanınca küçücük bir kılıfa sığıveren o şemsiyeler gibi varlığını iyice içine çekiyor, söylediği kısa cümleler havada yitip gidiyor, annem ise bu durumu yatağından sessiz, çaresiz yaralı bir hayvan gibi izliyordu. Ancak bir akşamüstü, “Nesrin Topkapı çıkacak televizyona be, Nesrin Topkapı!” diyen babamın sesindeki, kendini hemen ele veren ve tüm memleketi sarıp sarmalamış o sahte coşku o ka-

dar belirgindi ki annemi kendisini tutamayıp babama, “Yapmacık yapmacık konuşma, hangi cehenneme gideceksen git!” diye bağırması, babam da kafesinden salıverilen bir kuş gibi motora atlayıp gitmiş ve iki gece eve gelmemişti. Ben ise kendimi zor tutmama rağmen Ali’ye gemi resmini daha vermemiştim, çünkü 30 Aralık; yani Ali’nin doğum günü yaklaşıyordu ve ben ona verebileceğim en güzel hediye bu resim olduğunu düşünüyordum. Elbette asıl hediye etmek istediğim o küçücük resim değil de onun öyküsü olduğunu biliyor ve zihnimde, dur durak bilmeden tekrar tekrar yeniden kurguladığım o öyküyle dolaşıp duruyordum.

“Abie Nathan,” demişti Asım, “Bu gemiyi yola çıkaran adamın adı Abie Nathan.” Ta New York’tan çıkıp Akdeniz’e gelmişti gemi. Radyo yayını korsandı. Korsan radyo demek izinsiz radyo demektir. Cezası vardı bu yayının. Abie Nathan’ın tek istediği İsrail ile Arap ülkeleri arasında barış imzalanmasıydı. İsrail açıklarındaydı gemi. Tabii, tabii, İsrail hem Orta Doğu hem de bir Akdeniz ülkesiydi.

Önce bütün bunları gemi resmini verirken söylemeyi düşünmüştüm. Ama önce konuşup, sonra mı resmi vereceğimi yoksa önce resmi verip sonra mı konuşacağımı bilemiyor, tek başıma olduğum saatlerde aynanın karşısında prova yapıyordum. Ancak zamanla, bu seçeneklerin hangisine karar veririm vereyim sonunda havada bir boşluk duygusu kalacağından korkmaya başlamıştım. Ali’nin resmi eline alıp baktığı anın asırlarca süreceğinden, o esnada Muharrem gibi ellerimi ne yapacağımı bilemeyeceğimden, ayaklarımla toprağı eşelemeye kalkışacağımdan, sesimin, sözcüklerin yavaş yavaş birleşerek havada bir buz parçasına dönüşeceğinden ve sonunda ne söylersem söyleyeyim Ali’nin benim gibi heyecanlanıp, benim gibi hissedemeyeceğinden korkuyordum. Üstelik artık o kadar çok tekrar etmişim ki söyleyeceklerimi, her gün bir cümlesini ya da bir sözcüğünü değiştirsem bile gözümde sıradanlaşmaya başlamıştı. Çünkü asıl yapmak istediğim, hayalini kurduğum şey bu değildi, yani ben o resmi vermeye, o sözleri söy-

lemeye sadece razı geliyor, bununla yetinmeye çalışıyordum. Ve böylece söylemek istediklerim de imkânsız bir hayalin gölgesinde kalan her gerçeklik gibi giderek sönükleşiyordu. Ben istiyordum ki saat tam on buçuğa beş kala *“From somewhere in the Mediterranean, we are the Voice of Peace”* anonsunun hemen ardından Ali radyosundan önce, *“Today somewhere in Antalya, evet Antalya,”* sözlerini duysun, bu ses ona sonra, *“Pencerelerinizi açın, içinizden biriniz orada bir resim bulacaksınız,”* desin, Ali şaşkınlıkla ve umutla pencereye koşup az önce oraya bıraktığım resmi bulurken, radyodaki ses kısa bir sessizliğin ardından,

“Şu anda biz, biz Radyo Voice of Peace,
penceresinin önünde bir resim bulan sana
bu gemiden,
Akdeniz’de bir yerden,
doğum günün için,
Beatles’tan bir şarkı çalıyoruz...” desin.

Ve sonra *“All My Loving”* gece karanlığında Ali’nin açık penceresinden sokağa yayılırken ben gizlendiğim ağacın arkasından çıkıp Kaleiçi’nin dar sokaklarından Şarampol’e doğru bir an önce sabah olması için dua ederek yürüyeyim ve sabah Ali’nin okulun bahçesine koşarak girişini ve sevinçle parlayan gözlerinin sabah kalabalığında beni, sadece beni aramasını bekleyeyim.

“Sen kime el sallıyorsun öyle?”

Aralık kalmış banyo kapısından başını içeri uzatmış Mine Abla’nın halime gülsün mü ağlasın mı bilemeyen yüzü aynadan bana bakıyordu. Elimi çarçabuk indirip kapıya döndüm.

“Söyle, kime el sallıyordun öyle?” diye sorusunu tekrarladı Mine Abla. Sesinde duymaktan hep korktuğum o alaycı tınıdan eser yoktu, daha çok şefkatli ve endişeli bir tonda bu.

“Sana,” dedim, “ayak seslerini duyunca...”

“Gel bakiim buraya,” diyerek bana sarıldı Mine Abla. Sonra belimden kavrayıp odaya doğru götürdü beni ve, “Gel oturalım şöyle,” diyerek divana sürükledi.

Mine Abla’nın bakışlarında, sesinde, yüzünde, ellerinde bil-

mediğim bir gerçeğin saklandığı ve bunun canımı acıtacağı içime doğmuştu. Mine Abla lafı dolandırmadı: Babamın çalıştığı otelden geliyordu. Babam dün sabah bir kadınla gitmişti. Bavullar vardı ellerinde. Otelde çalışanlar hep kaçamak cevaplar vermişler, hatta, “Biz onu evde biliyorduk,” demeye getirmişlerdi. Mine Abla bütün ısrarlarına rağmen sorularına doğru dürüst bir cevap alamayınca bağırmaya başlamış ve bunun üzerine otel sahibi resepsiyona gelip, “Biz neler gördük, üç-beş ay sonra burnu sürtülünce döner,” deyip gitmişti. Hiçbir şey bırakmamıştı babam geriye. Ne bir mektup ne bir haber! “Beni aramasınlar,” bile dememişti.

Annemi bekliyorduk.

Annem az sonra bir vardiyayı daha bitirmenin sevinciyle önlüğünü çıkarıp “Harman”, “Hallaç”, “Tarak”, “Vater”, “İhsar” ve Dokuma kapılarının önünden hızlı adımlarla geçerek fabrika servisine binecek, servisten Asım’ın dükkânının karşısında inecek, çiseleyen yağmurun saçının tozunu alması için başörtüsünü omuzlarına indirecek, yavaş yavaş yürüyerek bizim sokağa dönecek, “Çay yaptınız mı kızlar çay?” diyerek kapıyı açacak ve bizi görecekti. Divanda yan yana oturuyorduk Mine Abla’yla. Divandan sarkan ayaklarının hemen yanında çıkardığı ayakkabıları vardı, birisi yana devrilmişti, diğeri ise hâlâ topuğunun üzerinde gururla yükseliyordu. Benim ayağымda çoraplarımın üzerine giydiğim plastik deniz terliklerim... İkimiz de öylece yere bakıyorduk.

Birden, sanki dünyada ters giden her şeyi bir hamlede düzeltmek ister gibi devrilen ayakkabısını düzelterip ayağa kalktı Mine Abla, bir köşede yığılı gazetelerden birini buruşturup, birkaç cırayla banyo kazanını yaktı. Sonra hiç konuşmadan dolaptan kırmızı mercimek kavanozunu çıkardı ve bir tepsiye döküp ayıklamaya başladı, ben ise hâlâ yerimde oturuyordum ve babamın o akşam eve gelmeyeceği ve hatta belki bir daha hiç gelmeyeceği düşüncesi bir mürekkep lekesi gibi içime yayılıyordu. Ali ve daha az önce hayatımın merkezinde yer alan o gemi resmi içimde sessiz bir köşeye çekilmişlerdi. Sanki ayağım-

da terliklerimle aniden başka birisinin hayatına girmiş ve artık orada yaşamaya başlamıştım.

Annem o gün eve geç geldi. “Otele gittim,” dedi. Sonra hiç konuşmadan ocakta duran çorba tenceresinin altını yaktı, ısınmış banyoda yıkandı ve başında havluyla masaya oturdu. Yüzünde öfke ya da hüzünden çok, ağır bir hastalıktan kalkmış insanların mahzun, yorgun ve huzurlu ifadesi vardı. Sessizce, bilinmeyen bir geleceğe hazırlanır gibi çorbalarımızı içtik, “İçimiz ısındı be Mine,” dedi annem. O an ilk kez, hayatımda hep var olan bu iki kadının arasındaki, birbirini kollayan, sarıp sarmalayan iletişimin gücünü ve ilk bakışta görünmeyen şifrelerini anladım. Onlar saf varlıkları ile birbirlerinin yanında oluyorlar ve birbirleri için sürüp giden bir hayatı mümkün kılıyorlardı. Ne olursa olsun yalnız değildim. Annem vardı, Mine Abla vardı, Ali vardı. Ancak ne kadar yanıldığımı anlamak için sadece dokuz gün geçmesi gerekiyordu. Bu dokuz günün ardından, haftalarca yağan bir yağmurun ardından birdenbire açılan bir baraj kapağından boşalan sular gibi üzerime gelecekti yalnızlık.

Ondan sonraki günlerde babamın kaçtığını nasıl olduysa haber alıp, annemin vardiyada olmadığı zamanları ya da iş dönüşlerini kollayıp kapıyı çalan akrabalarla doldu ev. Neler olduğunu anlamaya çalışanlar ve geleceğimize dair kehanetlerde bulunup, nasihat edenlerle başa çıkmaya çalıştı annem. Kimilerini bir bahane bulup çarçabuk yolcu etti. Ama dirayetli çıkıp, oturdukça oturanlar da vardı. O zaman Mine Abla ve annem ya bir yolunu bulup misafirleri susturmaya ya da bir eksik icat edip beni evden yollamaya çalışıyorlardı. Bütün o sorulanları, söylenenleri, yani annemin ne de olsa genç bir kadın olarak nasıl yalnız yaşayacağını, hiç olmazsa pencerelere bir demir yaptırması gerektiğini ve en çok da bu kız çocuğunu bakalım babasız nasıl zapt edeceğini, aman kızın başıboş bırakılmayacağını, annemin savuşturmalarını, büyük bir kesinlikle, “Filiz hepimizden akıllıdır,” diyen Mine Abla’nın eğer o esnada bakarsam önüme örmeye çalıştığı bütün duvarın yıkılacağını bildiğim çaresiz gözlerini... Ben hepsini, bunların hepsini bana ait olmayan bir hayatın

hafızasına atıp hiç düşünmezsem ve hiç anlatmazsam, gerçekliklerini yavaş yavaş yitireceklermiş gibi davranıyordum.

Akşamları artık bizim evde değil, Hacı Teyzelerde geçirmeye başlamıştık.

*

29 Aralık akşamını da yine annemle birlikte Hacı Teyzelerde geçirmiştik. Mine Abla ile annem geç saatlere kadar oturup dikiş dikmişlerdi. Mine Abla sanki Antalya'ya birdenbire soğuk bir kışın bastırmasını bekliyor gibi kalın bir manto dikiyordu kendisine. O güne kadar gözlerinde pırıltılarla yeşil empiirlerden, tiril tiril şifonlardan, dökümlü viskonlardan söz eden Mine Abla, artık uzun uzun "muflon, tüvit, kaşe..." diye diye hiç bilmediğim bir dilde konuşup duruyordu. Bütün bu konuşmaların sonunda, giyildiğinde ağırlığı insanın omuzlarına çöken, siyah-gri kırçilli ve upuzun bir manto çıkmıştı ortaya. Annem eteklerini bastıracaktı. Düğmeleri çift sıra olacaktı ama daha rengine karar verilmemişti. Bir de yakasına yalancı kürk lazımdı yalnız bunun. Yarın erkenden Faik Amca'nın dükkânına gidip sorulacaktı. Annem daha mantonun eteklerini bastırmayı bitirmeden, Mine Abla kareli, yünlü bir eteğin hazırlıklarını yapmaya başlamıştı bile. Gündüz çıkardığı patronu seri hareketlerle kumaşın üstüne yerleştirmiş, tek hareketle kumaşı kesmiş, makinede dikip, astarını geçirmişti. Saat dokuza doğru da, portakal ve sigara kokularının birbirine karıştığı Şarampol evlerinin o benzersiz kış kokusu iyice odaya çökerken kalıp pencereyi açtı Mine Abla. Soğuk bir esinti doldurdu odayı. Bir süre sokağa baktıktan sonra bize döndü:

"Buralar bu kadar soğuduysa Adıyaman nasıl olmuştur kimbilir? Hava durumunu da kaçırdık bugün!" dedi.

"Cengiz oraya mı dönmüştür diyorsun?" diye sordu annem.

"Yok," dedi Mine Abla. "Ben ana babası için demiştim," diyerek pencereyi kapattı ve, "Şimdiii düğmelere bakalım," diyerek dolaptan, çocukluğumdan beri başında saatler geçirdiğim büyük düğme kavanozunu çıkardı, "Al bakalım kuşum," diyerek önüme koydu.

Yıllardır güzel bir düğme gördüğünde hemen on iki tane alır ve bu kavanoza koyardı Mine Abla. Düğme lazım olduğunda birikmiş yüzlerce düğmenin arasından önce en uygun olanı seçerdik birlikte. Benim asıl rolüm bundan sonra başlar, yüzlerce düğmenin arasından seçtiğimiz düğmenin gerisini arayıp bulurdum. Bunu yaparken bazen düğmeleri tek tek elime alıp inceler, bu küçük, tuhaf ve güzel nesnelerin nerelerden geldiğini, kimlerin elinden çıktığını düşünürdüm.

Ben seçtiğimiz düğmenin gerisini bulup verdikten sonra işin en güzel bölümü başlardı. Mine Abla önce yirmi tane düğme seçer, önüne koyardı. Ben bu düğmelere tek tek bakar, renklerine, biçimlerine, büyüklüklerine ya da o an gözüme çarpan başka özelliklerine göre yan yana dizerdim. Sonra bu sırayı zihnime yerleştirir, “Tamam,” der ve gözlerimi kapardım. Mine Abla düğmelerin arasından bir tanesini alır, geri kalanları aynı sırada tekrar dizerdi. Ben gözlerimi açıp, hangi düğmenin eksik olduğunu bilirsem, oyunu kazanırdım. Bu oyunu hiç bıkmadan saatlerce oynayabilirdim.

Kısa sürede Mine Abla’nın mantosu için seçtiğimiz düğmenin gerisini bulmuş, on iki tane ahşap düğmeyi önüne koymuştum. Gözlerini dikişten kaldırıp, “Sağ ol kuşum,” demiş, bir an yüzüme bakmış ve birdenbire uzanıp tam Ali’nin öptüğü yerden öpmüştü beni. Sonra da, “Tamam, sadece bir el bak,” demişti ama yine de üç el oynamıştık.

İşte o akşamın sabahı, 30 Aralık sabahı bütün hazırlıklarımı yapmış, kış güneşi palmyelere pırıl pırıl düşerken, cebimde sıkı sıkı tuttuğum bir kasetle yola çıkmıştım. Ali’ye vereceğim gemi resmi o kasetin kapağındaydı artık.

“Bu TDK, en iyisi,” demişti Asım boş kaseti verirken. Sonra iki tane kasetli teybin pillerini kontrol etmiş, mikrofonu takacağım yeri göstermiş ve ben böylece bir pazar torbasına koyduğum iki teyp, bir mikrofon ve iki kasetle limana gitmişim iki gün önce. Önce mavnaların yanına oturmuş, sonra gözlerimi yazdığım kâğıdı çıkarmış ama başlayan yağmurla birlikte toparlanmışım yine. Balıkçı kahvesinin önünden geçmiş, sığınabileceğim bir yer aramış, sonunda eski un fabrikasının içinde

bulmuştum kendimi. Yıllar önce yanan fabrikanın taş duvarları hâlâ ayaktaıdı. Pazar torbasının üzerine iki teıbi yan yana koyup mikrofonu ve söyleyeceklerimi yazdığım kâğıdı çıkarıp beklemeıe başlamıştıım.

Bir teknenin uzaklaşan sesini duıyar duıymaz kayıt tuşuna bastım, on beş saniıe bekledim ve yazdıklarımı okumaya başladım:

“From somewhere in the Mediterranean, we are the Voice of Peace! Maybe somewhere in Antalya a boy has birthday. We are sending you now this song... Beatles.”

Bundan sonra, önce kasetten kasete “All My Loving”i kaydettim. şarkı bitince yine bir tekne sesi bekliyordum ki bir mobilin sesinin ardından yaklaşan martı seslerini duıydum. Yine on beş saniıe kadar martı seslerini kaydedip hemen ardından turistlerin kasetinden kimin söylediğini hâlâ bilmediğimiz o şarkıyı; “Suzen”i kaydettim. “Seasons in the Sun”ı da çok kaydetmek istemiştim ama... Sonra bir süre daha orada oturmuş limanın, şehrin seslerini dinlemiş ve o güne kadar şehri hiç bu kadar yakından duımadığımı, ona hiç bu kadar kulak vermediğimi düşünmüştüım. Nedense insanın elinde bir kayıt makinesi olunca duıduğu, ayrırđırdıđı, peşinden gittiği sesler de artıyordu.

Bir süre sonra kaseti beş dakika kadar ileri aldım ve daha önce hiç düşünmediğim halde o yüzün geri kalan kısmının tamamına şehrin sesini kaydettim. Belki ilk ya da ikinci seferde değil, ama günün birinde, nasılsa Ali kaseti durdurmayı unutacak, sessizliğin ardından birden bu sesleri duıyacak, önce anlam veremeyecek fakat kasetten geldiğini anlayınca şaşıracaktı. Ya da belki de bunu hiç fark etmeyecek, hiç duımayacaktı. Bu ihtimalin yarattığı kısa bir karamsarlık halinin ardından aslında ne olursa olsun yaptığımın hoşuma gittiğini fark ettim. Çünkü hayatın bir bölüımünü, bir daha yaşanması mümkün olmayan bir zaman dilimini kayıt altına almış, bir yere hapsedmiştim. Sanki zamanı portakal ağacının altına gömmüştüım de, istediğim zaman gidip bakabilecektim.

İşte 30 Aralık sabahı kış güneşi pırl pırl palmiyelere düşer ve ben bunları tekrar tekrar zihnimde çevirip, bir türlü önü-

ne geçemediğim bir gülümsemeyle okula doğru ilerlerken arkamdan kolumu kavrayıveren bir elin sıcaklığı ile kendime geldim. Yüzümü dönünce onu göreceğimden o kadar emindim ki o sevinci içime çeke çeke, yavaşça, 45 devirli zamanı 33 devirde çalar gibi döndüm yüzümü. “Günaydın,” diyordu Ali, se- sindeki şefkat her zamanki gibi içime işliyordu. Ama gözleri... Gözlerinde bir matlık vardı Ali’nin; bana bakarken, sanki sadece bana değil, dünyada sadece onun görebildiği bir yere bakıyordu. Akşam pencereyi açıp, uzun uzun dışarıya bakan Mine Abla’yı düşündüm, adlandıramadığım bir benzerlik geçip gitti içimden.

Ali takım elbise giymemişti. Çağla’nın yaş gününe geldiği ye- şil kadife pantolonu, siyah boğazlı kazağı ve mavi, yeni bir ano- rak vardı üzerinde, bu kıyafetle okula giremezdi. “Hadi,” de- di kolumu bırakmadan, “okulu asıyoruz bugün, tamam mı? Bir saat!”

O kadar şaşırmıştım ve bu fikir o kadar yabancı ve tehlike- li görünmüştü ki gözüme, Ali’ye bir cevap verme ihtiyacı bile hissetmiyordum. Ali, “Hadi Filiz, bir gün, sadece bir gün!” der- ken kolumu çektim ve okula doğru yürümeye başladım. Karşı koyamadığım bir ses sinsi bir hızla ele geçiriyordu zihnimi. Ba- şıboş değilim ki ben diyordum içimden. Kompozisyon ödevini yaptım, İngilizceden de sözlüye kalkacağım, matematik olim- piyatları elemelerine katılmıyorum ama benim suçum değil, bu sene iptal ettiler. Kaset? Kaset hâlâ cebimde, elimin içindeydi, saat sekize on iki vardı ve babam gideli dokuz gün olmuştu. Ali’yi itip, hiç arkama bakmadan mekanik adımlarla yürümeye devam ettim, sınıfa girdim, teneffüste, “Ali hasta mı acaba?” di- ye soran Muharrem’e, “Ne biliim ben!” diye cevap verdim, İn- gilizceden sözlüye kalkıp on aldım ve hiç saate bakmadım. Yal- nız dördüncü dersin sonuna doğru, bulutlarla kaplanan gökyü- züne bakıp, bir an Ali’nin okulun bahçesinde olduğuna dair bir hisse, belki bir umuda kapıldıysam da bastıran yağmurla birlik- te kovdum bu düşünceyi zihnimden.

Okul çıkışı boşlukta yürür gibi geçtim Üçkapılar’ın önün- den. Rüzgâr çıkmış, yağmur çok hızlanmıştı. Caddede ben-

den başka yürüyen yoktu. Yürürken ayak seslerimi duyuyordum. Kapüşonumu geçirdim, kitaplarımı ve kaseti turşucudan istediğim iki ayrı naylona koydum ve saçakların altında bekleyenlerin önünden geçip fırına doğru yürümeye başladım. Yalnız, yeşil evin duvarına dokunmayı unutmuştum, karşıya geçip geri döndüm. Duvara dokunurken panjurlardan birisinin açık olduğunu fark ettim. Aylardır kapalı duran panjurlar bugün niye açılmıştı? Saat biri on geçiyordu, fırına doğru gidiyordum, Ali'nin beni orada beklediğinden neredeyse emindim. Belediye İşhanı'nın önünden geçerken silinen ama sonra yağmurlarla tekrar beliren, sonunda da kazınan duvar resminin yerine baktım, resim artık tamamen kaybolmuştu. Hiç olmamış gibiydi. Fakat reçelci duruyordu köşedeki yerinde, hep oradaydı ama bir kere bile girmemiştım içeri. Zaten hazır alınmış ne turunç ne de incir reçeli yemiştım. Şubat ayında turunç zamanı gelince annemle Mine Abla kaynatırlardı turunç reçelini. Incir reçelini Hacı Teyze kireçle yapar bize de verirdi. Vitrininde yan yana dizilmiş reçel kavanozlarının arasından her zamanki gibi içeriye göz attığımda bir an gözlerime inanamadım. İyice baktım. Arkası dönük olsa da tanımıştım Mine Abla'yı, kasada para ödüyordu. Dükkânın kapısında karşılaşırsam fırına yalnız gidemem diye düşünerek oradan kaçır adımlarla uzaklaştım. Köşeyi dönünce saat kulesine baktım ama yağmurdan bir sis bulutunun içinde kaybolmuştu. Fırının merdivenlerine yaklaşırken adımlarımı iyice hızlandırdım, kendi ayak seslerimi duyuyordum. Caddede benden başka yürüyen kimse yoktu. Ben, sanki şehrin bir sırrı varmış da sadece ben biliyormuşum gibi tek başıma yürüyordum.

2. BÖLÜM

Berlin - Kreuzberg

*Time takes a cigarette, puts it in your mouth
You pull on your finger, then another finger, then cigarette
The wall-to-wall is calling, it lingers, then you forget*

- DAVID BOWIE

Berlin, Ocak 2013: "Where Are We Now?"

Her önünden geçişimde yaptığım gibi tiyatronun girişindeki bankların en solundakine belli belirsiz dokunurken kulaklarımda hâlâ David Bowie'nin, "Neredeyiz şimdi?" diyen yorgun sesi vardı.

Sabah gece vardiyasından eve dönmüş, yatağa gitmeden önce her zamanki gibi mutfak masasında çayımı içip "yeni çıkanlar"a bakarken listenin en başında David Bowie adını görünce bir an yorgunluktan yanlış gördüğümü düşünmüştüm. Ama hayır, doğrudu. Kimsenin beklemediği bir anda, tam on yıl sonra tekrar ses veriyordu David Bowie. Şarkının üstüne tam tıklarken son anda vazgeçip, o heyecanla bekleme anının hazzını uzatmak için kalkıp taze bir çay koymaya karar vermiştim kendime. Kaç kez geçirmiştim aklımdan: On yıl önce, benden neredeyse on yıl önce David Bowie yaşadı bu şehirde demiştim. Sesini her duyduğumda, sanki onun bedenine sızmış, onun gözleriyle bakmış, kâh savaştan kalan harabelerin kâh boydan boya uzanan bir duvarın ardından gözleri hep geleceğe dikilmiş bu şehri tekrar tekrar onunla izlemiştim.

Az sonra oturup şarkıyı dinlemeye başladığımda sanki masada yanımda oturmuş da bana Berlin'i, benim gelmemden on yıl önce ayrıldığı Berlin'i anlatıyordu David Bowie. Sesinin in-

sanı sessizce ve ta derinden kavrayan melankolik bir sükûneti vardı. Telefon edip Arkadyus'a haber verecektim. Ama telefona doğru daha iki adım atmadan, şarkının hissiyatını durmadan dönüp duran dünyadan ve akıp giden zamandan alan yavaş, tekdüze ritminin, hiç şaşırmadan ruhumun derinliklerinden bulup çıkardığı o soruyla gerisin geriye masaya dönecek ve şarkıyı bir kez daha dinleyecektim: Ali şimdi nerededir acaba?

Bu soruyu sormamla birlikte sanki bir sis bulutunun içinden yağmur ertesi bir aralık sabahına doğru yürüyor ve ışığın, kolların ve seslerin giderek yaklaşmasıyla birlikte yavaş yavaş dağılan o sis bulutunun arasından birdenbire on dört yaşına doğru süzülüyordum. Rengin yolun karşısından el sallıyor, 052 yanımdan hızla geçiyor, Muharrem ceketinin iyice kısalmış kollarını çekiştiriyor, annem Dokuma Servisi'nden iniyor, Mine Abla bütün güzelliği ile Tophane'ye doğru yürüyor ve Ali fırının merdivenlerinde oturmuş beni bekliyordu. Ali şimdi nerededir acaba?

Tiyatronun önündeki banklar soğuğa rağmen oyunun başlamasını beklerken sigara içenlerle doluydu. Sırtımı duvara verip, en soldaki bankın yanında durdum, bir sigara yaktım, sigara paketini ve çakmağı çantama koyarken banka dokundum ve bir-iki nefes çekip Brecht Meydanı'ndan geçip köprüye doğru hızlı adımlarla yürümeye başladım. Soğuktan, gece eksi on yedi derece bekleniyordu. Biri mantomun içine, diğeri dışına iki atkı takmıştım. Soğuk, köprünün üzerinde rüzgârla birlikte iyice dayanılmaz olunca, cebimdeki küçük el ısıtıcılarından birini alnımın ortasına koyup, beremin altına sıkıştırdım. Mine Abla akıl etmişti bunu. "On iki saat dayanıyormuş bunlar kuşum, bir çifti işe gidip gelinceye kadar sana yeter," demişti. Soğuktan, sıcaktan, gürültüden, ev kiralardan, bu şehre dair her şeyden ve hatta benim yalnızlığımdan bile sorumlu hissediyordu Mine Abla kendisini. Bazen bana aynı yirmi altı sene önce havaalanında sarıldığı gibi sarılıyor, söylemese de, "Kuşum, söz... bir daha bırakmayacağım seni!" sözcükleri parmaklarının arasından saçlarına yayılıyordu.

Friedrichstrasse'den trene binmeden önce fırına uğrayıp gece yemek için her zamanki gibi ıspanaklı börek ve haşhaşlı çörek aldım. Tereyağlı kruvasan kokusu havaya iyice yayılmıştı, kasada parayı öderken atkımı burnuma çekip koşar adımlarla fırından çıkıp sigara ve çikolata almak üzere bakkal Fevzi'ye uğradım. Mine Abla Fevzi için, "Şu adamdan alma bir şey, dükkân mı yok başka? Suratsız!" diye söylenir şimdi diye geçti aklımdan. Haklıydı, fakat ben belki de demir attığım yerler birer birer kaybolduğu ve dünyada ne dönülecek bir Şarampol ne de sığınılacak bir Kreuzberg kaldığı için yine dönüp dolaşıp Fevzi'nin bu izbe, yaz kış küf kokan dükkânına geliyordum. Belki de şimdi olduğu gibi yavaş yavaş değil de her şeyin bir anda kaybolduğu on dört yaşımın sızısını dindiriyordum.

Metro istasyonuna girmeden durup Gözyaşı Sarayı'na baktım, karanlıktı. Berlin'in; önce gerçek sonra hayalî bir duvarın böldüğü bir şehrin tam ortasında durmuş, sonunda her şeyden geriye kalan Gözyaşı Sarayı'na bakıyordum ve Allah'ım ne kadar da yaşadığım şehre benziyordum.

*

Radyoya geldiğimde Niko elinde kahve fincanıyla stüdyonun önünde bekliyordu.

"Fili, programa sadece sekiz dakika kaldığının farkında mısın? Şu telefonunu bir kere açsan! Neredeydin? Hasta mısın? Birine bir şey mi oldu?"

"Yok bir şey, dolaştım biraz, saatin farkına varmamışım," diye cevap verdim kısaca.

O meşhur kahkahasını attı Niko ve, "Sen? Saatin farkına varmadım mı diyorsun?" dedi.

"Boş ver şimdi beni," dedim, "Açılışımız belli değil mi?"

"O belli tabii, arkası da belli, ama sonrası meçhul."

Programa, anons etmeden doğrudan David Bowie ile girdik. İkinci şarkı ise her zamanki gibi bir The Cure şarkısıydı.

Birinci şarkı her zaman farklı olur ve seçtiğimiz konunun izlerini taşırdı. Yalnız birçok programcının aksine biz önce konuyu değil de şarkıyı seçerdik. İkinci şarkının bir Cure şarkı-

sı olması ise ilk günden beri programın vazgeçilmez bir gele-
neği idi. Çünkü Niko muhakkak her insani duruma uygun bir
Cure şarkısının olduğuna, daha doğrusu herhangi bir Cure şar-
kısının bu hayatta başımıza gelmiş, gelecek ve aslında gelme-
si gereken her şeyin bir habercisi olduğuna inanırdı. Ben ikinci
şarkının hangi Cure şarkısı olacağını hep tahmin ederdim, tıp-
kı o akşam Niko'nun her şeyi iptal edip David Bowie çalacağı-
mızı tahmin etmesi gibi. On üç yıldır, tam olarak ise 31 Aralık
1999 tarihinden beri beraber çalışıyorduk Niko ile.

Radyo Berlin'de işe başlayalı altı ay olmuştu ve bütün tek-
nik sistemin modernize edilmesinden sorumlu bir ekipte çalış-
şıyordum. Programcılarının çoğu yeni sisteme hemen alışmışlar
ya da en azından umut vaat eder hale gelmişlerdi. Fakat bir ta-
nesi, radyonun en sevilen programcısı Niko bir türlü yeni sis-
teme alışmıyor, programı ancak bir stajyerin yardımıyla ak-
satmadan bitirebiliyordu. Niko'nun her programında telefonlar
patlar, iki saatlik program su gibi geçip giderdi. Sadece şarkıla-
rı ve konuları dahiyane bir şekilde birbirine bağlaması, espri-
si, hazırcevaplığı, sesi ve kahkahası değildi Niko'yu bu kadar
sevilir kılan. Niko neyi nasıl söylerse söylesin insana hep sö-
ze dökülmesi imkânsız bir kaybolmuşluk duygusu verir ve tam
da bu nedenle insanlara yalnız olmadıklarını hissettirirdi. Do-
ğu Berlin'de büyümüşü Niko. Ancak duvarın yıkılmasının ar-
dından yaşanan doksanlı yılların karmaşasında, DDR'de* yaşa-
nan hayatların hor görülüp, verimsiz ve hemen unutulması ge-
reken bir geçmiş olduğunu söyleyen toplumsal uzlaşmaya sa-
dece kendisi olarak direnmişti.

O akşamüstü, 1999 yılının son akşamüstü, Niko'ya yardım
eden stajyer son anda telefon edip, bisikletiyle kaza yaptığını,
kolunun kırılmış olabileceğini söylemişti. Program yönetmeni
ve Niko koridorda tartışıyorlar, yönetmen Niko'ya yılbaşı akşa-
mı ona yardım edecek birisini bulmanın bir mucize olacağını
söylüyordu. Tam merhaba deyip geçerken, ikisi de susup önce

(*) Deutsche Demokratische Republik (Doğu Almanya-Alman Demokratik Cum-
huriyeti).

bana, sonra birbirlerine bakmışlar ve Niko, “İşte mucize geldi!” diyerek beni kolumdan tutup, stüdyoya doğru sürüklemişti.

O akşam Niko’nun sesi Milenyum’un eşliğinde soluğunu tutmuş bekleyen Berlin’in puslu ve soğuk bulvarlarından dar sokaklara, uzun yollardan taksi duraklarına, pencereleri karanlık avlulara bakan evlerden, binbir hayatı barındıran dev bloklara kadar akıp, Zebercet’inki de dahil olmak üzere bilinen ve bilinmeyen bütün yalnızlıklara dokunup geçerken aramızda sessiz sedasız boy veren arkadaşlığın sevinciyle son on beş dakikaya girmiştik.

Önce on bir yıllık bir beraberliğin ardından o yıl karısının kendisini terk ettiğini anlatan adam için Stray Cats’dan “sokak kedisinin çalımını” çalacaktı Niko. 1999’un kedi yılı olduğunu ve kedilerin tek başına huzur içinde yaşayan varlıklar olduğunu, belki de kendisini terk ettiği için eski karısına bir gün teşekkür edeceğini söylemişti adama. Ardından ailesine eşcinsel olduğunu söyleyemeyen bir genç için “orada hiç sönmeyen bir ışık var” gelmiş ve Niko, “Bu hüznü ama umut dolu şarkıyla yavaş yavaş bu yüzyılın sonuna doğru yaklaşıyoruz,” diyerek kapanış anonsuna doğru yol almaya başlamıştı.

“Elbette yeni yüzyılda başta barış olmak üzere gerçekleşmesini dilediğim pek çok şey var,” diyerek söze girmişti Niko. Ben konuşmasını bir Cure şarkısına bağlayıp, programı öyle kapatacağını düşünürken o devam etmişti:

“Ama en az dünya barışı kadar dilediğim ikinci bir şey daha var: Dilerim yeni yüzyılda tıpkı bu akşam gelip benim yanıma oturan melek gibi bir melek, gelip sizin de yanınıza oturur. Bu yüzyılı kapatırken ben önce ‘yüz yıl’ diyorum, ardından gelecek son şarkının seçimini ise yanımdaki meleğe bırakıyorum.”

Robert Smith’in karanlık ve kırılgan ruhundan yükselen sesi stüdyoyu doldururken kafamın içinde binlerce şarkı uçuşuyor ama hiçbirisi bana o an gözlerini kapatmış şarkısını dinleyen Niko’yu kendi yüzyılına bağlayan aidiyeti hissettirmiyordu. Gözlerim pencereye kaydı. Berlin Noel ışıklarıyla pırıl pırıl önümüzde uzanıyordu, Niko’ya baktım, içimdeki boşluğu dinledim, az önce programı arayan kırık sesler doldurdu stüdyoyu.

Yüzyılı bitirirken arkamızda geriye ışıltılı yanan bir yalnızlar şehri bırakıyorduk. İşte o an Ricky Nelson'ın sesi geldi kulaklarıma uzaktan. Bir kâğıda şarkının adını yazdım, Niko'nun önüne bıraktım, şarkıyı hazırladım ve sessizce stüdyodan çıktım.

“Bir yer var âşıkların gittiği,” diye kendi kendime mırıldanıyordum yolda o gece.

O gece ve o geceden sonraki on üç yıl boyunca, her stüdyodan çıkışımda ıssız caddelerden metroya doğru yürürken kendi kendime o şarkıyı mırıldanıyor, her önünden geçişimde tiyatronun duvarına dokunuyor ayrıca muşmula çekirdeklerini ceplerime doldurup parkların, ormanların kıyılarına, köşelerine ekiyor, biri on üç gece saate bakmaya hâlâ çekiniyor ve bütün bunları tek tek asıl karşılıklarına bağlıyor ama saat kulesini hep Kalekapısı'nda bırakıyordum. Çünkü paralel bir hayatın o saate göre başka bir düzlemde hiç kesintiye uğramadan devam ettiğine, Filiz'in güneşli bir sabah evden çıkıp okula doğru gittiğine, Ali'nin aynı düzende fırının merdivenlerinden indiğine, Mine Abla'nın etekleri fırfırlı bir elbise diktiğine, o saatin şehrin her yerini görüp, dinleyip, durup dinlenmeden o hayatın, hayatımızın bir suretini çıkardığına inanıyordum. En başlarda, sanki bir fotoğrafın flu arka planından seçer gibi belli belirsiz seçebildiğim bu duygu, Berlin'e indiğim o ilk akşamın gecesinde soğuk yatağымda tam uykuya dalarken kısa bir an netleşip içimi doldurmuş ve onunla birlikte mutlu bir uykuya teslim olmuşum.

Berlin - 1987 Kışı

Berlin'e indiğimde karanlık çökmüştü. Mine Abla'nın yazdığı gibi uçaktan inen diğer yolcuların peşinden gitmiş, öğrenci vizemle kolayca pasaport kontrolünü geçmiş, yine diğer yolcuları izleyerek bavulumu almıştım. Buraya kadar her şey iyi gitmişti fakat Mine Abla ile nasıl buluşacaktık? "Telaşlanma, diğer yolcular ne yapıyorsa onu yap, ben seni karşılayacağım," diye yazmıştı Mine Abla. Ama nasıl? Bana İstanbul'da geçirdiğim dört yıldan sonra bile hâlâ dünyanın en karışık yeri gibi görünen Şarampol'ün otobüs garajında insan bir köşede bekler, nasıl ve hangi kurallara bağlı olduğunu bir türlü anlayamasa da beklediği insanla eninde sonunda buluşurdu. Berlin Havaalanı'nda aynı bilinmeyen kuralların geçerli olduğu umuduyla yolcuların arkasından otomatik kapıya doğru yürümüş ve kapıdan çıkar çıkmaz bambaşka bir dünyaya adım atmıştım. Bu yeni dünyada ışık değişmiş, soğuk floresan ışığının yerini sıcak bir ışık almıştı. Havada ise insanı mutlu bir uyuşukluğa çeken tarçınlı salep kokusu gibi bir koku vardı. Hiç bilmediğim bir havayı soluyor ama en önemlisi koşar adımlara bana doğru gelen Mine Abla'nın yüzünü seçiyordum. Olduğum yerde kaldım, bir an durup birbirimize baktık, birbirimizin yüzünde geçen yılların izlerini aradık. Sonra iki kolumdan tutup, "Dur ku-

şum, bir bakiim sana şöyle,” diyerek bir adım geri attı. Gözleri dolu doluydu.

Otobüs durağına yürürken annemi (“Abam nasıl?”), mahalleyi sordu Mine Abla. Benim ise yıllardır hep sormayı, “Çayı koydun mu?” ya da “Ekmek var mı?” sıradanlığı ile sorabilmeyi beklediğim tek bir soru vardı: “Cengiz Abi iyi mi?”

Yüzüme bakmadan cevap verdi Mine Abla:

“Anlatıcam ben sana... sonra... eve varalım da bi!”

Mine Abla hiç değişmemişti. Saçları, gözleri, bakışları, dudaklarındaki ruj, neşeli sesi, dilinde Antalya şivesinin tınıları ve soğuğa aldırmandan giydiği ince çorapları ve topuklu ayakkalbalarıyla salına salına yürürken sanki havaalanı otobüsüne değil de Tophane’ye çay içmeye gider gibiydi. Zaman Mine Abla için durmuştu sanki. Belki de bu nedenle otobüse bindiğimizde şoförden bilet alırken rahat ve gülümseyerek Almanca konuşmasını duyunca bir an şaşırmıştım. Ancak, bu sadece bir başlangıçtı. Günler geçtikçe, kuyumcu nişanlısından ayrılıp kendi diktiği mantosuyla, aranan bir sendika avukatının ardından hiç bilmediği yollara düşen yirmi yaşındaki bir genç kızın nasıl hiç neşesini ve sevincini kaybetmeden, nasıl hiç kimselere belli etmeden o yaralı ruhunu sarıp, o genç kızı avutan genç bir kadına dönüştüğünü görecekti, “Bir gelsem, bir daha dönemezdin,” diyen Mine Abla’yı anlayacaktım.

Kreuzberg’te; işlek bir caddeye açılan sakin bir sokakta, yüz yıl başlarından kalma bir evin dördüncü katında oturuyordu Mine Abla. Evin önüne geldiğimizde, “Bak,” demişti. Aynı Asım’ın ışığı gibi dükkânın derinliklerinden gelen bir ışığın perdelerden dışarı vurduğu alt kattaki dükkânı gösteriyordu bana. Dikkatlice bakınca duvarlardaki posterleri seçebiliyordum. “Plakçı,” dedi Mine Abla, “Güzel ev bulmuşum, değil mi?”

Ellerimizde bavullarla hiç bitmeyecekmiş gibi döne döne yükselen merdivenleri çıktık. Duvar süslemeleri ve yüksek tavanları olan eski ve güzel bir binaydı bu. Yerler ahşaptı. Kapıyı açar açmaz büyük bir odaya girmiştik. Köşede yeşil, devasa bir çini soba ve odunlar vardı, karşısına ise iki koltuk ve büyükçe bir sehpa yerleştirilmişti. Diğer köşede ise renk renk yastıklar-

la bir divan gibi kullanılan tek kişilik bir yatak vardı. Onun hemen karşısında yer alan büyükçe bir elbise dolabıyla da tek kişilik bir oda tamamlanmıştı.

“Gel,” diyerek elimden diğer odaya doğru çekti Mine Abla.

Diğer oda kadar geniş bir odaydı burası da ve çok güzeldi. Büyükçe, güzel bir karyola duruyordu ortada. İki yanında iki küçük halı, köşede masa, kitaplık ve bir stereo müzik seti vardı.

“Ben şimdilik böyle yerleştirdim, sen sonra istediğin gibi yerleştirirsin,” diyerek belime sarıldı.

Susuyorduk, ellerimiz karyolanın demirinde öylece orada duruyor ve sanki o soğuk metalin bütün bunların gerçek olduğuna, yedi sene önce ayrıldığımız dünya ile bugün tekrar kavuştuğumuz dünyanın aynı yer olduğuna bizi ikna etmesini bekliyorduk. O sabah, o 2 Ocak sabahı Mine Abla’nın Şarampol Mahallesi’nde son kez çaldığı o derme çatma kapıyla, az önce geçtiğimiz yüksek kapıların aynı dünyada olduğuna ve en çok da o sabah heyecanla formasını giyen on dört yaşındaki çocukla, elinde iki bavulu ve kendi diktiği mantosuyla kapıyı çalan yirmi yaşındaki genç kızın aynı insanlar olduğuna ikna etmesini bekliyorduk.

“Adıyaman’dan telefon geldi erkenden,” diyordu Mine Abla kapıda. “Size alasmarladık demeden gitmek istemedim,” diyordu. “Cengiz’in babası hastaymış,” diyordu. Sonra Hacı Annelere göz kulak olursunuz değil mi?” diyor, “Gel gitmeden önce seni bir öpeyim kuşum,” diyor ve, “Ne de olsa yola gidiyorum, hakkınızı helal edin,” derken ağlamaya başlıyordu. Sonra hafif hafif çiseleyen yağmurda Garaj’a doğru yürümeye başlıyorduk. Ben, “Niye bu kadar çok şey aldın yanına?” diye soruyordum, “Hediye kumaş falan işte, orada dikerim,” diye cevap veriyordu. “Kaç gün kalırsın?” diyordum otobüsler görünürken. Bavulunu yere bırakıp, “Birkaç gün,” deyip, “Hadi sen buradan git artık,” diyordu Mine Abla. Sonra bir kez daha sarılıp ayrılıyorduk. O bir otobüsün arkasında kayboluyordu, ben ise onun o kapıyı bir daha çalmayacağından habersiz, “Sadece birkaç gün dedi,” diye kendimi avuta avuta Atatürk Caddesi’ne doğru yürüyordum.

Sonra... Sonra allahlanmamıştım. Üç sene boyunca yazdığı mektuplara değil karşılık vermek okumamıştım bile. Ancak üniversiteye başladığım sene, önce Hacı Teyze'yi, sonra da Hacı Amca'yı aniden kaybedince annemin ısrarıyla bir mektup yazmış, başsağlığı dilemiş fakat yine de daha fazlasına yanaşmamıştım. Ta ki üniversitede, üçüncü sınıfa geçtiğim yıl yaz tatili için eve döndüğümde o bahçenin, o portakal ağacının yerinde, yani geriye kalan mektuplarımızın ve anılarımızın üzerinde yükselen o apartmanı görüp o ocak ayının yarasını tekrar tat-taze içimde hissedinceye kadar.

Sabah otobüsten inmiş Şarampol Caddesi'nin keşmekeşi-ni içime sindire sindire eve yürümüş, annemi kapının önünde beni beklerken bulmuştum. Birlikte kahvaltı etmiş, biraz dinlenip onu Dokuma Servisi'ne kadar götürmüş, sonra geri dönüp Şarampol sokaklarını dolaşmaya çıkmıştım. Önce Renginlerin evinin önünden geçmiş, sonra Mine Ablaların evine doğru yürümüş, evin önüne geldiğimde kapalı perdeleri görmemek için başımı kaldırıp pencerelere bakmasam da o pencerelerden sokağın sessizliğine dökülen "Arın Balım Peteğim"i duyar gibi olmuştum. Sanki gidip zili çalıversem Hacı Teyze kapıyı açacak ve Mine Abla'yı ütü masasının başında şarkıyı mırıldana mırıldana yeni bastırdığı bir eteği ütülerken buluverecektim! Bu duygu o kadar güçlü ve ayrıntılar o kadar gerçekti ki zili çalmaktan korkup koşarak uzaklaşmış ve portakal ağacının sokağına sapmıştım. Her gelişimde yaptığım gibi bahçede biraz oturup Kalekapısı'na gidecek, saat kulesinine göre saatimi ayarlayacak, Atatürk Caddesi'ne inecek, yeşil evin duvarına dokunacak, lisenin etrafından dolaşıp Kaleiçi'ne gidecek, Ali-lerin evine baktıktan sonra fırından ekmek alıp Asım'ın dük-kânına doğru yol alacaktım. Sokağa döndüğümde önce bir şey fark etmedim. Ama biraz ilerleyince bahçenin, portakal bahçesinin olduğu yerde yükselen betonu görmüştüm. Üçüncü katı çıkmışlardı. Belki arka bahçedeki ağaçlar... İnşaatın yanından arkaya koştum.

Yoktu. Ağaçlar yoktu, kulübe yoktu, portakal dallarının arasında salınan ışık kaybolmuştu ve gömdüğümüz her şeyin üze-

rine beton dökülmüştü. İşte o zaman eve dönmüş ve Mine Ab-la'ya yazmıştım: "Artık dönsen de biz yokuz!" Gelgelelim, Ber-
lin'e indiğim o akşam gece ikide eve sinen kavrulmuş şeker ko-
kusu, içinden sıyrılıp geçtiğimiz kederin bir toz bulutu gibi da-
ğıldığını müjdeliyordu. "Kaç senedir yapmadım biliyor musun
bu hoşmerimi?" diyen Mine Ab-la'nın sesinde sanki yıllardır
uzak kaldığım memleketime nihayet dönmüş gibiydim.

*

Mine Ab-la'nın plakçı dükkânının üst katında ev kiralamak
dahil, neredeyse iğneyle kuyu kazar gibi yaptığı hazırlıklar sa-
yesinde her şey kısa sürede yoluna girmiş, Berlin'e gelişimden
kısa bir süre sonra hayatımız düzenli bir gündelik hayata dö-
nülmüştü. Önce üniversitede altı aylık bir dil kursuna gidecek,
şubat döneminde de sekizinci sömestirden başlayarak üniver-
siteye devam edecektim. Türkiye'den aldığım diplomanın sa-
yılması, mühendis olarak çalışmaya başlamam ancak bir yıl da-
ha okuduktan sonra mümkündü. Böylece sabahları yarım gün
üniversitede dil kursuna gidip gelmeye başlamıştım.

Mine Ab-la ise bir konfeksiyon atölyesinde bir yandan kalfa
olarak çalışıyor bir yandan da ustalık belgesi almak için mes-
lek okuluna devam ediyordu, "Burada diploman yoksa hiçsin
hiç!" deyip söylenip dursa da her gün aynı şevkle işe ve oku-
la gidiyordu. Mine Esch olmuştu artık Mine Ab-la'nın adı. Bo-
şanmış ama soyadını değiştirmemişti. "Boş ver, evli sanıyorlar
böyle olunca," diyordu. Posta kutusunda ise Türkiye'den gelen
mektuplar için Mine Gürkan Esch yazıyordu. Gürkan, Cengiz
Abi'nin soyadıydı.

Eve gelip giden misafirlerimiz de oluyordu. Martin, Arkad-
yus ve Serap. Bu insanların hepsinin ortak noktası Mine Ab-
la'nın bu şehirde tek başına tutunup ayakta kalabilmesine çok
yardım etmiş olmalarıydı. "Onlar olmasa sonum ne olurdu, bil-
miyorum," diyordu Mine Ab-la.

Cengiz Abi'yle 6 Ocak 1981 günü Berlin'e varmışlardı. Önce
örgütün sorumlusuyla görüşmüşler ve biraz bekleyip onun tali-
matları doğrultusunda iltica başvurusunda bulunmuşlardı. An-

cak Cengiz Abi'nin elinde arandığına dair hiçbir belgenin, Mine Abla'nın ise hiçbir politik bağlantısının olmaması işleri çıkmaza sokmuştu. "Hiç alakası olmayan insanların mülteciliği kabul edilirken biz ortada kaldık," demişti Mine Abla. Bir gün Adıyamanlı hemşerilerini aramıştı Cengiz Abi. Sonra da onlarla oturup kalkmaya, onlarla yiyip içmeye başlamıştı. Sonra da yine onlardan birisinin arabuluculuğu ile oturma izni almak için Fransa'da büyüyen Adıyamanlı bir kızla evlenme işi çıkmıştı. Kız avukattı üstelik. Ancak durum sadece bir formalite olarak, bir mecburiyetten, bir çaresizlikten ortaya çıktığı halde yavaş yavaş öyle bir raddeye gelmişti ki bencillik en sevdiği kılıklardan birisi olan "gerçekçi olmalıyız" kılığına bürünmüş ve Cengiz Abi, "Belki mesleğimde de yardımcı olur, öyle değil mi Mine?" demeye başlamıştı. Yalnız, Mine Abla'nın bu gerçekçilikle ciddi sorunları vardı. Belki de, "Mücadele içinde yer almamasının bir sonucuydu bu." Bu tek taraflı teşhis ve tartışma üç ay kadar sürmüştü. Mine Abla önce Antalya'ya dönmeyi düşünmüştü ama kaçmışken tekrar gerisin geriye dönmenin sonuçları gözünü korkutuyordu. Sonunda düşünmekle varılacak bir yerin olmadığına karar vermiş, bir sabah kalktığında, yanında getirdiği üç cumhuriyet altınını, masanın çekmecesindeki yüz on iki markı ve küçük bir valize koyduğu birkaç parça giysiyi almış ve Cengiz Abi ile kaldıkları evden mantosunu giyip çıkmıştı. Gelip geçerken gördüğü Küçükgöl Terzisi'ne gidecekti önce. Berlin'de her köşe başında bulunan, genellikle Türklerin ya da Yunanlıların işlettikleri, ufak tefek tadilatların yapıldığı küçük dükkânlardan birisiydi bu. Hem de bir kadın, bir erkek vardı çalışan. Ana-oğula benziyorlardı.

Dükkân önüne geldiğinde henüz açılmamıştı. Beklemeyecekti, açılınca gidip, tesadüfen görmüş de sormuş gibi yapacaktı. İlk açık bulduğu fırına girip iki küçük ekmek almış ve ekmeklerden birini yiye yiye metro istasyonuna doğru yürümeye başlamıştı. Gidip orada metroyu bekler gibi yapacaktı. Tam metronun merdivenlerinden inerken hızlanmış, bir an sanki yıllardır orada yaşıyormuş da işe gidiyormuş gibi hissetmişti kendisini. Daha ötesi yalnız olmaktan çok özgür olduğunu his-

setmişti. Kimse onu tanıımıyordu, kimse birbiriyle ilgilenmiyordu. Saçları rengârenk boyanmış gençler, köpekleriyle metronun girişinde uyuyorlar, gelen geçenler önlerine birkaç fenik atıyorlar ve yollarına devam ediyorlardı. Üzerinde hissettiği hiçbir bakış yoktu.

Metro durağında bir banka oturup saatin dokuz buçuk olmasını beklemeye karar vermiş ve orada öylece belki iki saat oturduktan sonra Küçükgöl Terzisi'ne geri dönmüştü. Çalışanlar gerçekten ana-oğuldu fakat Mine Abla'nın tek başına iş aramak için Berlin'e gelmiş olmasını anlayamamışlardı. Buraya gelen ya akrabasının yanına gelir ya da İş Bulma Kurumu tarafından yollanırdı, ama artık işçi alımını da durdurmuşlardı. Oğlu dışarı çıktığında yaşlı kadın Mine Abla'ya şöyle demişti:

“Kızım, helal süt emmiş birisine benziyorsun ama... şimdi gel misafirimiz ol da desem, burada çalış da desem... genç kadınsın, gelin istemez. Ama öğlen üçte benim torun gelecek, o hepimizden daha çok yol yordam bilir. Sen bekle burada.”

İşte saat üç olduğunda gelen bu torun Serap'tı.

Serap Kreuzberg'te bir kadın örgütünde çalışıyordu. Babannesinin anlattıklarını sessizce dinlemiş, hiçbir şey sormadan Mine Abla'yı dükkânın önüne çıkarmış ve ancak o zaman neler olduğunu sorup ve büyük bir ciddiyetle, “Yalnız lütfen gerçeğin yanında kalalım,” demişti. Mine Abla da, “Olur, kalalım bari,” deyip hikâyesini olduğu gibi anlatmıştı. “İnsana dinlerken masal gibi geliyor,” demişti Mine Abla sonra olanları anlatırken. Serap, Mine Abla'yı bir kadın derneğine götürmüş ve ondan sonrası “tam bir Alman düzeni” içerisinde olup bitmişti. Hemen o akşam Mine Abla'yı bir sığınma evine yerleştirmişlerdi. Ertesi gün ise derneğin avukatına gidilmiş ve Mine Abla'nın ne mülteci statüsünden ne de “istisnai oturma izninden” yararlanabileceği belli olmuştu. Mine Abla'nın yerleştirildiği eve üçüncü gün ise dilbilim okuyan genç bir üniversite öğrencisi gelmişti. O Mine Abla'ya Almanca öğretecek, Mine Abla da onunla Türkçe konuşacaktı. Bu genç Arkadyus'tu.

Ve on birinci gün sığınma evinin idaresini yürüten Eva ve Serap, Mine Abla'yı bir kafeye götürmüşler ve burada Serap,

Eva'nın anlattıklarını tane tane Türkçeye çevirmişti. Özet olarak Mine Abla'yla evlenecek bir Alman bulmuşlardı. Üç yıl sürecektir naylon bir evlilik olacaktı bu. Yalnız, Mine Abla'nın iki ay içerisinde az da olsa Almanca öğrenmesi gerekiyordu. Bu hiç tanımadığı insanların kendisine neden bu kadar yardım etmeye çalıştıklarını önce anlayamamıştı Mine Abla ve Serap'a sormuştu. "Çünkü doğrusu bu," diye cevap vermişti Serap. Ne var ki evlilik olunca iş değişebilirdi. Yaşlı, bakıma muhtaç bir adam mıydı acaba ya da çocuğu çocuğu olan? En başta naylon, sahate denirdi de... Tam bunları düşünüp, neyi nasıl soracağını kurarken Türkçe olarak, "Merhaba," diyen bir ses duymuştu. Kıvrık saçları çocuksu yüzünü çevreleyen, gözlüklü, sevimli ve en fazla otuz yaşlarında gösteren birisi duruyordu karşısında. İşte bu Martin'di.

Mine Abla Martin'le evlenmiş ve üç ay aynı çatı altında oturmuşlardı. Ne zamanki yabancılar dairesinin kontrol ziyaretleri bitmiş o zaman Mine Abla yine de önlem olarak bazı eşyalarını Martin'de bırakıp bir oda kiralamıştı. Üç yıl sonra da Mine Abla resmen oturma iznini alınca boşanmışlardı.

Eve gelip giden bu insanların hepsi Mine Abla'yı seviyordu. Mine Abla da onları seviyordu fakat, "İyiler hoşlar da... ama gel bi kölle yapalım, bi arabaşı yiyelim desen olmuyor işte," diyordu şaka yollu. Bir seferinde, "Cengiz Abi'yle oluyor muydu?" deyiverince lafı hiç dolandırmamıştı Mine Abla:

"İnsan Martin'i ne kadar kolay sevebilir değil mi? Ama öyle olmuyor kuşum! İnsan ancak bir insanı hem anlayıp hem anlayamadığında, onunla hiç tanımadığı bir dünyaya girdiğini hissettiğinde âşık oluyor galiba. Ben Antalya'daki Cengiz Abi'ni hâlâ seviyorum, ben onunla daha ilk karşılaştığım gün bilmediğim bir yere doğru sürüklendiğimi hissetmişim, haksız da değilmişim aslına bakarsan. Baksana hayatıma girişinde de çıkışında da neler oldu? O olmasa ben şimdi kuyumcu Ayhan'a piyaz yapıyor olurdum. Ama ne biliim, belki de... belki de yaz akşamları parka giderdik, Tophane'ye giderdik..." derken ağlamaya başlamıştı Mine Abla. Soğuk ve karanlık bir gündü ve Tophane'den çok uzaktaki bir ırmağın kıyısındaydık.

Arkadyus, Kreuzbergli Arkadyus

Mine Abla Arkadyus ile ilişkimizin romantik bir şekilde başlaması için elinden geleni ardına koymamıştı. Yazışmaya başladıktan sonra İstanbul'da kaldığım ğrenci yurduna postayla her ay bir kaset gönderiyor ve ben bu kasetler sayesinde yepyeni bir müzikle tanışıyordum. Violent Femmes, The Smiths, Joy Division, Kino, Can, Kraftwerk, Einstrtzende Neubauten... Kasetlerin kimi zaman doksan dakikası da aynı gruba ait, kimi zaman da karışık doldurulmuş oluyordu. Fakat hepsinin ortak noktası kaset kapaklarında şarkıların temiz bir el yazısı ile tek tek yazılmış olmalarıydı. Kimi zaman grubun bir fotoğrafl da oluyordu kapakta. Ve hep k bir not:

Arkadaş Arkadyus'tan Selamlar.

Mine Abla ısrarlı sorularıma rağmen inatla fazla bir şey yazmıyordu Arkadyus hakkında. "Geldiğinde tanışırsın artık," diyor ve böylece zaten uzaklığın ve şarkıların yarattığı romantizme bir de gizemin gücünü ekliyordu.

Polonyalı bir anne ile Alman bir babanın tek çocuğuydu Arkadyus. Dedesi ve babası kasaptı. Arkadyus çocukluğundan beri kasap dükkânında ailesine yardım etmişti ve zamanı gelince onun, elli yıllık kasap dükkânını  kuşak olarak stleneciğinden kimsenin kuşkusu yoktu.

Arkadyus on altı yaşına geldiğinde vejetaryen olduğunu ailesine bildirince, bu aile içinde küçük bir skandala yol açmışsa da hâlâ kasap dükkânında yardım etmeye devam ettiğinden, bunun geçici bir gençlik hevesi olduğuna karar verilmişti. Fakat on dokuz yaşına geldiğinde daha da büyük bir skandal kopmuştu. Çünkü Arkadyus üniversiteye gitmek ve linguistik okumak istiyordu. Dükkân konusunda da yapabileceği daha fazla şey yoktu. Uzak akrabalar dahil o güne kadar kimsenin üniversiteye gitmediği bu ailede tıpkı vejetaryen sözcüğü gibi linguistik sözcüğünü de kimse ağzına almıyor ve kuyruğu dik tutmak için eşe dosta “kendi hayatı” denilse de tıkr tıkr işleyen bir dükkânı elinin tersiyle iten Arkadyus’a pek normal bir gözle bakılmıyordu. Fakat Arkadyus yirmi üç yaşına geldiğinde aile kendilerine en az vejetaryen ve linguistik kadar yabancı gelen başka bir sözcükle tanışacaktı: Depresyon.

“Annemde hep melankolik bir taraf vardı, ama küçük atakları kontrol altında tutuyordu,” demişti Arkadyus. Ta ki geçirdiği hafif bir soğuk algınlığı nedeniyle bir akşam erkenden yatıp, bir daha yataktan çıkmak istemeyinceye kadar. Babası başlarda bu teşhisi kabul etmeyip, durumu karısının bir türlü atlatamadığı bir soğuk algınlığı olarak görmeye devam ettiyse de, bir süre sonra ilaçlarını tam zamanında alıp almadığını kontrol etmeye başlamış ve biraz hayata bağlanan karısını önce yıllardır gitmediği Polonya’daki kasabasına götürmeye, sonra da hep hayalini kurduğu o gemi seyahatine çıkarmaya karar vermişti. Gitmeden önce de kasap dükkânına Daniel adındaki genç bir ustayı işe almış, kasanın anahtarını Arkadyus’a vermiş ve, “Bizim kazandığımız emekliliğe kadar bize yeter. Dükkânı sana bırakıyoruz, kazancı sana ait, ne istersen yapabilirsin,” demişti. Arkadyus hiç tereddüt etmeden hemen ertesi gün Daniel’le konuşmuş, üç aylık maaşını kazanana kadar dükkânı çalıştırıp ayrılmasını istemişti. Daniel önce şaşırdıysa da, “Tamam,” demiş ama ertesi gün gelip Arkadyus’un planını sormuştu. Arkadyus ne yapmak istediğini anlatınca, Daniel iş buluncaya kadar zevkle kendisine yardım edeceğini söylemişti. Böylece önce etleri sonra da dükkânda eşya niyetine

ne var ne yoksa satıp, Martin'in ve Mine Abla'nın da yardımıyla dükkânı günlerce temizledikten sonra duvarların fayanslarını kaplayıp boyamışlardı. Sonunda kasap dükkânından geriye sadece yerdeki siyah beyaz karolar ve kırmızı kepengi kalmıştı. Arkadyus arkadaşlarının da yardımıyla üniversite şehirlerinin bit pazarlarından plak toplayıp, üstüne bir de kendi koleksiyonunu ekleyince açılışa bin kadar plak birikmiş ve bütün bunlar olup biterken kirada oturduğu odadan çıkıp, dedesinin ve sonra da babasının büro olarak kullandığı dükkânın arka kısmına taşınmıştı.

Annesi ve babası üç ay sonra geri döndüklerinde annesi zaten epey iyileşmişti. Kadın bir de kasap dükkânının kapandığını görünce üstünden ağır bir yük kalkmış gibi sevincinden neredeyse normale dönmüştü. Yalnız, babası... O dükkânın merdivenlerine oturup birkaç damla gözyaşı dökmüştü.

Berlin'e gelişimin ertesi günü işte bu plakçı dükkânına inmiştik elimizde bir termos çayla. Mine Abla Arkadyus'la tanışacağımızı söylemiş, ancak dükkânın Arkadyus'a ait olduğunu ve orada oturduğunu anlatmamıştı. Dükkânın kapısını açıp içeri girdiğimizde ortalıkta kimse yoktu. Yalnız dört bir yandan gelen, önce insanı bir an yerine mıhlasa da, hemen ardından insanın bütün vücudunu inanılmaz bir enerjiyle doldurup trans halinde harekete sevkeden bir kadın sesi dolduruyordu dükkânı. Hemen o gün "Kaltes Klares Wasser" olduğunu öğrenecektim bu şarkının ve sonra, çok daha sonra ise dükkâna ilk defa bu şarkıyla girmemi isteyen Arkadyus'un şarkıyı doksanlık bir kasete arka arkaya kaydedip, o gün sadece o kaseti döndürerek bizi beklediğini.

"Hoş geldiniz," diyerek karşıladı bizi Arkadyus. Önce elimi sıkı, sonra kollarını iki yana açtı ve, "Bir sarılayım," diyerek hafifçe göğsüne bastırdı beni. Ardından önce Mine Abla'ya, "Bugün günlerden Türkçe," sonra bana, "Plaklara bakabilirsin istersen, kendini evinde hisset," diyerek perdenin arkasında kayboldu. Girdiğimizde çalan şarkı bitmişti. "Güzel bir şey çal artık!" diye seslendi Mine Abla perdeye doğru. "Tamam, tamam," diye seslendi Arkadyus perdenin gerisinden ve tep-

siye yerleştirdiği üç çay hardağı ve şekerlikle perdenin önünde göründü. Çayları koyup da bana dönüp tıpkı Mine Abla'nın vurgulamasıyla, "Şeker katayım mı?" diye sorunca gülümse- dim. İstanbul'da öğrenci yurdunda kalırken, oda arkadaşları- mın her seferinde, "Katmak denmez, koymak denir," diyerek dilimden Şarampol'ün son izlerini de silme çabalarını ve benim inatla katmak demeyi sürdürdüğümü hatırlamıştım. "Yok," de- dim, "katma!"

Göze batacak kadar zayıftı Arkadyus, koyu mavi gözleri hiç- bir noktada fazla oyalanmadan her şeye şöyle bir değip geçiyor- du. Az konuşuyordu, zamanda ve mekânda varoluşu tüy kadar hafıftı, sanki "üçüncü şahsın şiiri" gibiydi. Plakçı dükkânında birlikte geçirdiğimiz uzun öğleden sonralarında bazen hiç ko- nuşmadan, hem birlikte hem de kendi kendimizle olmanın tu- haf huzurunda saatler geçirirdik. Kimi zaman kendi kendine şiir dizeleri mırıldandığını duyar gülümser, bazen kısa bir an gözlerini üzerimde hisseder kızarır ve başımı kaldırıp yüzüne bakamazdım. Böyle zamanlarda iki şarkının arasındaki sessiz- lik üçüncü bir şarkı gibi dururdu aramızda.

Az sayıda da olsa dükkânın devamlı müşterileri vardı, bun- lar daha çok akşamüstü ya da cumartesi sabahları gelirlerdi. Bazıları plaklara bakar, alacaklarını alır, kasaya gelip etiket fi- yatını ödeyip giderler, bazıları ise birkaç fenik indirim için Ar- kadyus'la bitmek bilmez bir pazarlığa girerlerdi. Ama bazıları vardı ki bunlar Arkadyus ile bir sohbete girmek için çaba har- carlar hatta samimiyetlerini akşam evlerinde verecekleri par- tiye davet etmeye kadar götürürlerdi. En başlarda konuşulan- ların çoğunu anlamasam da Arkadyus'un mesafeli tavrını his- seder ve Asım'ın bozuk radyolar hakkında yaptığı sınıflamayı düşünürdüm.

Asım radyoları, "ferit çubuklarını", diyotları, transistörleri sanki bir insan karakterinden söz edermiş gibi anlatırdı. Me- sela arızalı bir radyo tıpkı o an kafası bozuk ya da tabiatı gere- ği aksi bir insan gibiydi. Arızalar her iki tür için de üç grupta incelenebilirdi. Birinci grupta yer alan insanlar ya da radyolar sinyali alsalar da sadece zayıf, distorte olmuş, akort bozukluk-

ları olan bir ses verirlerdi. İkinci grubun verdiği ses ise uğultu, kaynama, patırtı ya da gıcırtı sesleri olarak değerlendirilebilirdi. Üçüncü grupta ise alıcı ölüydü. Hoparlörden hiçbir çıkış elde edilemezdi. İşte Arkadyus müşterilerle ilişkilerinde genel olarak birinci grupla üçüncü grup arasında gider gelir ancak buna rağmen insanların çoğu ertesi hafta onun yanına tekrar uğrarlardı. Çünkü...

Çünkü seksenli yıllarda, yani etrafı hapisane gibi bir Duvar'la çevrilmiş soğuk savaşın gölgesindeki bir adada hiç bitmeyecek sandığımız, her şeyin mümkün olduğu "cool" bir şenlikti Kreuzberg. Kimi zaman çocukluğumun son yazının, sanki etrafımdaki her şeyin ve herkesin yeni bir hayata hazırlandığı o 1980 yazının telaşını hissederdim havada. Alternatifler, sosyalistler, anarşistler, komünistler, kaçıklar, hippiler, *punk*lar, *post-punk*lar, vicdani retçiler, savaş karşıtları, çalışmaya karşı olanlar, eşcinseller, kuirler, heykeltraşlar, ressamalar, kitaplı ve kitapsız yazarların yaşadığı ve elektro, avangard, *rock*, *punk* ve *post-punk* arasında her şeyin denendiği, bu eşi benzeri olmayan sürreel adada sanki bir ses devamlı "birinci vazifeniz yaratıcı olmaktır" diyordu. Yaratıcılık mutlaka sanatsal bir yaratıcılık anlamına gelmiyordu. Mesela, savaş yıkıntılarının arasında kalmış bir alanda önce etrafı çitlerle çevrilmiş kuzuları koyunları görüyor, "Kurban bayramı mı geliyor acaba?" diye kendi kendime sorarken birden barakaların önünde kumda yuvarlanan çocukları fark ediyor ve bir süre sonra buranın aslında alternatif bir çocuk yuvası olduğunu anlıyordum. Ev işgalleri ise anlatılanlara göre artık eski hızını kesmişse de hâlâ gündemin bir parçasıydı. Kimileri işgal ettikleri evleri uzun süre oturmak için ciddi şekilde onarıyorlar kimileri ise gruplar halinde sıkıldıkça bir evden diğerine geçiyorlardı.

Bu şenliğin içerisinde hayatımda, gerçek hayatımda ilk defa soğuk savaşın anlamını gerçekten kavriyor, gündelik hayatlarında unutsalar da nükleer bir savaşın ve silahlanmanın korkunç sonuçlarını yanıbaşlarında hisseden insanlarla karşılaşıyordum. Arkadyus da bu insanlardan birisiydi ve "Barış Hareketi" içerisinde yer alıyordu. En başlarda insanların politik ola-

rak ya sağıcı ya solcu, ya “ölkücü” ya devrimci olmalarına alışılmış seksenler Türkiyesi’nden çıkıp gelmiş bir insan olarak bu durumu biraz tuhaf karşılıyor hatta küçümsüyordum. Fakat aynı zamanda Arkadyus’un bunu hissetmesinden de çok çekiniyordum. “Bu Almanlar biraz katı gibi görünürler ama sen yine de dikkat et! Bak hassas çocuktur Arkadyus ha,” demişti Mine Ablâ. O böyle söyleyince Asım’ın “Germanyum kristali” diyen sesi gelmişti kulağıma.

Arkadyus linguistik ve Türkoloji bölümlerinde doktora öğrencisiydi. Arada kendi kendine Nâzım Hikmet’ten Türkçe dizeler okurdu. Ancak bir süre sonra aynı dizeleri bir hafta boyunca hemen hemen hep aynı saatlerde okuduğunu fark etmiştim. Mesela bir hafta saat üçü biraz geçse, “*Dağlarla dalgalarla / dağ gibi dalgalarla / dalga gibi dağlara,*” deyip yerinden kalkıyor ve kapının önüne çıkıyordu. Diğer bir hafta ise beşe doğru, “ve Kirezli-yaylada şahane ve şipşirin yatmış uykudadır,” dedikten sonra, “Kahve içer misin?” diye soruyordu. Yalnız, okuduğu bir dize vardı ki bu hiç değişmiyordu. Arkadyus arada, “*Aynı daldaydık, aynı daldaydık / aynı daldan düşüp ayrıldık,*” diyor ve tekrar yaptığı iş ne ise ona dönüyordu. Ben hâlâ saatin biri on üç geçmesinden, beşe yirmi iki ve sekize on yedi kalmasından korkuyor, o saatlerde saate bakmamaya çalışıyordum. Diğer saatlerde okulda ya da yolda olduğum için tehlikeli bulduğum tek saat beşe yirmi iki kalaydı.

Arkadyus’la birbirimize yardım ediyorduk. O benim ödevlerimdeki hataları düzeltiyor ve Almancanın çetrefilli gramerini bütün detayları ile açıklıyordu. Benim yardımım ise teknik bir yardım değildi, çünkü Arkadyus’un özellikle yazılı Türkçesi zaten gramer olarak kusursuzdu. Kendisine dil yeteneğini övüp, hayretimizi belirttiğimizde, “Ne de olsa iki dilli büyüdüm,” diye mütevazî bir cevap verir, ama Mine Ablâ’nın, “Bazı şeyleri biraz daha hisli konuş! O öyle söylenmez işte!” gibi eleştirileriyle başa çıkamadığında önce kızarır, sonra ciddi bir ses tonuyla “Ama ben son tahlilde bir Almanım,” der, Mine Ablâ da, “Aman iyi!” diye cevap verince bir süre susup birbirleriyle konuşmazlardı. Fakat çok geçmeden Arkadyus duruma tam uy-

mayan bir cümle kurar, bunun üzerine de Mine Abla gülünce barışlılardı – “Sen niye böyle hüzünlü ve duyarsız bir kadın oldun Mine?”

Türkçeyi önce sokakta arkadaşlarından, sonra seksen darbesinin ardından mülteci olarak gelen devrimcilerden ve en sonunda da ders kitapları ve edebiyat eserlerinden öğrenmişti Arkadyus. O yüzden kullandığı yazı dili, çocuk dilinin, Türkçe devrimci jargonun, yetmişler edebiyatının ve Almanca anlatım biçimlerinin öğelerini bir arada içerir ve ortaya gramer olarak mükemmel ama ana dili Türkçe olanlar için son derece yadırgatıcı metinler ortaya çıkarırdı. Fakat bu metinlerin aynı zamanda bambaşka bir âlemden gelen tuhaf bir güzelliği de olurdu. Sanki o dil kendi başına var olmuş, sanki hayat onu hiç kirliletmemişti:

“Bir limited şirket gibi işleyen Alman toplumundan nefret etsem de kendimi anti-faşist Kreuzberg’te iyi hissediyorum.”

“Cinsiyet sorunlarını ve sosyal kaderi çok kesif olarak yansıtan bir roman.”

“Ressamın fikri çok zekice: Seyredenler kadının yüzünü görmüyor. Bu yüzden onlar bakışlarını kadının kalbine yöneltiyor. Hemen herkes biliyor ki bu kalp özgürlük için atıyor, özgürlük için yanıyor!”

gibi roman analizleri, resim tasvirleri yapardı Arkadyus ve ben kendimi en çok o zamanlar aşık olacak gibi hissederdim. Yalnız, kulağıma eğilip, “İyi çocuk bulmuşum ama di mi?” diyen Mine Abla’nın bunu nasıl hissettiğini bir türlü çözemez ve her ihtimale karşı birkaç gün dükkândan uzak durup, Arkadyus eve gelip soruncaya kadar yanına inmezdim.

O gün yine böyle geçen bir üç günün ardından kütüphaneden geç dönmüş ve posta kutusunda Arkadyus’un “Neredesin?” diyen notunu görünce sevinmiş ve dükkâna girmiştım. Arkadyus beni görünce önce bana doğru gelip, “Taze çay içer misin?” diye sormuş, ben, “Evet,” deyince çay koymak üzere çaydanlığa doğru geri gitmiş, fakat yolun tam ortasında geri dönüp, doğrudan yüzüme bakmış ve, “Biliyor musun, ben seni çok özledim,” deyivermişti. Ben, elim çıkarmak üzere ol-

duğum atkıda donmuş, “Ben de,” ile “Yaa... evet, oldu birkaç gün,” arasındaki çıkmazda beklerken dükkânın kapısı açılmış ve içeri bizim yaşlarımızda birisi girmişti. Arkadyus gireni herhangi bir müşteriyi selamlar gibi selamlamıştı önce. Fakat gelen, “Arkadyus! Tanımadın mı beni?” deyince Arkadyus gözleri ışıldayarak, “Yener! Sen?” diyerek yaklaşmış ve ikisi birbirlerini uzun süredir görmemiş iki arkadaş gibi sarılmışlardı. Ben başımla selam vermiş ve kurtuluşu yeni gelen plaklara doğru gitmekte bulmuştum.

Bir süre karşılıklı neler yaptıklarından söz ettikten sonra Yener, “Fatih nasıl?” diye sordu Arkadyus’a.

“Maalesef, hiç haberleşmiyoruz.”

“Yeniler eskilerin yerini tutmuyor! Niye öyle koptunuz ki siz?”

O an Arkadyus’la göz göze gelmiştik. Bir an başımı elimdeki plağa eğmeye çalıştıysam da yapamadım. Çünkü Arkadyus’un bütün varlığı bir çift göz olmuş bana bakıyordu, sanki bir zaman tünelinden, geçmişten, gelecekten, bildiğim bilmediğim şehirlerden, sokaklardan, şarkılardan, tanıdığım ve tanımadığım insanlar onun gözünde birleşmiş bana bakıyordu.

Tekrar Yener’in sesini duydum:

“Bütün çocukluğunu beraber geçir, sonra da bir daha görme!”

Bu sözler üzerine Arkadyus’un yüzünden geçen gölgeleri görürnce elimdeki plağı bırakıp, ikisine doğru gittim ve kendimi tanıtırken fark ettiğim Arkadyus’un yüzündeki geniş gülümsemenin, gözlerindeki mutlu ve dingin ifadenin ve, “Sen de bira içer misin?” derkenki hafifçe dokunuşunun hayatımdan bir daha hiç kaybolmamasını istediğimi hissettim.

Yener memleketimi, ailemi; yani kısacası Almanya’da iki Türk’ün tanışınca sorulması âdetten olan bütün soruları sormuştu. Annemin Dokuma Fabrikası’ndan emekli olduğunu, babamın da bir otelde çalıştığını söylemiştim. Sadece otelin Danimarka’da olduğunu ve on dört yaşından beri onu hiç görmediğimi söylemiyordum. Evet, tek çocuktum.

Yener gidince Arkadyus’la yalnız kalmıştık. Arkadyus saat daha altı olmadığı halde gidip kepenkleri indirdi, kapıyı kilit-

ledi, iki bira daha getirdi, pikaba “Communards”ı yerleştirdi, iğneyi doğru şarkıya yerleştirmek için eğildi. Albümü çalmaya “La Dolarosa”dan başlamıştı.

Asım bir defasında tamir ettiğimiz çok eski bir radyonun süslü kasasına bakıp, “Mısır piramitlerinin sırrı kendindedir,” demişti. İlk olarak o zaman aynı şeyin turistlerin kasetindeki şarkılar için de geçerli olduğunu hissetmiştim. Sonra zamanla, ne kadar araştırıp anlamaya çalışırsam çalışayım, zihnimi ne kadar zorlarsam zorlayayım her şarkının içinde, kendi zamanına dair bir sırrın saklı olduğunu kabullenmiştim. Buna bir de bazı şarkıların ilk dinlediğim zamana ve mekâna çakılı kalması eklenmişti. Öyle ki aynı şarkıyı bir süre sonra başka bir yerde dinlersem giderek yoğunlaşan, yanlış bir yerde olduğum duygusundan kurtulamıyordum. Mesela “The Stranger Song”un daha ilk tınısında limandaki eski un fabrikasında buluyordum kendimi ve bunu bir işaret varsayıp, yine oraya dönmek, kaseti başa alıp kaldığım yerden devam etmek istiyor ve bir toplama işlemiyle ya da gevşek bir teğelle birbiri ardına eklenmiş iki hayatım olduğunu düşünüyordum. “Müzhal” adını vermiştim bu yolculuğa; bu, müzikle gelen hayal demekti.

İşte ilk defa o akşamüstü, “La Dolarosa”nın yumuşak ve uzak piyano vuruşlarıyla karanlık çökerken, başka bir hayatın ve hayalin şekillendiği hissiyle irkildim. Çünkü Arkadyus’un yavaş yavaş anlatmaya başladığı öykü ile bir “müzhalin” içinde ilk defa başkasına ait bir öykünün kapıları açılıyordu.

Berlin’in şarampol’ü Kreuzberg’te doğup büyüümüştü Arkadyus. Çocukluğu, savaşta ayakta kalabilmiş ama hiçbir zaman doğru dürüst onarılmayan, yıllardır yıkılması planlanıp fakat bir türlü yıkılamayan evlerin avlularında ve yıkıntıların arasında Türk çocuklarıyla futbol ve bilye oynayarak geçmişti. En yakın arkadaşı Fatih’ti. Sadece top peşinde koşturmamışlardı birlikte. İlkokul birinci sınıftan beri hep aynı sınıfta olmuşlar, birlikte ortaokula başlamışlar, birlikte Kreuzberg’in bütün boş fabrikalarını ve sığınaklarını dolaşmışlar, ufak tefek kazalar atlatmışlar ve ikisi de okul sonrasında ve yaz tatili boyunca dükkânda ailelerine yardım etmekten nefret etmişlerdi.

Fatih'in babası Kayserili bir bakkaldı. Kimi zaman Arkadyus kasap dükkânından kaçıp Fatihlerin hemen duvarın birkaç metre karşısındaki hakkal dükkânlarına gider ve ikisi dükkânın önünde Fatih'in babasının ve arkadaşlarının bitmek bilmeyen tavla turnuvalarını seyrederlerdi. Yazın dükkânın önünden tabureler ve sehpa yerine kullanılan kasalar hiç kalkmaz, eğer Fatih'in babası verirse Limo gazozu, yoksa büyükler gibi çay içerlerdi. Birkaç metre ötelerinde duran duvar hep oradaydı, insanın kafasının dokuz kilo olması ama hep taşıdığı için bu ağırlığı hissetmemesi gibiydi duvar. Yalnız Fatih de, Arkadyus da duvarın arkasında olduğu söylenen "ölüm şeritleri" adından ürkerler, tam olarak ne anlama geldiğini tahayyül edemezlerdi.

Fatih'in on dördüncü doğum gününde, sıcak bir yaz günü, Fatih'in babası Türkiye'den gelen malları almaya gitmiş ve dükkânı Fatih'e bırakmıştı. Arkadyus dükkâna uğradığında saat ikiye geliyordu. Sıcaktan uzadıkça uzayan öğlen saatlerinin boşluğu, on dört yaşında olmanın belirsizliği ve dükkândan bir yere ayrılamamanın sıkıntısıyla taburelere oturmuşlar Limo gazozu içiyorlardı. Sokak, hava ve zaman duvar kadar hareketsizdi.

Sonra sokağın ayrılmaz bir parçası kadar durağan olan o an, Fatih'in birdenbire ayağa kalkıp hemen ringe dönecek bir bok-sör edasıyla gazozundan bir yudum aldıktan sonra, duvara doğru yürümesiyle hareketlenivermişti. Fatih önce duvarla hemen önündeki ağacın arasında durup yukarıya doğru bakmış, sonra da hiç duraksamadan elli metre kadar uzaklıktaki ikinci ağaca doğru gitmiş, onun da altında durarak ağacı sanki ilk defa görüyormuş gibi incelemişti. Geri gelip taburesine oturduğunda gülümsüyordu. "Ne var?" diye sormuştu Arkadyus. Fatih cevap vermeden önce limonun hepsini bir dikişte içmiş, sonra Arkadyus'a dönmüştü. "Bak şimdi," diyordu. "Şu ağaçtan duvara bir tahta çekersek, duvarın üstüne rahatça geçeriz."

Ağaçlara çıkıp duvarın ötesine bakmaları yeni bir şey değildi. Her bakışlarında duvarın yüz metre ilerisinde uzayıp giden ikinci bir duvar, iki duvarın arasında kum bir saha, bir gözetleme kulesi ve gidip gelen askerî ciplerden başka bir şey göre-

memişlerdi şimdiye kadar. Fakat bunu yapmak yasak olduğu için, akıllarına estikçe ağaçlara tırmanıp öteki tarafa bakmaya devam etmişlerdi. Sadece bir kez, ellerinde makineli tüfekler olan iki asker görmüşler ve ancak o zaman “ölüm şeridi” kafalarında belli belirsiz bir anlam kazanmıştı. Gerçi cesaret gösterileri ve iddialara girmeler bugüne kadar hayatlarının vazgeçilmez bir parçası olmuştu ama Fatih’in o gün önerdiği şey bunların hepsini, bugüne kadar yaptıklarının hepsini ona katlayacak güçteydi.

“Bu ağaçlara çıkmak zaten çocuk oyuncağı,” diyordu Fatih. Önce ağaçlarla duvarın arasına tahtaları yerleştirecekler, birinci ağaçtan duvarın üstüne geçecekler, ikinci ağaca kadar, yani elli metre kadar duvarın üstünde yürüyecekler, sonra da duvardan ikinci ağaca geçip aşağı ineceklerdi. Beş markına!

Fatih’in babasının ne olur ne olmaz diye avluya yığıldığı eski kapıların, lavaboların, fayans kutularının arasında uzunca iki kalas bulmaları güç olmamıştı. Bir süre, duvara iki taraftan karşılıklı olarak aynı anda mı, yoksa aynı taraftan arka arkaya mı çıkacakları konusunda tartıştılar. Arkadyus iki taraftan aynı anda çıkmalarını savunuyordu. Bu durumda bir kere birbirlerinin yanından geçeceklerdi. Fatih ise ısrarla aynı taraftan çıkmalarını istiyordu. Arkadyus, “Tehlikeli olur, ya birbirimizle yarışırken çarpışırsak ve birisi öbür tarafa düşerse?” deyince Fatih, “O zaman öbürünün de arkadan gelmesi lazım, gerçek arkadaşlık böyle olur,” demiş ve o sıcak yaz günü kendilerini ilk defa soyut bir konuyu herhangi bir öğretmenin zorlaması olmadan “genel olarak” tartışırken bulmuşlar ve kendilerini büyümüş hissetmişlerdi. Tartışma bittiğinde, Fatih babasının söylenmesini göze alıp dükkândan iki Limo daha getirmiş, dükkânın tuvaletinde sırayla çişlerini yapmışlar ve kalasları ağaçlarla duvarın arasına yerleştirmişlerdi. Aynı taraftan, yani aynı ağaçtan duvara atlayacaklar ve yürüyeceklerdi. Beş mark konusu kapanmıştı.

Gerçekten de az sonra duvarın üstündelerdi ve oraya çıkacak cesarete sahip olmanın sarhoşluğu ikisini de bir an için öylesine esir almıştı ki artık gözleri gözetleme kulesindeki hare-

ketlenme dahil hiçbir şeyi görmez olmuştu. Ancak az sonra yürümeye başladıklarında korku bütün ağırlığı ile üzerlerine çökecek ve heyecandan tır tır titreyen dizleriyle attıkları her küçük adımla birlikte, aşağı inecekleri ağaç kendilerinden daha da uzaklaşıyor gibi görünmeye başlayacaktı. O halde ilk yirmi metreyi geride bıraktıklarında bir cemseden inen ve kendilerine doğru bağırarak silahlı askerlerin seslerini duyuyorlar ancak ne dediklerini anlayamıyorlardı. Zaman durmuş, kafaları boşalmış, dizlerinin bağları çözülmüştü.

“Yere atlayalım buradan,” dedi Fatih.

Arkadyus yere doğru baktı. Başını dönüyordu.

“Tamam!”

Aynı anda duvarın kenarına sıkıca tutunup vücutlarını Batı’ya doğru sarkıttılar ve bir an öylece birbirlerine baktılar. Birbirlerinin gözlerinde gördükleri korku, çaresizlik ve yalnızlığın onları hayat boyu birbirlerine bağlayacağını seziyorlardı. Sonra aynı anda, “1-2-3!” diyerek kendilerini bıraktılar.

Kan ter içerisinde dükkânın önüne vardıklarında, Fatih kendisini hemen yere, evin duvarının dibine bırakmıştı. Arkadyus da tam onun yanına çökecekken kuyruk sokumundaki şiddetli acıyı fark etti. Son anda çarpmıştı yere. Acıyla evin duvarına yaslandı. Öylece karşılarında uzayıp giden duvara baktılar. Sokak boştu, birbirlerinden başka tanıkları yoktu. Biraz önce yaşadıkları birkaç dakika hiç olmamış, hiç yaşanmamış gibiydi.

Arkadyus doktora bahçe duvarından düştüğünü söyledi. Kırık, bir hafta sonra bir parça iyileşmişti ama o hâlâ oturamıyordu. Doktorun tavsiyesi ile beş marka bir yüzme simidi aldılar. Evde simitle rahat etmişti ama okula kolunun altında simidiyle gitmekten utanıyordu. Arkadaşı, cesaretlerinin ve utançlarının tek tanığı arkadaşı, sandalyesini hâlâ Arkadyus’un yanına çekse de, “Sen nereni kırmıştın Arkadyus?” diyen koroya ve bastırılmaya çalışılan gülüşmelere katılmasa da tarifi zor bir şekilde Arkadyus’tan uzak duruyordu. İşin garibi Fatih’in bu davranışında Arkadyus’u üzdüğü kadar rahatlatan bir taraf da vardı. Artık sadece okulda görüşüyorlardı. Fatih’in kısa bir süre son-

ra liseden ayrılıp, uçuş teknolojisi okumak üzere meslek lisesine geçmesiyle ilişkileri tamamen koptu.

Fakat Arkadyus, Fatih'in on sekizinci doğum gününde Fatihlerin bakkalına gitti. Fatih dükkânının önünde tavla oynuyordu. Arkadyus'u görünce dükkândan iki tane bira getirdi. Biralarını duvara karşı oturup, tıpkı ağır ağır çöken o yaz akşamı gibi yavaş yavaş içtiler. "Çocukluk işte," dedi Fatih. "Öyle," diye cevap verdi Arkadyus. Karanlıkta eve dönerken düzgün kaynadığı söylense de eliyle dokununca hissettiği o küçücük çıkıntıya dokundu ve Fatih'in hayatından hiç çıkmayacağını düşündü.

Benim Kaybettiklerim

Yeni yıla girerken hayatımız bir Joy Divison şarkısı gibi akıp gidiyor, davul bir makine estetiği ile bildiğini okuyor gibi görünse de sonunda geriye her saniyesinin dinlemeye değer olduğu bir şarkı kalıyordu. Arada bir Cafe Jenseits'ta Mine Abla'yla buluşup bir şeyler yiyip eve dönüyor, bazı akşamlar ise Arkadyus'la konserlere gidiyorduk. Daha çok SO36'da düzenlenen konserlerdi bunlar. David Bowie'nin ve Dead Kennedys'in SO36'da bulunmuş olmaları bile burayı gözümde neredeyse kutsal bir yer haline getiriyordu. Her iki mekân da Türklerin buradaki varlığı ile ilintiliydi.

Bir akşam Jenseits'ta otururken Martin masaya gelen kafenin sahibine buranın adının neden Jenseits olduğunu sorunca, işletmecici dükkânı bir Türk'ten bu isimle devraldığını, tabela için harcamak istemediğinden öylece bıraktığını anlatmış, sonra da, "Haa aslında devraldığım Abdülkerim'in babası buranın adının 'Cennet' olmasını istemiş," deyip bir kahkaha atmış ve, "Abdülkerim de sormuş soruşturmuş ve Jenseits'in cennet olduğuna karar vermiş," diyerek bir kahkaha daha atmıştı. İşte Jenseits, adı "Cennet" olsun istenirken "Öbür Dünya" olmuş bir kafeydi.

SO36 ise o parlak döneminin ardından, diskoteklere kapıdan sokulmayan yabancı gençlere gidip eğlenebilecekleri bir

yer olsun diye Türk bir eğitmen tarafından devralınmıştı. Hâlâ bazı akşamlar *punk* konserleri ve düğünler için ortak kullanılıyordu. En çok Türkiye’den gelen göçmenlerin düğünleri oluyordu burada. Bazı akşamlar konser ancak düğün bitince başlıyor, kapıda içeri girmek için bekleyen *punk*larla, düğünden çıkan Türkiyeli davetlilerin karşılaşp birbirlerine karıştığı benzersiz bir birleşim ortaya çıkıyor ve sonunda konseri bekleyenlerin çıkan gelin ve damadı alkışlamasıyla bu durum daha da eşsizleşip güzelleşiyordu.

Bir gece Arkadyus ile SO36’nın önünde henüz yeni yeni ünlenen Poems for Laila konserinin başlaması için düğünün bitmesini bekliyorduk. Kapı açılmış ve ilk davetliler dışarı çıkmaya başlamışlardı. Arkadyus elimi sıkı sıkı tutuyor ve dünyanın en normal sorusunu sorar gibi, “Mutlu musun?” diyordu. Arkadyus’un bu sorularına nasıl cevap vereceğimi bilemiyor ama seviliyor olmanın derin coşkusunu ve huzurunu ta iliklerimde hissediyordum. Belki de o yüzden düğünden çıkanlar arasında olan ve önümden geçip giden yeşil elbiseli kadının yüzüne ilk anda dikkat etmemiştim. Fakat kadın birkaç adım uzaklaşınca az önce gördüğüm yüz, sanki banyo edilen bir fotoğraf çözeltide nasıl yavaş yavaş açılıp şekillenirse benim zihnimde de öyle açılıp şekillenmişti. Arkadyus’un elini bıraktım ve kadına doğru koştum. Birkaç saniye içinde kadına yetişmiş ve profilini görmüştüm. Evet, Manolya Gürses’ti bu kadın. 1980 kışının sokaklarından ve kırık umutlarından bir hayalet gibi çıkıp gelmişti. Ve ben ister istemez arkasından gidiyordum. Birlikte kapıdan çıktık, kapıda bir an durdum. Manolya Gürses hızla birkaç metre ilerimizde park etmiş bir arabaya doğru gidiyordu. Arabanın kapısı içeriden açıldı ve Manolya Gürses ayağını içeri atarken dönüp bir an bana baktı. Gerçekten duraklamış mıydı yoksa bana mı öyle gelmişti? Hafifçe, selam vermek ister gibi elimi kaldırmıştım ve Manolya Gürses ön koltuğa oturduktan sonra başıyla selamıma karşılık vermişti. Vermiş miydi gerçekten? Beni hayal meyal de olsa hatırlamış mıydı? Bir-iki dakika neredeyse donmuş gibi Manolya Gürses’i götüren arabanın arkasından baktıktan sonra çantamın iç gözünün fermuarı-

nı açıp parmaklarımla tokayı yokladım. Oradaydı. Geri vermek için yıllardır bir tılsım gibi yanımda taşıyordum.

Eve gitmek ve Mine Abla'ya kimi gördüğümü derhal anlatmak istiyordum. Ama konserin sonunu getiremeyeceğimi bile bile Arkadyus'un yanına geri dönmüştüm. Ancak üç şarkı dayanabildikten sonra eve gitmem gerektiğini söyleyerek, daha Arkadyus'un, "Ne oluyor?" demesine bile fırsat vermeden koşarak konser salonundan çıktım.

Pencerelerde ışık yoktu. Mine Abla uyumuş olmalıydı. Yine de, Manolya Gürses'i gördüğümü söylemek için onu uyandıracaktım. Öte yandan, içimde bastırmaya çalıştığım bir ses sürekli, "Ya Mine Abla Manolya Gürses'i hatırlamazsa?" diye fısıldayıp duruyordu. Karanlıkta Mine Abla'nın yatağına doğru el yordamıyla ilerlerken, o sesin haksız çıkmasını istiyor, eğer hatırlamazsa onu daha az sevmekten korkuyordum.

"Mine Abla, uyudun mu? Korkma benim. Bir şey var da..."

"N'oldü kuşum? Hayırdır... Yaksana şu ışığı..." diye yüzünü döndü Mine Abla.

"Kimi gördüm biliyor musun?"

Mine Abla dirseklerinin üstünde doğrularak, "Kimi gördün? Ali'yi mi gördün?" dedi.

Şaşırmıştım. Geldiğimden beri bir kere, sadece bir kere, o da mısır patlatırken adını bile anmadan, "O oğlan n'oldü?" diye soran Mine Abla sesinde büyük bir ciddiyetle Ali'den söz ediyordu. Oysa ben sorusunu umursamaz görünmeye çalışarak, "Taşındılar senden sonra, hiç haberleşmedik," diye cevaplamış ve dil sınıfındaki İskandinavları anlatmaya başlamıştım. Mine Abla da üstelememişti.

"Yok, Manolya Gürses'i gördüm."

"Bismillahirrahmanirrahim!" diye kalktı Mine Abla yerinden. "Nerde gördün?"

Bir anda hafiflemiştim. Mine Abla mutfağa çay koymaya giderken arkasından gidiyor ve detayları anlatıyordum.

Masaya oturduğumuzda, "Ay bi daha görsek de kadını, 'Arım Balım Peteğim'i söyletsek di mi?" diyordu Mine Abla. "Kesin başka düğünlere de geliyordur orda o!"

Sonra çayından bir yudum aldı ve, “Şimdi kaçamazsın,” diyen sevgi dolu gözlerini gözlerime çevirdi ve sordu Mine Abla:

“Çok mu üzüldün kuşum sen Ali gidince? Hiç sordurtmadın da!”

“Sadece Ali gitmedi ki o zaman... Önce babam, sonra sen, sonra o... Ya da önce o, sonra sen... Üçünüz birden...”

Ne zaman gitmişti Ali? Hiç öğrenememiştim. Onu öylece sokakta bırakıp okula gittikten sonra arkamdan okula geleceğini sanmışım. Yaş günü için vereceğim kaset yanımdaydı. Ama o gelmemişti. Okul çıkışı önce evlerine doğru yürümüş sonra vazgeçip Şarampol’e dönmüştüm. O akşam Mine Abla yünlü ekose eteğini ve bir gece önce düğmelerini seçtiğimiz kırçılı mantosunu giyip oturmuştu karşımıza. “Çok yakıştı,” demiş-tik annemle.

31 Aralık sabahı yine kaset cebimde okula gitmiştim. Ali yine yoktu. Muharrem, “Belki hastadır,” diyordu. Bu kez okuldan çıkınca doğru Alilerin evine gitmiştim. Tam sokaklarına döndüğümde, sokak bulutların arasından çıkan güneşle aydınlanıverince Ali’yi göreceğim umuduna kapılmışım. Evin önüne gittim. Bahçe kapısı ve pencereler kapalı da olsa kepenkler açıktı. Bir süre sokakta oyalandım, sonra sokağın köşesine kadar gidip, bir bahçe duvarına oturdum. Önümden filelerinde mandalin ve muzlarla yılbaşı akşamı için alışveriş yapmış insanlar geçerken, ben Ali’nin sokağın başında görünmesini bekliyor, o 30 Aralık sabahının hiç yaşanmamış olmasını istiyor, Ali’ye kaseti vermek, yaş gününü kutlamak ve bunun dışındaki her şeyi silmek istiyordum. Bir süre daha orada oturduktan sonra tekrar Kalekapısı’na çıktım. Saat kulesi üçü çeyrek geçeyi gösteriyordu. Saatimi kontrol ettim. Bir naylon torba bulmam lazımdı şimdi. Ya kumaşçıya ya da turşucuya gidecektim. Önce Dokuma Otobüsü geçip gitti yanımdan. Annem izinliydi. Sonra... 052 geçmişti yanımdan. Başımı öte yana çevirmiştim her zaman yaptığım gibi. Ve ister istemez Rengin’i düşünmüştüm. “Ne yapıyordur acaba?” diye geçmişti içimden.

Tam Faik Amca’nın kumaşçı dükkânından elimde bir naylon torbayla çıkmış yürüyordum ki yanıma yaklaşan 052 ile ir-

kildim, hemen önümde durmuştu ve dolmuş boştu. Yine tam başımı çevirip gitmek üzereydim fakat açık pencereden seslendi 052:

“Nereye gideceksen götürüyüm...”

Önce cevap vermek istemediysem de 052'nin sanki yıllar öncesinden çıkıp gelmiş gibi önümde beliren yüzüne dikkatle baktım ve, “Yok,” diyerek yürüdüm. Hiçbir şey söylemeden gitmişti 052.

Alilerin sokağına tekrar girdiğimde güneş kaybolmuş, yağmur tekrar başlamıştı. Kaseti naylon torbaya koyup, ağzını iyice bağlayıp bahçe kapısının üstünden evin kapısının tam önüne atacaktım ama ya kasetin kabı kırılırsa diye düşünüyordum. Fizik defterimi çıkardım, karton kapağını yırtıp kaseti ona sardım. Naylon torbanın ağzını sıkıca bağlayıp paketi tam kapının önüne fırlattım. Paket tam kapının önünde duruyordu ve ben ne gözlerimi paketten ayırabiliyor ne de kapının önünden uzaklaşabiliyordum. Ali'nin paketi bulup, açıp, kaseti dinleyeceği anı tekrar tekrar hayalimde canlandırıyor, fakat bu hayalin yarattığı umut ışığı kısa sürede sönüp gidiyordu. Yolda 052'ye rastlamış olmam ve benle konuşması da huzursuz ediyordu içimi. Bunun tıpkı Rengin gibi Ali'nin gidişinin de bir habercisi olabileceği hissiyle, daha da fenası 052 ile bir kader birliği içinde olabileceğimiz duygusuyla kalbim öfkeyle kabarıyor ancak bu durum, yerini birkaç saniye sonra derin bir sızıya bırakıyordu.

Sonunda beşe yirmi beş kalaya kadar orada beklemeye karar verdim. Tekrar sokağın başına kadar yürüdüm ve geri geldim. Paket yerindeydi. Bu kez bir sokak daha aşağıya, denize doğru yürüdüm ve geri geldim. Paket yine yerindeydi. Bir an bahçe kapısının önüne oturmayı düşündüysem de vazgeçtim. Ali'nin beni orada öyle otururken bulması fikri hoşuma gitmemişti. Saat beşe yirmi beş kala pakete son kez baktım ve hızla, arkama bakmadan bahçe kapısının önünden ayrıldım.

Şarampol'de bütün seyyar satıcıların önü doluydu. “Nesrin Topkapı,” diyordu birisi, diğeri, “Tövbe arkadaş!” diye gülüyordu. Milli Piyango Bayisi'nin önünde kuyruk bitmişti. Hava-

da yılbaşı gecelerinin akşamüstlerine özgü tatlı telaşı vardı. Eve uğrayıp üstümü değiştirecek, sonra da Mine Ablalara gidecektim. Karanlıkta kapıyı açıp, ışığı yaktım. Annem evi toplayıp temizlemişti. Duvarda asılı olan annemin ve babamın nikâh resimlerine ilişti gözüm. Resim hâlâ orada duruyor ve ev gözüme boş, terk edilmiş görünüyordu. Eşofmanımı giyip, fazla oyalanmadan çıktım. Tam Mine Ablaların zilini çalıyordum ki dönüp Radyo Şarampol'ü almak geçti içimden. Mine Ablanın ilgisi kaybolmuştu Radyo Şarampol'e, hatta, "Onu da portakal ağacının altına mı gömsen acaba?" bile demişti. Polisler onlara kadar gelmişlerken böyle şüpheli bir şeyi evde tutmak tehlikeli olabiliirdi. "Biz polisler geldikten sonra çıkmıştık onunla sokaklara, o zaman bile korkmuyordun," diye isyan etmiştim, ama Mine Abl kabul etmemişti. Annem ve Hacı Teyzeler evdeyken zaten o gece çıkamayacağımızı düşündüysem de, yine de dayanamayıp eve dönüp Radyo Şarampol'ü almış, sonra, "Ya polisler yine gelirlerse," diye tekrar dönüp eve bırakmış ve nihayet üçüncü gelişimde zili çalabilmiştim.

O akşam burma dışında her şeyi zeytinyağlı yapmıştı Hacı Teyze. Bir çay bardağında bana da biraz Tekel birası vermişlerdi. Annem ve Mine Abl ise birer şişe içmişler ve ayağa kalkıp Ajda Pekkan'la birlikte bütün güçleriyle, "Haykıracak Nefesim Kalmasa Bile!" diye bağırlırlarken Hacı Teyze gözyaşlarını tutamamış, Hacı Amca ise balkona çıkmıştı. Ne babamdan ne de Cengiz Abi'den kimse söz etmemişti.

Nesrin Topkapı saat tam on ikide ekranda belirlediğinde birbirimize "İyi seneler" dilerken de, her yılbaşı yaptığımız gibi bütün ışıkları açıp kapatırken de hiçbirimiz aydınlık bir yılın eşiğinde olduğumuza inandıramıyorduk kendimizi. Zaten bir süre sonra; Hacı Teyzeler yattıktan sonra, annem ağlamaya başlamış, Mine Abl önce onu teselli etmeye çalışsa da bir süre sonra kendisi de ağlamıştı. Ama sonra hemen toparlanıp dikiş odasına gitmiş ve kırmızı kadife kumaşla kaplanmış bir kutu ile dönmüştü geriye. Kutuyu bana uzatırken biraz mahcuptu:

"Fazla çeşit yoktu kitapçada, bunu aldım ben de!"

*Minka Abl*a'ydı kitap, boyutları cep fotoroman boyutlarındaydı. İçinde bir not vardı:

Kuşum bu kitap belki bize uyuyordur baktıkça beni hatırlarsın.
Seni çok seven Mine ablan 1980 yılbaşı akşamı.

Nasıl da düşünmemiştim Mine Abl'a'nın bizi bırakıp gidebileceğini. Ne o gece Mine Abl'a'nın "Şurada yatıverin" ısrarlarına rağmen *Minka Abl*a kutusu elimde eve dönerken ne de Mine Abl'a ertesi sabah bize gelip, "Hadi sokaklar boştur bugün, bir gezinelim şöyle Radyo Şarampol'le" derken!

Sabah onda kapıyı çalmıştı Mine Abl'a. Birlikte kahvaltı etmiş, annem banyoya gider gitmez de, "Hadi, sokaklar boştur," demişti. Ben annemin itirazlarına rağmen oltamı ve Radyo Şarampol'ü bir torbaya koymuş ve sokağın köşesinde, az sonra anneme, "Ben de eve döneğim artık," diyecek olan Mine Abl'a'yı beklemiştim. Teybi o sırada annem dinlediği için yanıma alamamış ama babamın kargısını almış ve ilk kez Radyo Şarampol'ün antenini kargının ucuna bağlamıştım. Bunu daha önce nasıl olup da akıl edemediğime şaşıryordum. Belki hep akşam çıkmamız yüzünden gelmemişti bu aklıma, belki de hep sinek oltası kullandığımdan.

Şarampol Caddesi henüz güne tam anlamıyla başlamamıştı. Birkaç dükkân açılmıştı sadece. O sabaha, "İhtilal olmuş," denen sabaha benziyordu her şey. Belki biraz daha az jandarma vardı ortalıkta fakat bir gün önceki yılbaşı telaşı sanki hiç yaşanmamış gibiydi. Memurevleri'ne doğru yürürken, ben teybi alamadığımı, o yüzden ıssız bir yer bulup naklen yayın yapacağımızı ve neler söyleyeceğimizi kararlaştırmamız gerektiğini anlatıyordum. Mine Abl'a ise, "Sokaklarda dolaşmayalım. Düğün salonunun önüne gidelim, oradan bir konuşsak yeter," diyordu. Tedirgindi.

Az sonra Zeybek Düğün Salonu'nun girişine inen merdivenlere oturmuştuk. Ben anteni bağladığım kargıyı bir elimle diklemesine yanımda tutuyor, Mine Abl'a da yayın kutusundan mikrofonu almış "bir-ki, bir-ki ses," diyordu. Sonra mikrofonu bana uzattı, "Yap bakalım yeni yılın açılışını," dedi.

“Burası iki yüz elli metre üzerinden deneme yayınları yapan Radyo Şarmpol! Bugün 1 Ocak 1981. Bu sabahki yayınıma çok istek alan ve nişanlısı tarafından Cengiz Adıyamanlı’ya armağan edilen bir şarkıyla başlıyoruz. Evet: ‘Arım Balım Peteğim’,” dedim ve mikrofonu Mine Ablaya uzattım. Mine Ab-la saçını kulağının arkasına attı, mikrofonu zarif bir hareketle kendisine doğru çekti ve sözcüklere değip geçen tüy kadar hafif bir sesle şarkıyı söylemeye başladı: “Gözyaşım şarap olsa, her günüm azap olsa...”

Şarkıyı bitirdiğinde birbirimize baktık, olmuştu. Yayını kapatmak üzere Mine Ab-la tekrar mikrofona eğilip konuştu:

“Programımıza son verirken, ben Minka Ab-la ve yayın arkadaşım...”

Mikrofonu bana doğru uzattı.

“Ben Francie,” dedim.

Mine Ab-la devam etti:

“Bu son yayınımdan hepinize iyi seneler dileriz.”

Radyo Şarmpol’ün düğmesini kapattım, çok kızmıştım. Anteni kopartırcasına kargıdan çıkardım, mikrofonu sarıp yayın kutusuna koydum ve ayağa kalktım. Mine Ab-la merdivenlerde oturuyor ve dikkatle beni izliyordu. Hiçbir şey söylemeden düğün salonunun merdivenlerini çıktım ve hâlâ merdivenlerden kalkmayan Mine Ab-la’ya döndüm:

“Sen öyle dedin diye bitecek değil hemen...”

Mine Ab-la çantasını alıp ayağa kalktı.

“Kuşum, her yer sıkıyönetim, her yer asker... Başımıza bir şey gelecek! Birisi duymasa birisi görüp ihbar edecek. Dur bakalım, biraz düzelsin önce ortalık...”

Asım’ın ağzıyla konuşuyordu Mine Ab-la. Hiç cevap vermeden koşar adımlarla yürüyordum. Bir süre sonra o da arkamdan seslenmeyi bırakmış, sessizce bana yetişmeye çalışıyordu. Bir yandan Mine Ab-la’nın son yayınıma olduğunu söylemesinin gelecek yayınları engellemeyeceğini, o istemese bile tek başıma devam edebileceğimi düşünüp buna inanmaya çalışıyor, bir yandan da insanın kaybedeceğini aklıyla değil de kalbiyle bildiği zamanlarda ortaya çıkıp, öfkenin bütün uğultusu-

nu yok eden o sessiz burukluğu daha da hızlı koşarak bastır-
maya çalışıyordum.

Kalekapısı'na yaklaşırken Mine Abla ile aramızdaki mesa-
fe epey açılmıştı. İlk sokaktan Kaleiçi'ne daldım. Alilerin evi-
ne doğru gidiyordum. Ancak görmek istediğim şeyin ne oldu-
ğundan emin değildim. Kasetin yerinde olması da olmaması
da boğazımdaki düğümü çözmeyecekti. Ben istiyordum ki Ali
beni evin önünde kasetle beklesin. Hatta bu görüntü zihnim-
de döndüğüm her köşeyle birlikte o kadar berraklaşmaya baş-
lamıştı ki Alilerin sokağına geldiğimde artık başka bir gerçekli-
ğin mümkün olmadığını düşünüyordum. Saatime baktım, biri
dokuz geçiyordu. Adımlarımı yavaşlattım, Alilerin evinin önü-
ne biri on üç geçe varırsam o mutsuzluk fikrinden de kurtula-
cak ve artık biri on üç geçe rahat rahat saate bakabilecektim.
Yayın torbasını yere koyup bir gün önce oturup beklediğim du-
varın üstüne oturdum, kargımı yanımda tutuyordum. "İyi oldu
bu kargı," diye düşünüyordum, "Ali'ye balığa gidiyordum, te-
sadüf oldu derim."

Tam biri on iki geçe yerimden kalktım ve yürümeye başla-
dım. Evlere, cumbalara, taşlıklara, duvarlara, ağaçlara tek tek
bakıyor, zihnimde o bir dakikanın fotoğrafını çekiyordum.
Evin pencereleri görünmüştü. Kepenkler açıktı. Bahçe duvarı
boyunca yürüyüp kapıya yaklaştım ve tam önünde saate bak-
tım. Biri on üç geçiyordu, gözümü kapayıp açtım...

Kaset yoktu.

Sonra her gün gittim o evin önüne... Bir kepenk kapanmış,
bir tül açılmış ya da bahçe kapısı aralanmış olsun diyerek git-
tim. Kimseler yoktu. Sonra, "Okuldan kaydı da alınmamış,"
dedi Muharrem. Sonra Mine Abla'dan bir telgraf geldi, Adıya-
man'a sağ salım varmıştı. O akşam bahçe kapısından içeri atla-
yıp bahçede kaseti aradım, yoktu. Sonra her gün okul çıkışı git-
tim. Sonra Mine Abla'dan bir telgraf daha geldi. Almanya'day-
dı, evlenecekti, merak etmeyecektik. "Kolumuz kanadımız kı-
rıldı!" diyordu annem.

*

“Transistör narin ve hassas yapılıdır, iyi muamele ister, hoyratlıktan hiç hoşlanmaz, sıcaktan hazzetmez, yanlış bağlanmaya tahammülü yoktur,” diye başlamıştı Asım sözlerine ve biraz düşündükten sonra eklemişti:

“Çooook naziktir transistör. Taşıyabileceğinden fazla en ufak bir akım ya da gerilim fazlalığı derhal harap olmasına yeter. Unutma ki Germanyum kristali hassastır.”

“Germanyum kristali,” diye tekrar edip duruyordum kendi kendime, çünkü o konserden çıkıp gittiğim gecedan beri Arkadyus benimle konuşmuyordu. Ne o bize uğruyor ne de ben dükkâna gidiyordum. Konserin ertesi günü hemen dükkâna gitmiş, Manolya Gürses’in adını anmadan, tanıdık birisini gördüğüm için arkasından gittiğimi fakat ona haber vermek için yine de geri döndüğümü söylemiştim. Arkadyus ise yüzüme bile bakmadan Almanca olarak, “Böyle bir şey yapmaz insan, belki kültür farkıdır ama ben bir müddet konuşmak istemiyorum,” demiş ve arkasını dönmüştü. Bir an Manolya Gürses’i ona anlatmak istemiş ama kime hangi dilde anlatırsam anlatayım bunun beyhude bir çaba olacağına, kimsenin o günlerin ruhunu Mine Abla kadar içinde hissedemeyeceğine karar vermiştim. Hayatımız bölünmüştü bizim, hangi şehirde, hangi hayatta yaşarsak yaşayalım içimizde hep, sadece kendimizin girip dolaşabileceği, herkese yabancı bir şehir taşıyacaktık. Ne zaman ki o şehrin pusulasını birisine vermek çok isteyecektik, işte o zaman ona aşk diyecektik.

Bana müziği ve öyküleriyle kendi şehrini açan Arkadyus’u, yolunu hep kaybedip duracağını çok iyi bildiğim kendi şehrimin götürmek için bir yol aramakla geçirdim Noel tatilini. Dükkân kapalıydı, Arkadyus eve de hiç uğramamıştı.

“Almanlar pek sever hediye... Bir hediye alsan diyeceğim ama inattır o... Öyle çiçekle çikolatayla da olmaz yani,” diyordu Mine Abla, “Değişik, onun reddedemeyeceği bir şekilde barışman lazım senin!”

Gelgelelim, ben bu gibi durumlarda nasıl barışılır pek bilmiyordum. Üniversite hayatım boyunca sadece birisinden hoşlanmıştım. Derslerde onu izler fakat yakınına oturmazdım.

Müzikle ilgilendiğini, gitar çaldığını biliyordum. Bir cuma günü Devre Laboratuvarı'nda çalışırken yan yana gelmiş ve konuşmaya başlamıştık. Ben sözü müziğe getirmiş, neler dinlediğini büyük bir merakla sormuştum. Hiç hazırlıklı olmadığım bir cevap vermişti: Klasik gitar çalıyor ve klasik dinliyordu. Birkaç isim de saymıştı ama hiçbirisini bilmiyordum. "Barry Lyndon" diye bir film vardı, mesela Segovia o filmde de çalıyordu. Ben bu Segovia'yı bilmemek benim dünyamda neyin karşılığı olabilir diye düşünürken o sinemadan, film müziklerinden bahsetmeye devam etmişti. Sinemayla ilgileniyor muydum? Mesela Emek Sineması'nda "Silkwood" oynuyordu. Ertesi gün on dört matinesine gidebilirdik istersem. Her şeyin bu kadar kolay olabileceğine çok şaşırsam da heyecanımı yenip, "Tabii," diyebilmiş ve ertesi gün de saat on üç otuzda sinemanın önünde beklemeye başlamıştım. Ama o gelmedi. Filmi tek başıma seyrettim. İlk defa bir sinemada tek başıma bir film seyretmiştim. Karanlıkta içeri girmiş, ön sıralara doğru boş bir koltuk bulup oturmuştum. Arada dışarıya çıkmadım. Film bittiğinde ise felç olmuş gibi koltuğumda oturuyordum. Karen Silkwood'un gülüşü, bakışı, aşkı, arkadaşlığı, mücadelesi ve biz farkında bile olmadan bu dünyadan geçip gitmesi kendi hayatımı, endişelerimi, kaygılarımı gözümde un ufak etmişti. Filme girerken pazartesi günü nasıl okula gideceğim, karşılaşınca ne diyeceğim ve tek başına bir filme girmenin; yani yalnızlığın tescilinin utancı etrafında dönüp duran zihnim kendinden kurtulmuştu.

Pazartesi günü, "Kusura bakma, geledim," demişti sadece. Ondan sonra bir daha hiç konuşmadık. Üzülmedim ve o günden sonra, bazen çok istediğim bir kaseti doldurtmaktan vazgeçip tek başıma sinemaya gitmeye başladım, bunda tıpkı tek başıma limanda balık tutmaya gitmem gibi zihnimi yenileyen, canlandıran bir yan buluyordum. "Mor Yıllar, Benim Güzel Çamaşırhanem, Wetherby". Aynı sömestirin sonunda onun bölümünden ayrıldığını ve İngiltere'de müzik okumaya gittiğini duydum. Böylece hayatımdan hiç olmamış gibi sessiz sedasız çekilmişti.

Her seferinde, yıllar sonra bile her sinemaya gidişimde o olayı düşündüm. Hayatımda; gerçek hayatımda bazı insanların zaman ve hacim olarak bu kadar az yer kaplamasına rağmen neden varlıklarını zihinsel hayatımda inatla sürdürdüklerini anlamaya çalışıyordum. Manolya Gürses de bunlardan birisiydi fakat ona dair bir açıklamam vardı. O, bugün sürdürdüğüm hayatın şekillendiği bir zamana aitti. Üstelik tokasını yıllardır yanımda taşıyordum. Başka yüzler, başka anlar da vardı unutmadığım. Şarampol Caddesi'nde arabasına atlayıverdiğim arabacı, 052, İstanbul-Antalya otobüsünde yanımda oturup hiç konuşmayan bir kadın, ilkokulda şiir okuyan bir çocuk diye uzayıp giden bir liste vardı ve bu yüzlerin zihnimde ne zaman belirecekleri hiç belli değildi. Ama o, her sinemaya gidişimde, daha yola çıkarken aklıma geliyordu. Aynı şey ona da oluyor muydu? Nasıl olmuştu da bir daha hiç konuşmamıştık? Hangi ortak ön kabuldü bizi o sessiz anlaşmaya iten?

*

Mine Abla'nın, "Hadi kuşum, düşün düşün 'kukumam' kuşuna döndün sen," diyen sesiyle kendime geldim.

"Türk bakkalına gidip yılbaşı alışverişi yapalım hadi, hadi hadi!"

Çıkarken posta kutusuna baktım. Annemden yılbaşı kartı gelmişti. Biz de anneme birkaç gün önce bir yılbaşı kartı yolla-mıştık. Artık Mine Ablaların evine taşınmıştı annem. Zarfın üstünü yazarken adresi yine şaşırmıştı Mine Abla. "Bu mektuplar eskiden nasıl buluyordu peki sahiplerini?" diye söyleniyordu. Mine Ablaların sokağının adı artık Elli Birinci Sokak olarak geçiyordu, "Soğuk Bakkal'ın yanı" yazmaya gerek yoktu.

"Eskiden daha özgürdü / daha güzeldi / adına gelen mektupların adresi" diye okudum Metin Demirtaş'ın şiirini ezberden. Mine Abla bilmiyordu Metin Demirtaş'ı. Ben eskiden gazetede okumuş ve Antalyalı olduğunu öğrenmiştim. "Şu en yeni kitabı," demişti kitapçı ve *Hançer ve Lirik*'i uzatmıştı. İstanbul'da aldığım ilk kitaptı. Aldığım ilk şiir kitabıydı.

Metin Demirtaş'ın aslen Elmalılı olduğunu, Antalya'da otur-

duğunu duyunca heyecanlanmıştı Mine Abla. “Senin tam hemşerin sayılır baba tarafından,” demiş ve şiirlerinde Antalya’dan bahsedip bahsetmediğini sormuştu.

“Bahsediyor, ama daha çok politik şiirler.”

“Olsun,” demişti Mine Abla ve birkaç saat sonra yemek hazırlarken elinde kızartma maşası bana dönmüştü:

“Cengiz Abi’n bu Metin Demirtaş’ı biliyormuştur, di mi?”

Bunun üzerine ertesi gün Türk Kitapçısı’na gitmiş, Metin Demirtaş’ın kitaplarına bakmış ama bulamayınca Mine Abla’ya yılbaşı hediyesi olarak Ataol Behramoğlu’nun *Ne Yağmur... Ne Şiirler...*’ini almıştım, akşam verecektim. Belki Arkadyus’a da bir şiir kitabı alabilirim diye düşünüyordum Türk Bakkalı’na doğru giderken.

“Hadi o zaman,” dedi Mine Abla, “önce kitapçıya gidelim.”

Uzun uzun arayıp, tartışıp nihayet kitapçının (modern Türk şiiri olsun), Mine Abla’nın (aşk şiiri olsun) ve benim (pek bilinmesin) mutabakatı sağlandığında elimde Haydar Ergülen’in *Karşılığını Bulamamış Sorular*’ı vardı. Kitabı rastgele açtığımda “Unutulmuş Bir Yaz İçin”le karşılaşmış ve içimde tuhaf bir hisle kitabı almıştım.

*

1981’e girdiğimiz o yılbaşı akşamından sonra ilk kez bir yılbaşı akşamı Mine Abla ile beraberdik. Mine Abla tereyağlı burma dahil aynı yedi yıl önce yediğimiz yemekleri yapmış ve yine o günlerde diktiği ekose eteğini giymişti. Arkadyus’tan hâlâ haber yoktu. Sofrayı kurduk, Köln Radyosu’nu açtık, Mine Abla ile yalnızdık.

“Burası WDR Köln Radyosu. Almanya radyolarının günlük Türkçe yayınına başlıyoruz,” anonsu evde yankılandığında Mine Abla’nın kulağı her gün bu saatlerde olduğu gibi radyodaydı. O gün Özal hükümeti meclisten güven oyu almış, Mugabe de Zimbabve’nin yeni devlet başkanı seçilmişti. Mine Abla için Mugabe de Zimbabve de onu rahatsız etmeyen bir bilinmezlikti ama Turgut Özal bambaşka bir muammaydı. San ki sırf onun varlığı nedeniyle devran daha çok dönüyor, mem-

leket kendisinden daha çok uzaklaşıyor ve döneceği bir yer ihtimali daha çok tuzla buz oluyordu. Demirel ve Ecevit gibi eski siyasilerin yeniden sahneye çıkmalarıyla neredeyse rahat bir nefes almış, “Neyse bildiğimiz bir şey var hiç olmazsa,” demişti. Ben değişen şeyleri dilim döndüğünce anlatmaya çalışıyor, artık süpermarketlerden alışveriş edildiğinden, toparlanan öğrenci derneklerinden, hazır kasetlerden, renkli televizyondan, artan kafelerden ve barlardan söz ediyor fakat Mine Abla’nın bir türlü bulamadığı soruların cevaplarının eninde sonunda Tophane’de içeceği bir bardak çayda saklı olduğunu biliyordum. Mine Abla’yı bazen elinde bir büyüteçle annemin gönderdiği Antalya kartpostallarını ya da ara sıra aldığı *Hürriyet* gazetesindeki fotoğrafları incelerken buluyordum. Aynı noktayı, mesela Atatürk Caddesi’ni gösteren kartpostalları yan yana koyup bakıyor sonra, “Pek de bir şey değişmemiş canım,” diyerek benden onay bekliyordu. Ne yazık ki Şarampol Mahallesi Antalya kartpostallarına konu olamadığından incelemeleri genellikle şehir merkezi ile sınırlı kalıyordu. Bir kartpostalı; hiçbir turistin alıp da Antalya’dan postalamayacağı, arkasında sadece “Antalya’dan Bir Görünüm” yazan bir kartpostalı fotokopi ile büyülttürmüş ve mutfak masasının hemen yanına, göz seviyesine asmıştı. Denizin uzaktan görüldüğü, Yivli Minare’nin sadece hayal meyal seçildiği, Atatürk Caddesi’nden Kalekapısı’na giden yolu, insanları, arabaları, faytonları gösteren ve insanda az ileriden Şarampol Caddesi’ne dönüşürecekmiş hissi uyandıran bir kartpostalı bu. Mine Abla ona bakarken o sokaklarda eski kendisini arıyordu. Ama Köln Radyosu’nu dinlerken sadece bir merak ya da hasret değil, aynı zamanda bir huzur görüyordum yüzünde. Bir süre sonra anlayacağım ki onun yüzüne bu huzuru taşıyan sadece açılış müziği Gül Nihal’le eve dolan memleket esintisi değildi. Mine Abla, Köln Radyosu’nun varlığının bile, onun hiç hesapta olmayan ikinci hayatına ve örselenmiş ruhuna bu dünyada bir yer açtığını hissediyordu.

O akşam Köln Radyosu kapandıktan sonra Hacı Teyze ve Hacı Amca’yı anmış ve biraz dışarı çıkıp dolaşalım diye konuş-

muştuk. Mine Abla, “Evin etrafından çok uzaklaşmayalım, yılbaşı gecesi çok olay çıkıyor polisle,” diyordu. Ben yine de, belki Arkadyus da SO36’da gece yarısı başlayacak konsere gelir diye o tarafa gidelim istiyor ancak bunu açıkça söyleyemiyordum. Ama kitabı yanıma almıştım.

Tam kapıdan çıkarken saati sordu Mine Abla. On bire iki vardı. “Türkiye’de giriliyor yeni yıla,” diye mırıldandı ve, “Dur iki dakika daha bekleyelim,” diye ekledi. Kapının önünde bekliyorduk. “Oldu,” deyince, “İyi yıllar kuşum,” diyerek bana sarıldı ve çizmelerini çıkarıp, telefona gitti, ahizeyi aldı ve bir numarayı çevirmeye başladı.

Kapının önünden sordum:

“Kimi arıyorsun?”

“Soğuk Bakkal’ı. Dükkânda kimse yoktur ama işte orda bir telefon çalsın, bir sesimiz duyulsun!” Sonra, “Bak çalışıyor!” diyerek ahizeyi bana doğru uzattı.

Ahizeden arama sesini duyduğum ânı... O ânı tam olarak ifade edebilmeyi çok isterdim. Sanki dükkândaydım ve çalan telefon sesini duyuyordum, sanki telefon hattından oraya ışınlanmıştım, sanki o zil sesini dükkânda izliyor ve o sesle birlikte dükkânın içinde dolaşıyordum. Sinyal kesilip, meşgule dönüşüncüye kadar dinledim.

“Ne tuhaf di mi, insan kendisini orada hissediyor,” dedi Mine Abla.

Oranienstrasse, dondurucu soğuğa rağmen her zamanki renkli kalabalığı ile ayaktaıydı. Bazen kendimi Beyoğlu’nun girilmez arka sokaklarında yürüdüğümü hayal ederken buluyordum. Her şey eskiydi burada, dökölüyordu, asfalt ve kaldırımlar delik deşikti. Oranienstrasse, yıllarca zihnimde yer etmiş temiz, bakımlı ve refah içindeki Almanya görüntüsünü altüst etmişti. Sobalı evler, apartman dairelerinin dışında yer alan tuvaletler, kirli sokaklar, evsizler... Ama hem Francie’nin sözünü ettiği yoksulluk hem de seksen yazında soluduğum o değişim atmosferi burada bir araya gelmişti ve ben kendimi iyi hissediyordum. Her köşede fişekler patlıyor, evlerden sokaklara şarkılar yayılıyor ve herkes herkesle konuşuyordu.

SO36'ya yaklaşıyorduk. Mine Abla niyetimin Arkadyus'u aramak olduğunu çoktan tahmin ettiğinden, hemen eve dönmek için fazla üstelemiyordu. "İçeri girmem ama," diyordu sadece. O gece UK Subs konseri olduğunu biliyordum ve zaten ben de kalabalıktan içeri girebileceğimizi sanmıyordum. Gerçekten de SO36'nın önüne geldiğimizde kapının önünün hıncahınç dolu olduğunu gördük. Bekleyenlerin arasından geçip – belki Arkadyus'u görüp – yürümeye devam etmek istiyorduk ki... Polis bekleyenleri bir anda her yandan çevirmişti. Yolda devriye arabalarını görmüştük, fakat bu Kreuzberg için normal bir durumdu, ufak tefek çatışmalar hep oluyordu. Ama polislerin bir anda ve bu kadar organize bir şekilde ortaya çıkmasıyla afallamıştık. Klübün önünde bekleyen ve polisle çatışmaya alışkın olan SO36 müdavimleri kısa bir şaşkınlıktan sonra hemen toparlanmışlardı. Grubun içinden polise onlarca fişek atılıyor, bira kutuları havada uçuşuyor, polis ise önüne geleni copluyordu. Kalabalıkla birlikte SO36'nın içine sürüklenmiştik. Artık tam kurtulduğumuza hükmediyordum ki kapıdan içeri doğru gaz yayılmaya başladı. Bir yandan Mine Abla ile el ele koşuyor bir yandan da içeriden avluya geçeriz diye düşünüyordum. Ancak vardığımızda avlu da gaz altındaydı. Kimileri yüksek duvarlardan dışarıya atlamaya çalışıyor, kimileri çatıyı göstererek yukarıya çıkalım diyordu. Mine Abla beni bir anda kolumdan tutup içeriye doğru çekmiş ve insanlar nefes nefese, kesik kesik polisin içeri girmesi durumunda ne yapacaklarını tartışırken birdenbire bir ses duyulmuştu. "Polisler gidiyor, kapılar kapanmış!" Ve çok geçmeden, her şeye rağmen UK Subs sıırıslık sahnedeki yerini alıp izlediğim en güzel konserlerinden birini vermişti.

Konserden çıktığımızda Oranienstrasse'de hâlâ yanan bari katlar vardı. Çatılardan, geçen devriye arabalarına fişekler atılıyordu. Mine Abla'yla koşup ilk köşeden döndük ve Oranienstrasse'den çıktık. Evin ters yönünde yürüyorduk. İki yüz-üç yüz metre yürümüştük ki Mısır Çarşısı'nın ışıklarının hâlâ yandığını gördük. İçeride üç-dört kişi vardı. "Hadi kuşum, girelim hemen şuraya," dedi Mine Abla. "İyi seneler," diyerek içeri gir-

dik, iki lahmacun ve çay söyledik. İkimiz de bitkindik, ama Mine Abla durup durup, “Ay başımıza neler geldi gece gece,” deyip gülüyor ve yudum yudum çayını içiyordu.

*

O gece ancak sabaha karşı uykuya dalabilmiştim. Gözlerim kapalı halde, kendi kendime, Antalya’da mı yoksa İstanbul’da mı olduğumu sorarken duymuştum kapının zilini. Gözlerimi açarken, Berlin’i hiç hesaba katmamış olmanın hayreti ve endişesi ile kapıdakinin Arkadyus olabileceğinin heyecanı birbirine karışmış ve birdenbire yataktan fırlamıştım. Gerçekten de Arkadyus’tu gelen. Diyafondan, “Ben Arkadyus, yeni yıl bütün ksleri barıştırsın inşallah,” diyordu. Hiç cevap vermeden kapının otomatına bastım ve giyinmek için odama koştum. Bir yandan da, “Mine Abla, Arkadyus geldi!” diye bağırıyordum.

Arkadyus kapıda hiç duraklamadan sarılıp, “İyi yıllar,” dedikten sonra neşe içinde mutfağa geçti ve sırt çantasından çıkardığı iki reçel kavanozu ile içi Noel kurabiyeleri dolu kabı masanın üstüne koydu. Ben bu olgunluğa ayak mı uydurayım yoksa huzursuzluk mu çıkarayım kararsızdım. Fakat Arkadyus bana dönmüş ve düşüncelerimi okumuş gibi, “Tamam, sen de ben de düşünceli davranmadık. Sen söylemedin, ben dinlemedim. Orada bırakalım ve kahvaltı edelim,” diyordu. O esnada Mine Abla göründü mutfağın kapısında. Arkadyus’la birbirlerine sarılıp, “İyi yıllar,” dilediler.

“Ben tekrar yatıyorum, ama yatmadan sorayım: Akşam olanları duydu mu?”

“Evet,” dedi Arkadyus ve, “polisler geçen 1 Mayıs’ın intikamını... ... n almışlar. Hatırlarsın son 1 Mayıs’ta çok polis yaralanmıştı,” diyerek taz gazetesini çıkardı çantasından. Mine Abla bana şöyle bir bakmayı ihmal etmeden, “Sonra okurum,” deyip yatağına dönünce ben Arkadyus’a bir gece önce olanları anlattım. Sonra 1 Mayıs’ları konuştuk. Ben aslında hep Manolya Gürses’e geri dönmek istiyor ama bir türlü dnemiyordum. Onun yerine gittim, şiir kitabını getirdim. Kitabın “ince-

liği, kapağı ve bir de yayınevinin adı” Arkadyus’un çok hoşuna gitmiş, içinden rastgele bir-iki şiir okumuş ve saat on ikiye doğru kahvaltı masasını toplamaya başlamıştığ. Arkadyus tam reçelleri buzdolabına koyarken, birini alıp havaya kaldırdı ve yüksek sesle:

“Yeni yıl hediye sadece reçel olamazdı! Biz yarın hemen gidip vizeye başvuruyoruz ve Doğu Berlin’e gidiyoruz! Hep gitmek istiyorsun diye dşndm!”

Teşekkür ederek ayağa kalktığım anda uyuyor sandığımız Mine Abla’nın önce sesi duyuldu içeriden:

“Filiz, ğrenci vizesiyle burada. Sınırdaki başına bir şey gelir.”

Az sonra ise mutfak kapısında ydı Mine Abla.

Arkadyus önce açıklamaya girişmiş, günübirlik gidişte vize almanın sorun olmayacağını anlatmıştı. Ama Mine Abla için bilinenler değil, bilinmeyenler önemliydi:

“Yok Arkadyus, ben istemiyorum Filiz’in oraya gitmesini! Başına bir şey gelir.”

“Ne gelecek başına bir şey? Olacak en kötü şey, sınırdan içeri almazlar!”

“Belki pasaportuna damga basacaklar, bu sefer Türkiye’ye girerken bir problem çıkacak!”

“Mine saçma bu söylediklerin. Bütün Türk işçileri uçak ucuz diye Schnefeld’e iniyorlar, oradan Batı Berlin’e geliyorlar!”

“Onların işçi vizesi var. Filiz ğrenci.”

Yine her zamanki gibi ne Mine Abla ne de Arkadyus pes ediyordu. Ben araya girmiş, “DDR bürosuna gidelim, soralım ya da muhakkak buradan da giden olmuştur, onlara da sorabiliriz,” diyordum fakat bu bile Mine Abla’ya fazla geliyordu:

“Kimseye sorma, ne büroya ne buradaki Türklere!”

Mine Abla’nın bu sözleri zerine Arkadyus’un yüzünde alaycı ve gizemli bir ifade belirmişti.

“Türklere soralım, söylerler mi bakalım!” dedi Arkadyus.

“Söylerler herhalde,” dedim.

“Aile trajedileri olur! Dramlar olur, söylemezler,” dedi Arkadyus aynı gizemli gülümsemeyle ve ekledi:

“Adamın burada ailesi var, orada da ailesi var. Oradaki ka-

dın, buradaki kadını bilmiyor, buradaki kadın oradaki kadını bilmiyor. Duvar var, oradaki kadın buraya da gelemiyor. Böyle olunca herkes mutlu!”

Mine Abla gülmeye başlamış, sonunda Arkadyus’un ne demek istediğini anlamış fakat bunu tanıdığımız kimsenin üstüne konduramamıştık. Mine Abla, “Kim? Tanıdıklarımızdan var mı?” diye üsteliyor ama Arkadyus, “Dedikodu istemez,” diyerek bu soruya cevap vermiyordu. Bunun üzerine Mine Abla, “Yok kuşum, boş ver sen oraya gitmeyi,” demiş ve içeriye gitmişti. Arkadyus da, “Anlamıyorum!” diye söylenerek sandalyeye çöküp, gözlerini masanın yanında asılı olan Antalya resmi-ne dikmişti.

Bu sonuçsuz tartışmalarda ben Arkadyus’un söylediklerini anlıyor ve kabul ediyordum, ama gerçek şuydu ki Mine Abla’yı daha çok anlıyordum, çünkü ikimiz de hâlâ hayatımızı bildiklerimizin değil, bilemediklerimizin yönettiği bir dünyada yolumuzu bulmaya çalışıyor, daha doğrusu buna inanıyorduk.

Arkadyus gözlerini resimden çekip bana dönmüştü:

“Sen ne istiyorsun?”

O esnada Mine Abla belirdi yine mutfağın kapısında ve “Şimdi en iyisi şöyle,” diyordu. Önce kendisi gidecekti Doğu Berlin’e. Ne de olsa Alman pasaportu vardı. Gidip bir bakacaktı, mesela nasıl sınırdan geçiliyor, öbür tarafta ne oluyor, insanın ismi Türk olunca bir problem çıkıyor mu? Bunun üzerine Arkadyus’la birbirimize baktık ve gülmeye başladık.

“Mine Abla,” dedim, “git ama... Alman pasaportuyla oraya gidince benimle ilgili hangi soruya cevap bulacaksın?”

“Gidip bakıcam işte bi kendim! Bu konuyu şimdilik kapatıyoruz kuşum, tamam mı?”

*

Arkadyus’la sinemanın önünde buluşmak ve “Küçük Nikita” adlı filmi seyretmek üzere sözleşmiştik. Ben artık Almanca dersleri bitince hemen dükkâna gitmiyor, hem diline alışmak hem de içeriğini görmek için elektroteknik derslerine gi-

riyordum. O gün dersten sonra biraz şehir merkezinde oyalanmış ama yine de erkenden sinemanın önüne varmışım. Soğuk olsa da güneşli bir gündü. Sinemanın önünde yüzümü güneşe vermiş, yine Emek Sineması'nın önündeki bekleyişimi ve tek başıma "Silkwood"a girişimi düşünmüştüm. Fakat Arkadyus'un mutlaka geleceğini biliyordum. Biliyordum da kendimi bir aşk öyküsünün kahramanı olarak görmekte zorlanıyor, kendine Kreuzberg'de bir dünya yaratma fikrinin ilişki, bir sabah Şarampol'de uyanıp bütün dünyanın senin için hazırlık yaptığı hissini ise öykü olduğunu hissediyor ve Arkadyus her "ilişkimiz" dediğinde, içimde buna cevap verecek başka birisini arıyordum.

Filmden ikimiz de etkilenmiştik. Arkadyus çıkışta, "Dikkat ettin mi film hangi filmi hatırladı?" dedi.

"Ne demek istiyorsun?"

"Yani film başka bir filmden bahsetti. Öğretmen Sidney Poitier'e, 'Biliyorsun, gecenin sıcaklığı birilerini öldürmüştü,' dedi. Sidney Poitier'in eskiden oynadığı 'Gecenin Sıcaklığında' filmi hatırladı."

"Yoo fark etmedim. Ha... Gönderme yaptı deniyor ona!"

Arkadyus sinemanın kapısından çıkar çıkmaz defterini çıkarıp "gönderme yapmak" fiilini ve hangi bağlamda öğrendiğini yazdı. Onun bu inatla, kimseye aldırmadan istediğini yapan hallerine hem gülüyor hem de bundan çok hoşlanıyordum.

Metroda film hakkında konuşmaya devam ettik ve ikimiz de bütün ideolojik mesajları bir yana, "Küçük Nikita"nın etkileyici bir film olduğunda hemfikir olduk. Elbette, Amerika'da tipik ve mutlu bir aile hayatı kurmuş, hatta oğulları Hava Kuvvetleri Akademisi'ne girmek isteyen bir ana-babanın aslında Sovyet ajanı olmalarını anlatan bir filmi 1988'in Berlini'nde izlemek Emek Sineması'nda izlemekten bambaşka ve tuhaf bir duyguydu. Çünkü az sonra metrodan inecek ve yine o duvar boyunca yürüyecektik. Ama Arkadyus, "Haa..." dedi birdenbire, "aile çocuğa niye Nikita adını vermiş sence?"

"Rus adı olduğu için."

“Bak bak! Çocuk kaç yaşındaydı? On yedi. Ne zaman doğmuş? 1961’de. Çocuk Berlin Duvarı inşası esnasında doğmuş. Kim vardı o zaman Sovyetler’de? Nikita Kruşçev! Amerikalılar hep böyle klişe ‘göndermeler’ yapıyor!” diyerek sorar gibi yüzüme baktı Arkadyus.

“Evet, doğru kullandın, çok iyi,” dedim kısaca; aklım fikrim bambaşka bir yerde, Berlin’deki ajanlardaydı ve bunda romantik bir taraf buluyordum. Çünkü ne kadar içinde ve onun zorluklarını yaşasam da, Berlin’e dair buraya gelmeden önce zihnimde var olan hayalden kurtulamıyor ya da kurtulmak istemiyordum. Arkadyus ise, “Bilmem, ben hep burada yaşadım, duvar hep vardı,” diyordu. Bir defasında, “Balığa suyu sorma,” demişti bana.

“Buralarda ajan var mıdır sence?”

“Jaaaa... Tabii... Muhakkak... Willy Brandt’ın danışmanı bile DDR ajanı çıkmıştı.”

“Nasıl çıktı ortaya?”

“Çok garip bir şekilde. DDR radyodan ajanlarının doğum gününü tebrik etmiş. Şöyle yani: Ajan radyoları var. Ajanları ile şifreli haberleşiyorlar, arka arkaya rakamlar okuyorlar. Bu radyolar arada doğum günü tebriği de yapıyorlar. Bütün bu yayınlar Batı tarafından arşivlenmiş, sonra arşivlerde görmüşler ki bir kere 1956’da erkek bir ajanın, bir kere de 1957’de kadın bir ajanın doğum günü tebrik edilmiş, bir tebrik de çocukları olduğu gün yayınlanmış. Bunları Willy Brandt’ın danışmanının bilgileriyle birleştiren şüphe uyanmış. Ama bu şüphe 1972’de uyanıyor. Kaç yıl bilgileri birleştirmek için uğraşıyorlar.”

Nasıl heyecanlanmışım!

“Bu radyolar Almanca mı?”

“Tabii ama her dilde böyle radyo var, ben öyle biliyorum.”

“Biz,” dedim, “sadece İngilizce radyoyu biliyoruz, bizim de arşivimiz var!”

O heyecanla anlattım Manolya Gürses’i. Hatta Rengin’den başladım, Cengiz Abi’nin kaybolmasıyla devam ettim. Asım’ı ve Manolya Gürses’i ve Radyo Şarampol’ü anlattım. Sonra babamın ve Mine Abla’nın gidişini...

“İlk aşk güzeldir, çünkü ikinci bir ihtimali yoktur,” demişti Arkadyus o akşam ilk aşkını anlattıktan sonra.

Fakat ben Ali’yi anlatmamıştım. Çünkü kaybolan kasetime henüz bir son yazamamıştım.

Mine Abla ve DDR

“Huna bak huna... Koskoca adamlar nasıl öpüşüyorlar!” diyerek okuduğu kitaptan bir resim gösterdi Mine Abla. Resim 1979 tarihini taşıyordu ve Brejnev ile Honecker’i dudak dudağa öpüşürlerken gösteriyordu.

Yeni yılın ilk gününde mutfakta geçen ve Mine Abla’nın önce gidip kendisinin “bi bakacağını” söylemesiyle sonuçlanan konuşmadan sonra DDR konusuna bir daha doğru dürüst dönülmemiştir. Arkadyus Mine Abla’ya birkaç kere “baskıcı” diye takılmış ama ben gitmek konusunda fazla ısrar etmemiştim, çünkü içimden bir ses bu geziyi Mine Abla’nın tek başına yapmasının kendisi için iyi olacağını söylüyordu. Bu düşünceye birdenbire kapılmamıştım. Berlin’e gelişimden sonra haftalar geçip de yavaş yavaş Mine Abla’nın kendisine koyduğu sınırları gördükçe, bir yere gitmenin, tek başına bir yere gitmenin onun için ne kadar önemli olduğunu anlamıştım. Bu belki de benim tek başıma sinemaya gitmem ya da annemin dünya yıkılsa akşamüstü kapının önünde o sigarayı içmesi gibi bir şeydi. Şöyle demişti Mine Abla:

“Ne kadar anormal bir şey... Şurdan metroya biniyorsun, birkaç durak gidip bambaşka bir dünyaya iniyorsun!”

Soğuklar biraz hızını kesip de ilk manolya tomurcukları-

nın kendisini göstermeye başladığı günlerde Mine Abla elinde üç tane kitapla eve gelmiş ve, “İkinci el aldım,” demişti kitapları masaya koyarken. Kitapların bir tanesinin kapağında Doğu Berlin yazıyordu ve büyük boy bir fotoğraf albümüydü. Diğer kitaplar ise birisi eski diğeri yeni iki DDR gezi rehberi idi. O akşam ilk defa Mine Abla’yı elinde sözlük, notlar alarak terzilik eğitimi dışında Almanca bir kitabı büyük bir ciddiyet ve hevesle okurken gördüm. O kadar benimsemişti ki yaptığı işi, bir uyurgezeri uyandırmaktan korkar gibi hiç sormadan çay yapıp bir bardak masanın üzerine bıraktım.

“Sağ ol kuşum,” deyip okuduğu kitabı bırakıp, resimlere bakmaya başladı Mine Abla. O zaman Brejnev ile Honecker’in öpüşen resmini göstermişti gülerek.

Mine Abla ertesi günlerde Arkadyus’un günlük vize almak için birlikte DDR Bürosu’na gitme teklifini geçiştirdi. Önce gitmekten vazgeçtiğini düşündük. Ancak Mine Abla kitapları okumaya devam ediyor, biz de en doğal halimizi takınarak fazla soru sormadan söylediklerini dinliyorduk. Sadece Arkadyus bazen bildiği konularda bir-iki bilgi vermeye kalkışıyor ama konuşmadan üzerinde hemfikir olduğumuz büyüğü bozmamak için hemen susuyordu. Böylece iki hafta kadar geçmişti ki Arkadyus bir akşam, “Size bir sürprizimiz var,” diyerek elinde bir videokasetle çıkageldi.

Arkadyus kaseti koyarken, “Bu film bir fenomendir, hem Doğu’da hem Batı’da...” demiş, biz yerlerimizi aldıktan sonra da filmi başlatıp, “Ve şimdi Paul ve Paula Efsanesi, bir aşk hikâyesi,” diyerek yanımıza gelmişti.

Film tuhaf bir sahneyle başlamıştı. Eski bir bina dinamitle patlatılıp çökerken toz dumana karışıyor ve hiç beklenmedik bir anda neşeli ve naif bir şarkı başlıyor ve yüzünde bir gün ışığı ve çiçekli gömleği ile zifiri bir karanlıktan çıkıp gelen genç bir kadın görünüyordu. Sanırım ilk kez o sahnede filmin başrol oyuncusunu sanki yıllardır tanıyormuşum gibi bir hisse kapılmıştım. Film renksiz bir gündelik hayatın içinde, yani uzayıp giden süpermarket kuyrukları, kapının önünden kova kova taşınan kömür, tekdüze bir iş hayatı, yeni beton bloklara yer aç-

mak için yıkılan eski evlerin tozu dumanı ve İkinci Dünya Savaşı'ndan henüz çıkmış gibi duran sokakların arasında kendine bir yol açmaya çalışan yasak bir aşkın; Paul ve Paula'nın hikâyesini anlatıyordu. Bana da, Mine Ablâ'ya da tanıdık gelen şey filmin bir Yeşilçam filminin hafifliğini taşıması ve neşeyle hüznü birleştirmesiydi. Yine Mine Ablâ'ya da, bana da tanıdık gelmeyen şey ise bu çerçeveye doğallıkla yerleşmiş olan erotizmdi. Arkadyus'a göre ise asıl hayret verici olan öyle iç karartıcı bir hayattan toplumcu gerçekçi değil de şiirsel gerçekçi bir filmin çıkabilmiş olmasıydı. Ama sonunda hepimiz bir noktada anlaşıştık: Mine Ablâ sadece fiziksel olarak değil, bütün varlığı ile Paula'ya benziyordu. Nedeni, nasılı ve ruhunun hangi derinliklerinde saklı olduğu asla bilinemeyecek, fakat varlığı kuşku götürmeyen bir benzerlik duygusuydu bu. Ve belki de Mine Ablâ'yı işte bu benzerlik duygusu harekete geçirmişti.

Mine Ablâ önce ertesi gün kuaföre gidip uzun saçlarını tıpkı Paula gibi kestirdi. Sonra tek başına DDR Bürosu'na gidip Doğu Berlin için günlük ziyaret vizesi aldı. Bir hafta sonra da Arkadyus'un ve benim orada ucuz olduğu için ısmarladığımız bir kitap listesi çantasında Friedrichstrasse'ye giden trene bindi. Gözlerim uzaklaşan trenin arkasına takılıp kalmıştı. Tıpkı yılbaşı akşamı Soğuk Bakkalı aradığımızda gelen sinyal sesiyle birlikte nasıl dükkânın içinde dolaşılıyor hissine kapılıyordum, şimdi de trenin içinde Mine Ablâ'yı izliyordum. Oturmayıp sırtını bir pencereye yaslıyor, maşayla dalgalandırdığı saçlarından gözünün üstüne düşen bir perçemi kulağının arkasına atıyor, kitaplar için yanına aldığı ve yabancı bir cisim gibi elinde tuttuğu sırt çantasına bakıyor ve belki de tıpkı benim gibi, onu o trene bindiren hayatın nerede ve nasıl şekillendiğini, yırtılan bir gömleğin nasıl olup da insanı Şarampol Mahallesinden alıp, tek başına Doğu Berlin'e giden bir trene bindirdiğini anlamaya çalışıyor ve bununla başa çıkamadığı zamanlarda söylediği gibi, "İş olacağına varır," deyip içinden hiç kaybolmayan o mutluluk duygusuna el yordamıyla da olsa dokunmaya çalışıyordu. Ben ise açıklanamayan bir hayata katlanamayacak kadar genç ve naif, o gömleğin o gün, orada yırtılmasının

da bir matematiği olduğuna, yani bunun kuralsız ve kaotik olmadığına dair deliller arayarak hayatın stokastigine sığınmaya çalışıyor ve bir türlü işin içinden çıkamıyordum.

O akşam Mine Ablanın beklediğimiz gibi akşam sekiz civarı değil de, gece on ikide eve gelip, yüzünde tatlı bir pembelik ve elini ayağına dolaştıran bir neşeyle doğruca mutfaka çay koymaya koşmasını yüzünde muzip bir gülümsemeyle izleyen Arkadyus'un, "Ne oldu acaba?" diye fısıldamasını, "Yoktur bir şey," diyerek geçiştirmiştik. Mutfak masasında otururken Mine Ablanın ısmarladığımız kitaplara ek olarak, bize getirdiği iki kitaptan birisini bana, diğerini ise Arkadyus'a verirken de sevinmiş ama bunda olağanüstü bir yan bulmamıştık. İkimiz de merakla Mine Ablanın neler yaptığını anlatmasını bekliyorduk.

Metrodan Friedrichstrasse istasyonunda inmiş ve önce yanlış vize kuyruğunda beklemişti Mine Ablanın. Sırası geldiğinde polis onu upuzun bir kuyruğun sonuna, Batı Berlin kuyruğuna yollamıştı. Bu kuyruk sınıf gezisiyle Doğu Berlin'e giden lise öğrencileriyle doluydu. Aslında bu kuyruğa geçtiğine sevinmişti, önündeki sınıfın peşine takılır, dolaşırım diye düşünmüş ve öyle de yapmıştı. Sonra sınıfın peşinden gitmeyi bırakıp bir kitapçı aramaya karar vermiş, fakat ondan önce kahve içmek istemişti. Uzun ve geniş bir bulvarda yürümüşü. İlk gördüğü kafe, Cafe Sibylle'di. Sevimli, güzel bir kafeydi, pahalı değildi. Yanındaki masada dört-beş kişilik bir kadın grubu oturuyordu. Bunlardan birisi Mine Ablaya gülümsemişti. Bunun üzerine Mine Ablanın kadınlara büyük bir kitapçı aradığını söyleyerek, yakınlar da böyle bir yer olup olmadığını sormuştu. Kendisine gülümseyen kadın ik-üç blok ileride Karl-Marx-Kitabevi olduğunu söylemişti. Mine Ablanın kitabevine gitmiş, dört yüz-beş yüz metre-kare bir alan üzerine kurulmuş bu kitapçıdan hayret ve hayranlıkla söz etmişti. Orada da bir süre vakit geçirmiş ve kitapları almıştı. İşte bu noktadan sonra bir boşluk başlıyordu. Mine Ablanın önce başka bir kafeye gittiğini, sonra dolaştığını, dönüş trenini kaçırdığı için biraz daha dolaştığını, kuyruk yine uzundur diye erkenden tren istasyonuna gittiğini söylüyor ama söy-

lediklerinin hiçbirisi gece yarısı dönüşünü tam olarak açıklamıyordu. Oysa biz onu beklerken çok merak etmiş, endişelenmiştik. Ancak yine de ne Arkadyus ne de ben bu konuda üstelidik. “Hayat insana orada daha basit görünüyor, sanki evlerde buzdolabı değil de tel dolabı varmış hissine kapılıyorsun,” diyordu Mine Abla.

*

Almancam gelişmişti fakat hâlâ her romanı okuyamıyordum. Sözlüğe bakmadan okumam zaten mümkün değildi; yine de bazen sözlüğün de bir yararı olmuyor, Almancanın dolambaçlı yan cümlelerinin arasında kaybolup gidiyordum. Buna karşı bazı önlemler geliştirmeye başlamıştım. Eğer kitabı masada oturup okursam kolay kolay vazgeçip bırakmıyordum. Ve eğer kütüphanede bir masaya oturup okursam sabrım ve gayretim daha da artıyordu. O yüzden birkaç gün sonra Mine Abla'nın hediye ettiği romanı kütüphanede okumaya karar vermiştim.

Romanın adı *Yalancı Jacob*'du. Jacob Polonya'da bir Getto'da, toplama kamplarına gönderilmeyi; yani, ölümü bekleyen insanlardan birisiydi ve bir gün çağrıldığı Gestapo karakolundaki radyodan Kızıl Ordu'nun yaklaştığı haberini duymuştu, ama bunu kimseye anlatamıyordu, çünkü o karakoldan o güne kadar Getto'ya sağ dönebilen olmadığı için kimsenin kendisine inanmayacağını düşünüyordu. Sonunda bu haberi kendi radyosundan duyduğu yalanını söylemiş ve bu yalanın Getto'ya hapsedilmiş insanlara nasıl bir umut kaynağı olduğunu gördükçe de yalanını sürdürmüştü.

Kitap neden ağaçların Jacob'un hayatında önemli bir yer tuttuğuna dair cümlelerle açılıyordu. Dili ağır değildi, hoşuma gitmişti ve ister istemez portakal ağacımı düşünmüştüm. Jacob'un ağaçtan düşüp kırdığı için sol elinin parmaklarıyla bazı hareketleri yapamadığını okuyunca da Ali gelmişti aklıma. Sayfa on yediye geldiğimde ise bu çağrışımlara bir yenisi daha eklenmişti: Radyo.

Akşam Mine Abla geldiğinde nasıl olup da o kadar kitabın arasından bu denli isabetli bir kitap seçtiğini sorunca, “Kitap-

çıya sordum,” demişti. “Radyoyla, müzikle ilgili roman aradığımı söyledim,” diye de eklemişti. Yüzüne yine o tatlı pembe-lik mi yayılmıştı?

Sonraki günlerde tuhaf bir şey daha olmuş, Doğu Berlin’e gitmeyi her gündeme getirdiğimde artık Mine Abla kadar Arkad-yus da ilgisiz davranmaya başlamıştı. Mine Abla, “Gidersiniz canım bir ara, kaçmıyor ya!” diyordu. Fakat bunu söylerken sadece Mine Abla değil, hiç kimse sonsuza kadar karşımızda duracağını sandığımız duvarın kısa bir süre sonra yerle bir olacağını bilmiyordu.

Mayıs 1988 - Annem, Checkpoint Norbie ve Radyo Sansibar

“Bak kuşum, annen hayatta kaldıramaz aynı odada kalmanızı,” diyordu Mine Abla annemi karşılamak için havaalanına giderken. Sonra bana dönüp büyük bir ciddiyetle, “Acaba bir nişan mı takıverseniz,” diyor ama bu sözcükler ağzından çıkar çıkmaz kendisi de gülmeye başlıyordu. Annemi Arkadyus’un varlığına yavaş yavaş alıştıracaktık. Ben bunları fazla yorum yapmadan dinliyor fakat asıl meselenin Arkadyus’tan çok Cengiz Abi olduğunu düşünüyordum. Ne de olsa Türkiye’deki herkes Mine Abla’yı yıllardır Cengiz Abi ile evli sanıyordu.

“Arkadyus kolay da Mine Abla, Cengiz Abi’yi nasıl...”

Gülümsedi Mine Abla, “Merak etme kuşum,” dedi, “annen biliyor her şeyi, en baştan beri anladı zaten o.”

Eve giderken ikisinin arasındaki konuşmaları tertemiz bir havayı içime çeker gibi dinliyor ve kendimi Tophane Çay Bahçesi’ndeki sandalyemde otururken buluyordum. Hiçbir şey değişmemişti. Nerede olduğumuzun hiçbir önemi yoktu. Sanki az sonra Şarampol’deki evimize dönüp kölle pişirecektik.

Akşam yemeğine otururken Arkadyus çaldı zili. Anneme “Hoş geldin,” diyecekti. Ayrıca ertesi gün nüfus sayımının yıldönümü nedeniyle büyük bir gösteri olacağını hatırlatmak istemişti. Eğer annemle dışarı çıkarsak, dikkatli olacaktık. “Bizi

saymayın, kendi günlerinizi sayın!” sloganları bütün sokakları doldurmuştu o mayıs ayında. Bir yıl önce Berlinlilerin yarısı devletin nüfus sayımı yoluyla yurttaşların özel hayatına sızmak istediğini söyleyip sokaklara dökülmüştü. Mine Abla, “Haklılardı,” diyordu Arkadyus’a. 12 Eylül’ün arkasından gelen nüfus sayımından önce Cengiz Abi’yi bir evde kısıtıverecekler diye günlerce uyumamıştı. Annem ise konuşmaya katılmadan ve hiç saklamaya gerek duymadan merakla Arkadyus’u izliyordu. Bir süre sonra Mine Abla’ya döndü:

“Bu çocuk Alman mı Mine?”

Mine Abla’nın yerine Arkadyus cevap verdi:

“Evet.”

Annem, “Allah Allah... Maşallah nasıl sular seller gibi Türkçe konuşuyor bu,” diyerek, bakışlarını Arkadyus’tan ayırmadan, bana Arkadyus için de bir tabak getirmemi söyledi. Arkadyus ise annemle konuşmak için büyük bir çaba gösteriyor ve söylediği her cümlenin ardından bakışlarıyla benden onay bekliyordu. Annem Arkadyus’u kapıya kadar uğurlayıp, “Yine buyur gel oğlum,” dediğinde ise Mine Abla’nın önce dudakları büzülmüş, sonra gamzeleri ortaya çıkmış, kapının kapanmasıyla da ikisinin kahkahaları odayı dolduruvermişti. “Senin damat bu!” diyordu Mine Abla. “Anladım canım!” diyordu annem. Ben ise orada öylece konuyla bir ilgim yokmuşçasına ikisini seyrediyordum. “İyi geceler,” deyip odama giderken ise kendi kendime gülüyor ama durumumda tarif edemediğim bir yabancılik hissediyordum.

Ertesi gün erkenden okula gitmiş, saat üç civarı eve dönmüştüm. Önce dükkâna Arkadyus’a bakacak sonra da annem ve Mine Abla ile birlikte dışarı çıkacaktım. Ancak dükkân kapalıydı ve kapısında bir not vardı:

Filiz, ben Lenné-Dreieck’teyim. Biraz karışıklık var. Akşam sekizde dükkânda olacağım. Çok öpücük, Arkadyus.

Akşam sekizde dükkâna indiğimde Arkadyus’u çadırıyla beni beklerken buldum. Heyecanlıydı, çabuk çabuk anlatıyordu:

“Çok absürt, çok çok... Dinle, biraz karışık bir problem: Potsdam Meydanı ile Tiergarten arasındaki bölgeyi biliyor mu-

sun? Duvarın dibindeki yeşil, ağaçlıklı bölge. İşte o bölge aslında DDR'ye ait. Fakat her nedense yapılırken duvarın batısında kalmış. Şimdi orayı Batı Berlin DDR'den satın almış ve otoyol yapacak. Bütün yeşillik, orada yaşayan hayvanlar, hepsi bir bir ölecek. Biz orayı işgale başladık. Çünkü anlaşma 1 Temmuz'da başlıyor. O tarihe kadar Batı polisi o bölgeye giremeyecek. Eğer girerse DDR toprağına girmiş olur. Yani giremez. DDR polisi de şimdilik onaylamıyor gibi yapıyor ama çekingen, çünkü aramızda sosyalistler var, başka muhalefet var... Ben şimdi oraya gidiyorum, çadır kuracağım.”

“Ben gelemem,” dedim.

“Tabii misafirin var! Ama yarın?”

Ertesi gün birlikte gittik. Fazla kalabalık değildi, politik bir eylemden çok hippilerden ve yurttaş inisiyatiflerinden oluşan küçük gruplar çadırlarıyla piknik yapmaya gelmişler gibi bir hava vardı. “Bekle,” dedi Arkadyus, “ötekiler daha durumu ve buradaki imkânları kavrayamadılar.”

Gerçekten de birkaç gün sonra durum değişmişti. Arkadyus artık bütün vaktini bir yıl önce hapishanede intihar eden politik tutuklu Norbert Kubat anısına Norbert-Kubat-Üçgeni olarak değiştirilen bölgede geçiriyor ve ben de her gün sayısı ve çeşitliliği artan işgalcilerle birlikte yavaş yavaş bir çadır-kent görünümünü almaya başlayan “Kubatstan” a su ve yiyecek götürüyordum. Alana sebze dikilmeye, derme çatma da olsa kulübeler yapılmaya başlanmış, “halk mutfağı” faaliyete geçmişti. Ortalıkta keçiler bile vardı. Çadır ve kulübelerin sayısı artıkça sadece gezmeye ya da destek olmaya gelen Berlinlilerin ve turistlerin sayısı artmakla kalmamış, aynı zamanda Batı Berlin polisinin provokasyonları da başlamıştı; megafonlardan alanda İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma bombalar nedeniyle hayati tehlike olduğu anonsları yapılırken çadırların arasından kahkahalar yükseliyordu. Geceleri ise işgalcileri uyutmamak için yine polis megafonlarından son ses “We Are the Champions” çalıyordu. Fakat en önemlisi polis, giriş çıkışı önlemek için alanı bariyerlerle çevirmişti. Ancak burada da tarihin cilvesi devreye girmiş ve duvar ile önündeki alan DDR'ye ait olduğu için

bu bariyerleri duvara kadar uzatamamışlar ve sonuç olarak duvarla bariyerler arasında alana geçilebilecek dar da olsa bir mesafe kalmıştı.

Bir süre sonra ise artık Kubatstan gündüzleri turistik bir atraksiyon, geceleri ise bir savaş alanıydı. Hatta bir gece biber gazı o kadar yoğundu ki duvarın öte yanından gaz maskeleriyle batıyı izleyen sınır muhafızları Batı Alman polisini DDR topraklarına “ateşi durdurması” yolunda uyarmıştı. Arkadyus elbette her zamanki gibi şiddete karşıydı, fakat heyecanı gözlerinde iki kıvılcım olmuş parlıyordu. Bütün bu olanlar beni de heyecanlandırırsa da yine de ait olmadığım bir tarihin içinden geçer gibi hissediyordum kendimi. “Nazi domuzları!” diye bağırarak Arkadyus’un öfkesini anlıyor ama öyle bağırıyordum. İşte tam bunları düşünürken girdi Radyo Sansibar hayatıma. Korsan bir vericiydi yapılması gereken. İşin büyük kısmı bitirilmişti fakat hâlâ istenen kanaldan şehre yayın yapılamıyordu. Oradaki insanlarla birlikte çalışmaya başladım; her şeyi unutmuş, bütün varlığım ile oraya ait olduğumu hissetmiştim. Gece orada kalacaktım. Bir telefon kulübesinden evi aramıştım. Mine Abla olabildiğince sakin davranmaya çalışmış, soran aneme, “Hiç, laboratuvar da kalacakmış bu gece,” dediğini duymuştum.

Ertesi gün o büyümlü an, sesin FM 103.6 frekansından duyulduğu an Arkadyus da yanımdaydı. Radyo, “Bayraklar dalgalanıyor, pankartlar ağaçlarda. İnsanlar burada, evet insanlar burada!” diye yayına girerken ben saate bakıyor ve kendi kendime “Arım Balım Peteğim,” diye mırıldanıyordum. “Efendim?” demişti Arkadyus.

“Yok bir şey!” demiş ve eve gitmiştim. Dünya ile bağlantı kesmiş gibiydim.

İki gün sonra Mine Abla otobüse binerlerken bana, “Dönüşümüzde evde ol,” diyerek bir turla annemi üç günlüğüne Münih’e götürdü. Radyo Sansibar yayınına devam etti. Arkadyus’la birlikte tartışmalar, şarkılar, panzerler, tazyikli sular ve biber gazının altında üç gün Kubatstan’da yaşadık. Ancak Kubatstan’ın bir sonunun olacağını düşünmeden yaşamadık.

gimiz o “anarşinin kısa yazına”, alanın Batı’ya verileceği 1 Temmuz’un gölgesi yavaş yavaş düşmeye başlamıştı. Ama sadece o güzel yaz değildi gölgelenen. Arkadyus’la yakınlaştıkça ondan uzaklaşıyor ve ben annemin Berlin’deki son günlerini birlikte geçirmek için kampa gitmediğim dört gün boyunca, eve her girişimde gördüğüm kapalı plakçı dükkânına bakarken kapıldığım terk edilmişlik duygusundan kurtulamıyordum. Aslında bir süredir hissettiğim fakat yaşadığımız olağanüstü günlerin heyecanına gölge düşürmemek için hep üstüne gitmekten kaçındığım bir duyguydu bu. Tüm bunlara rağmen, Kubatstan’ın son günlerinde orada olmak istiyordum.

*

Son gece; 31 Haziran gecesi kampta altı yüz kişi kalmıştık. Punklar ellerine geçen her şeyi polise atmak isterlerken, Arkadyus’un da dahil olduğu grup şiddete karşı çıkıyor ve taş atmak yerine bariyerlere vurup müzik yapmayı öneriyordu. Sonunda ortaya iki yüzer kişilik üç grup çıkmıştı: Birinci grup dağılacak, ikinci grup duvarın önünde kalıp direnecek, üçüncü grup ise! Evet, üçüncü grup duvardan atlayıp Doğu’ya geçecekti. Protesto niteliğinde de olsa ters yönde gerçekleşecek ilk kitlesel kaçış olacaktı bu. Arkadyus, “Ben ne buradaki ne de oradaki üniformalılara özgür irademle kimlik kontrolü yaptırırım,” diyordu. Kararlıydı. Ve kararlı olduğu kadar da mesafeliydi Arkadyus. Elbette Arkadyus’un yakınlığını hissettiğim anlar da az değildi. Çadırın önünde oturup olanı biteni seyrettiğimiz, bir *walk-manden* ortaklaşa müzik dinlerken aynı anda yüzümüzü çevirip birbirimize baktığımız, Şarampol’dan, İstanbul’dan, Kreuzberg’ten konuştuğumuz ya da öylece oturup birbirimizden ve kendi varlığımızdan hoşnut olduğumuz anlar... Ama Kubatstan’da, belki de ilişkimizin başından beri ilk defa, başkalarının, diğerlerinin yanındaki kendimizi, birbirimizi ve beraberliğimizi de izliyorduk. Bir keresinde birisi, Radyo Sansibar’ı kurarken tanıştığımız genç bir anarşist, yanıma oturmuş ve neden Berlin’e geldiğimi sormuştu. “Birçok nedeni var,” diye söze başlamıştım ki Arkadyus araya girmiş ve, “DAAD bursuyla geldi,”

demmişti. DAAD prestijli bir burstu. Çocuk yanımdan gittikten sonra, “Neden öyle söyledin?” demiştim. “Öyle değil mi?” diye cevap vermişti Arkadyus ve devam etmişti; “Amerika’ya burs alsan Amerika’ya gidecektin!” Sesindeki umursamaz keskinlik değildi sadece beni rahatsız eden. Evet, sesinde tanımadığım bir uzaklık fakat aynı zamanda insana kendisini savunmasız hissettiren hırçın bir yakınlık vardı. Daha da rahatsız edici olan ise, beni ispatlama girişimiydi. O an, o Arkadyus’u, sonra basmak üzere ayırdığım bir film negatifi gibi içime kilitlemiş ve hiç cevap vermeden, “Ben okula gidiyorum,” demiştim. Oysa o an, “Amerika’daki bir üniversiteden de kabul almıştım,” diyerek önce küçük bir zafer kazanabilir ve belki de bu zaferin ışığında neden burada olduğumu açıklamaya girişebilirdim. Ama ben yirmi iki yaşımın romantizminde; yani hayatın sadece söylenenlerden ibaret olmadığı idealinde yaşamak istiyor ve hatta tam da bu nedenle Arkadyus’la beraber olduğuma inanıyordum. İşte müzhalden çıkıp kayıtları zihnimin mizan defterine geçirmeye de o gün başlamıştım.

Kubatstan’ın son gününe girerken ve duvardan atlamayı konuşurken de aynı uzaklık ve yakınlıktaydık. Arkadyus reddetse de ben duvardan diğer tarafa geçme fikrini olağanüstü orijinal buluyordum. Ancak, aklımı çelen tek şey fikrin orijinalliyi değildi. Eğer burada kalırsam bile bile polise teslim olacaktım. “Öğrenci vizen var, unutma!” diyordu Mine Abla.

Acaba duvarın arkasında kaybolup gidebilir miydi insan? “Naif olma,” dedi Arkadyus, “Onlar anlaşımlılardır, gidenleri ertesi gün yollarlar buraya. Batı Berlin polisine teslim edeceklerini hiç sanmıyorum!”

Biz güneş batarken çadırın önünde oturmuş kesik kesik bunları konuşurken artık tırmanmak için merdivenler yapılıyor ve duvara tutamaklar çakılıyordu. Hatta bazıları bisikletlerini de yanına almak istiyorlardı. Arkadyus, “Ne var bunda?” diyordu. Ben ise bunda belirsizliğin ve cesaretin güzelliğini görüyordum.

Sabah 04.55’te artık üstümüzde helikopterler uçuyor, panzerler yaklaşıyor, gelen ekip arabalarının ardı arkası kesilmi-

yordu. O gece kararlaştırıldığı gibi kimse şiddete başvurmamış ve gerçekten de bir süre sonra duvardan atlayıp Doğu'ya geçecek ilk grup tırmanmaya başlamıştı. Tırmanıp atlayanlar için Doğu tarafında askerî cemseler hazır bekliyor, DDR sınır polisleri inenlere yardım ediyor ve Batı Berlin polisi olanları hayret ve çaresizlik içerisinde izliyordu.

Arkadyus sonunda, "Gitmeyeceksen gel, bir yolunu bulur kaçarsınız," deyip bana elini uzattı. Ama ben bütün gece farkında olmadan kendimi hazırlamış gibiydim, sanki Şarampol'de önüme çıkan o at arabasına atlayan on dört yaşındaki Filiz'dim. Elimi Arkadyus'a uzattım, parmaklarımızın küçük, küçücük bir an birbirine dokunup geçtiğini gördüm ve, "Hoşçakal şimdilik," diyerek duvara doğru koştum, hazırlanan merdivenden tırmandım, çantamı aşağıya, öteki tarafa attım, duvarın tepesinden ayaklarımı sarkıttım ve cemseye atladım. Günün ilk ışıklarıyla birlikte oradaydım.

Ayrılık - "Love Will Tear Us Apart"

Doğu Berlin yolculuğu gerçekten de Arkadyus'un tahmin ettiği gibi bitmişti. Bizi önce askerî cemselerle dağınık olarak farklı yerlere götürmüşler, kısa bir selamlama konuşmasından sonra hep birlikte enternasyonal söylenmiş –evet, üniformalılarla– ve kahvaltıya davet edilmiştik. Ondan sonra kısa bir kimlik kontrolü yapılmış ve küçük gruplar halinde Friedrichstrasse istasyonundaki diplomatik kapıdan Batı'ya geçirilmiştik. Her şey planlanıp hazırlanmış, giderken elimize Batı Berlin için geçerli metro bileti bile verilmişti.

Arkadyus... Arkadyus gerçekten de polisin elinden kurtulmayı başarmıştı.

Ondan sonraki günlerde son gece seferini yapan bir otobüste yalnız kalmış, bir an önce incekleri durağın gelmesini bekleyen iki yolcu gibiydik. Bir yandan o saatte, orada, o karanlıkta kader ortağı olmanın getirdiği yakınlık, diğer yandan ise bir yabancı ile aynı havayı solumanın tedirginliği ile yaşıyorduk. Arkadyus en başlarda kopuşun duvarda yaşandığına inanmak istiyor ve neden benimle birlikte gelmediğine, "beni yalnız bıraktığına" dair açıklamalarda bulunuyordu. Ben bu açıklamaları gereksiz buluyor ama yine de elle tutulur gözle görülür bir neden sunduğu için bu oyuna hayır demiyordum. Oysa içimde

bir yerde çok iyi biliyordum ki kopuşu getiren bunun beni yaralaması değil yaralamaması ve her şeyin çok gerçek olmasıydı. O gerçeklikte her şey bir “ilişki” oluyor, kırgınlıklar hemen konuşuluyor ve oyunlar küsüyordu.

Bir sabah kütüphaneye gitmek üzere erkenden evden çıktığımda Arkadyus’u dükkânın önünde beni beklerken buldum. Bir gece önce yağmur yağmış ve sabah güzel bir yaz güneşi çıkmıştı.

“Gel,” dedi ve sarıldı. Özür diliyordu, “Bütün bunlar saçma,” diyordu, “Çay demledim, bugün gitme, dükkânda oturup müzik dinleyelim,” diyordu.

Arkadyus tıpkı tanıştığımız ilk gün gibi yine her şeyi hazırlamış, sahneyi kurmuş, mizansenini düşünmüştü. Tezgâhta kahvaltı hazırdı, taze ekmeklerin yanına haftalık *Cumhuriyet* gazetesini koymuştu. Pikaba doğru giderken, odaya pencereden giren ince bir ışık huzmesinin üzerinde yürüyordu Arkadyus. Eğildi, düğmeye bastı, tam iğneyi plağın üzerine koymak üzereyken, “Bir şey dinlemeyelim, sabah böyle çok güzel,” dedim. Sesim kendime yabancı geliyordu. Aynı yabancı sesle devam ettim:

“Kahvaltıdan sonra ben gideyim.”

Arkadyus hiçbir şey söylemeden gelip karşıma oturdu. Gözleri matlaşmış, bazen düşünürken yaptığı gibi dudakları büzülmüştü, ellerini birleştirdi ve yüzüme baktı.

“Ben elimden gelen çabayı gösteriyorum. Ama sen hep düşünüyorsun. Şu soruya açık cevap verir misin: Bu iş gitsin mi istiyorsun bitsin mi istemiyorsun mu?”

Arkadyus bu kadar kötü konuşmuyordu Türkçeyi, belli ki heyecanlanmıştı. İkimiz de aynı anda gülmeye başlamış ve bu günlerdir bir sisin içinden geçer gibi içinde yürüdüğümüz ayrılık atmosferinin ağırlığını biraz olsun hafifletmişti.

Bir an... birlikte öyle gülerken... bir an... Bir an Arkadyus’la öylece yaşayıp gidebileceğimizi düşündüm. Fakat ben Arkadyus’la birlikteyken kendimle birlikte olduğum gibi olsun istiyordum. Bir gece önce bunu Mine Abla’ya anlatmaya çalışmıştım. “Buldukça bunama,” demişti önce. Sonra duvar olayı-

nı büyütmememi, Arkadyus'un kendine göre sebepleri olabileceğini söylemiş, "Acele etme!" diyerek mutfığa gidip bir meyve tabağı ile geri dönmüş, karşımdaki koltuğa oturmuş, hiç konuşmadan bir portakalı özenle soymuş ve yarısını uzatırken, "Şu kendinle olduğu gibi şeyini bi anlat bakiim sen," demişti.

"Bir yol olsun aramızda istiyorum, görünmeyen ama hissedilen," demiştim.

"Kalpten kalbe mi?" demişti Mine Ablâ.

Rengin severdi ama ben ağaçlardaki, duvarlardaki kalp resimlerinden hem hiç hoşlanmaz hem de onları hep incelerdim. Fakat şimdi, Mine Ablâ elinde portakal öne doğru eğilmiş, sesinde yumuşak bir merakla, "Kalpten kalbe mi?" derken o soru, o sözcük ona çok yakışmış, içimde dönüp duran soruları bir anda hayata tercüme edivermişti. Yine de kalbin zaferini bu kadar kolay ilan etmesine razı değildim ve "Galiba," dedim istemeye istemeye.

"O zaman," dedi Mine Ablâ portakalı çiğnerken, "o zaman yapılacak bir şey yok. *Ich liebe Dich nicht* diyeceksin, böyle Almanca olarak!"

Derin bir nefes alıp portakalı ağızıma atmıştım ki, "Al bir dilim daha ye," dedi Mine Ablâ. Sanki portakal yedikçe zihnim daha da açılacakmış gibi bir umutla bakıyordu yüzüme. Sonra öne doğru eğildi:

"Bazı şeyler hiç değişmiyor kuşum, ben şunu anladım ki hayatın bir sırrı yok!"

Mine Ablâ'nın böyle konuşması çok nadirdi.

"Hayatın sırrı, yarın ne olacağını bilmiyoruz işte!" dedim.

"O değil benim dediğim! Benim dediğim, seversen zaten hemen anlıyorsun. Ama sevmediğinde, cevher var cevher var diye bakarken anlayan uzun sürüyor. Şimdi sizin aranızda başka şeyler de oldu ya!"

Son cümleyi söylerken başıyla "hani" der gibi bir hareket yapmıştı. Kızarmıştım. Mine Ablâ birden ayağa kalktı, "Yarın git Arkadyus'a benim dediğim gibi de, herkes yoluna gitsin!" dedi ve ne olduğunu anlamadığım bir şarkı mırıldanarak banyoya doğru yol aldı. Odama dönüp, uyuyamayacağımı bile bi-

le yatağa uzandığında kafamın içinde sanki Whitney Houston, Dionne Warwick ve Donna Summer hep birlikte bir şarkı söylüyorlardı. Hepsini teker teker susturdum. Leonard Cohen'in içinde kalp geçen bir şarkısı var mıydı diye düşünürken dalıp gitmişim.

İşte o gecenin sabahında Arkadyus'la dükkânda oturuyor ve kahvaltı ediyorduk. Arkadyus'un bir türlü sormayı beceremediği sorunun ardından gülmüş, sonra kısa bir an kendi dünyalarımıza çekilmiş ve nihayetinde çaylarımızdan bir yudum alarak yine ortak dünyamıza geri dönmüştük. Arkadyus yerinden kalktı, yanıma geldi, yere diz çöktü, yüzüme baktı, elimi tuttu.

“Takipsizlik kararı mı?”

Başım la evet dedim. Arkadyus da “anladım” der gibi başını sallayıp yerine geçti. Sonra pikaba doğru gitti ve iğneyi plağa yerleştirdi. David Bowie'nin “The Man Who Sold The World” parçasını seçmişti. Sessizce oturup dinledik, “*we never lost control*” dizesini birlikte söyledik.

O gün kütüphaneye gitmedim. Arkadyus'la ilk günlerdeki gibi dükkânda oturduk, birlikte yeni plakları numaraladık, o bana Türkçe bir-iki sıfat sorup notlar aldı, ben Ricatti denklemi ile ilgili bir makale okudum, birbirimize, “Bak şu nasıl, şu nasıl?” diyerek sevdiğimiz parçaları çaldık, akşamüstü dükkânın önünde oturup birer bira içtik. Hem yeni tanışmış hem de birbirimizi uzun yıllardır tanıyor gibiydik. Mine Abla bizi dükkânın önünde otururken bulduğunda, “Gelin Jenseits'ta size bir şeyler ısmarlayayım,” dedi. Ben, “Olur,” dedim, Arkadyus, “Siz gidin,” dedi.

Yıllar sonra, David Bowie'nin “The Man Who Sold The World” parçasında neyi anlatmak istediği sorusuna, “İnsan gençken ve benliğine ait eksik bir parçanın var olduğunu ama henüz kimliği ile birleşmediğini biliyorken, kendisini nasıl hissedebileceğini anlatmak istedim,” cevabını verdiğini okuduğumda hemen Arkadyus'a yazmışım. Aynı günün akşamı telefon etmişti Arkadyus ve, “Ben iki kişiden; senden ve benden bahsediyor sanmışım, meğer adam sadece senden bahsediyor-muş,” deyince yine o sabah güldüğümüz gibi gülmüştük. Sonra

Arkadyus, parçanın anlamını aslında birkaç yıl önce öğrendiğini fakat, “O en güzel ayrılık günü değişmesin,” diye bana anlatmadığını söylediğinde tatlı bir sızı hissettim. Yıllardır Montreal’de çalışıyordu Arkadyus ve iki yılda bir Berlin’e geliyordu. Ve her gelişinde, “Duvarın yıkılması sadece Doğu Berlin’i değil, Batı Berlin’i de yok etti,” diyordu.

Arkadyus, ayrıldığımız günden dört gün sonra evin posta kutusuna dükkânın anahtarlarını, her nedense pasaportunu ve içinde on günlüğüne İtalya’ya gideceğini, benim de istediğim zaman dükkânı açabileceğimi yazan bir not bırakmıştı. Ama on gün sonra geri dönmedi. İlk mektubunu Savaştepe’den, ikinci mektubunu ise Nijer’den yazdı. Savaştepe’de gönüllü gençlik kampında ördükleri okul duvarının önünde çekilen bir de fotoğraf eklemişti ilk mektubuna, gülümsüyordu. Mine Abla fotoğrafı görünce ağladı. Arkadyus iki yıl sonra Nijer’den döndüğünde ise artık Berlin Duvarı yoktu.

Arkadyus'un Ardından

Arkadaş olamadıkları için ayrılan sevgililer olduğu söyleniyordu fakat ben onlara hiç rastlamamıştım, belki yoluma çıkmamışlardı. “Ama biz,” diye düşünüyordum, “sevgili olamadığımız için ayrılan arkadaşlar mıyız?”

Arkadyus'un gidişinin ardından, Savaştepe'den yazdığı mektubu alıncaya kadar düşüncelerim hep dönüp dolaşıp bu soruya geliyor, onu özlüyor ve hâlâ döneceğini düşünüyordum. Nijer'den gelen ilk mektubu ile gittiğini anlamıştım. İlk mektubunda sadece orada yaptıklarını; Sahel Bölgesi'nin yeşillendirilmesi projesinde çalıştığını ve böyle bir yoksulluğu Kreuzberg'te Cafe Jenseits'da otururken anlamanın mümkün olmadığını anlatıyordu. Mektubu, “Benim Prusyalı, protestan ve proleter şehrim selam söyle!” diye bitirdikten sonra kâğıdın arka yüzüne eklemişti:

—bir aşta sıradan yazlara da yer vardır
sıradan bir aşkın sözlüğü gittikçe daralır
artık ne fısıltı gibi ilk ürpertiler
ne gece yarısının büyüğü güzelliği
ayrılıklar gelir kapımıza dayanır—

Arkadyus'un ikinci mektubu ise ona özgü bir liste ile bitiyordu: Almanca konusunda, dersler konusunda, eğer konuşmak için bir kız arkadaşla ihtiyaç duyarsam ya da konserlere yalnız gitmek istemezsem arayabileceğim arkadaşlarının isimlerini ve telefon numaralarını tek tek yazmıştı. Dükkân konusunda ayrıca Daniel'le konuşabilir miydim?

Gerçekten de Arkadyus gittikten sonra önce akademik sorularla baş başa kalmıştım. Onun bütün akademik sistemi bilmesi ve yol göstermesi Almanya'daki hayatımı çok kolaylaştırmıştı. Sosyal olarak da, tanışıklıklar düzeyinde kalsa da yine onun çevresinden pek dışarı çıkmamıştım ama bunun üzerinde de durmamıştım. Çünkü ben zaten bir topluluk içinde doğru dürüst var olamıyordum. Kubatstan'da da öyleydi. Sadece radyo vericisi kurulurken dünyadaki varlığımın doğru yerde olduğunu hissetmiştim. Arkadyus farklıydı. İlk elde sessiz ve izleyen bir insan olmasına rağmen istediği yerde kendi istediği kadar var olabiliyordu. Ali de öyleydi diye düşünmüştüm o günlerde birdenbire ve bu benzerliği niye daha önce fark etmedim diye hayret etmiştim. Çağla'nın doğum gününe gittiğimiz günü düşünmüştüm. Ali'nin bizi Çağla'ya neredeyse zorla davet ettirmesini ve Muharrem'i.

Ankara Hukuk'u kazanmıştı Muharrem. Liseden sonra her yılbaşında bana bir kart göndermişti. Ben de ona göndermiştim. Liseyi bitirdikten sonra da bir kere; üçüncü sınıfa geçtiğim yaz Şarampol'deki eve gelmişti, çıkıp Mermerli'ye çay içmeye gitmiştik. Ali'den söz etmiştik.

"Geldiği gibi gitti," demiş içini çekmişti Muharrem. "Birdenbire..." demişti. Sonra bir elinin tersiyle diğer elinin avucuna vurmuş, bacak bacak üstüne atmış ve, "Sır oldu yaaa! Sır oldu çocuk!" diye eklemişti. Onu yine öyle görünce gülümsemiştim. Muharrem duygusallaşmış, "Benim ilk arkadaşım sayılır... yani değişik bir arkadaş olarak... yoksa köyde var tabii," demiş ve mahzunca bacağına indirmişti.

"Bize hiç yazmadı ama," demiştim.

"Orası öyle," demişti Muharrem.

Sonra bir gün önce gidip Alilerin evine baktığını, evin artık

pansiyon olduğunu, panstyon sahibinin evi Ali'nin dedesinden değil de başkasından aldığını anlatmıştı. Muharrem'in anlattığı her şeyi biliyor ne var ki bilmiyor gibi dinliyordum. Evet, Ali'nin dedesi de bir daha Kaleiçi'ne dönmemiş ve ev gittikleri yıl satılmıştı. Sonra birkaç yıl boş durmuş, Kaleiçi'nin giderek değerlenmesiyle birlikte de restore edilmiş ve yerine bir pansiyon açılmıştı. Kimse Ali'nin dedesinin İstanbul'daki adresini bilmiyordu. "Hâkim Bey torunuyla biraz oturdu burada ama bir daha gelmedi," demişti komşu, kızlar da bir daha uğramamışlardı. O kızlardan birisi Ali'nin annesiydi. Mine Abla'nın yanımda olmasını ne kadar çok istemiştım o zamanlar. "O olsaydı, ne yapar eder, sorup soruşturur bulurdu Alilerin adresini," diye düşünmüştüm. Ama yoktu. Gitmişti.

Ali'nin ve Mine Abla'nın aynı günlerde kaybolmaları arasında bir bağlantı olabileceğini o ilk günlerin karanlığında hiç düşünememiştım. Biraz zaman geçip de Mine Abla'nın Almanya'da olduğu anlaşılınca, belki Ali'den de bir haber gelir diye beklemiş fakat o haberin hep İstanbul'dan geleceğini sanmıştım. O yüzden ilk gittiğim yıl İstanbul'un bütün üniversitelerini dolaşıp Ali'yi aramıştım. İngilizce bildiği için önce Boğaziçi Üniversitesi'nden başlamış, sonra İstanbul Üniversitesi'nin fakültelerine, Yıldız'a, Ayazağa Kampüsü'ne bakmıştım. Sokakta, otobüste, dolmuşta, gittiğim her yerde her an tetikteydim. Ali'ye biraz benzeyen birisini gördüğümde hemen sol elini kullanıp kullanmadığını anlamaya çalışırdım. Kaç kişinin arkasından koşup, belli etmeden önlerine geçip yüzlerine bakmıştım. Üniversitelerin çevresindeki öğrenci kahvelerine de bakardım. Hafta sonu, kitaplarımı alır Hisar Kahve'ye giderdim erkenden. Saat on ikiye doğru Bebek Kahve'ye gider, soğukta kahvenin önünde oturur, adaçayı içerdim. İstanbul'daki ilk yılımı böyle geçirdikten sonra yaz tatilinde Antalya'ya döndüğümde, sonuç vermeyen aramalarımın üzerine bir de Alilerin evinin restore edildiğini görünce artık Ali'yi bulma umudum iyice kırılmıştı. Ama o yaz ilk kez annemden Asım'ın 12 Mart Darbesi'nin ardından hapiste yattığını öğrenmiş ve yine ilk kez Ali'nin gidişinin 12 Eylül'le ilişkili olabileceğini düşünmüş ve yine bir liste yapmıştım:

Zehra Ablâ: hapise girdi
Edebiyat öğretmeni Gülseren Hanım: hapise girdi
Cengiz Abi: kaçak, yurtdışı
Asım: 12 Mart hapise girdi
Mine Ablâ: kaçtı, yurtdışı

Bu listenin sonuna Ali'yi eklemiş, yanına “kayıp” yazmış ve bunu daha önce niye akıl edemediğime hem şaşırmış hem hayıflamıştım.

Arkadyus gittikten sonra da bir liste yapmış ve hayatımdaki insanları yazmıştım, listenin ilk hali şöyleydi:

Annem: Muhacir, işçi, terk edildi
Babam: Fırsatçı, resepsiyonist, terk etti
Rengin: Âşık oldu, arkadaşını yarı yolda bıraktı
Mine Ablâ: Annesini kaybetti, terzi, âşık oldu, terk edildi
Cengiz Abi: Devrimci, avukat, terk etti
Asım: Subaylıktan atıldı
Ali: Kayboldu
Arkadyus: Gitti

Bu listeye her gün bazı yeni özellikler ekliyor, bazılarını çıkarıyordum. Bazen yazdığım özelliklere göre enikonu mutlu bir insanlar topluluğu duruyordu önümde. Bazen de listenin ilk haline dönüyordum. Ali'nin, bir tek Ali'nin isminin yanındaki “kayboldu” ibaresini silemiyordum.

Bir gün mutfak masasına oturmuş, “mutluluk listesi” yapıyordum. Çünkü annem ve Asım evlenmeye karar vermişlerdi. Mine Ablâ beni önce uzun uzun yoklamış, annemin daha genç olduğunu, babamın gidişinin üstünden yıllar geçtiğini, ben de buraya gelince annemin iyice yalnız kaldığını anlatmıştı.

Annemle Asım beni Almanya'ya birlikte yolcu etmişlerdi ve onları otobüsün penceresinden yan yana bana el sallarlarken görünce şüphelenmiştim. Annem geldiğinde de birkaç kere Mine Ablâ'yla konuşurlarken ben odaya girince susmuşlardı. Ne konuştuklarını sormasam da böyle bir konu olduğunu sezmiştim. Sormamıştım, çünkü “evet” derlerse ne diyeceğimi bilemi-

yordum. Bazen buna sevinmem gerektiğini düşünüyordum elbette, “Ya Asım değil de başkası olsaydı!” diyordum. Ama ister istemez annem ve babamla birlikte Tophane’ye çay içmeye ya da Doğu Garajı’ndaki sirke gittiğimiz, babamın annemi sevdiği, annemin babamı çok sevdiği günler aklıma geliyor fakat o bir-iki damla gözyaşını dökmek için hemen listeye bakıyor ve babamın özelliklerini yeniden yazıyordum.

“Ne yazıyorsun?”

“Liste... Mutluluk listesi! Annemle Asım mutlular, değil mi?”

Güldü Mine Abla, “Şaşırtıyorsun beni kuşum, ben biraz iş kesersin sandıydım,” dedi.

“Ne zaman evlenecek bunlar?”

“Annen boşanma davasını açtı ama bu durumlarda dava uzuyormuş, hemen resmî nikâh olmayacak yani... Öyle oturacaklar işte... Burada da oturuyorlar ya, öyle işte,” deyip güldü. Sonra sandalyeyi çekip karşıma oturdu, biraz muzip, biraz mahzun, “Beni de ekle listeye, ben de bir şey yaptım yeni,” dedi.

İki hafta sonra Mine Abla ile Budapeşte’ye giden bir otobüsün en arka sırasında Macaristan sınırına doğru yaklaşıyorduk.

Eylülün ilk günleriydi ve Macaristan meyve ve yaz kokuyordu; sarı bir toz bulutunun içinden geçip Budapeşte yoluna girmiş-tik. “Kitap,” diyordu Mine Abla uykulu uykulu, “aman kitabı kaybetmeyelim de!”

Küçük ve sade bir kitaptı bu. Franz Fühmann’dı yazarı. Bu-dapeşte’de geçirdiği yirmi iki günü anlatıyordu. Biz ise bu şe-hirde sadece otuz altı saat kalacak ve öğlen dükkânlar kapan-madan, “Remény” adlı bir sahafı bulacaktık. Elimizde adres yoktu, dükkânın sadece şehrin Peşte tarafında yer aldığını ve kırmızı bir kapısı olduğunu biliyorduk. Yeşil köprüden çıkıp caddeyi takip edecektik. Zaten hangi antikacıya sorsak bize Re-mény’nin yerini gösterirdi. Ne var ki tam adresi bilmiyordu Ya-nık! Onu adıyla anmaktan kaçınıyordu Mine Abla, “Yanık” de-miyordu. “Benim Kitapçı,” diye anıyordu genellikle. Sanki onu adıyla anarsa aşkı da adıyla anacaktı.

Yanık, Mine Abla’ya “içinde radyo geçen bir kitabı” tavsiye eden kitapçıydı ve Doğu Berlin’den gece yarısı dönüşünün de nedeniydi. Nasıl olduğunu bile anlamamıştı ki Mine Abla! Ki-tapçıya girmiş, önce kendi kendine kitaplara bakmış, sonra da-nışma masasına gidip “içinde müzik veya radyo geçen bir ki-tap” sormuştu. “Teknik bir kitap arıyorsanız, diğer bölüme gi-

deceksiniz, burası edebiyat bölümü,” demişti çalışan kadın. Mine Abla tam, “Teknik kitap aramıyorum,” diyecekken az ileride bir merdivenin tepesinde, üst raflardaki kitapları düzenleyen Yanık, yüzünü dönmeden, “*Yalançı Jacob* olabilir,” demişti. Bunun üzerine kadın, “İyi fikir,” deyip kitabı getirmiş, Mine Abla da teşekkür etmiş, parasını ödeyip kapıya doğru yönelmişti. Yalnız tam kapıdan çıkarken, o sesi tekrar duymak umuduyla dönüp, merdivene doğru seslenip tekrar teşekkür etmişti. Yine yüzünü dönmeden, “Rica ederim,” demişti Yanık. “Ama nasıl derin bir sestir o? Hani sen anlatmıştın ya kuşum, ses ciğerlerden gelen solukla başlar diye... Sanki onun soluğu böyle ciğerden çıkıp bir de kalbine uğruyor da oradan geliyor...” diye anlatmıştı Mine Abla.

Kitapçıdan neredeyse ayaklarını geri geri götüren bir yarım kalmışlık ama aynı zamanda tüm varlığının görünmeden hissedildiği duygusuyla çıkmıştı. Tekrar kitapçıya nasıl döneceğini ve o sesin sahibinin yüzünü nasıl göreceğini düşünürken ısmarladığımız kitapları almayı unuttuğunu fark etmiş ve sevinçle tekrar gerisin geriye yürümeye başlamıştı. Ancak kitapçının kapısından tam içeri girecekken, Yanık’ın belki hâlâ işini bitirmediği için merdivende olacağını ve yine yüzünü göremeyeceğini düşünmüş ve yarım saat kadar sokaklarda dolaştıktan sonra kitapçıya geri dönmüştü. Tam kapının önüne gelmiş ve heyecanla kapıyı açmak üzere elini uzatmıştı ki az önce kitapları aldığı kadın ve Yanık paltolarıyla kapının ardında belirmişler, kadın uzanıp kapıyı açınca Mine Abla geriye doğru çekilmişti. Kadın, “Öğle tatili, saat 13.00’da açılacak tekrar,” diyordu. Fakat Yanık, Mine Abla’ya bakmış ve “Uzun yoldan geliyorsunuz siz,” dedikten sonra kadına dönüp, “Sen git, ben az sonra gelirim,” diyerek Mine Abla’yı içeri almıştı. “Bir kumaş görürsün de, sanki yıllardır o kumaşı arıyormuşsun gibi olur, o kumaş seni hemen sarıp sarmalasın istersin, öyle bir duygu işte kuşum,” demişti Mine Abla o ânı anlatırken. Önce bir sessizlik olmuştu, ama tam sessizlik gibi de değildi, “konuşur gibi bir sessizlik!” Sonra Yanık paltosunu çıkarmış, vestiyere asmış ve Mine Abla’ya dönmüştü:

“Şimdi, size nasıl yardımcı olabilirim?” O zaman bizim kitap listesini uzatmıştı Mine Abla.

Yanik raflar arasında dolaşıp, kitapları eliyle koymuş gibi bulmuş ve her kitap için ayrı bir yorumda bulunmuştu. Mine Abla pek dinleyememişti bu yorumları, o orada ayakta Yanik’i izlemiş, sesini dinlemişti. Sonra Yanik kitapları üst üste koyarken, “Batı’dan geliyorsunuz ama hangi ülke?” diye bir soru yöneltmişti. Niye geldiğini sormuştu. Mine Abla “gezmeye” demek istemiş ama buna karşılık gelen Almanca sözcüklerin hiçbirisinin aynı tadı vermemesi onu huzursuz etmiş, bir an yine bir Almanla asla bir Türkle olduğu gibi olmayacağını düşünmüş fakat sonra kendisini konuşmanın ve zamanın kollarına bırakıvermişti. Gerçekten de akıp gitmişti zaman. Tam 12.55’te saatine bakmıştı Yanik ve, “16.30’da çıkabilirim, vaktiniz olur mu?” diye sormuştu. “Tabii,” demişti Mine Abla. “Kitapları ben getiririm size. Saat 16.45’te, bu caddedeki 35 numaraya gelirmisiniz? International Sineması’nı göreceksiniz, hemen yanınızda Mocca-Milch-Eisbar var, biz Mokke deriz.”

Ne desindi Mine Abla? Olur demişti tabii haliyle. Kitapçıdan çıktığında sarhoş gibi dolaşmıştı sokaklarda ve sözleştikleri saatten yarın saat önce 35 numaranın önünde beklemeye başlamıştı. Tam 16.45’te gelmişti Yanik ve birlikte Mokke’ye girip oturmuşlardı. Büyük bir kafeydi burası. Orada Yanik Mine Abla’ya menüyü gösterip parmağını *türkisch* sözcüğünün üzerine koymuş bu kadar lezzetli bir dondurmayı hiçbir yerde yiyemeyeceğini söylemişti. Sorular soruyordu Yanik, gelgelelim sorduğu sorulardan Türkiye hakkındaki bilgisinin *türkisch* dondurma porsiyonundan ileri gitmediği anlaşıyordu. Mine Abla sabırla anlatsa da, Almanya’ya gelişinin gerçek nedenini saklamıştı Yanik’ten.

Sonra Mokke’den çıkmışlar ve otobüse binmişlerdi. “Şimdi sana benim Berlin’imi göstereceğim,” diyordu Yanik. Otobüs kalabalıktı, ayakta duruyorlardı. O kalabalıkta bile hiç ara vermeden konuşmuşlardı. Belki incir çekirdeğini doldurmayan şeylerden bahsetmişlerdi ama çok gülmüşlerdi. Otobüsten inip köşede bir birahaneye girmişlerdi. Pencerelerinde bizim tülle-

re benzeyen tüller, duvarlarında yer yer fayanslar, ahşap kaplamalar ve değirmen resimleri olan ve kapıdan içeri adımını atar atmaz, zaman makinesinden çıkar gibi başka bir dünyaya girdiğin yetmiş yıllık bir birahaneydi burası. Yanık o semtte büyümüşü, “Eğer bir gün buraları terk edersem özleyeceğim tek yer burası olur,” demişti Mine Abla’ya. Patates köftelerini yiyip, biralarını içerlerken bir daha ne zaman geleceğini sormuştu Yanık. “Elindeki vize üç kere gidip gelmene yeter,” demişti. Bir dahaki sefere benimle geleceğini söylemişti Mine Abla ama iki hafta sonra gittiğinde bana bir şey söylememişti. Kimseye söylememişti.

İkinci gidişinde Yanık bütün gün izin almıştı. Alexanderplatz’da Dünya Saati’nin altında buluşmuşlardı. Mine Abla neredeyse yüz elli şehrin adının yazılı olduğu saatte İstanbul ve Ankara’nın yazılı olduğu yeri bulmuş ve orada beklemişti. Acaba gelmeyecek mi diye düşünmüştü. Ama Yanık, beş dakika sonra gelmiş ve, yanına gelmeden önce, onu uzaktan seyrettiğini söylemişti. Sonra başını kaldırıp saate bakmış, “Bu şehirlere gidemesek de en azından orada saatin kaç olduğunu biliyoruz,” demiş ve “yani büyük kısmına,” diye eklemişti. Tam on iki saat vakitleri vardı, uçağa binseler dünyanın öbür ucuna gidebilirlerdi, fakat onlar “şimdilik” önce Mokka’ya gideceklerdi. Orada Mine Abla’ya uzun uzun Türkiye’yi özleyip özlemediğini sormuştu Yanık. Bu Mine Abla’nın çok hoşuna gitmişti. Neyi özlediğini anlatmaya çalışmıştı. Mine Abla’nın kafası Doğu’dan kaçış hikâyeleri ile doluydu ama yine de Yanık’e öyle bir niyetinin olup olmadığını doğrudan soramamıştı. Yanık de açık açık bir şey söylememiş sadece tıpkı Dünya Saati’nin önünde yaptığı gibi ufak tefek imalarda bulunmuştu. Ancak, akşama doğru, bir fotoğraf negatifi verse Batı Berlin’de bastırıp bastıramayacağını sormuştu Yanık. Mine Abla’ya bu istek tuhaf görünse de negatifi almıştı. Daha sonra akşam yine aynı birahane de yemek yerlerken Yanık bu kez babasının hikâyesini anlatmıştı. Savaşta Hitler ordusuna çağırılan müzisyen babası, bir komünist olarak 1943 yılında taraf değiştirip Kızıl Ordu’ya katılmış, 1949 yılında Doğu Almanya’ya

dönmüş, kültür politikaları konusunda çalışmış ve yükselmişti. Fakat 1968 Prag Baharı'ndaki Sovyet müdahalesine karşı tutumu nedeniyle partiden dışlanmış ve ertesi yıl kimseye haber vermeden ortadan kaybolmuştu. Söylenen Batı'ya kaçtığıydı. Yanık gidip babasını bulmak istemiş olsa da annesini tek başına geride bırakmaya gönlü elvermemişti. Ama annesi geçen yıl ölünce artık ciddi olarak gitmeyi düşünmeye başlamıştı. Babasından gelen mektupların kendilerine ulaştırılmadığına inanıyor, babasını bulmak ve üniversiteye gitmek istiyordu. Çünkü babası nedeniyle sadece meslek eğitimi yapmasına izin verilmiş, o da edebiyat fakültesine gitmek yerine kitapçılık eğitimi almıştı. İşte Mine Abla bu noktada Arkadyus'a olanları anlatmış ve fikrini sormuştu. Arkadyus hikâyeyi inandırıcı, ama Yanık'ın kaçmak için Mine Abla çıkıp gelinceye kadar beklemesini tuhaf bulmuştu. Muhakkak ki kaçmak için Mine Abla'dan daha güvenilir bağlantılar bulabilirdi. Her şeye rağmen Arkadyus yardımcı olacak ve negatiften bastırdığı vesikalık fotoğrafları kendisi Doğu'ya götürecekti. "Kaçacak herhalde," demişti, çünkü pasaporttaki vesikalık fotoğrafların Batı'da mı Doğu'da mı basılmış olduğu, sahte pasaportu ilk ele veren belirtilerden birisiydi.

Arkadyus gidip döndüğünde, "Bilemiyorum Mine, *fifty fifty*: 1) İyi bir adam, muhalif bir ruh, sana da âşık 2) Manipülasyonda uzman, usta oyuncu, Stasi. Ama her durumda da iki hafta sonra seni bekliyor," demişti. Mine Abla bunun ardından yine benden gizli saklı Doğu Berlin'e gitmiş ve döndüğünde bu kez de, Arkadyus'a pasaportunu Yanık için verip veremeyeceğini sormuştu. Arkadyus, "Olabilir," demişti sadece. Şimdi Savaştepe'ye giderken posta kutusuna neden pasaportunu bıraktığını anlamıştım. O zaman Mine Abla'ya sorduğumda, "Eski pasaport o, bana söylemişti saklayalım diye vereceğini," diyerek geçiştirmiş, ben de peşine düşmemiştim. Belli ki o arada kaybettiğini söyleyerek kendisine yeni bir pasaport çıkartmış ve eski pasaportunu Mine Abla'ya bırakmıştı.

Ve işte biz böylece yanımızda parola olarak kullanacağımız Fühmann'ın kitabı, Arkadyus'un pasaportu, Mine Abla'nın aş-

kı ve içimizde Radyo Şarampol gecelerinin ürpertisi ve umu-
duyla Budapeşte'ye giden bir otobüste oturuyorduk. Yeni yap-
tığım vericiyi kastederek karanlıkta Mine Abla'nın kulağına
eğildim:

“Keşke Radyo Berlin'i de yanımıza âlsaydık!”

Yüzünü çevirmeden gülümsedi Mine Abla. Hayat başımıza
gelen bir şey değildi, biz onun peşinden gidiyorduk.

1989 yılında mühendislik fakültesini bitirir bitirmez stüdyolara stajyer olarak başvurmaya başlamıştım. Elbette önce Hansa'ya başvurmuştum ama bir cevap dahi alamamıştım. Sonunda Kreuzberg'te yeni kurulan küçük bir stüdyo beni stajyer olarak kabul etmişti. Ancak, stüdyonun sahibi ve prodüktörü Mark gayet müstehzi bir dille görev tanımımı kabloları taşımaktan, kahve yapmaya kadar geniş bir “spektrum” içinde değerlendirmem gerektiğini yoksa bu işin yürümeyeceğini söylemişti. Ayrıca staj süresi bitince işe alınmam konusunda da söz vermiyordu. Buna rağmen heyecanımı kaybetmeden hevesle işe başlamıştım. Zamanımın büyük kısmını stüdyo ekipmanları hakkında bilgi toplamakla geçiriyordum. Mikrofonlar, kayıt cihazları, hoparlörler, mikser konsolları; yani, bir stüdyoda gerekli her şey hakkında bilgi topluyordum. Ama arzumun dayanılmaz nesnesi mikserdi. Herkesten önce işe gidiyor, daha kimse gelmeden kahve yapıyor ve bir köşede duran ve bana bir şiir kadar güzel gelen SSL mikseri neredeyse aşk ve özlemle seyre diyordum. Çalışanların çoğu ses teknisyeni olarak meslek eğitimi alan insanlardı ve istisnasız hepsi müzisyendi, haklarında fazla bir şey bilmiyordum. Mark hakkında bildiğim tek şey ise Beach Boys'u sevdiğiydi, fakat müzik tarzı olarak ne aradığını

anlayamamıştım. Stüdyoya hemen her gün farklı tarzlarda müzik yapan şarkıcılar, gruplar geliyor ve demo kaydı yapıyorlardı. Mark bu adı sanı duyulmamış müzisyenlere süperstarlar gibi davranıyor, onlarla konuşurken bambaşka bir insan oluyordu. Biz çalışanlarla ise mesafeliydi.

İşe başlamamdan bir ay kadar sonra, metro ile eve dönerken benden birkaç ay önce işe başlamış Ella ile karşılaşmıştım, beni uzaktan görmüş ve yanıma gelmişti. Ella on sekiz-on dokuz yaşlarında, ses teknisyeni olmak isteyen, az konuşan, bir grupta bas çalan ve uzun saçları buram buram hindistancevizi kokan bir kızdı. Yanıma geldiğinde aynı koku yine yüzüme çarpmıştı. Bu tür konuşmalar hiç âdetim olmadığı halde saçlarının çok güzel koktuğunu, hangi şampunu kullandığını sordum. Biraz hayret biraz da çaresizlik içeren bir ifade ile yüzüme baktı ve “Sen bilmiyor musun? Ne yapsam saçlarımdaki bitten kurtulamıyorum, hindistancevizi iyi geliyormuş,” dedi ve, “Burada iniyorum,” diyerek hoşçakal bile demeden gitti. Metroda, öylece kalakalmıştım. Herkesin bildiği bir şeyin farkında olmayışıma mı hayret etmişti yoksa o soruyu bilerek sordugumu mu düşünmüştü? Yarın sabah ilk iş Ella’dan özür dileyebilirdim; ancak, o özrü ne için dileyecektim? İnsan ilişkileri söz konusu olduğunda, girdiğim bu çıkmaz sokaklarda dolaşıp duruyordum.

Eve geldiğimde Mine Abla börek yapıyordu. Birkaç hafta önce ustalık sınavını vermiş, belgesini almış ve çerçeveletip mutfağa asmıştı. Ertesi gün için kendi döneminden kadınları davet ettiği bir kutlama yemeğine hazırlanıyordu. Keyfi yerindeydi. Ben de hiç Ella konusundan bahsetmeden bir şeyler atıştırmış ve hemen yardım etmeye girişmiştim. Ama az sonra Mine Abla her zaman olduğu gibi yolunda gitmeyen bir şey olduğunu hissetmiş ve ben de Ella ile olanları anlatmıştım. Sözlerimi bitirince elinde kepçe, “Bana bak,” diye yanıma geldi. “Koskoca kız,” diyordu, “kafasındaki bitle başa çıkamamış diye sen mi suçlu oluyorsun?”

Gülmeye başlamıştık fakat asıl soru kafamda berraklaşıyordu: Ben neden hayatın bu basit ataklarında sendeliyordum?

Mine Abla böyle zamanlarda, “Aklın var da fikrin yok kuşum senin,” diyordu. Gelgelelim, o gün öyle yapmamış, birden cildileşip, “Sana yabancılar dairesinden bir mektup gelmiş,” demişti. Beklediğimiz mektuptu bu. Öğrenciliğim sona ermişti, bu oturma iznimin üç ay sonra bitmesi demekti. Mine Abla, “Ya işe gireceksin, ya okula devam edeceksin, ya da evleneceksin,” deyip eklemişti; “Gerçi üçünü birden de yapabilirsin.”

*

Ertesi sabah stüdyoya gittiğimde gördüğüm manzara karşısında çok şaşırmış ve suçluluk duymuştum, çünkü Ella'nın o güzelim saçları artık yoktu, sifıra vurulmuştu. Beni görünce gülümsedi.

“Yakışmış ama değil mi?”

“Çok yakışmış,” dedim kendimi zorlayarak.

Mark'ın kapalı olan kapısını işaret ederek, “Şu aşağılık adam yüzünden kestim,” dedi, sonra da gelmem için gözleriyle mutfağı işaret etti.

Mutfakta iki fincana kahve koyup birini bana uzattı Ella.

“Hafta sonu stüdyo boş, Mark izin verdi, ben grubumla gelip kayıt yapmak istiyorum. Vaktin varsa gelir misin?”

Sevinçle kabul ettim. Sonra öğlen yemeği için “mütevazi” bir yer bilip bilmediğimi sordu.

Öğle tatilinde Ella'yı Mısır Çarşısı'na götürmüştüm. Hava soğuk olmamasına rağmen çıkarken bere takmış, yemeğini yerken de çıkarmamıştı.

“Sen ne zaman berbere gittin? Daha dün akşam saçların yerli yerindeydi.”

“Kendim kestim,” diye cevap verdi Ella. Sonra, bir an durup, “Ben hayatımda hiç berbere gitmedim,” diye ekledi.

Berbere gitmemek Kreuzberg'te bizim çevremizde normaldi. Herkes birbirinin saçını keser, herkes gayet güzel ustura kullanırdı. Ama Ella için durum sadece bundan ibaret değildi.

“Komün'de büyüdüm ben,” dedi lokmasını çiğnemeye ara verip. Gözlerini dikmiş, ödülünü ya da cezasını bekleyen bir çocuk gibi yüzüme bakıyordu.

“Burada, Kreuzberg’te mi?”

“Hayır, Friedrichshof. Viyana yakınlarında.”

Meraklı görünmemeye çalışarak, “Enteresan,” dedim sadece. Ella aynı sıradanlıkla devam etti:

“Dün akşam metroda bana saçlarımı neyle yıkadığımı sorduğunda, önce durumu bilerek sorduğunu sandım. Ama cevabım karşısında yüzünde beliren şaşkın, saf ve ne bileyim... üzgün ifadeyi görünce... bana da çok oluyor, insanlar bazı şeylerin farkına varmamış olmamı anlayamıyorlar. Ama benim sorum birçok şeye yabancı olmam sadece. Ama... ama sen de garip bir kuşsun* doğrusu.”

Ella Berlin’e dört ay önce gelmişti. O konuştuğu başka bir dünyadan gelmiş olduğu hissine kapılıyor ve Arkadyus’un Türkçe metinlerini hatırlıyordum: Dilbilgisi olarak kusursuz, ne dediği anlaşılan ama başka dünyadan gelen bir dil... Yemeyi bitirip, çay içerken oturma izni için çalışmam gerektiğini söylediğinde, burada oturmak için niye izne gerek duyduğumu sormuştu Ella. Anlatmaya çalışmış ve sonunda oturma iznim olmadan, kaçak olarak burada yaşamaya devam edersem Türkiye’ye gidemeyeceğimi çünkü dönüşte Almanya’ya giremeyeceğimi söylediğinde, “O zaman sen de izin alıncaya kadar gitmezsin,” deyince pes etmiş ve aslında haksız olmadığını düşünmüştüm. Sonra büyüdüğüm yer, gittiğim okullar hakkında sorular sormaya başladı Ella. Fakat bu sorular ve onları soruş biçimi o kadar değişikti ki! Gittiğim okulların sınıflarında kaç kişi olduğumuzu, hangi dersi en çok sevdiğimi, mesela resim dersinde ne yaptığımızı, arkadaşlarımı, Antalya’da hangi meyvelerin yetiştiğini, evlerin nasıl olduğunu soruyor ve ben yıllardır beklediğim sorular bunlarmışçasına hepsini şevkle cevaplayıp, Rengin’i bile anlatıyor ve yıllar sonra kendimi yeni tanıdığım bir insana bu kadar yakın hissediyordum. Hayatlarının bir kısmını kapalı bir bavulda taşıyan iki yabancıнын başka bir hayatın ortasında karşılaşınca kısa bir süre de olsa hissettikleri aidiyet ve şefkat duygusuydu bu.

Tam işyerinin kapısına geldiğimizde, bu Friedrichshof kömünü konusunun şimdilik aramızda kalmasını rica etmişti El-

(*) *komischer Vogel*: Almanca bir deyim.

la. Nedeninini sormadım, çünkü o güne kadar kimsede bu kadar açık seçik hissetmediğim bir duyguya kapılmıştım: Ella'nın ruhu sanki hacmi olan bir şeydi ve onun arkadaşım olacağını biliyordum. Akşam evde küçük bir kutlama yapacağımızı söyleyip, onu da davet ettiğimde sevinçle kabul etmişti.

Akşamüstü işten çıkarken, birlikte bize gidebileceğimizi söylediğimde üstünü değiştirmesi gerekip gerekmediğini sordu Ella. Gerek olmadığını belirttiğimde ise yine de eve gideceğini, çünkü bitkileri sulaması gerektiğini söylemişti; zaten evi çok uzak değildi ve istersem birlikte gidebilirdik. Ella savaş sonrası *Bauhaus* stilinde yapılmış ama bir daha onarım yüzü görmemiş bir evde oturuyordu, bazı katların pencereleri toz içindeydi. Sadece bir-iki pencerede perdeler vardı, "Çatıkata," demişti Ella. Dik merdivenlerden çıkarken dayanamayıp, "neden üç-beş çiçeği sulamak için" geldiğimizi sorunca sadece dönüp gülümse-di Ella. Beş kat çıktıktan sonra, eski bir kapının asma kilidini açtı ve içeri girdik. Burası çatıkata değil, düpedüz bir tavan arasıydı. Odanın sadece orta kısmında eğilmeden ayakta durabiliyordum. Yirmi-yirmi beş metre karelik odanın bir köşesinde, yerde bir yatak vardı, tam karşısında ise yerden kırk cm kadar yükseklikte bir mutfak tezgâhı. Diğer köşede ise gitar, trompet ve saksafon yan yana duvara dayanmıştı. Ortalıkta bir çiçek dahi yoktu. "Burada," deyip bir kapıyı gösterdi Ella. O kapıyı açıp dışarı çıktığımda gördüğüm manzarayı ve o an hissettiklerimi tam olarak ifade edebilmeyi çok isterdim.

Kapıyı açıp başımı eğerek dışarı çıkmıştım. Doğrulup, başımı yukarı kaldırırken yavaş yavaş üzerine güneşin son ışıkları düşen büyük bir bahçe belirmeye başlamıştı gözlerimin önünde. Rüyada gibiydim. Ella da dışarı çıkmış, böğürtlenlerle çevrilmiş bir bölümün önünde durmuş, "Burada patates, lahana, kabak, pancar var," diyordu. Damın etrafı yüksek saksıların içinde açmış lavantalar ve güllerle çevrilmişti, güney cephesinde ise derme çatma denemeyecek kadar sağlam bir serada fasulyeler ve salkım salkım domatesler vardı. "Şimdilik plastik ama param olunca, difüz camla kış bahçesi gibi olacak!" diyordu Ella biraz utangaç, biraz gururlu.

Damın tam ortasında, Ella'nın oda olarak kullandığı "kulübe" duruyordu. Arkasına geçince kulübünün duvarına dayanmış bir kümes ve içinde dört tane tavuk gördüm. "Bunlar hata oldu," dedi üzgün üzgün. "Ama antropozof bir çiftlik buldum, onlar kış için kabul ettiler," diye ekledi sonra. Aslında alt katta-ki iki odalı daireyi tutmuştu; orayı tutmasının nedeni ise, apartmanın bir tavan arası ve daha da önemlisi bahçe kurmak için elverişli bir damının olmasıydı. O daireyi tuttuğu fiyata kiraya vermiş, kendisi de bu kulübeye taşınmıştı. Bahçeden kimsenin haberi yoktu. Zaten olsa da kimse ilgilenmezdi.

Ella ile birlikte bahçeyi suladık, sonra o kırmızı güllerden bir demet yaptı, bir gazete kâğıdına birkaç yumurta ve mısır sarıp çantasına koydu. Artık gidebilirdik.

Eve vardığımızda masa hazırlamış, misafirlerin hepsi gelmişti. Mine Abla ile Ella'yı hemen tanıştırdım, ardından üçümüz birlikte mutfığa geçtik. Mine Abla tanışılınca yöneltilen klasik soruları bir bir sıraladıktan sonra kısa bir sessizlik olmuş, devamında yüzünü Ella'ya dönmüştü. İkisi mutfak tezgâhında yan yana duruyorlardı.

"Annen yaşıyor mu?"

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Ella.

Ama bu sorunun o an sorulmasını da cevabı da tuhaf bulan sadece bendim. Çünkü Mine Abla ve Ella'nın konuşması hiç kesintiye uğramadan sürmüştü. Mine Abla'ya herkes gittikten sonra nasıl olup da öyle bir soruyu damdan düşer gibi sorabildiğini sorduğumda, "Tam olarak bilmiyorum aslında", demişti. "Biliyorum da anlatmak çok zor! Ne bileyim, anlıyorsun... Yok anlamıyorsun da yıllarca içinde taşıdığın ama şeklini şemalini bilmediğin bir şey sanki ete kemiğe bürünüp birden karşına çıkmış gibi oluyor."

Artık o günden sonra Ella hayatımızın ayrılmaz bir parçası olmuştu. Ve böylece 1989 yılının 9 Kasım akşamı, Berlin'de duvar yıkılır ve biz her şeyden habersiz eski günlerdeki gibi Top-hane'de otururken Ella da bizimle birlikteydi.

Antalya biletlerimizi aylar önce almıştık. Ancak Mine Abla hâlâ gidip gitmemekte kararsızdı. Hem dokuz yıl sonra ilk de-

fa doğup büyüdüğü yere dönmenin sevinci hem de hiçbir şeyi bıraktığı gibi bulamayacağının korkusu ve hüznü yüreğinde iç içe geçmiş ve gidişimizi erteleyip durmuştu. O yüzden haziran ayında zar zor götürebildiğim seyahat acentasında biletlerin kasım ayında ucuz olduğunu duyması gidişimizi birkaç ay daha ertelemeye bahane olmuştu. Bazen, acaba biz yokken Yanık gelir de bizi bulamaz düşüncesiyle mi gitmiyor diye fikir yürütüyordum. Çünkü Budapeşte'ye gidişimizin ardından aylar geçmesine ve Yanık'ten hiçbir haber alamamamıza rağmen Mine Abla hâlâ umudunu kesmiyor ve cumartesi günleri postacının geldiği saatte aşağı inip posta kutusuna bakıyordu.

Budapeşte'den döndüğümüz ilk günlerde Mine Abla mutlu ve heyecanlıydı. "Yanık," diyordu, "Batı'ya geçer geçmez haber verecek. Zaten gelmesi birkaç ay alır, bu çok normal." Ancak, pasaportu götürüşümüzün ardından üç ay geçmesine rağmen Yanık'ten hiç haber gelmeyince Mine Abla Yanık'ın yakalandığını düşünmeye başlamıştı. Ne var ki Doğu Berlin'e gidemiyordu, çünkü Yanık pasaportu Budapeşte'de teslim ettikten sonra kendisini kesinlikle bir daha Doğu Berlin'de ziyaret etmemesini söylemişti. Yakalanma ihtimalini her zaman göz önünde bulundurmaları gerekiyordu. Eğer yakalanırsa çevresindeki herkesi sorgulayacaklardı. Kitapçıdaki iş arkadaşı kadına da zaten güvenmiyordu, tekrar giderse kadın Mine Abla'yı tanıyacak ve bağlantıyı kuracaktı. "Ben gidebilirim... Gidip kitapçıya bakar, Yanık orada olsa da olmasa da kimseye bir şey sormadan geri gelirim, eğer oradaysa hiç olmazsa bu şüpheyi yaşamayız," demiştim ama "Hayır," diyerek karşı çıkmıştı Mine Abla. Hastalık çıkacak korkusuyla doktora gitmek istemeyen insanlar gibiydi. Ben yine de onu dinlemeyip gittim. Yanık yoktu. Dolaylı olarak sormaya çalıştığım sorular da cevapsız kalmıştı. Böylece 1989 yılının kışında da, Şarampol'den binlerce kilometre uzakta, başka bir dünyada, başka bir hayatta, tıpkı dokuz yıl önce olduğu gibi nerede olduğunu dahi bilmediği birisini bekliyordu Mine Abla.

O kış Berlin üniversitelerindeki boykotlar ve işgaller görülmemiş bir hızla yayılmış ve öğrencilerin seslerini duyurabilecekleri bir radyo arayışında Radyo 100 devreye girmişti, biz de o zamandan beri sık sık Radyo 100'ü dinler olmuştuk.

Bir akşam yine Radyo 100'ü dinlerken dalgın dalgın bulaşık yıkayan Mine Ablaya takıldı gözlerim. Az sonra "Radyo Glasnost-Kontrol Dışı" başlayacaktı. Radyonun sesini biraz açtım. Program sadece Doğu Berlin semtleri Pankow ve Prenzlauer Berg'i değil, Kreuzberg'i de selamlayarak açılmış ve o an Mine Abla gözlerinde gülen bir ışıkla yavaşça bana dönmüş, sonra da dudaklarını büzüp önce öne doğru uzatmış sonra da sağa doğru oynatmıştı.

"Konuştuğunuz bir şarkı var mıydı?"

Yoktu. Ama Yanık edebiyatı çok seviyordu ya! "Ordan bir şey olsa? O sana getirdiğim kitap vardı ya hani: *Yalancı Jacob*."

Teybi ve kitabı getirip, mutfak masasının üzerine koydum, kayıt tuşuna basmadan önce kitabı Mine Ablaya uzattım.

"Bir ağaç nedir ki dediklerini duyar gibi oluyorum..."

İki sayfa okumuştum Mine Abla.

Yakalanırsak teorik olarak en az beş yıl hapis cezasının sözü konusu olduğunu biliyordum. Fakat bunu Mine Ablaya söylemedim. Daha da önemlisi, elimizdeki vericinin etki alanının en fazla bir kilometre olduğunu bilmemdi. Bunu da Mine Ablaya söylemedim. Çünkü zaten onun Yanık'i değil de dokuz yıl önce sevdiğine ve sevildiğine inanarak, sokaklarda dolaşan bir hayatı aradığını seziyordum. Çantamdan Berlin haritasını çıkarıp masaya serdim. Mine Abla ben sormadan Yanık'in -tam adresini bilmesede- Spree Nehri'ne yakın oturduğunu söyledi. Bunu sanki vazgeçmemizden korkar gibi bir telaşla demişti. Parmagımla Köpenick'i göstererek, orada oturuyorsa hiç şansımız olmadığını söyledim. Ancak, Kreuzberg'te duvar boyunca gidebilirdik. "Olsun," dedi Mine Abla. Üzerimizi sıkı sıkı giyini, bisikletin selesine bir sepet bağlayıp vericiyi ve *walkmani* içine yerleştirdik. Hava soğuk ve puslu, çatılar buzdan bembeyazdı. Sokaklar boş olmasına rağmen kafeler tıklım tıklım doluydu. Eğer peşimize "Alman PTT'si" takılırsa ben bisiklete atlayıp uzaklaşacaktım. Duvara yaklaşıncaya vericiyi çalıştırdım. Ar-

tık duvar boyunca sessiz sedasız ilerliyorduk. Metin dört kere döndükten sonra vericiyi kapattık. Eve doğru yaklaşırken bütün cesaretimi toplayıp sordum:

“Sen bu Yanık’i hakikaten çok mu seviyordun?”

“Sevme değil tam öyle,” dedi Mine Abla. “Kendimi böyle yakın hissediyorum, daha fazla tanıyamadığım için üzülüyorum. Cengiz Abi’n gibi değil tabii. Çünkü ben o Mine değilim.”

Edebiyatla ilişkim uzak değildi. Okuduğum, sevdiğim yazarlar, şairler vardı; bir köşeye çekilip romanların dünyasında kaybolmayı çok seviyor ve hâlâ Pavel ve Francie gibi sevdiğim kitap kahramanlarını yıllar sonra bile ne zamandır görüşemediğim bir arkadaşımı anar gibi anıyordum. Mine Abla’nın edebiyatla ilişkisi ise daha çok münferitti; duygularını ifade eden bir şiir ya da metin okuyunca bir çocuk gibi sevinir, şaşırırdı. Ama *Yalancı Jacob*’u kaydettiğimiz o akşamlarda bu değişecek ve ikimiz de yavaş yavaş o güne kadar hiç birlikte girmedığımız bir dünyaya adım atacaktık.

Ben en başta çok tipik olduğu ve hemen hangi kitap olduğu dinleyenler tarafından anlaşılabilsin diye her akşam aynı bölümü, Mine Abla’nın okuduğu ilk iki sayfayı yayınlayacağımızı sanıyordum. Fakat daha ikinci akşam eve geldiğimde Mine Abla’yı teybin başına oturmuş yeni bir bölümü kaydederken bulmuştum. “Yanık bizi duymasa da duyan, dinleyen başka birisi olabilir,” diyordu Mine Abla, “Radyodaki ‘Arkası Yarın’ gibi olsun.” Mutfak masasına, Mine Abla’nın yanına oturdum. Bilmediği bütün sözcüklerin Türkçe karşılıklarını kitaba yazmış olduğunu fark ettim. O akşam ve onu izleyen akşamlarda *Yalancı Jacob*’u hiçbir sözcüğünü kaçırmadan birlikte okumuş ve kaydetmiştik. Romanı Mine Abla bana ilk hediye ettiğinde bir kere okumuştum, fakat bu kez birlikte, satır satır ve konuşa konuşa ilerledikçe bambaşka bir tat almıştım. Sanki aramızda o radyo geceleri gibi sadece ikimizin bildiği paralel bir gerçeklik açılmıştı. Roman kahramanlarından, sabah bakkalda gazete alırken karşılaştığımız, bizi tanımayan ama bizim onları çok iyi tanıdığımız insanlardan bahseder gibi söz ediyorduk artık. Yalnız bu kez ben vericinin yayın alanının en fazla bir kilometre oldu-

ğunu Mine Ablâ'ya söylemediğim için kendimi Jacob gibi hissetmeye başlamıştım. Allah'tan Mine Ablâ yalan söylemenin Jacob'un durumunda mübah olduğunu söylüyordu. Bununla birlikte, ikimiz de hayatın inanılması güç bir gerçek yerine bir yalanla sürdürülebilmesinde, o güne kadar gözümüzden kaçan önemli bir taraf olduğunu düşünüyorduk.

O günlerden birinde ben tek başıma yine bir Poems for Laila konserine gitmiş, Mine Ablâ da bana Martin'le buluşacağını ve çıkışta doğrudan Jenseits'a gelmemi söylemişti. Martin'le yeni kız arkadaşından sonra ilişkimiz biraz seyreلمişti. Artık bize eskisi gibi çat kapı gelmiyor, geleceğinde de önceden telefon ediyordu. Martin'in kız arkadaşı Elke güneyde büyümüş melek yüzlü genç bir avukattı ve Kreuzberg'le karşılaştırılınca bir fanusta büyümüş sayılırdı. İlk karşılaştığımızda Mine Ablâ ve bana başörtümüzü Almanya'ya gelince mi çıkardığımızı sormuştu. Mine Ablâ, "Biz eskiden peçeliydik," diye cevap verince de Elke buna inanmış, Mine Ablâ'nın deyişle, "Bir de böyle toleranslı bir havaya girmişti." Martin hiç müdahale etmemiş ancak bize bir daha Elke'yle birlikte gelmemişti.

Gittiğimde Martin ve Mine Ablâ'yı Jenseits'in olağan uğultusuna aldırmadan, ortadaki bir masada oturmuş *Yalancı Jacob*'u konuşurlarken bulmuştum. Martin uzun uzun kitaptaki ağaç motifi kullanımının nasıl farklı olduğunu, ağaçların aslında genel olarak hayatı temsil etmesine rağmen, Jacob için aynı zamanda ölümü temsil ettiğini anlatıyor, Mine Ablâ da merakla dinliyordu. Martin'in konuşması bitince Mine Ablâ şarabından bir yudum aldı, arkasına doğru yaslandı, saçlarını kulağının arkasına attı ve gözlerini Martin'e çevirdi.

"Biz senle eskiden niye hiç böyle şeyler konuşmuyorduk?"

Martin'in yüzünden bir şaşkınlık ve pişmanlık geçti.

"Ben," dedi, "ben senin edebiyatla ilgilendiğini bilmiyordum ki Mine!"

Mine Ablâ üstelemedi. Martin sustu. Sanki kahvenin uğultusu masanın orta yerine düşmüştü. O esnada Martin'e dönüp, "Diğer romanlarını da okudun mu Jürek Becker'in? Onlar da bu kadar güzel mi?" diye sordum.

“Bence güzel,” dedi Martin ve hınzır bakışlarını Mine Abla’ya çevirmeden ama başıyla o yönü işaret ederek, “Güzel romanları var, mesela *Kalpsiz Amanda* var,” dedi.

Mine Abla gülümsemişti Martin’e, çok güzel gülümsemişti. Gelgelelim, ne bu ne de Martin’in bir hafta sonra elinde *Kalpsiz Amanda* ile kapıyı çalması, ikimizin de soğukta dolaşmaktan hasta olup günlerce yatak döşek yattığımız günlerin dışında Yanık için yaptığımız Radyo Berlin yayınlarını durduramamıştı. Ta ki 27 Haziran akşamına kadar!

O akşam, Macaristan-Avusturya sınırındaki dikenli tellerin kesildiği haberini duyunca, “Hah!” dedi Mine Abla, “Bak açılıyor! Bakma sen sembolik falan dediklerine!” Ardından balkonda çay içip havanın kararmasını bekledik ve o güzel haziran akşamında son kez, elimizde Radyo Berlin’le Oberbaum Köprüsü’ne doğru yürüdük. Mine Abla bana, “Kapanışı sen yap bu sefer,” dedi.

*

DDR’yi binlerce kişi terk etmeye başlamıştı. Herkes bir şeyler olacağını biliyor ama Mine Abla dışında kimse bir yön kestiremiyordu. Yine de Mine Abla huzursuzdu; düşünceleri sürekli, günbegün hatta bazen saat saat yön değiştiriyor ve Yanık’in, o günlerde çıkmış ya da hatta daha önce Arkadyus’un pasaportuyla kaçabilmiş olmasına rağmen Mine Abla’yı aramamış olması ihtimali canını acıtıyordu. Fakat yakalanmış olması ve şimdi bir hapis hanede yatıyor olması ihtimali de daha az can yakıcı değildi. Bir gün mutfak sandalyesine çökmüş, “Bana Hazreti Süleyman adaleti lazım,” demişti. Bir başka gün ise bir süre evde huzursuz huzursuz dolaştıktan sonra yanıma gelip, “Eğer kaçabildiyse olan Arkadyus’un pasaportuna oldu,” demişti.

“Niye ki? O zaman işe yaramış oluyor işte pasaport! Sen yarasan mı istiyorsun yaramasın mı?”

“Çok kafam karışıyor kuşum!” deyip bir kölle yapmaya karar vermişti Mine Abla.

Eylül ayına geldiğimizde gerçekten de Macaristan-Avusturya sınırı DDR yurttaşlarının geçişi için açılıyor, yine on binler

Avusturya üzerinden Batı Almanya'ya geliyor ve başta Leipzig olmak üzere birçok şehirde "Pazartesi Gösterileri" başlıyordu. Mine Abla gergin, Martin ise âşıktı ve o kadar âşıktı ki Mine Abla ile birlikte mutfak masasında, Jenseits'da, parklarda Jürek Becker külliyyatını okuyor ve Mine Abla'nın kalbini kazanmak için elinden geleni yapıyordu. Elke'den söz eden kalmamıştı.

Martin yine bir hafta sonu Jürek Becker'in *Uykusuz Günü* romanıyla kapıda belirince birlikte çıkmışlar, ancak roman kahramanlarından birisinin sınırdan kaçarken yakalandığı bölümde, Mine Abla kendisini tutamayıp Yanık'ten söz edince, Martin hiçbir şey söylemeden kitabı çantasına koymuş ve Mine Abla'yı bir park bankında bırakıp gitmişti. Bunun üzerine, "Yazık etti!" demişti Mine Abla incelediği fotoğraftan başını kaldırmadan. DDR'de başlayan kitlesel gösterilerin televizyonda uzun uzun yayınlanan bütün görüntülerini dikkatle izliyor, gazetelerdeki bütün fotoğraflara dikkatle bakıyorduk o günlerde. Ve elbette her seferinde Mine Abla Yanık'i seçer gibi oluyor, derhal Mine Abla'nın Antalya kartpostallarına baktığı büyüteç geliyor ve fotoğraflar tek tek inceleniyordu. Ama duvarın yıkılacağı kimsenin aklına gelmiyordu. Mine Abla'ya göre ise eli kulağındaydı bu işin. O yüzden Antalya yolculuğu öncesi, mutfak masasında bir saat kadar uğraştıktan sonra yazdığı, bütün duygulardan arındırılmış bir not yapıştırmıştı posta kutusuna. Ertesi sabah, 5 Kasım sabahı, havaalanına giderken kapının önünde inmemizi bekleyen Ella, "Olabilir tabii," demekle yetinmişti sadece, Mine Abla'nın, "Yanık'e, 15 Kasım'da döneceğim," diyen notunu iki kere okuduğunda. "Hadi Ella!" dedi Mine Abla.

Ella'nın bizimle birlikte gelişi konusunda karışık duygular içerisindeydik. On gün izin aldığımı söylediğimde Ella, "Ben de sizinle gelebilir miyim?" diye sormuş fakat ben bu soruyu pek ciddiye almamıştım. Sonraki günlerde ise bana ve Mine Abla'ya Antalya'yı çok merak ettiğini söylemeye başlamıştı. Ama bunu öyle bir söylüyordu ki karşımızda annesine bir oyuncağın kendisi için nasıl hayati bir değeri olduğunu anlatıp, onu ikna etmeye çalışan inatçı bir çocuk var sanıyor ve bu gidişin yirmi ya-

şındaki Mine ile on dört yaşındaki Filiz'in yarım kalan bir hayatla dostça vedalaşmalarının bir randevusu olduğunu anlatabayacağımızı düşünüyorduk. Ancak, Ella dünyayı sanki sadece beş duyu organıyla değil de bütün varlığı ile kavıyor ve her şeyi anlıyordu.

Bir akşamüstü yine birlikte bahçeyi sulamaya gitmiştik. Ella küçük serada iyice olgunlaşmış domateslerden birini koparıp bana uzattı. Elimi uzatırken henüz her şey yerli yerindeydi; gelgelelim o dalından yeni koparılmış domatesi elime alıp ısırduğım anda yayılan tat ve koku beni yine bir anda Rengin'i beklediğim o güne götürüp bırakmıştı. Ağzımda susuzluğun, sıcağın, toprağın, öfkenin ve ilk hayal kırıklığının acı tadı vardı. Ama Ella'nın yana eğilmiş başını, yüzüme bakan gözlerini görünce ve "Olmuş mu?" diyen sesini duyunca o domatesi elime Rengin vermiş kadar yaramın sarıldığını hissetmiştim. Ella ile arkadaşlık etmek sadece dünyaya onun gözleriyle bakmak değil, aynı zamanda kendi on dört yaşıyla arkadaşlık etmek gibiydi.

O akşam birlikte bize gittiğimizde masanın üstünde annemden gelen bir kartpostal duruyordu. Falezlerden çekilmiş güzel bir deniz manzarasıydı bu. Annemin yazdıklarını okurken Ella'nın uzaktan elimdeki kartpostala baktığını gördüm, bakışlarımız bir an karşılaştı ve, "O renk ne kadar güzel!" dedi Ella. Mine Abla ile birbirimize bakıp, "Bari sen de gel bizimle," demiştik. Sevincinden havalara uçmuş; uçak havalanırken, gelmesine izin verdiğimiz için tekrar teşekkür etmiş ve ben havalanı otobüsünden iner inmez hemen saat kulesine bakıp saatimi ayarlarken o da aynı şeyi yapmıştı. Mine Abla ise durmuş, bizi seyretmiş, dönüp Yivli Minare'ye bakmış ve içinde soluk bir ışık yanan gözlerini bana çevirip, "Eeee... Evimize geldik kuşum!" demişti.

Sonra bavullarımız ellerimizde Şarampol Caddesi'ne girip mahalleye doğru yürümeye başlamıştık. Mobilet sesleri, egzoz dumanları, pazar günü kalabalığı, o tarifi zor keşmekeş ve kasım ayının şurup gibi havası hayatımızdan hiç çıkmamıştı sanki. Mine Ablaların sokağına döndüğümüzde annemi pencerede

gördük. O gece hep beraber Mine Ablaların evinde kalacaktık. Asım gelmemiştir. Annem hiç sözünü etmeden Mine Abla'yı en az üzecek çözümü bulmuştur.

Eve girer girmez Mine Abla odadan odaya dolaşmaya başlamış, bıraktığı gibi bulduğu dikiş odasında, makinenin önündeki sandalyeye oturmuş, sonra kalkıp pencereyi açmış ve bize biraz yalnız kalmak istediğini söylemişti. Kapıyı kapatıp çıktık. Az sonra yanımıza geldiğinde biz 1980 yılını 1981 yılına bağlayan yılbaşı akşamı birlikte son kez yemek yediğimiz masaya oturmuştuk. Annem bana, "Ayıp olur, sen Ella'yla konuş," diyordu. Ben de Ella'ya Hacı Teyze'yi anlatıyordum. Mine Abla gelince önce susmuş ama sonra birbirimizi o son yılbaşının anlarıyla canlandırmaya çalışarak saatin on iki olmasını beklemiştik.

*

Şarampol'den sadece benim eşyalarımı getirmişti annem; iki rafım, radyom, kasetli teybim, kitaplarım, çocukluğumdan beri uyuduğum divan... Ve kırmızı kadife kutuda Radyo Şarampol. Onun dışında bütün eşyalar yeniydi. Fakat eşyalar değildi bizi ilgilendiren. Mine Abla ve ben göz göze gelmemeye çalışarak annemle Asım'ı izliyorduk. İkisi de mahcuplardı biraz. Ama mutlu bir mahcupluktu bu. Hareketleri ilk bakışta birbirleriyle ilgisiz gibi görünse de, dikkatle bakıldığında, havada uçuşurken yavaşça birbirini bulup, kısa bir süre sonra ayrılan ve sonra tekrar birleşen bir yapboz oyununun parçaları kadar uyumluydu. Az sonra, daha merdivenlerden inerken karnını tutup, ikiye bükülmüş ve, "Yakışmışlar, ay vallahi yakışmışlar," diyerek gülüyordu Mine Abla. Neşesi az da olsa yerine gelmişti. Anneme öğle yemeğinden sonra bizim biraz işimiz olduğunu ve Ella'yı sahilde bir süreliğine dolaştırıp dolaştıramayacağını sormuş, annemin, "Olur," demesi üzerine hemen banyoya gitmiş dudaklarına kırmızı bir ruj, yüzüne pembe bir allık sürmüş ve, "Çıkalım kuşum," demişti.

TRT'nin önünden geçmiş, Güllük Caddesi'ne doğru yaklaşıyorduk. Fakat Mine Abla caddeye doğru yürümek yerine sağ

taraftaki bir sokağa sapmıştı. Bu güzergâh Radyo Şarampol'un dönüş güzergâhıydı. Ben Mine Abla'nın eski günlerdeki gibi benimle dolaşmak istediğini düşünüp, girebileceğimiz sokakları sıralıyorken o, "Yürüyelim bakalım biraz," diyordu. Az sonra hepsi birbirine benzeyen binlerce apartmandan birinin önünde durmuştuk. Mine Abla üçüncü kattaki bir daireyi gösteriyordu:

"Cengiz Abi'n burada saklanmış işte!"

Yan yana durmuş büyülenmiş gibi günlerce gecelerce aradığımız ve kimbilir kaç kere önünden geçip gittiğimiz bir apartmanın üçüncü katına bakıyorduk. Sanki o pencerelerden geçip giden bir zamanın ardından bakıyorduk.

"Çok kolaymış di mi?" dedi Mine Abla. Sonra gözlerini pencerelerden ayırmadan başını yana doğru eğdi. "Düşünsene, bir gece biz buradan geçerken Cengiz Abi'n pencereyi açıp da seslenirseydi?" Sonra birdenbire kolumdan tutup, "Hadi," dedi, "daha işimiz var."

Tekrar yola koyulmuştuk. Tophane'ye doğru yaklaşırken oturup çay içebileceğimizi düşünmüştüm ama Mine Abla, "Sonra," demiş, Kalekapısı'na geldiğimizde ise doğrudan Kaleiçi'ne girmişti. Mermerli Çay Bahçesi'ne doğru değil de Kesik Minare'ye doğru yürüyorduk. Nereye gittiğimizi anlamış olsam da niye gittiğimizi bilmiyor, eskiden yaptığım gibi hızlı hızlı yürüyüp uzaklaşmak istiyor fakat onun yerine sokağın ortasında durmuş önden giden Mine Abla'nın arkasından, "Ben o zaman çok aradım!" diye bağırıyor, o, "Sus, yürü hadi!" dedikçe de iki-üç adım atıp sonra tekrar duruyor ve "Onların evi zaten pansiyon oldu, pansiyoncular da başkasından almışlar zaten evi!" diye devam ediyordum. Ama Mine Abla beni dinlemiyor ve yürümeye devam ediyordu.

Alilerin evinin önüne geldiğimizde önce etrafa şöyle bir baktı Mine Abla ve, "Dur bakalım," diyerek ve hiç duraksamadan tıpkı benim dokuz yıl önce yaptığım gibi gidip Alilerin evinin karşısındaki evin kapısına vurmaya başladı. Ben, "Onlar da bilmiyorlardı," diyordum, fakat o, "Sen dur bi! Bir de ben sorayım bakalım!" diye ısrarla kapıya vurmaya devam ediyordu. Sonunda bir şey söylemekten vazgeçip bir-iki adım geri çekildim. So-

kak önümde uzanıyor, Mine Abla gözü yukarıdaki pencerelerde, dönüşsüz bir yola girmiş gibi hızlı hızlı kapıya vurmaya devam ediyor, güneş tam Ali'nin penceresine düşüyordu. Az sonra, "Geliyoruum, geliyorum!" diye bir ses duyuldu evden. Mine Abla durdu, başıyla, "Bak, gördün mü?" dedi bana. Bir kadın açtı kapıyı, dokuz yıl önce kapıyı açan kadındı bu!

"Onlar gideli çok oldu," diyordu kadın. "Hâkim Bey sizlere ömür dediler. Bir daha gelen olmadı onlardan. Evi küçük kızı emlakçıya vermiş. Sattılar kayboldular işte. Bakamıyorlardı zaten eve."

"Kızlar nerede şimdi?"

Bunun üzerine, "Siz nesi oluyorsunuz?" diye sordu kadın, tıpkı dokuz yıl önce bana sorduğu gibi. Sesinde aynı şüphe vardı.

Mine Abla hiç tereddüt etmeden cevap verdi:

"Biz eski ahbablarıyız. Ankara'dan. Hâkim Beylerle ailece çok iyi görüşürdük. Annem bir arayıp sor dedi, kendisi pek çıkmıyor da artık."

Kadın biraz inanmış gibi görünüyordu ama birden bana döndü ve, "Seni bir yerden gözüm ısıyor benim," dedi. Cevap vermeme fırsat kalmadan Mine Abla girdi araya. En tatlı sesiyle konuşuyordu:

"E bizim amca kızı o, ona sordurduyduk birkaç kere, ondan tanıdık gelmiştir."

Kadın bu kez inanmıştı. "Valla kızım," dedi, "büyük kız biraz olaylara karışmış anarşi zamanı, beyi de öyleymiş. Bunlar aranırken Hâkim Bey torunu almış gelmiş dediler. Ama rahat edemediler, o zamanlar askeriye var tabii! İki-üç ay oturdular, oyle dede torun. Biz küçük kızı gördük bir gün, sonra kayboldular hepsi. Hâkim Bey oğlanı götürecekler diye korkmuş, yurtdışına göndermiş. Başka da bir şey bilmiyoruz biz."

Evin duvarına yaslanırken tekrar Mine Abla'nın sesini duydu:

"Hangi memlekete gitmişler biliyor musun?"

"Valla," dedi kadın, "bir yabancı memleket ama hangisi bilmiyorum! Şimdi ne desem yalan olur."

Mermerli ay Bahçe'sine giderken Mine Abla, "Fena mı oldu? Hiç olmazsa niye gittiğini öğrendik, yurtdışına gittiğini öğrendik, belki de hâlâ orada," diyordu bana. Koluma girmişti. Kolumu yavaşça çektim.

*

Daha sonraki günlerde her gün bir saat bile olsa Mine Abla'yla baş başa dışarı çıkmış, ama bunun dışında Ella'ya elimizden geldiğince her yeri göstermiştik. Annem ve Asım'ın evindeki odamda kaldığım bir gece dışında her gece Hacı Teyzelerin evinde, dikiş odasında uyumuş ve bir sabah erkenden tek başıma Asım'ın dükkânına gitmiştim.

Üniversiteyi bitirinceye kadar neredeyse bütün yaz tatillerinde yanında çalıştığım, radyolarıyla bir köşeden dünyayı izleyen ve bana bildiği her şeyi öğreten Asım, beni dükkânda karşısında görünce çok sevinmiş ve daha iki dakika geçmeden, "Bak, bak, ne buldum! 1930'larda üretilmiş! Hiç katedral radyomuz olmamıştı!" diyerek Philco marka bir radyoyu getirip önüme koymuştu. O kadar güzel bir radyoydu ki bu. Ama sadece o sıcaklık yayan ahşap kasası değildi radyoyu güzel kılan. Asım hemen içini de göstermiş ve yan yana dizilmiş tüplerin –Asım hep lamba derdi– arasından bambaşka bir dünyaya baktığımı hayal ettiğim günlere geri dönüvermiştim. Buraya girince dünya birden dışarıda kalmıştı. Dükkândaki bir yenilik dikkatimi çekmişti: Köşede Asım'ın, "Bizim ocuklar verdi," dediği bir Commodore 64 duruyordu. "Bizim ocuklar" Asım'ın 12 Mart Darbesi'nin ardından birlikte ordudan atılan arkadaşlarıydı. Çoğu Asım gibi eski muhabere subayıydı. Sonra hep birlikte Ankara'da bir elektrik-elektronik firması kurmuşlar, Asım'a da hep gel demişler ama Asım'ı bu küçük dükkândan ıkaramamışlardı.

"Bunlar artık evlere de giriyor, ben bile sattım iki-üç tane," dedi Asım Commodore 64'ü göstererek. Sonra İngilizce bir kitap getirdi içeriden. Bir mikro işlemci kitabıydı bu, "Bunları artık sen bana öğreteceksin," diyordu gülerek. Birlikte kitabı biraz karıştırdıktan sonra, "Boş ver bunları," diyerek Asım için

çerçeveletip getirdiğim fotoğrafı çıkardım. Bu Radyo Caroline'in 1983'ten beri yayın yaptığı Ross Revenge gemisinin renkli bir fotoğrafıydı. Mi Amigo'nun yanına asılacaktı. Asım'ın birden gözleri parlamıştı. Anten direğini göstererek:

"Kaç metre bu?" dedi.

"Doksan bir. Verici de elli kilovat."

"Ohoooo," dedi Asım.

Ardından Asım'a ajan radyoları hakkında öğrendiklerimi ve Berlin'deki korsan radyoları anlattım. Radyo Ütopya'nın Kreuzberg'te dolaşp yayın yapmasını, hatta kendisini yakalamak için dolaşan PTT arabasının plakasını radyodan duyurmasını anlattığımda birlikte güldük. Sonra Asım bana, "Ama orada iyisin değil mi?" diye sordu. Bakışları söktüğü radyonun parçalarına dönük olsa da sesinde benim iyi olmamı, gerçekten iyi olmamı isteyen her şey vardı.

"İyiyim," dedim. "Sen?"

Gülümsedi ve, "Ben de iyiyim. Mutluyum da!" dedi.

Gitmek için ayağa kalktığımda, "Bir dakika," deyip içeri gitti, elinde katlanıp rulo yapılmış bir gazete sayfasıyla döndü, "Sorrarsın diye birkaç tane sakladım," diyordu. Ruloyu açtım, bir dosya kâğıdı vardı elimde, 11 Temmuz 1981 tarihi atılmıştı ilk satıra. Altında rakamlar vardı. Benim yazımdı. "Kimbilir neler söylemişlerdi," dedi Asım.

Eve giderken fırından ekmek ve 18'in bağaıacasından poıaıa almıştım. Gittiğimde annem evde yalnızdı; Ella ve Mine Abbla çıkmışlar, o ise taze fasulye pişirip beni beklemişti. Işık mutfaıa, tıpkı okuldan döndüğüm saatlerde Şarampol'deki evimize düştüğü gibi düşüyordu. Güzel, yorgun ve huzurlu bir kasım ışığıydı bu. Eskisi gibi birlikte yemek yemiş ve sonra zamanın dünyadan habersiz, ev saatiyle aktığı bir yavaşlııa bırakmıştık kendimizi. Fakat pek uzun sürmemişti bu. Çünkü Turgut Özal Türkiye'nin 8. Cumhurbaşkanı olarak yemin edeli birkaç saat olmuş, Kenan Evren bir veda konuşması yaparak, 12 Eylül öncesindeki "o korkunç, hatırlamaktan bile çekindiğimiz anarşı" ortamından söz etmiş ve kapıdan girer girmez bunu duyan Mine Abbla, "Bizi buldun seeeen, bizi buldun di miii!" diye ağla-

maya başlamış, Ella şaşkınlıktan annemin elindeki çay bardağına çarpıp bacağına yakmış, ben diş macunu getirmeye koşarken annem koşup televizyonu kapatmış ve sonra “biraz açılmak için” hep beraber Fondip Mustafa’ya uğrayıp hibeş ve piyaz yemiş, ardından da çay içmeye Tophane’ye gitmeye karar vermiştik. Ella yolda bana Mine Ablaya ne olduğunu sormuş, ben de Cengiz Abi’ye değinmeden darbe ertesini anlatmaya çalışmıştım. Ondan sonra da Tophane’de oturmuş hiçbir şey olmamış gibi konuşmaya devam etmiştik.

Ella neşeli görünmeye çalışarak Faik Amca’dan aldıkları kumaşlardan söz ediyor, Mine Ablaya Ella’nın söylediklerini anneme tercüme ediyor, annem, “O kumaşa ‘pile’ yapılmaz,” diyor ben de bir kulağım konuşulanlarda televizyonu seyrediyor ve pek ihtimal vermesem de belki haberlerde Doğu Almanya’da olanları gösterirler diye ümit ediyordum. Bir gece önce, 8 Kasım gecesi Almanya’nın Sesi’ni açmış, yazar Christa Wolf’ün o sağduyulu sesiyle yaptığı dokunaklı konuşmayı dinlemiş ve hepimiz çok etkilenmiştik. Christa Wolf yurttaşlarına, “Gitmeyin, ülkeyi terk etmeyin, size kolay ve hemen refaha ulaşabileceğiniz bir hayatın sözünü değil ama ilginç ve faydalı bir hayatın sözünü veriyoruz,” diyor, fakat kimse duvarın yıkılacağından söz etmiyordu.

Ama o gece, tam da Berlin’de yer yerinden oynarken biz Tophane’den döner dönmez radyo dinlemeden bitap bir halde uyumuştuk. Ertesi sabah erkenden Soğuk Bakkal’dan gazete almaya inmiş, dayanamayıp önce bizim eve, sonra liseye yürümüş, bir banka oturup gazeteye göz atmıştım. Sadece “politbüro depreminden” söz ediyordu gazete.

Eve geldiğimde Ella ve Mine Ablayı kahvaltı ederlerken buldum. Okula kadar gidip geldiğimi söyleyince, “Ah, ah, ah!” diyerek başını sallamıştı Mine Ablaya. Güzel bir kahvaltı hazırlamışlardı, bir sandalye çekip yanlarına oturdum. Mine Ablaya yarımşar dilim ekmeğin üzerine biraz reçel sürüp bana ve Ella’ya uzattı ve yine her zaman yaptığı gibi ağızımıza alıncaya kadar bekledi. Sonra da eliyle masaya vurdu ve konuşmaya başladı.

“Ben bir karar verdim! Bu evi böylece bırakacağım. Arada gelir, gider, otururuz işte böyle.”

Annem hâlâ sık sık gelip eve bakıyor, komşular da göz kulak oluyorlardı ama herkes, “Satmasan da, kîraya ver bari,” diyordu Mine Abla’ya. O da, her seferinde, “Doğru,” diyorsa da bir daha konuyu açmıyordu. Aslında ben de baştan beri Mine Ablaların evinin olduğu gibi kalmasını istiyordum. O yüzden sevinmişim kararına. Ella’ya da söylediklerini Almanca tekrar etti Mine Abla. Bunun üzerine Ella önce bir an durdu, sonra ayağa kalktı ve gülerek Mine Abla gibi elini masaya vurdu:

“Ben de bir karar verdim!”

“Nedir?” dedik.

“Ben burada kalmaya karar verdim.”

Mine Abla’yla birbirimize baktık. Şaşkındık. Evet, Ella’nın buraları sevdiğinin, bize içtenlikle bağlandığının farkındaydık fakat ikimiz de bunu beklemiyorduk. Ella devam etti:

“Biliyorum, ani bir karar gibi görünüyor ama ben burada yaşamak istiyorum. En azından bir süre.”

Konuşmanın bundan sonrası kimi zaman heyecanla, kimi zaman tökezleyerek, kimi zaman da suskunlukla devam etti. Bu suskunluklarda hayretin hayranlığa, gıpta etmenin kıskançlığa karıştığı bir taraf vardı. Sanki bir çocuğun en sevdiği oyuncak başka bir çocuğun ellerinde bambaşka, daha güzel bir oyuncığa dönüşmüştü ve şimdi o çocuk mahzun mahzun olanı biteni izliyordu.

Ella’yı geride bırakmış uçağın kalkmasını beklerken Mine Abla’nın gözlerinde beliren o çocuğun bakışlarını görmemek için başımı çevirmiştim.

Grunge dünyayı, *techno* Berlin'i kasıp kavuruyordu, duvar yıkılmıştı, Kreuzberg artık dünyanın sonunda değil tam ortasındaydı, Kurt Cobain ölmüştü ve ben otuz yaşındaydım. *Sweet spot*'tasın diyordum kendi kendime. Stüdyoda canlı kayıt esnasında müziğin en ideal duyulabileceği noktaydı *sweet spot*. İnsanın gözlerini kapayıp, tek tek gitarları, davulu ya da bası değil de bir bütün olarak müziği, dengeyi ve simetriyi duyabileceği nokta. Ve ben otuz yaşında, hayatımın *sweet spot*'unda, geçmişten ve gelecekte gelen seslerin kesiştiği noktada duruyordum. Geçmişten gelen sesler Bob Dylan'ın inişli çıkışlı diskografisine, gelecekte gelen sesler havanın her an, her yöne dönebileceği Morrissey şarkılarına benziyordu: Bir gün, "Nasıl isterdim, bombalamayı unuttukları bu sahil kasabasında olmamayı," diyen sesi kısmaya çabılıyor, ertesi gün ise Berlin'de yaşamayan bir insanın dünyanın hiçbir yerinde yaşayamayacağını düşünüyordum.

Duvarın yıkılmasından, iki Almanya'nın resmen birleşmesine kadar geçen sürede doğan otorite boşluğu o dönem şehrin yaratıcılığına yeni bir boyut katmış, Berlin'in ortasında sahipsiz kalan binalar kültür merkezlerine, sanat atölyelerine dönüştürülmüş, dünyanın dört bir köşesinden gelen müzisyenler, sa-

natçılar, diğer anti-otoriter ruhlar şehrin renklerini daha da çeşitlendirmiş ve bu âdeta tam yeni bir umut olabilecekken kaybolup gidiveren DDR'nin teselli ikramiyesi olmuştu. Fakat tarihinde ilk defa gruplar arasındaki kaygalar yüzünden Kreuzberg'te o renkli, on binlerin katıldığı 1 Mayıs kutlanmamıştı. Bu şehrin masumiyetinin sonu, daha doğrusu sonun başlangıcıydı. Ben ise artık otuz yaşındaydım ve tek başına Jenseits'da oturuyordum. Ama az sonra, içsel özgürlüğün nasıl bir şey olduğunu bana yaşayarak gösteren Ella, uzakların hayallerini küçücük odalarımıza taşımayı öğreten Asım, peşinden gidilecek bir kalbimiz olduğunu anlatan Mine Abla, arkadaşlığını dünyanın dört köşesinden hissettiren Arkadyus, sevmenin yolundan alıkoymamak olduğunu gösteren annem, ilk arkadaşım Rengin, müziği ve yokluğu ile Ali, vefasıyla Muharrem ve kırık dökük bir dünyada, yıkıntıların arasından yeşeren hayatlara beni ortak eden Şarampol ve Kreuzberg de masama gelip oturmuşlardı. Chris? Chris uzaktan el sallamıştı sadece.

Mark'ı bekliyordum Jenseits'da. İşten ayrılma kararımı ilk söylediğimde, "Biliyorum, yoruldun ama acele karar verme," demişti. Daha sonra konuyu tekrar açmak istediğimde ise, "Düşünelim," demişti.

"Doğum günün kutlu olsun Filiz," diyerek bir demet lale uzattı Mark. Sonra karşımdaki sandalyeye oturdu ve, "Üç ay," dedi, "üç ay serbestsin. Fakat çok ısrar edersen dört ay. Bu sürede maaşının yarısını alacaksın ve hastalık sigortan devam edecek." Sonra cevabımı beklemeden garsona işaret etti.

"Ya dört ay sonra bir daha dönmemeye karar verirsem? İstanbul'a gidiyorum ben!"

"Önce içkilerimizi içelim!"

Ve içkisini içer içmez ayağa kalktı Mark. Sandalyesini masanın altına iterken "iyi günler" diyen bir ses tonuyla, "Sen yokken Chris gelip çalışacak belki, haberin olsun," dedi ve gitti.

Havaalanında beni karşılayacak tek kişinin Ella olması tuhafıma gidiyordu. Kendi ülkeme dönüyordum ve beni karşılayacak tek kişinin Berlin'de tanıştığım bir Avusturyalı olması düşüncesi kendimi bir türlü ait hissedemediğim bu şehre yabancılığı-mı daha da artırıyordu.

En son iki yıl önce Antalya'da görüşmüştük Ella ile. Görüşmek için Antalya'ya gelmiş ve yine Mine Ablaların evinde on gün birlikte kalmıştık. Ella artık İstanbul'da yaşıyordu. Ama Şarampol'de geçirdiği bir yıl için, "Hayatımın en mutlu dönemi-ydi," diyor, anlatıyor, anlatıyor ve sözlerini hep, "Bir gün birlikte döner miyiz dersin?" sorusuyla bitiriyordu. Bu soruyu duyduğum zaman Şarampol'ün kokusu, sesleri, görüntüleri bir anda zihnimde yoğunlaşıyor ve, "Tabii," diyordum. Ne var ki Ella da ben de arkamızda bıraktığımızı, güzelliğini bozmadan içimizde taşımamızın tek yolunun ondan vazgeçmek olduğunu artık biliyorduk.

Ella'nın saçları ilk tanıştığımız günlerdeki gibi uzundu. Sade bir gömlek ve etek giymişti. "Konsoloslukta kılık kıyafete dikkat ediyorlar," dedi gülümseyerek. Artık çoğunlukla Türkçe konuşuyorduk. Türkçesi o kadar gelişmişti ki en karmaşık durumları, duyguları bile rahatça Türkçe olarak ifade edebiliyor-

du. “Baudelaire’in dediği gibi, eskiden ‘Nerede değilsem orada mutlu olacaktım’ gibi geliyordu. Ama burada öyle hissetmiyorum,” demişti hayatından memnun olup olmadığını sorduğumda. Avusturya Konsolosluğu’nda çalışıyor ve Rumeli-hisarı’nda bir yokuşta oturuyordu Ella. Arkadaşları vardı. Hisar Kahve’de onlarla buluşuyor, sahildeki banklarda oturup bir içiyor, sık olmasa da Ortaköy’deki, Taksim’deki barlara gidiyor ve bilmediğim, hiç kendime ait hissetmediğim ya da beni onu sahiplendiği gibi sahiplenmeyen bir İstanbul’da yaşıyordu.

İstanbul’da yeni bir özel radyo kanalının kurulacağını da Ella yazmıştı bana. Böylece uçaktan indikten iki gün sonra Ella’nın verdiği adrese gidip görüşmüştüm. Ancak görüşmeden çıktığımda düşüncelerim çelişkiliydi. Bir yandan bir radyo stüdyosunu ve daha da önemlisi Türkçe bir radyo istasyonunu ta başından itibaren kurmak fikri çok çekici geliyordu, hatta hayatımı bugüne kadar buna göre düzenlediğim gibi romantik duygularla doluyordum. Öte yandan, görüşmenin her cümlesinde hissettiğim belirsizlik beni huzursuz etmişti. Ne radyonun içeriği belliydi ne de alacağım ücret. Yine de kabul etmiştim.

Hisar Kahve’ye geldiğimde daha kahvenin merdivenlerini çıkarken uzaktan görmüştüm Ella’yı. Elinde dörde katlanmış bir gazeteyle en öndeki masalardan birine oturmuş çay içiyordu. O haliyle ne kadar da buraya ait görünüyordu! “Eeee?” demişti hemen. İş kabul ettiğimi söyleyince de, yanıma gelmiş yanığımdan öpmüştü, “Rüya gibi rüya!” diyerek. Sonra iki tost alıp geldi büfeden, tostundan bir lokma alıp çiğnedi, tekrar tabağına bıraktı ve bana döndü.

“Annem geliyor.”

“Efendim?”

“Annem geliyor.”

“Nasıl?”

“Ben onu aramıyordum ama o bulmuş beni. Viyana’da bir çocukluk arkadaşım vardı, birlikte büyüdük. Onu bulmuş. O da annemin nasılsa bulamayacağını düşünüp sadece İstanbul’da olduğumu söylemiş. Annem de konsolosluğa telefon etmiş ve bingo!”

İçini çekti Ella. Gözlerini önce Boğaz'a çevirdi, sonra tekrar yüzüme baktı.

"Bunca senedir nerelerdeymiş?" dedim, babamın zihnimde beliren görüntülerinin arasından.

"Gezmiş," dedi gözlerini açarak. Öyle bir an durduktan sonra ekledi:

"Komünün malları bir kooperatife aktarılmış, bana para vermek istiyormuş."

"Görüşecek misin?"

"Baban gelse sen ne yapardın?"

"Ben görüşmezdim. Adresini falan annem verdi, istesem arardım."

"Ama ya o seni arasa? Kreuzberg'e gelse, arasa, bulsa?"

"Yürür giderim."

"İnanırım," dedi Ella. Sonra parmak uçlarını çenesine götürdü, düşünmekten çok söze nasıl başlayacağını bilemiyor gibiydi. Sonunda tekrar konuşmaya karar verdi:

"Seni baban konusunda etkilemek için söylemiyorum ama şöyle düşüneyim: Ben neden Şarampol'de kaldım? Çünkü başka birisi olmak istiyordum. İçine doğduğum komünden çıktığım zaman özlem duyduğum şey aile değildi. Ben başka bir şeye sahip olmak değil, başka birisi olmak istiyordum. On sekiz yaşında ve tek başıyaydım. Viyana'da, Berlin'de tanıdığım insanlar dünyanın gidişinden, yaşadıkları hayattan memnun değillerdi fakat kendilerinden memnunnlardı. Hayatta önemli kayıpları olmamıştı. Seni, Mine'yi ilk tanıdığım zamanlarda kişilikleriniz hakkında çok şey bilmiyordum ama kaybettikleriniz olduğunu fark etmiştim, sizin bununla nasıl başa çıktığınızı izliyordum. Birbirinizi nasıl kolladığınızı, beni nasıl aranızda aldığınızı görüyordum ancak daha önemlisi, siz ikiniz, sanki ortak bir rüyanın içindeydiniz. Mesela o bahçeyi sizden başka kimseye gösteremezdim. Birlikte Antalya'ya gitmek istediğimde orada kalma isteği duyabileceğimi düşünmüştüm. Yine de kararı orada verdim. Karar da değildi aslında, daha çok bir duyguydu. Berlin'de yaşayabilirdim ama altı ayın sonunda orada hayatın bir hamster tekerleğine döneceğini anladım. O yüzden sizin hayatınızı ödünç aldım."

“Ben çok düşünmeden gittim Berlin’e, Mine Abla oradaydı,” dedim.

“Pişman mısın?”

“Yoo, değilim.”

“Belki baban da değildir.”

“Ama ben olmasını istiyorum.”

“Baban sizi bırakıp gittiğinde otuz dört yaşındaymış Filiz. Yani şimdiki sende dört yaş büyük. Annen affetti babanı, çünkü ancak o zaman mutlu olabileceğini anladı. Ancak o zaman Asım’ı dikkate alabildi. Affetmek özgürleşmek demek. Affedince geçmişin ayağına dolanmıyor.”

“Babam benim ayağıma hiç dolanmıyor ki! Önce onu anlamam gerektiğini ima ediyorsun sonra affetmemi söylüyorsun! Nereye varmak istiyorsun, anlamıyorum.”

“Annem yarın geliyor!”

“Ve sen affetmek istiyorsun.”

“Görmek istiyorum.”

“Ben kendime kalacak bir yer bulayım istersen.”

“Hayır,” dedi Ella, “Otelde kalacakmış zaten. Sormak istediğim şey... onu birlikte görmeye gidebilir miyiz?”

“Olur,” dedim.

Sonra sahile indik. Ella gidip büfeden iki bira alıp geldi, otururken gökyüzüne baktı. Bir bankta yan yana oturmuş sessizce biralarmızı içiyor, Boğaz’dan geçen gemilere bakıyor, yavaş yavaş toplanan Ay Gözetleme Komitesi’ni izliyor, sıcaklığın içinden yolunu bulup gelen hafif bir esinti yüzümüzden geçiyor ve ikimiz de iyi kötü bir hayata devam edebilmek için durup soluklandığımız o bankta, tam gün batımıyla akşamın arasında susuyorduk.

“Keşke Mine Abla da burada olsaydı. Yarın o giderdi seninle. Ama zor tabii iki küçük çocukla.”

“Bebek dört aylık oldu, değil mi?”

“Evet, çok tatlı!”

“O kadar sene oldu hâlâ hayret ediyorum Martin’le birlikte olmalarına. O kadar zaman bir şey olmamış, sonra aniden...”

“O zamanlar Mine Abla, Cengiz Abi’den ümidini pek kesme-

mişti belki de. Belki hazır değildi, bilemiyorum Ella. Ama Yanık'ten sonra oldu. Belki de Yanık'ın tek yararı bu oldu," dedim. Gerçekten de öyle düşünüyordum.

"Bir daha anlatsana," dedi Ella sokularak.

Sevdiği hikâyeleri tekrar tekrar anlattırırdı Ella. Her seferinde de yeni sorular sorardı, ben de aynı hikâyeyi tekrar anlatırken geçen sefer sorduğu soruların cevaplarını hikâyeye dahil eder ve o anda Ella'nın yüzünde beliren sevinci ve hazzı izlerdim. Rengin'e film anlattığım zamanlar gelirdi aklıma. Rengin'in bazı bölümleri anlamamış gibi yapıp tekrar anlattırmasını hatırlardım.

Ella'ya sevdiği hikâyeleri tekrar anlatmam arkadaşlığımızın daha ilk günlerinde başlamıştı. İkimiz de eve kedi almak istiyorduk. Hatta Antalya'dan döndükten sonra gidip bir barınaktan alalım diye konuşmuştuk. Ben o zaman Ella'ya eskiden, sokakta bir kediye baktığımı anlatmıştım. Kedinin üç tane yavrusu olmuş, ben de yavruları odunluğa taşımıştım. Bir sabah bir kedi miyavlaması ile uyanmış ve odunluğa bakmaya gitmiştim. Ama ses ilerideki boş bir arsadan geliyordu. Bunun üzerine pijamalarımıyla oraya gitmiş ve yavrulardan birinin eskiden kuyu olan derin bir çukura düşmüş olduğunu görmüştüm. Bunun üzerine eve dönmüş, çamaşır ipini kesmiş, bir sandalyeye bağlamış ve sandalyeyi kuyuya sarkıtmıştım. O gözleri görmeyen yavru, sandalyeyi hissetmiş, çıkıp üstüne oturmuş ve ben yukarı çekerken hiç kıpırdamadan orada durmuştu. İşte bu hikâyeyi anlatmıştım Ella'ya ilk. Ertesi gün Ella bana kediyi kuyudan çıkarırken havanın soğuk mu olduğunu, hangi mevsimde olduğumuzu, sonra kediyi annesine mi götürdüğümü, sonra kediye ne olduğunu tek tek sormuş ve neredeyse hikâyeyi baştan sona tekrar anlattırılmıştı. Böylece hikâye genişlemiş ve her seferinde yeni detaylar eklenmişti. Daha sonra başka hikâyeler de olmuştu Ella'nın tekrar anlattırdığı. Bunlara artık içeriği ne olursa olsun "kedi hikâyeleri" diyorduk. Tabii bir de Ella'nın damda kurduğu ve hâlâ baktığımız bahçesinin hikâyeleri vardı. Bahçenin bazen bir-iki fotoğrafını çekip yollar, bazen de beceriksizce yaptığım resimlerin yanına domateslerin, biberlerin, sar-

dunyaların, lavantaların hayatları hakkında önce bir rapor gibi başlayan ama sonra Ella'nın sorularıyla giderek serpilip büyüyen hikâyeler anlatırdım. Tam sardunyaları sularken, taflanın kolumdan çektiğini, kuşkonmazın giderek yaşlanıp huysuzlaştığını, lavantaların adaçayı ile aralarının çok iyi olduğunu yazardım. Bunları unutmamak için bir deftere notlar alırdım. Mine Abla ve Martin'in hikâyesini Ella'ya ilk kez anlattığımda bunun da bir kedi hikâyesine dönüşeceğini hissetmiş ve daha ilk anlatışımda detayları zengin tutmaya çaba göstermiştim. Fakat en baştan beri anlaştığımız nokta, ne kadar detay olursa olsun anlatımın, bir muhabirin izlenimlerini aktardığı sade bir dile ve üsluba sahip olmasıydı. Bunun insanı hayata yaklaştıran, huzur veren bir tarafı vardı.

Martin ve Mine Abla'nın öyküsünü, "Antalya'dan Berlin'e geç inmiştik ve eve geldiğimizde saat..." diye ikinci kez anlatmaya başlamıştım ki, Ella, "Pardon Filiz," dedi, "Havaalanı kalabalık değil miydi o günlerde? Nasıl gittiniz eve?"

"Tabii duvar açılalı beş gün olmuştu. Şehirdeki olağanüstü durum zaten havaalanına indiğimiz andan itibaren hissediliyordu. Gece yarısı olmasına rağmen havaalanı gazeteci ve turist doluydu, hatta havaalanı otobüsü de saatin geç olmasına rağmen tıklım tıklım olmuştu. Otobüs hareket ettiğinde heyecanlıydık, yine de şehre vardığımızda olan bitenin hayal gücümüzün çok üstünde olduğunu görecektik.

Hava mı? Nasıl desem? Bir kasım gecesi nasıl olursa öyleydi. Soğuk, sisli ve kasvetli. Metro istasyonuna doğru giderken yanımızdan ellerinde bira şişeleriyle kadınlı erkekli gruplar geçiyordu. Her yer kalabalıktı. Soğuktan titreye titreye metroya girdik ve yolculuk boyunca Yanık adını ağzına almayan Mine Abla birdenbire, 'Belki Yanık de gelmiştir,' dedi treni beklerken.

Metrodan eve doğru yürürken sokaklarda Kreuzberg için bile olağanüstü denilebilecek bir durum olduğunu fark ettik. Oranienstrasse tıklım tıklım doluydu. Karşımıza çıkan gazete satıcısından bir taz aldık. Parayı verirken Mine Abla Batılıların da Doğu'ya geçişleri serbest mi diye sorunca yedi yüz-sekiz yüz metre ilerimizdeki Heinrich-Heine Caddesi'ndeki geçi-

şı işaret etti gazete satıcısı başıyla. 'Ama önce eve gidelim,' dedi Mine Abla. Kapıya Yanık için astığımız notu merak ediyorduk.

Kâğıt yerinde duruyordu. Mine Abla alıp yırttı, sonra buruşturup attı sokağın ortasına doğru ve, 'Kapandı bu iş!' dedi. Cevap vermeyince, 'Duydun mu? Kapandı bu iş!' diye tekrar etti. Benle değil, kendisiyle konuşuyordu. Sessizce merdivenleri çıktık. Benim niyetim bavulları bıraktıktan sonra hemen gidip sınır kapısına bakmaktı. Fakat Mine Abla, 'Gecenin bir yarısında ne yapacağız ki orada?' diyor ben de, 'Gidip bekliyorum gelelim. Benim sabah erkenden işe gitmem lazım!' diye kapıda bekliyordum.

'Zaten kaçırdık kaçıracağımızı! Yarın sabah erkenden gideriz. Şu hale bak! Yıllarca duvarın dibinde otur otur, tam açıldığı gün memlekette ol! Tamam, tamam hadi... Bir sıcak çay tullan içelim önce de, öyle gidelim,' dedi Mine Abla.

Mine Abla bavuldan kurmak için getirdiğimiz zeytini, "tahan"ı, yerli zeytinyağını, bulguru, biberi, çörek otunu ve annemin yaptığı katmerleri çıkarırken ben sabırsız sabırsız dolaşıyordum. 'Git bari çayı koy,' dedi Mine Abla. Az sonra masaya katmerleri ve bardakları koymuştum, alelacele yedik, 'Ella ne yapıyordur acaba şimdi?' dedik ve çıktık. Heinrich-Heine Caddesi'ndeki sınır kapısına geldiğimizde saat ikiye beş vardı. Pasaportlarımızı çıkardık ve muhafızlara doğru ilerledik. Mine Abla pasaportunu uzattı. 'Maalesef, şu anda sizi DDR sınırları içine alamıyoruz. Vize koşulu hâlâ geçerli,' dedi muhafız. Gülümsüyordu. Bunun üzerine ben, 'Bir geçip döneceğiz hemen,' dedim. Bu kez muhafız, 'Birkaç gün bekleyin,' dedi ve 'kalabalıkta daha kolay oluyor,' diye ekledi. 'Ne olmuş bunlara, bi güler yüzlü olmuşlar. Bize yol bile gösteriyor adam,' dedi Mine Abla muhafızın yüzüne baka baka ve iyi nöbetler dileyip geri döndük.

Eve döndüğümüzde Mine Abla saatin kaç olduğuna aldırmadan sobayı yaktı. Önce ben, sonra o duş aldık. Ben artık yatmaya hazırlanırken bigudilerini getirip de saçlarını sarmaya başlayınca ertesi sabah ilk iş olarak ne yapacağını anladım. Mine Abla ertesi sabah Doğu'ya geçip kitapçıya gitmek istiyordu. O

gece evde dolandı durdu. Sabah kalktığımda bigudilerini çıkarmıştı bile. Sonra saçlarına güzelce şekil verdi, ne açık ne koyu bir ruj sürdü, boğazlı siyah kazağını, kırmızı kareli eteğini, siyah çizmelerini ve mantosunu giydi. Çok güzel olmuştu. Birlikte evden çıktık, fırında bir kahve içip ayrılacaktık ki önümüzden bisikletle Martin geçti. Martin'le Mine Abla'nın arası hâlâ biraz soğuktu o zamanlar ama eskiden olduğu gibi buluşmalar da karşılaştıklarında en azından konuşuyorlardı. Martin bizi fırının camından görünce durdu, bisikletini bıraktı ve fırına gelip hafif alaycı bir sesle, 'Yeni Almanya'mıza hoş geldiniz!' dedi. Merakla ne olduğunu, nasıl olduğunu, o akşam nerede olduğunu sorduk. Martin o akşam evde otururken annesi arayıp, 'Duvar açılmış,' demiş, o da pencereden duvara bakıp, 'Bizim burada duruyor daha,' deyip, telefonu kapatmış. Ama sonra birkaç kişi daha arayınca gidip Moritzplatz'a bir bakmış ki dünya yıkılıyor. 'İşte o geceden beri olağanüstü hal var buralarda!' deyip bize gezimizin nasıl geçtiğini sordu Martin. Mine Abla, 'İyi geçti ama... Sen Ella'yı görmüştün değil mi? Onu da götürmüştük yanımızda, birden karar verip orada kaldı,' deyince Martin çok şaşırdı ve, 'Birer kahve daha içelim mi?' diye sordu. 'Evet,' dedik."

(Bu noktayı Ella yüzünde büyük bir hazla dinlemiş ve kendi rolü nedeniyle bir çocuk gibi sevinmişti.)

"Martin tezgâha doğru gidip bizden uzaklaştığında Mine Abla dedi ki: 'Sen belli etmeden bir sor bakalım gelince, Doğu'ya geçiliyor muymuş?' 'Nasıl belli etmeden?' dedim, 'Kendin için soruyormuş gibi işte...' deyince ben de Martin geldiğinde konuya girmek için, 'Doğu'ya geçmek isteyen çok oldu mu o gece?' diye sordum. Ella, meğer o gece Kreuzberg'in yarısı, 'Alex'te* Kahvaltıya!' diye bağıırıyormuş. Bunun üzerine 'Tabii, Kreuzberg'ten başka ne beklenirdi ki!' dedik ve hep beraber güldük.

Sonra Martin bana dönüp de o gün dersinin olmadığını, istersek Doğu'ya beraber gidebileceğimizi söyleyince ben de hemen Mine Abla'ya, 'Sen beni bekleme istersen gitmek için. Martin'le bugün git!' dedim ve dememle birlikte Mine Abla'nın göz-

---

(*) Alex: Doğu Berlin'deki meşhur Alexanderplatz.

lerinden bir anda bana doğru gelen iki kıvılcımı fark edip daha fazla konuşmamaya karar verdim. Ama Mine Abla sakince Martin'e döndü ve, 'Vizesiz alırlar mı sence?' diye sordu. Mine Abla'nın bu sorusunu Martin hemen uzun süredir o ânı bekleyen âşık bir insanın yüksek plan kabiliyeti ile cevaplayıp bütün geçiş alternatiflerini tek tek saydı ve isterse hemen gidip arabayı alabileceğini söyledi. Mine Abla'nın bana işyerini arayıp, hasta olduğumu söyleyip onlarla gitme teklifini hemen reddettim, çünkü ben zaten aylardır gizlice Martin'in tarafını tutuyorum, Mine Abla'nın hırçın davrandığını düşünüyordum. Fakat bu hırçınlığın tek hedefinin Martin olmadığını, kendisini de buna dahil ettiğini görüyor ve üstüne gitmiyordum. Martin telaşla arabayı almaya giderken Mine Abla ile birbirimize baktık ve aynı anda gülmeye başladık. 'Elke n'oldu acaba?' dedi Mine Abla.

Martin'in arabayla geldiğini görünce, 'Köprüye kadar gel bari,' dedi Mine Abla. Tamam dedim artık. Mine Abla ön koltuğa yerleşti ben de arka koltuğa oturdum. Martin radyoyu açtı, Puhdys çalışıyordu. Martin şarkıya neşeyle eşlik etmeye başlamıştı: 'Kız arkadaşım güzel mi güzel...' Mine Abla ise yüzünü ve vücudunu Martin'e dönmüş, kolunu cama yaslamış, parmaklarını şakağında gülümseyerek Martin'i seyrediyordu. O an kendimi sabit bir film kamerası gibi hissettim ve köprüye kadar hiç sesimi çıkarmadan oturdum.

Sonra arabadan indik. Köprüye doğru yürümeye başladık. Köprü'nün üzerinde Batı'ya doğru geçiş saatin erken olmasına rağmen çoktan başlamıştı. Kontrol kulübesine yaklaşırken, 'Ben dönüyorum,' dedim. Mine Abla bana baktı. Yüzünde bir yumuşaklık, gözlerinde bir buğu, sesinde bir tereddüt vardı. Öpüştük Mine Abla ile ayrılırken. Onlar yan yana köprüde ilerlerken ben bir kenarda durup arkalarından baktım.

O akşam saat yediye on kala eve döndüm. Haberlerde Doğu Alman sınırlarındaki vur emrinin ve Batı Berlinliler için vize zorunluluğunun resmî olarak kaldırıldığı söylenmişti, Mine Abla'nın Yanik'i bulup bulamadığını çok merak ediyordum. Anahtarı kilitte çevirdiğimde Martin'in sesini duydum ve içeri girip, mutfak kapısına doğru bir-iki adım attım. Bana hayat-

ta gördüğün en mutlu sahnelerden birini anlat desen herhalde onu anlatırdım: Mine Abla ve Martin mutfakta oturmuşlardı. Masanın ortasında ise Antalya'dan getirdiğimiz yeşil zeytinler vardı. İkisinin de önünde birer büyük kavanoz duruyor ve hiç kaybolmayacak gibi yüzlerine yerleşmiş bir gülümseme ile zeytinleri dilip dilip kavanozların içine atıyorlardı. Bu o kadar tanıdık bir sahneydi ki! Sadece o sandalyede Martin'i değil de anemi, babamı ya da Hacı Teyze'yi görmeye aşınaydı gözlerim.

'Kolay gelsin,' dedim, Martin de, 'Kolay gelsin,' dedi. Mine Abla elindeki bıçağı havada sallayarak Martin'e, 'Sağ ol diyeceksin,' dedikten sonra bana döndü ve, 'Bil bakalım neler yaptık?' diye sordu. 'Bilmem,' dedim ilgisiz görünmeye çalışarak. Yanık'i adını anmadan sormak için yanıp tutuşuyor ve Mine Abla'nın bana kısaca da olsa kitapçada neler olduğunu anlatmasını bekliyordum. Mine Abla sabırsızlığımı fark etmişti: 'Yok, bulamadık. Kitapçada ne o ne de o kadın var,' dedi sıradan bir haber verir gibi dildiği zeytini kavanoza atarken.

O akşam ikisini mutfakta bırakıp bisikletle Doğu Berlin'e gittim. Döndüğümde Martin gitmişti, Mine Abla ise yatağa oturmuş beni bekliyordu... Sınırdan pasaportlarını gösterip geçmişlerdi. Sonra tramvaya binmişler, birlikte kitapçıya gitmişler ve Yanık'i sormuşlardı. Çalışanlardan hiçbirisi Yanık'i tanımıyordu ya da tanımadıklarını söylemişlerdi. 'Ashna bakarsan,' dedi Mine Abla, 'şu gözetleme, dinleme, baskı meselesi olmasa orası buradan daha çok hoşuma gidiyor benim. İnsanlar daha saf, daha samimi. Hayat da daha basit.' Mine Abla'nın bu konuyu değiştirme manevrasına aldırmadım ve, 'Peki Yanık ne oldu sence? Çoktan geçti mi Batı'ya?' diye sordum. 'Kuşum, bilmiyorum. Hadi yatalım artık,' dedi Mine Abla ve ben tam iyi geceler deyip ışığı kapatırken yatağından seslendi: 'Martin'le çok iyi geçindik bugün, hadi sana da iyi geceler!'

İşte böyle Ellacığım!"

*

Ertesi gün akşamüstü Ella'nın annesine gittik. Ella nasıl da heyecanlıydı. Saçları, gözleri, dudakları, yüzü pırıl pırıl, kıpır

kıpır gelip beni Şişli'deki bürodan almıştı, "Annemi, güzel bir yere yemeğe götürelim," diyordu.

Otele gittik, resepsiyona sorduk, "Gitti, havaalanına taksi çağırдық az önce," dediler ve Ella'nın eline bir zarf verdiler. Açtı. Elinde kısa bir not ve bir banka cüzdanı vardı. Notu okudu, tekrar hayata bakmaya çekinir gibi önüne baktı, "Korkmuş," dedi. Duyardım ama bilmezdim, ben bütün renklerin birdenbire nasıl solduğunu hayatımda ilk kez o gün Ella'nın yüzüne bakınca öğrendim.

O günü izleyen iki ay boyunca ikimiz de işe gidip geldik, akşamüstleri Hisar'da bir bankta yan yana oturup tostlarımızı yiyip, biralarımızı içtik ve geçip giden tekneleri, suyu, güneşi, ayı, yakılan ateşleri, sahilde başlayıp sahilde biten aşkları ve hayatları seyrettik.

İki ayın sonunda, radyonun stüdyo kuruluşu büyük ölçüde tamamlandığında, müdür radyo yayına geçtikten sonra *part time* çalışıp çalışamayacağımı sordu. Fakat teklif ettiği ücret ancak ev kirama yetecek kadardı ve benim yapmayı istediğim türden bir program içeriği pek ihtimal dahilinde değildi. Israr etmedim.

Bir hafta sonra uçağın kalkmasını beklerken bir yandan Ella'dan ayrıldığıma üzülüp, bir yandan da Mine Abla'yı ve çocukları göreceğim için seviniyor fakat kendimi ne ayrıldığım İstanbul'a ne de gideceğim Berlin'e ait hissediyor ve onca yıl sonra bile hâlâ Chris'le yollarda olduğumuz o birkaç ayı özleyordum.

Kasım 1989 - Nisan 1990: "Helplessly Hoping"

"Manchester müziği gibidir, biraz değişiktir, ama anlaşırsınız," demişti Mark ilk defa Chris'ten bahsederken, sonra da yüzünde neye yoracağımı bilemediğim garip bir tebessümle, "Manchester! Karanlık ruhunu dans pistine davet edenlerin memleketi!" diye kendi kendine konuşur gibi mırıldanarak gitmişti yanımdan. Bu konuşmanın ardından günlerimi New Order dinleyerek geçirmiş, elektronik dans müziği ile aramı düzeltmeye çalışmışım. Bunu anlattığımda çok gülecekti Chris. Onu, Berlin'in sonbahara bir türlü veda edemediği güzel bir kasım sabahı tanıyıp, baharın gelmek bilmediği bir nisan akşamı kaybedecektim. Ama o gülüşü hayatımda hep kalacaktı.

O sabah Mark erkenden beni odasına çağırmış, Londra'da eğitim alacağım stüdyonun ayarlandığını ve bir hafta içinde gidebileceğimi söylemişti. Ancak ben Londra'ya gidebilmek için önce vize almam gerektiğini o an Mark'a bir türlü söyleyememiş ve daha odasından çıkarken buna pişman olmuşum. Aşağıya inip hem bir sigara içmek hem de sakın kafayla ne yapacağımı düşünmek üzere kapıyı açmışım ki karşımda zile uzanmakta olan birisiyle göz göze geldim. Uzun boylu, gözlüklü, zayıf bir adam duruyordu karşımda. Yeşil, eski bir parka vardı üzerinde. Saçları beyazdı, yüzünde ince kırışıklıklar seçiliyordu.

du. Ama halinde öyle bir şey vardı ki aslında gençken bir gün içinde yaşlanıvermiş diye düşünüyordu insan. İkimiz de bir an afallamış ve aynı anda merhaba demiştik.

“Ben Chris Messing. Siz... burada mı çalışıyorsunuz?”

Hemen içeri davet edip, kendimi tanıtmıştım. “Ha bir dakika...” demişti, “siz Mark’ın söz ettiği ve birlikte çalışacağımız mühendissiniz, öyle değil mi?”

Yumuşak bir sesi vardı ve aksanlı bir Almancayla konuşuyordu. Cevabımı beklemeden eklemişti:

“Kadın mühendis bu sektörde az rastlanır bir durum. Maalesef. Çok sevindim birlikte çalışacağımıza.”

Teşekkür edip, onu Mark’ın odasına götürebileceğimi söylediğimde ise, “Hayır, gerek yok, akşam görüştük biz,” demiş, ardından spor çantasına benzer çantasını bir kenara koymuş, parkasını ilk gördüğü sandalyenin arkasına bırakmış ve bana dönmüştü.

“Sizden bunu ilk ve son defa isteyeceğim. Bana bir fincan kahve verebilir misiniz?”

Mutfağa gittim, fincanların durduğu dolabı açtım ve önünde durdum. Stüdyoda herkesin kendi fincanı vardı; misafirler için kullanılanlar ayrıydı. Önce, misafirler için ayrılanlardan birini alsam da hemen geri yerine bıraktım. Çünkü dolabın köşesinde hâlâ Ella’nın fincanı duruyor, her sabah kendi fincanımı alırken bir an ona bakıyor ve içimden Ella’ya, “Günaydın,” diyordum. Chris’e Ella’nın fincanını verecektim.

Kahveyle yanına döndüğümde Chris çantasını açmış, defterini masaya koymuştu. Teşekkür ettikten sonra fincanı şöyle bir çevirip, “Gri ve mavi, bana benziyor bu,” dedi gülerek. İşten yeni ayrılan bir arkadaşın fincanı olduğunu ve isterse onun olabileceğini söyledim. Teşekkür etti ve fincanı döndürerek, yüzüme bakmadan, “Sevdiğiniz bir arkadaşınızdı galiba,” dedi.

“Evet,” dedim, sustum ve kendimi o nadir anlardan birisinde; yani, bir şeyi anlatmak için değil de anlatmamak için zorlar-ken buldum. Sonunda içimden dalga dalga yükselen Ella’dan bahsetme isteğini bastırmak istercesine, “İngilizce konuşaca-

ğınızı sanıyordum. Almancayı nasıl öğrendiniz?” diye sordum. Bu kez Chris İngilizce olarak, “Annem Alman,” dedi.

“Ben Londra’ya gideceğim ama dil açısından biraz korkuyorum.”

“Sizinle İngilizce konuşmamı ister misiniz?”

“Teşekkür ederim, iyi olur. Ama...”

“Ama?” diyerek kaşlarını kaldırdı Chris. Yumuşak ve gerçek bir ilgiyle yüzüme bakıyordu. Belki de o bakıştan aldığım cesaretle bir anda o sözler dudaklarımdan dökülüvermiş ve Mark’a söylemekten çekindiğim vize problemini ona anlatmıştım. Hiç konuşmadan yüzüme bakmaya devam ediyordu Chris. Vereceği cevabı yüzümde arıyor gibiydi, sonra dudağını ısırarak ayağa kalktı ve pencereye doğru gidip pervaza yaslandı. Tane tane konuşuyordu:

“Londra’daki stüdyo çok iyi bir stüdyo. Kuracağımız bütün düzenekleri orada göreceksiniz. O yüzden fırsatı değerlendirmemiz lazım. Ertelersek tekrar ayarlamak zor olabilir, o stüdyoya talep çok, fakat telefon edip sorabilirim.” Sonra, “Ya da başka türlü yapalım,” diyerek çantasına eğildi Chris. Küçük bir defter çıkardı ve telefona doğru gitti, nereyi aradığını söylemeden düşünceli düşünceli numaraları çevirdi, başıyla, “Çalıyor,” dedi. Telefonda konuşmasını izlerken onu sanki yıllardır tanıyormuşum duygusuna kapılmıştım. On dakika kadar konuştuktan sonra telefonu kapadı, masaya geri geldi ve başını iki elinin arasına alıp bir müddet öylece durdu. Gözlüğünü çıkarıp masaya koydu, tekrar bana baktı, “Vizeyi en çabuk alabileceğimiz yer Bonn,” dedi ve defterine bir şeyler yazıp, sayfayı koparttıktan sonra bana uzattı. “Ben şimdi gidip Mark’a bir merhaba diyeyim. Bu arada... Almanların bu izin isteme ritüelinden hiç hoşlanmıyorum ama... Birbirimize sen diyebilir miyiz?”

O, Mark’ın odasına doğru giderken ben elimdeki listeye bakıyordum: Pasaport, iki tane vesikalık fotoğraf, ikamet... En iyisi öğle arasında istasyona gidip Bonn’a bir tren bileti almaktı. Eğer ertesi sabah erkenden trene binersem o gün vizeye baş vurur, aynı gün Berlin’e dönerdim. Fakat buna gerek kalmaya-

caktı. Az sonra Chris gülümseyerek stüdyonun kapısında durmuş, eğer istersem Bonn'a birlikte gidebileceğimizi söylüyor ve biz ertesi sabah beşe beş kala stüdyonun minibüsüyle yola çıkıyorduk. "Ne güzel bir saat!" diye geçmişti içimden. Öte yandan normalinde uyuduğum için tekrarlara pek imkân vermeyen bir saat olduğundan küçük bir huzursuzluk da duymuştum. Ama bunu çabucak unutmuş ve dinledikçe bana Joy Division'ın o inatçı, başını hiç eğmeyen melankolisini hatırlatan ve ilerledikçe sokağın karanlığına akıp giden müziğe dalmıştım. Tam çalan parçanın ne olduğunu sormak istediğim anda Chris gözünü yoldan çevirmeden cevap verdi:

"The Chameleons. Daha önce duymamış olman normal, tanınmış bir grup değil ama Manchester'da bir efsanedir. Onlarla beraber çalışabilmeyi çok isterdim, maalesef elimden kaçırđım. Bundan sonraki parça bence daha güzel. Zaten edebiyattan etkilenen gruplardan çok hoşlanıyorum. Jack London'ın *Yıldız Korsanı*'nı okuduktan sonra yazmışlar bundan sonraki parçayı. Okudun mu hiç Jack London?"

"*Deniz Kurdu*'nu okudum."

Gülümsedi Chris, "Halbuki insanlar hep *Demir Ökçe*'yi okurlar," dedi müziğin sesini yükseltirken.

"Soul in Isolation" çalmaya başlamıştı. Davulla girmişti şarkı. Davulla giren şarkıları seviyordum, sanki daha en baştan, "Benim size söyleyecek önemli şeylerim var," diye haber veriyordu. İyi bir gruptu çalan ama ben önümüzde uzayıp giden yola baktıkça içimde o kadar güçlü bir Neil Young dinleme arzusu duyuyordum ki neredeyse az sonra CD'yi değiştiren Chris'in bile bunu hissetmesini bekliyordum.

Chris, o sabah Neil Young çalmamıştı fakat hiç beklemediğim bir şey yapmış ve hayatta en sevdiğim şarkılardan birisini, "Karen"ı koymuştu. O şarkıyı dinlediğimde sadece bir şarkı dinlemiş değil, aynı zamanda bir film seyretmiş gibi olurdum. Şarkının erkek kahramanını yeni üniversiteye başlamış, mühendislik okuyan ama edebiyata düşkün bir öğrenci olarak, Karen'ı ise yirmi iki yaşında, göze çarpmayan, gülümsemesi çekingen ama hareketleri seri bir kütüphane memuru olarak ha-

yal ederdim. Erkek kahraman kütüphane girişindeki camlı kapıdan girerken Karen'ı kütüphane kartlarını sıraya dizerken görürdü, Karen işine dalmış olurdu. Şarkı tam o sırada başlar ve Karen iade edilen bir kitabı arkasındaki rafa yerleştirmek için dönmek üzereyken, başını kaldırıp erkek kahramanı görür, gülümser ve işine devam ederdi. Şarkının büyük kısmı, işte o arada, erkek kahraman giriş kapısından kütüphane deskine doğru ilerlerken çalardı.

Ben bunları düşünürken Chris kendi kendine konuşur gibi, "Kayıt düşük bütçeli, çok iyi de çalmıyorlar fakat tutkuyla çalıp söylüyorlar. Önemli olan da bu!" dedikten sonra gözünü yoldan çevirmeden ekledi:

"Şarkı insanı o kadar avucunun içine alıyor ki teknik eksiklik şarkıya âdeta bir gerçeklik duygusu katıyor!"

Sonra birden konuşmayı kesip, şarkıya eşlik etmeye başladı. Karen'ın bulup getirdiği ya da tavsiye ettiği kitaplardan; Hemingway, Genet, Brecht, Chandler ve Joyce'tan söz eden kısımды bu.

"Senin tercihin hangisi bunlardan?"

"Brecht!"

"Neden?"

"Bir tek onu biliyorum. Diğerlerini okumadım."

"Ah... tabii! Gençsin daha."

"Sen hangisini tercih ediyorsun?"

"Hmm... Zor soru! Eğer Genet ve Brecht gençliğim, Joyce da orta yaşım dersek... Ama biliyor musun, Hemingway ve Chandler'ın yaşlılığım olması fikri beni korkutuyor. İkisinden de hiçbir zaman hoşlanmadım." Şarkının dalga dalga yükselen finalini sessizce dinledikten sonra konuşmaya devam etti: "Dün öğleden sonra çalışırken biraz seni izledim. O zaman geldi bu şarkı aklıma. Sen de Karen gibi çalışıyorsun, şarkıda diyor ya 'kilisedeki rahibe' gibi..."

"Dua eder gibi, tapınır gibi mi?"

Bir kakhaha attı Chris.

"Kendini adanmış gibi."

"Ama sen de öyle çalışıyorsun."

“Öyle mi?” diyerek gülümsüyordu Chris ve o sabah Batı Alman polisine kimliklerimizi gösterip, önce “Şimdi Amerikan Sektöründen Çıkıyorsunuz!” uyarısının altından, sonra otolunun ıssızlığında tek başına duran Sovyet panzerinin yanından ve nihayet Doğu Alman kontrol noktasından; yani yakında kaybolacak bir tarihin içinden geçip giderken, bizim kısacık sürecek tarihimiz başlıyor ve ben kendimi birdenbire yeni bir gezegenin yörüngesine girmiş de giderek artan bir çekim kuvvetiyle onun çevresinde dönen ve o yörüngeden her ayrılma teşebbüsünde boşluğa düşeceğini bilen küçük bir yıldız gibi hissediyordum.

Saat tam altıyı gösterirken Batı Almanya’yı Berlin’den ayıran ve birleştiren meşhur transit otoyola doğru kıvrılmıştık. Bir süre bomboş, tekdüze ve iki yanı çam ormanlarıyla çevrili yolda ilerledikten sonra Chris kahvaltı edip etmediğimi sormuştu. Etmiştim. “O zaman sen de bir kahve içersin, vaktimiz var daha,” diyerek insanın içine sıcaklık veren bir kır evini andıran ve sabah ayazında eşsiz bir sığınak gibi görünen mola yerine girmişti. Alışkın olduğum mola yeri restoranlarından farklı bir yerdi burası. Kareli masa örtüleri, hasır koltukları, işlemeli tabanı ve demode açık kahve tonları ile Kreuzberg kafelelerinin karşı kutbu gibiydi. Ben kapıdan girdikten sonra bir masaya doğru ilerlerken Chris koluma dokunmuş ve “Lütfen yer gösterilmesini bekleyin” yazan levhayı göstermişti. Garson bize köşede bir masa gösterirken Chris’i, “Dixi-Salon açık değil mi?” diye sorarken duymuştum. “Saat sekizde açılacak,” demişti garson ve, “Çok yazık, özlemiştim,” diyen Chris’e cevap vermeden menüleri uzatmıştı.

“Sanki gerçek hayatın dışında ütöpik bir yer gibi burası!” demişti Chris bir süre sessiz sedasız etrafı inceledikten sonra. Oturanları tek tek inceleyince anlaşılıyordu ne demek istediği. Yanımızdaki masada Batılı iki kamyon şoförü kahve içiyor, tam karşımızda iki DDR subayı oturuyor, az ileride Batılı iki genç ve onların çaprazında da orta yaşlı Doğulu bir çift yer alıyordu. İnsanın bu Batılı-Doğulu ayrımını nasıl yaptığını ifade etmesi zordu. Ama mesela bir çeşit yağımluluk vardı ki Doğulu’dan

olduğunu görür görmez anlıyordum. Mine Ablâ'nın akfil dediği kumaşların mavisine benziyordu mavisî. Ya da kot pantolonlar veya saç kesimleri... Gerçekten de Doğu'nun ve Batı'nın geçici de olsa yollarının kesiştiği ütöpik bir yer gibiydi restoran.

Garson ısmarladıklarımızı getirmişti. Beyaz peçetelerle ve zarif porselenlerde servis edilmişti her şey. Ve ne yazık ki Chris'in tabağında tereyağı vardı; o tarafa bakmayacaktım. Kahveden bir yudum aldım, çörekten bir parça ısırdım. Daha dişlerimin ilk dokunuşunda, bir an o yoğun kokuyu almış fakat geriye dönememiş ve çöreği ısırmıştım. Tereyağlıydı çörek! Midem bulanmaya başlamadan, lokmayı çiğnemedem yutmak için kahveyi neredeyse kafama dikmiştim. Gitmişti lokma. Ama koku hâlâ oradaydı. Kimsenin haberi olmadan boğulma tehlikesi geçirmiş ve tekrar su yüzüne çıkmış gibi kahvenin kalan son yudumunu içmek üzere fincana uzanmıştım ki bu kez Chris'in kızarmış ekmek dilimine tereyağı sürdüğünü gördüm. Bakışlarımı ekmekten kaçırırsam da Chris'in sesini duyuyordum:

“İster misin bir dilim?”

Hayır anlamında başımı salladım, çantamı kaptım ve az ilerideki garsona doğru koştum. Tuvalet alt kattaydı, içeri girdim, çantamdan diş macununu çıkarıp doğrudan ağızıma sıktım ve o halde yüzümü yıkadım. Biraz ferahlamıştım. Tam musluğu kapatırken aynadaki görüntüme takıldı gözüm. Kâkülüm kısa değildi ama biraz eğri kesilmişti. Çantamdan küçük makası çıkardım ve düzeltmeye çalıştım. Ne kadar dikkat edersem edeyim bir yanını kestikçe öbür yanı bozuluyordu. Üstelik biraz kısalmıştı da. Saçlarımı ıslatıp, bu kez kâkülümü biraz yana doğru yatırmaya çalıştım. Pek olmamıştı, pes edip öylece bıraktım ve dışarıya çıkmak üzere kapıyı açtım.

Chris kapının önündeydi. Arkası dönüktü. Kapının sesiyle bana doğru döndü.

Çok eskiden bir belgesel izlemiş ve hiç unutmamıştım. Filmde balıkların ses telleri olmadığından, ses yoluyla iletişim kurabilmek için vücutlarını kullandıklarından söz ediliyordu. Görüntüler hâlâ aklımdaydı. Bir balık suyun içinde tek başına ilerliyor ve kâh dişlerini birbirine kâh yüzgeçlerini gövdesine vu-

arak sesler çıkarıyordu. Bu görüntüleri o günkü ruh halime göre kimi zaman çaresizlik kimi zaman ise güçlü bir iletişim arzusunun belirtisi olarak yorumlar, aynı çaresizliği ya da arzuyu ta içimde hissederdim. İşte Chris bana doğru adım atarken, onun kötü bir rüyadan konuşmadan uyanır gibi kıpırdayan dudaklarını, uzanan ama yarı yolda duraklayan ellerini ve anlamak isteyen gözlerini görünce o balığı hatırlamış ve onda da o çaresizlik ve iletişim arzusunu bir arada görmüştüm. Kapının kolunu bıraktım. Dışarı çıkarken, ancak âşık olmak üzere olan bir aklın bir kapı kolunu bıraktığı o kısacık anda muktedir olabileceği, o binbir olasılığı işleme ve bir sonuca varabilme yetisiyle, ortaya çıkardığım dramın gerçekliğin önüne geçtiğini fark etmiş ve Londra'ya gidememek korkusundan, yaptığım işte başarılı olamama korkusuna kadar bütün mümkün korkuları, memleket özleminden terk edilmek acısına kadar acıları, migrenden depresyona hastalıkları taramış ve o banal tereyağı nefretinin yerine koyacağım daha esaslı bir neden aramıştım. Ama yalan söylemek istemiyordum.

Gelgelelim Chris olayı kavrayamamıştı. Ceza gibi tekrar söyledim. Bu sefer Chris başını hafifçe kaldırıp bir kahkaha attıktan sonra, “Gel,” diyerek kısa, çok kısa bir an kollarını başıma dolayıp göğsüne bastırdı ve bıraktı. Sonra gülerek kafasını iki yana sallayıp, “Tereyağı,” derken gülüyordu.

“Ben de yanlışlıkla peynir yeseydim, inan bana da aynı şey olurdu. İyi misin şimdi?”

İyiydim. Kapının önünde yaşadığımız o kısacık anın ardından başka iki insan olarak masaya dönmüştük. Sabah karanlığında yan yana arabaya doğru giderken ise bilmediğim dağlardan, ormanlardan gelen soğuk rüzgâr yüzüme çarpıyor, otoyoldan geçen arabaların seslerini duyuyor, az ilerideki benzin istasyonunun soğuk ışıklarını görüyor ve bu hiçliğin ortasında kendimi hayatın bir parçası olarak hissediyordum.

Chris parkasını arabanın arkasına koyarken eskimiş, kâğıdı yer yer yırtılmış, benim kasetlerime benzeyen bir kaset çıkarmıştı cebinden. Arabayı çalıştırmadan kaseti teybe yerleştirmiş fakat *play* düğmesine basmamıştı. Normalinden düşük bir hız-

la ilerliyor ve bir adres arar gibi dikkatle ön camdan dışarıya bakıyordu. Ne olduğunu sorduğumda, “Bir saniye,” diye cevap verdi ve teybin düğmesine bastı, “A Horse With No Name” çalmaya başlamıştı. Sabaha ve yola o kadar güzel gitmişti ki şarkı! Ve az önce hissettiğim Neil Young dinleme isteğine o kadar uymuştu ki. Çünkü America’nın bu şarkısı hem melodisi hem de vokaliyle zaten bir Neil Young şarkısı gibiydi. Chris arabayı sağa çekmiş, direksiyona vurarak tempo tutuyor ve sanki birlikte dağlar tepeler aşıyor, çöller geçip okyanusa varıyorduk. Dört dakika beş saniyelik bir şarkıydı ama sanki saatler sürmüş ve o yolculuğun *soundtrack*’i olmuştu. Şarkı bittiğinde Chris teybi kapatmış, yüzünü bana dönmüş ve, “Her seferinde arkasından başka bir şarkı dinleyemiyorum. Gençken âşık olmak gibi bir şey. Her seferinde bir daha başka birisine âşık olamayacağını sanırsın fakat yeni birisini görünce unutursun,” demişti. Ali bir görünüp kaybolmuştu karanlıkta.

“Ama konu müzik olunca en azından her seferinde aynı şarkıya dönebiliyor insan,” dedim.

Sesim bilmiş bilmiş çıkmıştı. Derin bir nefes aldı Chris, yüzüne yorgun ama sevecen bir gülümseme yayıldı ve, “Bilmem,” dedi, sonra arkasına yaslandı, “galiba aşağı yukarı bu noktada durmuştum, hava çok güzeldi, temmuz ayıydı. 1973. Bu şarkıyı dinliyordum yollarda hep, yine bu kasetten,” diyerek arabayı çalıştırdı. Merak etmeme rağmen bir şey sormamıştım. Bu sezgimin isabetli olduğunu zamanla anlayacaktım. Çünkü Chris geçmişine ilişkin hikâyeleri asla baştan sona anlatmıyor, bunları daha çok parça parça zamana yayıyor ve böylece yaşanılanı aktarırken şimdiki zamana paralel ve yavaşlamış bir geçmiş zaman kurgusu yaratıyordu. Mine Abla bir defasında, “İşte yavaş yavaş bağlıyor adam seni kendine...” demişti. Mine Abla ile hayatımızda ilk defa, o güne kadar hiç yaşamadığımız küçük gerginlikler yaşayacaktık. Fakat o sabah henüz bütün bunlardan çok uzaktık ve hava aydınlanırken başlayan ve kimi zaman hızlanıp kimi zaman yavaşlayan yağmur gibi akıp gitmişti konuşmalarımız. Bir ara, “Jimmy Page’in çaldığı notalar havada titreşince gitarın kendi akciğerleri, kendi diyaframı var gibi geliyor

bana,” demişti Chris, sonra, “Kayıtlarda en zor şey gitaristlerin gönlünü hoş tutmaktır, gitarist ihtimam ister,” diye devam etmişti. Bu konuşmaları unutmaktan korkmaya daha o ilk yolculukta başlamıştım. Daha sonra hepsini bir deftere geçirecek ve bir süre sonra; Chris gittikten sonra o defteri Ella’nın bahçeli odasına götürüp bırakacaktım. Ama onun içinde olduğu görüntüler; başkasıyla yaşadığımda hiçbir iz bırakmayacak en gündelik anlar bile hayatıma hep eşlik edecekti. Chris’i bazen dudakları bir şey söyleyecekmiş gibi hafifçe açık, saçları alnına düşmüş, kollarını dirseklerine kadar sıvadığı lacivert bir gömlekle, direksiyonda hafifçe öne doğru eğilmiş, hiç şikâyet etmeden bir adres ya da park yeri ararken ve bunlara rağmen beni pür dikkat dinlediği o kısacık anda görürdüm. Ne zaman bir stüdyoda yerde kimsesiz kalmış gibi duran bir amfi görsem; önce işaret parmağıyla gözlüğünün altından hafifçe gözünü ovuşturur sonra aynı eliyle bir şey düşünür gibi çenesini kavrayan, bir müddet öylece kaldıktan sonra da, “Problem galiba şurada,” deyip yere doğru eğilen Chris’i de görürdüm. Ama sadece onu görmekle kalmaz o anın ışığını ve rengini de görür, birden başka bir atmosferin, başka bir zamanın içine doğru çekildiğimi hissederek ve dünyaya geri dönmek için yine o gittiğim yerde bir çıkış arar dururdum.

*

Ertesi gün pasaportumda İngiltere vizesiyle transit yoldan Berlin’e dönerken Londra’ya gideceğim için hâlâ heyecanlıydım. Ne var ki oradayken, bir an önce Berlin’e dönmek isteyeceğimi de biliyordum. Öyle de oldu.

Londra bambaşka bir dünyaydı, Berlin gibi insanı içine almıyor, sadece bir gün, belki bir gün, bir köşesinden seni kendisine dahil edebileceğini söylüyordu. Müzik her yerdeydi, plakçı dükkânları için bir sıfat bulmakta zorlanıyor, durmadan insanın günlerini, haftalarını geçirebileceği dükkânlara girip çıkıyordum. Ama 1989 yılındaydık ve Londra’nın üstü popun altın çağından bir sisle örtülmüş gibiydi. Berlin dünyada yuppieslerin varlığına sadece asılsız bir dedikodudan ibaretmiş gibi dav-

ranırken Londra'da *yuppi*ler kente yayılmış, daha önce kimse-
nin dönüp bakmadığı semilerde loftlar kiralanmaya başlamış-
tı. Cool olanın popüler olana eşitlendiği yıllara doğru gidiyor-
du dünya. Berlin'de duvar yıkılırken Londra'da büyük eğlen-
ce başlıyordu.

Staj esnasında sadece iki pazar günü çalışmamış ve boş ol-
duğum ilk pazar gününü Camden'da geçirmek istemiştim. Ön-
ce küçük bir yerde kahvaltı edip, sonra bit pazarına CD ve ki-
tap aramaya gitmiş, The Smiths'in bir albümünü ve hiç bilme-
diğim bir şair olmasına rağmen Ted Hughes'un bir kitabını al-
mış, ardından da parkta bir banka oturup bir yandan okurken
bir yandan da publar dahil her yerin kapalı olduğu o pazar gün-
nü öğleden sonralarının insanların yalnızlıklarını en çok his-
settikleri zamanlar olduğunu düşünüp, yalnız ve yaşlı kadınlar-
dan hangisinin Eleanor Rigby olabileceğini tahmin etmeye ça-
lışmıştım. Sonra ucuz bir Hint lokantasında yağlı, kötü bir ye-
mek yedikten sonra erkenden Doğu Londra'daki odama dön-
müştüm. Londra belki de hayatta en çok gitmek istediğim şe-
hirdi, şimdi nihayet gelebildiğimde ise şehrin ruhunu hissede-
miyordum. Fakat bunun sebebi sadece bana kalan vaktin az ol-
ması ya da Londra'da benim aradığım ruhun can çekişmesi de-
ğildi. Berlin'e dönmek ve Chris'i görmek istiyordum. Onu dü-
şününce içim sanki bilinmeyen bir ülkeye doğru upuzun bir
yolculuğa hazırlanıyordu.

Boş olduğum ikinci pazar günü ise bir sinemaya gitmek iste-
miştim. Amacım sadece Londra'da bir sinemaya gitmiş olmak,
o atmosferi hissetmekti. Ama önce her sabah işe gitmeden kah-
valtı ettiğim ne kafeye ne de pastaneye benzeyen, daha çok
Taksim'deki Sütüş'in küçük fakat bakımsız bir benzeri olan yer-
de çay içecektim. Tam içeri girerken küçük bir masada duran
el ilanlarının birisindeki fotoğraf dikkatimi çekti. "Sid ve Nan-
cy" filminin afişiydi bu. Film gece yarısı başlayacaktı. O öğle-
den sonra sinemaya gitmekten vazgeçip paramı "Sid ve Nan-
cy" için saklamaya karar verdim. O gün bütün gün sokaklar-
da dolaştım, nehir kıyısına gittim. Akşam için eve peynir ve ek-
mek alarak döndüm ve saatin on bir olmasını bekleyip sinema-

ya doğru yola koyuldum. Güzel, sevimli bir adı vardı sinemanın: The Screen on the Green. Ama o gece, o sinemada iki yüz kadar *punk*la birlikte sigara dumanı ve bira şişeleri arasında geçirdiğim saatler ve gördüğüm o film, sadece bir aylık bir Londra macerasından geriye kalan iki saatlik bir anı olarak kalmayacaktı. Hayatı, bir seyirci olarak geçen hayatımı; aşkı, aşkın sadece değiştiren değil ama imha eden yüzünü de kavramaya başlayacaktım.

*

“Demek ki Londra hâlâ iyi bir şehir,” demişti Chris ve neden diye sormama fırsat vermeden eklemişti:

“Bir şehir ne kadar karmaşık, içine sızmak ne kadar zorsa o kadar iyi değil mi?”

“Evet, o şehirde yaşayanlar açısından haklısın. Aslında özgün *sound* açısından da haklı olabilirsin!”

Ciddi ciddi, “Evet evet, ben hep haklıyım!” diye cevap vermiş ve yan gözle tepkimin ne olduğuna bakmıştı. Ben hiç tepki göstermeden yola bakıyordum. Ne zaman ki o şaka yaptığını telaşla açıklamaya girişmiş, ben o zaman gülmüş ve “1-0” diyerek, müzik seçme sırasının bana geçtiğini ilan etmiştim. Bu oyunlarımızın başlangıcı olacaktı. “Merakla bekliyorum!” demişti Chris göz kırparak. En son kim göz kırpmıştı bana? Hatırlamıyordum. Fakat ben artık sadece göz kırpmaları, bakışları, gülüşleri değil, tüm sözcükleri, hatta bütün dünyayı baştan ele alıyordum.

Düsseldorf’a doğru yoldaydık. Londra’dan bir hafta önce dönmüştüm. Mine Abla gelip beni havaalanından almış, otobüsle şehre giderken koluma girmiş ve ininceye kadar bırakmamıştı. Bir ay içerisinde iki kez telefonla konuşabilmiştik. Bir defa sözleştiğimiz gibi Londra’ya varıp, odaya yerleştikimde arayıp, sağ salim geldiğimi söylemiş; sonra bir defa daha arayıp “Merak etme, iyiyim,” demiştim. Bir keresinde de kart göndermiştim. Eve giderken o kartı sormuştum.

“Geldi geldi,” dedi Mine Abla, “ama Arkadyus da merak etmiş seni!”

Ona da kart yazmıştım, ama belli ki eline ulaşmamıştı henüz. “Arkadyus’la mı konuştunuz?”

“Evde anlatırım,” demişti Mine Ablâ.

Evin önüne gelip de plakçı dükkânını gördüğümde eski bir arkadaşımı görmüş gibi sevinmiş, içeride Arkadyus’la oturduğumuz zamanlar aklıma gelmiş ve bazen bir ay ne kadar uzun sürebiliyor diye düşünmüştüm. Gerçekten, bir ayda değişiklikler olmuştu Kreuzberg’te. Daniel Polonyalı bir kıza âşık olmuş ve onunla birlikte Köln’e taşınmaya karar vermişti. Yani artık plakçı dükkânına bakamayacaktı. Mine Ablâ da bir konfeksiyon atölyesinde iş bulmuştu. Şimdilik haftada yirmi saat çalışıyor olsa da deneme süresi dolunca tam gün çalışmaya başlayacaktı. Ancak Daniel ayrılma kararından bahsedince uzun süredir düşündüğü meseleyi Arkadyus’a yazmış, o da, “Ne isterseniz yapın, fakat Filiz’e de sorun,” diye telefon etmişti. Sonuç olarak Mine Ablâ haftada yirmi saat çalışmaya devam etmek ama alt katımıza da deneme mahiyetinde bir terzi dükkânı açmak istiyordu. Bir hoş olmuşum bunları duyunca. Mine Ablâ, “İleride yine plakçıya çevirelim derseniz, başka bir yol buluruz, üzülme sen!” diyerek beni teselli etmeye çalışıyor, ben de onun sevincine gölge düşürmemek için hüznümü, burukluğumu inkâr ediyor ama saklayamıyordum. Çünkü eskisi kadar sık gitmesem de dükkânı hâlâ bir sığınak, Arkadyus’tan kalan bir iz ve onun günün birinde sevgili Kreuzberg’ine döneceğine dair bir işaret olarak görüyordum. Bu konuyu daha fazla uzatmamak için Londra’yı anlatmaya başlamıştım Mine Ablâ’ya. Nasıl ince bir iş bölümü olduğundan, prodüktörün ben-den memnun kaldığından ve kayıttan başlayarak bir albümün yapımının bütün aşamalarını izlediğimden söz etmiştim. Mine Ablâ bütün bunları yüzüne sabitlenmiş, sanki sabaha kadar anlatsam dinlemekten bıkmayacakmış gibi tatlı bir merak ve tebessümle dinlemiş, sonunda müzik bilgimi geliştirmek için eve piyano almak istediğimi söyleyince o tatlı tebessüm iyice hülâyalı bir hal almış, bunun pahalıya mal olacağını, dersin hatta akort ettirmenin de bir maliyeti olduğunu anlatırken bile Mine Ablâ yüzünde mutlu bir ifadeyle beni dinlemeye devam etmişti.

“Eeee?”

“Eeeesi falan yok kuşum, madem lazım diyorsun halledeceğiz.”

Mine Abla’ya bakmış ve onu ne kadar özlediğimi düşünmüştüm. Ona bakarken gözlerimle değil, bütün hayatımla bakıyordum. İşte o an, o Düsseldorf yolunda, Chris bana şaka yaptığını açıklamak isterken ona da öyle bakabileceğimi hissediyor ve hayatta bildiğim her şeyi bir araya getirip, sonunda bilmediğim bir toplamla baş etmeye çalışıyordum.

Yokluğumda Mark’ın ben ve Chris hakkındaki planları da şekillenmişti. Mark Kreuzberg ve Düsseldorf stüdyolarındaki işlerin yanı sıra Almanya ve Avusturya’daki stüdyolara teknik ekipman sağlıyor ya da kayıt, miks, mastering işleri alıyordu. Chris tonmaysterlik eğitimi almıştı ve kayıt, miks ve mastering işlerinde uzmandı. Ben ise daha çok teknik kuruluşlarda ve kayıt mühendisliğinde uzmanlaşıyordum. Teknik konularda fena değildim ama yine de Düsseldorf’taki ilk işimizde başarılı olamamaktan korkuyor ve bunu fark eden Chris beni rahatlatmaya çalışıyordu.

“Mark, iletişimi iyi olan bir insan değildir,” diye başlamıştı Chris. Sonra, “Fakat kendi doğrularına takıntı derecesinde bağlıdır. Mesela olağanüstü koşullardan gelen insanların daha başarılı olacağını düşünür ve onlara mutlaka bir fırsat vermek ister, eğer iyi olduğuna karar vermeseydi seni fazladan bir dakika dahi tutmazdı,” diyerek devam etmiş ve bir an susup, sesinde küçük bir tereddütle, “Ama sadece Mark değil, ben de seni yetenekli buluyorum,” demiş, gülümsemiş ve CD’yi değiştirmek için eğilmişti. Pixies’in bir şarkısı çalıyordu. Şarkı bir dalış esnasında, suda bütün balıklar kayaların arkasına kaçmış, saklanmışken, küçük, küçücük bir balığın bir dalgıçla inatla “konuşmaya” çalışmasından söz ediyordu. İkinci defa aynı transit yolda, aynı yönde gidiyor, ikinci defa karşıma bu “balık meselesi” çıkıyor ve bu tesadüfler kalbimde metafizik bir umut yaratıyordu. Fakat bu aynı zamanda zihnimde anlardan, belirtilerden, işaretlerden oluşan müstakil bir dünyanın alanını giderek genişletmesi demekti. Bu dünyada nedensellikler değil bağlantılar önemliydi. Yapısı her an

değişebilen, her gün yeni giriş yapılan ve hiçbir şeyin silinmediği bir veri tabanı gibiydi bu. Aşkın *big data's*ıydı. Her tesadüf, her hareket, her düşünce, her söz, her bakış ve her şarkı orada depolanıyor ve tekrar tekrar işlenliyordu:

çanttan düştü,
anorağını aldın mı?
bak! sen seversin bu şarkıyı,
bugün biraz solgunsun,
sen davulla ilgilen,
nihayet gelebildin!
bak bizim için kahve yaptım!

İşte bunların hepsi, hepsi birikiyor ve o soğuk ve puslu Berlin sabahlarında daha gün ışımadan yola çıkarken bile kendimi bir yağmur ertesinde Şarampol'den Atatürk Caddesi'ne doğru yola çıkmış kadar hafif ve Varyant'tan Konyaaltı'na yürümüş de elimi bir bardak suya uzatır gibi hayatta hissediyordum. Sonra güneş doğarken önümüzde uzanan yol, transitte indiğimiz mola yerleri, içtiğimiz kötü kahveler, geçtiğimiz sınır kapıları, ne zaman ne çalınacak diye tatlı tatlı ettiğimiz müzik kavgaları, bir gün onun arabayı birden sağa çekip ellerini kucığında birleştirip, “Hadi çal, çal ne istiyorsan!” deyişi, benim bir an duraklamam ama sonra bir kaplan gibi atlayıp “Jimmy ve Johnny'nin Şarkısı”nı koymam, onun, “Bunun için mi bu kadar mücadele ettin?” deyip arabayı çalıştırması, o şarkının bana zehir olup bir türlü bitmek bilmemesi, onun bunun farkına varıp gülmemek için alt dudağını ısırması, benim aklımda “Ben ne kadar önemserdim kendimi hay Allah” diyen Turgut Uyar dizeleri, onun içinde “Git yakala, kaymakta olan bir yıldızı” diyen John Donne...

Sonra akşam paydosları; sekizde, dokuzda ya da onda basit İtalyan lokantalarında, *imbiss*lerde, kebabçılarda, “Yalnız benimki tereyağsız, benimki de peynirsiz, hayır birisinde peynir olabilir, evet birisinde tereyağı olabilir,” diye ısmarladığımız ve nasıl geleceğini endişeyle beklediğimiz yemekler, soğukta hızlı

hızlı otele yürümemiz, lobide birer bira içmemiz, bir akşam niye Berlin'e geldiğini sorunca önce biraz karmaşık deyip geçiştirmesi, ama sonra duvar yıkıldığı ve yeni bir ülke umudu olduğu için geldiğini söylemesi, o akşam ilk defa ikişer bira içmemiz, sonra benim geç oldu demem, sonra onun boş koridorda iyi geceler diye fısıldaması, Neil Young, kitabım, defterim, kalbim, *helplessly hoping, helplessly hoping...*

*

“O hiç geçmiyor ki,” demişti Mine Ablâ.

Üç gece önce, ben Köln'deyken Martin akşam bize gelmiş, birlikte yemek yapmışlar ve derken konuşma neden sekiz sene önce, üstelik koşullar da o kadar elverişliyken birlikte olmadıklarına gelmişti. Mine Ablâ o zaman her şeyin çok ani geliştiğini, iki ay içerisinde hayatının rayından tamamen çıktığını, hem sevdiği insandan hem de ülkesinden olduğunu anlatmaya koyulmuşsa da Martin bunun en başlarda doğru olabileceğini ama daha sonraki yılları anlamadığını söyleyince Mine Ablâ önce Martin'in kendisinden sevgi sözcükleri beklediğini düşünmüş fakat biraz kurcalayınca Martin'in her şeyi kafasında kendi kendine kurduğunu ve bir tartışma için hazırlıklı geldiğini anlamıştı.

Martin, Mine Ablâ'nın Cengiz Abi gibi muhalif, kahraman, ooooo büyük devrimciden sonra –bunu ayağa kalkıp iki elini havaya kaldırarak söylemişti– onun gibi kendi halinde bir öğretmenle beraber olmayı Mine Ablâ'nın o zamanlar kendisine yakıştıramadığını iddia etmişti.

“Bir de gözlerini belirtmiş... kalktı bööööyle elleri havada!”

Elinde paçasını bastırdığı pantolonla ayağa kalkmıştı Mine Ablâ Martin'in taklidini yaparak. Plakçı dükkanı artık terzi olmuştu. Sonra oturdu yine makinenin başına.

“Belki o zaman daha bekliyordum ben. Olamaz mı?”

“Ne kadar bekledin Mine Ablâ?”

“Bekledim işte!” diyerek tekrar ayağa kalktı. Arkadyus'un bir zamanlar bir yatak koyup uyuduğu perdeli bölmeye doğru gidiyordu. Plakların bir kısmını oraya koymuştuk. Mine Ablâ

müşterilerin ölçüsünü de orada alıyor ve yine eskiden yaptığı gibi ucuz bulduğu parça kumaşları alıp orada depoluyordu. Az sonra içeriden elinde mor, keten bir kumaşla geldi, bana yazlık, bol bir pantolon dikecekti. Ayağa kalktım, Mine Abla yıllar sonra ilk defa mezura ile ölçümü alırken bir an hiç zaman geçmemiş de Şarampol'deki dikiş odasındaymışız gibi hissetmiştim. O zaman Mine Abla yüzüme bakmadan, "Sen de bi hoş oldun değil mi?" demiş ve "Pratikten kesivericem ben bunu," diyerek doğrulurken gözlerini kaçırmıştı.

"Hakikaten o kadar zaman bekledin mi?"

"Beklemedim de..."

"Hâlâ seviyor musun peki?"

İşte o zaman Mine Abla yine yüzüme bakmadan cevap vermişti:

"O hiç geçmiyor ki!"

"Ama Yanık oldu arada, şimdi Martin..."

"Canım karıştırma artık hepsini! Diyorum ya hep: O Mine ayrı, bu Mine ayrı."

Yıllar sonra, insanın tek, bir tek hayatı olmadığını, peşpeşe eklenen birçok hayatı olduğunu ve çektiği acıların sebebinin de bu olduğunu yazan Chateaubriand'ı okuduğumda Mine Abla'nın bu hayatları birleştirmeye uğraşarak değil de, ayırarak acı çekmekten vazgeçtiğini düşünmüştüm.

Mine Abla o gün pantolonun makine işini bitirmiş ve prova için giymemi istemişti. Ben bir köşede çalışıyordum, huy-suzlanıp, niye ölçü alırken paçalarınkini de alıp ona göre bastırmadığını sorduğumda ise, "Baylanlık etme artık, bak çok yakışacak, Chris de beğenir bunu," deyivermişti. Aslında Chris'i adıyla anmıyordu Mine Abla, "o adam" diyordu hep. Beni kalıcı olarak Düsseldorf'a göndermek istediğinden beri de Mark'a "öbür adam" demeye başlamıştı ama Mark'ın bu kararını onaylıyordu.

*

Mark'ın iş dışında nasıl bir insan olduğunu anlamak imkânsızdı. Ona baktığımda Asım'ın tekinsiz olduğunu düşündü-

güm zamanlardaki gibi bir duyguya kapılır ve nasıl Asım hakkındaki duygularım haksız çıktıysa Mark hakkındaki duygularımın da haksız çıkmasını ümit ederdim. Chris ile Mark'ın ilişkisi ise bir muammaydı. Uzun süre görüşmediklerinde sadece tokalaşırlar –oysa Chris herkesle sarılırdı– kısaca konuşurlardı. İlginç olan başkalarının isteklerini ya da şikâyetlerini dinleyip ancak kafasına yatarsa kabul eden Mark, Chris'in herhangi bir konuda bir dediğini asla iki etmez ama aralarında da bir sıcaklık hissedilmezdi.

Bir cuma günüydü. Mark Chris'le beni bitirdiğimiz bir işi kutlamak amacıyla ertesi akşam için bir restorana davet etmiş, ancak Chris cumartesi sabahı erkenden Manchester'a gideceğini, kutlamayı ileride telafi edebileceğimizi söyleyince, Mark, “Bugün gidelim o zaman,” diyerek hemen o akşam için yer ayırtmıştı. İşyerinden üçümüz birlikte çıkmıştık. Mark'la ilk defa iş dışında birlikte bir yere gidiyorduk ve ben böyle durumlarda hep olduğu gibi gergindim. Yemek bir an önce bitsin istiyor, sonra belki de Chris'le Jenseits'a gidip birer bira içeriz diye umut ediyordum. Ancak Mark o gün farklıydı. Daha iş yerinden çıkarken bir-iki espri yapmış, arabada Chris'e Manchester'ı özlediğinden söz etmiş, bana aylar sonra ilk defa Ella'yı sormuş, menüden tavsiyelerde bulunup, garsonla şakalaşmış ve aralıksız konuşmuştu. Öyle ki yemekler geldiğinde reji artık tamamen Mark'ın elindeydi. Chris ise Mark'ın aksine çok sessizdi. Uzandı, tandır ekmeğinden aldı, bana dönüp, “Ekmek çok güzel,” dedi ve yemekten bir lokma yedi. Mark o ânı bekliyormuş gibi Chris'e döndü.

“Nasıl, lezzetli mi?”

“Evet, gayet iyi,” dedi Chris.

“İyi olacak tabii,” dedi Mark ve ekledi:

“Transit yolda yediğin kötü doğu bifteklerine benzemez.”

Chris isteksizce güldü ama Mark devam etti; bana dönmüştü.

“Chris sana tam olarak nasıl tanıştığımızı anlattı mı?”

Benim cevap vermeme fırsat bırakmadan, “Hayır, anlatmadım,” dedi Chris.

“Manchester'dan tanıştığınızı biliyorum,” dedim.

“O anlatmadıysa ben anlatayım,” dedi Mark.

“Zaten anlatacaksan ben anlatayım,” dedi Chris. Huzursuzdu.

Fakat Mark, “1973 yılında tanıştık biz, Chris tek başına DDR’-yi gezmeye gelmişti,” diyerek sözlerine başlamış ve bu cümle-
nin ardından önce bana, “Alıştın artık değil mi Chris’in bu en-
teresan davranışlarına?” diye sormuş, cevabımı beklemeden Ch-
ris’e, “Mona makul kadın tabii, seninle gelmek yerine Batı Ber-
lin’de kalmış o zaman!” demiş, sonra tekrar bana, “Mona, yani
Chris’in o zamanki kız arkadaşı, şimdiki karısı!” diyerek anlat-
maya devam etmişti:

“Chris arabayla transit yoldan Batı Berlin’e gidiyordu ve o ka-
dar naifti ki otostop yapan bir DDR vatandaşını arabasına alma-
sının yasak olduğunu bile bilmiyordu. Ama bilse de bir şey fark
etmeyebilirdi. Sen anlatsana gerisini!”

“Gerisi şu ki ben Mark’a Batı’ya kaçışında yardım etmek is-
terken yakalandık. Beni bir süre sonra bıraktılar fakat Mark iki
sene sonra kurtulabildi. Sonra Manchester’a geldi ve o gün bu-
gün kader arkadaşınız.”

Bundan sonra Mark, “Bırakalım bu tatsız hikâyeleri,” deyip
konuyu değiştirmiş, Chris’e karısı ve kızı hakkında uzun uzun
sorular sormuş; sonunda da gösterisini, bana bir süre Düssel-
dorf’taki stüdyoda çalışmamı istediğini ve hemen bir hafta için-
de başlayabileceğimi söyleyerek tamamlamıştı.

O gece saat 22.45’te Chris’le Cafe Jenseits’ın karşısındaki kal-
dırıma oturmuş biralarımızı içerken şaşkın, yorgun ve hüzün-
lüydük. Neyi nasıl konuşacağımızı da bilemiyorduk. Yere baki-
yor, şişeleri ağzından tutup çeviriyor ve susuyorduk. Bir süre
öylece oturduktan sonra Chris’in bakışlarını yüzümde hissedip
tam başımı ona çevirmek üzereydim ki nefesini de yanağımda
hissettim. Dönüp bakamadım, yüzüm alev alev şişeyi çevirme-
ye devam ettim. Birkaç dakika daha öylece oturduktan sonra
Chris hikâyenin geri kalan kısmını, yemekte birkaç cümleyle
es geçtiği Manchester bölümünü kesik kesik cümlelerle anlata-
caktı. Chris Mark’ı arabaya aldıktan sonra Mark inmeyi redde-
decek, Chris’ten kendisini bagajda Batı Berlin’e götürmesini is-
teyecek ve yakalanması durumunda kendisini tehdit ettiği yo-

lunda ifade verirse başına bir şey gelmeyeceğini söyleyerek küçük bir silah gösterecekti. Ardından sınırda yakalanacaklar, Chris Mark'ın dediği gibi ifade verip bir süre sonra bırakılacak ama olay kapandıktan aylar sonra bile sık sık Mark'ı hatırlayıp, ona ulaşabilmenin yollarını arayacak ne var ki hiçbir çabası sonuç vermeyecekti.

1977 baharında bir akşam geç vakit işten çıkmıştı. Tam binanın sokağa inen merdivenlerine adımını atmıştı ki karşı kaldırımında duran birisinin hareketlenip kendisine doğru geldiğini görmüş ve "Chris Messing?" diyen sesi duyunca irkilmişti. "Çok garip bir duyuydu. Mark'ı tanımamıştım fakat o olduğunu hemen anlamıştım," demişti Chris ve devam etmişti:

"Ve o an garip... garip bir huzur duymuştum. İnsanın hep elinden alınan diğer yarısını aradığını, buluncaya kadar da huzur bulamadığını anlatan efsane gibi ben de sanki o yıllar boyunca hikâyemin öbür yarısını aramıştım. Mark, iki senenin sonunda Batı tarafından Doğu'ya para ödenerek cezaevinden çıkmıştı. O akşam hiç tereddüt etmeden onu eve götürdüm. O zamanlar bahçeli, küçük bir evde oturuyorduk. Bahçe kapısından içeri girdik ve girer girmez pencereden dışarıya bakan Mona'yı gördük. Kucağında Kim vardı. Sanırım daha o akşam Mark Mona'ya âşık oldu. O yazı Mona'nın ve annemin yardımıyla İngilizce öğrenerek, bir büfede krep yaparak ve bunlardan geri kalan bütün zamanını tuttuğu bodrum katında çello çalışarak geçirdi. Müzik bilgisi çok iyiydi ve iyi müziğin kokusunu hemen alıyordu. O yıl güz döneminde küçük bir konseratuvara kabul edildi. Ama sonra bırakıp Londra'ya gitti. On dan sonra ne bir telefon ne bir adres! Ancak dört-beş yıl sonra Londra'daki ilk stüdyoyu kurup, para kazanmaya başlayınca beni aradı ve stüdyosunda iş teklif etti. Kabul etmedim. Bu arada Mona Londra'ya gittikçe görüştüler. Beni sonra, Berlin stüdyosunu açtığında tekrar aradı. O zaman yine reddetmişim ama duvar yıkılınca geldim işte."

Biralarımız bitince aynı anda kalktık. Yolda Chris, Düsseldorf işini ne yapacağımı sordu.

"Bilmiyorum," diye cevap verdim.

“Ben de bilmiyorum.”

“Buradan sonrasını ben yalnız giderim.”

“Biliyorum,” dedi ve yanımda yürümeye devam etti.

Kapının önüne geldiğimizde, cama yaklaşıp ışıkları sönmüş dükkâna baktık. Sonra bana döndü Chris, elimi tuttu, çenesine doğru götürdü, ruhumu görmek ister gibi birkaç saniye gözlerime baktı ve, “Biliyor musun,” dedi, “berbat bir şekilde birbirimize benziyoruz.” Ardından elimi öptü, aldığı yere bıraktı ve gitti. Eve girmeden eşikte oturdum, tuttuğu sol elimi cebime sokup, sağ elimle bir sigara içtim.

Yukarı çıktığımda Mine Abla kavga ederek giden Martin’in arkasından yatakta oturmuş beni bekliyordu. Ama Mark’ın beni Düsseldorf’a göndermek istediğini duyunca, “Niye sen gidiyormuşsun? O adam gitsin canım!” diyerek ayağa kalkmış ve çay koymaya gitmişti.

Yorgun değildim, üstelik içim içime sığmıyor, Mine Abla’ya az önce olanları anlatmak istiyor fakat ona bir daha Chris’ten bahsetmemeye kendime söz verdiğim için bir an önce odama gitmek ve az önce olan biteni düşünmek istiyordum. Ama anlamıştı Mine Abla, bırakmamıştı ve az sonra ikimiz yorganının altında oturmuş çaylarımızı içiyorduk. Önce o Martin’le olup bitenleri, Martin’in kapıyı çarpıp gitmesini anlatmış, sonunda da, “Amaaan, sen anlat,” demiş, ben kapıda olanı anlattıktan sonra da tatlı mı tatlı bir sesle konuşmaya başlamıştı:

“Bak kuşum. Hep aynı şeyleri söylüyorum. Adam evli, kocaman çocuğu var. Karısıyla bir anlaşamama durumu olsa şimdiye boşanmış olurlardı. Demek ki yok! Ama hadi şimdi kalktı boşandı diyelim. Yaşını ne yapacaksın? On sekiz yaş farkı çok! Hele senin yaşında!”

“Düsseldorf’a gideyim mi diyorsun?”

“Git,” dedi Mine Abla, “içim yana yana söylüyorum ama git! Belki döndüğünde o adam da memleketine dönmüş olur.”

Şimdi, o gecedan iki gün sonra Mine Abla bana mor, keten bir pantolon diyor ve “o adam” yerine Chris diyordu.

*

Mark hiç pazarlık payı bırakmamıştı. Chris'in benim yerime Düsseldorf'a gitme teklifini geri çevirmiş ve cuma akşamı gittiğimiz yemeğin ardından, hemen pazartesi günü --daha Chris Manchester-Berlin uçağından inmeden-- erkenden yanıma gelip, beni odasına götürmüş ve Düsseldorf'ta bir daire bulana kadar hangi otelde kalacağımı, kiralara Berlin'e göre yüksek olduğu için maaşıma zam yapacağını söylemiş ve elime yeni bir iş sözleşmesi tutuşturmuştu. Batı'daki işleri ben yanıma bir kişi daha alarak Düsseldorf'tan yürütebilirdim. Chris ise kuzeye bakacaktı, tabii Berlin'de kaldığı sürece! Büyük ihtimalle zaten yakında dönerdi o Manchester'a. Şükürler olsun ki Doğu'da işler Chris'in gönlünden geçtiği gibi gitmiyordu! İki Almanya elbette günün birinde birleşecekti. Her şeyi biliyor, izliyor, göz-lüyor, seziyor ve cezalandırıyordu Mark.

Doğu Berlin'de bir stüdyo kurmak istiyordu Chris. Birlikte gidip eski binalara bakıyorduk. "Belki, belki ikinci denemede kimsenin kaçmak istemediği bir ülke kurabiliriz," demişti bir defasında. Christa Wolf'un radyodan seslendiği konuşma gelmişti aklıma. İkimiz de o kadar saftık ki DDR'nin gerçekten ikinci bir şansı olduğuna ciddi ciddi inanıyorduk. En başlarda haksız da değildik, fakat artık yavaş yavaş o rüyadan uyanıyor ve Batı'nın vaatlerinin gölgesinde gözleri kamaşan ve yeni bir siyasi deneye gönülsüz kalabalıkların gürültüsünde Christa Wolf'un sesinin boğulup gitmesini izliyorduk. 1 Mart 1990 günü DDR halkının mallarının "satışı" başlamıştı. Biz; Chris ve ben ise birkaç hafta sonra birlikte son transit yolculuğumuza çıkacaktık.

*

"Siyasi jargonda en sevdiğin sözcüğü söyle!"

"Anti-Faşist. Seninki?"

"Nazifrei!"

"Anne deyince ilk aklına gelen? Kendi annen olmaz."

"Freddie Mercury."

"Norman Bates."

“Oooo... Filiz: 1 - Chris: 0.”

Hiçbir kuralı olmayan, bazen saatlerce oynadığımız ama sonuçta hep anlaşılarak bitirdiğimiz oyunumuzu son defa oynuyor, birbirimizi neşelendirmeye çalışıyor ve oyunu kazandığımız için benim seçtiğim şarkıyı birlikte söylüyorduk:

Yıldızlar pırıl pırıl parlarken

Gece esintileri “seni seviyorum” diye fısıldarken

Kuşlar çınar ağacında şarkılar söylerlerken

Biraz, biraz, biraz olsun beni düşle...*

Sonra tıpkı ilk yolculuğumuzdaki gibi Batı Berlin’den çıkar çıkmaz ilk mola yerinde duruyor ve birbirlerini çok seven iki mahalle arkadaşının rahatlığı ile önce kahvenin tadının iyileştigiinden, sonra pantolonumun morunun güzelliğinden, sonra kafede çaldığı için Charles Aznavour’dan konuşuyor ama söylenen her cümleyle birlikte vaktimizin daraldığını da biliyorduk. Sonra birer kahve daha söylüyor, kahveler daha gelmeden Chris cüzdanını çıkarıyor, ben, “Ben öderim,” deyince eliyle, “Bir dakika,” deyip bir fotoğraf çıkarıp, bana doğru uzatıyordu.

“Bu Kim. Kızım. Geçen hafta sonu Manchester’a gittiğimde çektim.”

Fotoğrafa doğru eğiliyordum. Bir ağacın altında eşofmanlarıyla oturan sanki çok iyi tanıdığım bir çocuk bana bakıyordu. Kâkülü vardı, hatta biraz kısaydı! Gözlerinde uzak bir bakışla kameraya bakıyor ve gülümsemiyordu.

“On üç yaşındaydı değil mi?”

“Geçen hafta sonu on dört oldu.”

“Sana benziyor.”

“Gözleri koyu. Mona’dan. Ama... evet... daha çok bana benziyor.”

Fotoğrafı geri verirken, “Var mı yanında başka fotoğraf?” diye soruyorum, “Yok ama fotoğraf makinesini getirdim,” diyor. Seviniyorum fakat korkuyorum da. Çünkü o ânı çekmek, aynı zamanda geçip giden bir zamanın ardından bakacağım bir ge-

---

(*) “Dream A Little Dream of Me”: Filiz ve Chris, şarkının 1968 yılında The Mamas and the Papas tarafından seslendirilen yorumunu dinlemektedirler.

leceğın fotoğrafını çekmek gibi görünüyor gözüme. Yine de itiraz etmeden objektifi bana çeviren Chris'in fotoğrafımı çekmesini bekliyorum. Sonra makineyi bana uzatıyor. "Gülümse," diyorum. Dudaklarından çok gözleriyle gülümsüyor, vizörden uzun uzun yüzüne bakıyorum. Daha sonra mola yerinin önünde duruyoruz. Chris içeriye giren bir çifte fotoğrafımızı çekip çekemeyeceklerini soruyor.

Sonra puslu, gri bir havada gidiyoruz. Silecekler çalışıyor, hiçbir şey dinlemiyoruz. Biliyor musun, Kim yazar olmak istiyor ileride diyor Chris bir ara. Ne güzel, diyorum. Evet, çok güzel diyor. Sen biliyor muydun o yaşta ne olacağını diyorum. Evet, diyor, gülüyor. Söyle, diyorum. John Lennon olmak istiyordum tabii ki diyor. Sen? Biliyordum, diyorum.

Sonra bavulumu otele bırakıyoruz. Çıkıp kebabçıya gidiyoruz. Hiçbir şey değişmeyecek gibi yapıyoruz. Hiçbir şey değişmeyecek gibi konuşuyoruz, gülüyoruz, oynuyoruz. Sonra lobiye bira içiyoruz. Bir ara fotoğraf makinesinden filmi sarıp çıkarıyor Chris, yerine yeni bir film takıyor, sehpanın üzerine bırakıyor. Eğilip ilk günden beri yanında olan çantasından bir kitap çıkarıyor. John Donne. Sen, eski kitapları sevdiğin için yenisini almadım, kendi kitabımı getirdim diyor. Fotoğraf makinesini kitabın üstüne koyuyor ve ikisini birden bana uzatıyor.

Sonra... Sonra hep yan yana durmuşuz. Chris kolunu omuzuma atmış, ben üşüyor gibi iki kolumu göğsümde birleştirmişim... Ben mor pantolonumla, o yeşil parkasıyla... Arkamızda kırmızı tuğlaları ile şimdi artık tarih olan o mola yerinin önünde bakıyoruz objekte. Gözlerimizde ne var? Fotoğraftan anlaşılmıyor.

Kuğular ölmeden hemen önce hüznü ama çok güzel bir şarkı söylerler. Son şarkılarıdır o. David Bowie de öyle yapmıştı, son şarkısını söyleyip gitmiş, giderken de bize bir teselli olsun diye, “Görünmez yaralarım cennetteyim,” demişti. Chris’in, “Bizi affedebildin mi?” diye soran mektubu ise bundan bir yıl sonra gelmişti. Kızı Kim göndermişti mektubu. Zarfın sol üst köşesine kendi adını, altına ise küçük bir not yazmıştı: “Üzgünüm.” Aynı sözcük zarfın arkasında da vardı. Kendisini “Helplessly Hoping” şarkısıyla yolcu etmelerini istemişti Chris, giderken bana bir selam göndermişti.

Ben bizi affedebilmiş miydim? Anlamıştım. John Lennon gibi, “Hayat siz başka planlar yaparken başınıza gelen şeydir,” diyebilenlere özenmiş ne var ki kimsenin bunu söylerken evinin önünde dört kurşunla hayata veda edebileceğini düşündüğünden ya da kendi hayatında bu ihtimali göz önünde bulundurduğundan emin olamamıştım. Çünkü dilde şiir olan ihtimal hayatta felaket olabiliyordu.

Kendimi, hayatıma girip kaybolmuş ya da kalmış insanları düşünürken aklıma hep Einstein’ın tren deneyi geliyordu. Bir sabah hep birlikte istasyonda buluşuyorduk. Ben istasyonda elimde ışık saati ile bekliyordum. Onlarsa trene biniyorlar

ve hızla gidiyorlardı. Geri döndüklerinde trenden el sallayarak sırayla iniyorlar ve ben hayretle onların saatinin benim saatimden farklı çalıştığını anlıyordum:

- Rengin liseyi bitirince bir subayla evleniyor, çocuğu olmanınca bir evlat ediniyor ve Ayvalık'a yerleşiyordu. E-posta adresi yoktu Rengin'in. Ama Engin'in adresinden bana cevap yazdırıyordu.
- Muharrem, "Cümleten geçmiş olsun," diyerek iniyordu trenden. Önce Elmalı'da "tarla tokat işleriyle" uğraştıktan sonra Antalya'da tanınan bir noter olup ardından partiye giriyor, ancak milletvekili seçimlerini kıl payı bir farkla kaybediyordu. Beni hâlâ güldürüyordu Muharrem, hâlâ, "Haydaaa, Atilla Mayda!" diyordu. Ve hâlâ Ali'yi anıyordu.
- Mine Abla ve Martin uzun süre birlikte yaşıyorlar, iki çocukları oluyordu: Derya ve Deniz. Martin on beş yıl sonra kendisinden on dokuz yaş küçük, Alman ve akademisyen bir kadına âşık olup Mine Abla'yı terk ediyor, kendisine Hamburg'ta bambaşka bir hayat kuruyor, Mine Abla, "Evli evine köylü köyüne!" diye arkasından bağılıyor ve ardından bana dönüp sanki üzerinden yıllar geçmemiş, sanki her şey dün olmuş bitmiş gibi, "Chris yapmadı işte bunun yaptığını!" diyor, hâlâ "huysuzlandığımda" saçlarımı okşuyor ve romanlar okuyordu.
- Cengiz Abi ikinci karısı ile Türkiye'ye temelli dönüş yapmadan önce Mine Abla'yı ziyaret ediyor ve Antalya'ya gelse uğrasın diye telefon numarasını bir kâğıda yazıp bırakıyordu. Mine Abla ise Cengiz Abi gider gitmez kâğıdı yakıyordu.
- Annem ve Asım birbirlerini geç bulmuş bütün sevgililer gibi birbirlerine hayat arkadaşlığı yapıyorlar ve Tophane'de otururlarken, bize "memleket" fotoğrafları gönderiyorlardı. Asım eski dükkânında hâlâ radyo televizyon tamir ediyor ve annemi seviyordu.
- Babam görüşelim diye çocuğunu yollamak istiyordu bana. Annem bana soruyordu. Ben babamı hiç affetmiyordum.

dum, çünkü affedersem karşıma bir yabancıнын çıkacağından korkuyordum ve o, trenden inerken bile başımı çeviriyordum.

- Arkadyus Kanada’da alanında sözü dinlenen bir linguistik profesörüydü. Girdiği sayısız ilişkinin ardından, bana telefonda, “Bir görsen, sanki Hüsker Dü’nün akustik cover’ı,” diye anlattığı kadınla evleniyor ancak, bir yıl sonra tek celsede boşanıyorlardı. Daha sonra Arkadyus bir daha evlenmiyor ama on beş yıldır aynı ilişkiyi sürdürüyor ve hâlâ hep haklı çıkıyordu. Duvar yıkıldıktan bir buçuk sene sonra posta kutusuna yanında sadece bir “özür dilerim” notuyla bırakılan pasaportu bulup ne yapacağımı sormak için arayınca, “Ben dedim size o Yanik denen adam Stasi ajanı diye,” başlayarak mahkemeye kanıt sunan bir savcının itham tonuyla bir on dakika konuşuyor ve sonra birdenbire, “Fakat demek ki kullanmamış pasaportu,” diyerek yine kendi kendine sakinleşiyor ve, “Mine’ye hiç söyleme istersen,” diyordu bana.
- Ella? Ella en son iniyordu trenden. Elleri toprak kokuyordu. On yıl sonra İstanbul’dan ayrılıp Avusturya’ya dönüyor ve Burgenland’da bir tarla alıp domates yetiştiriyordu. İlk yıllarda yetmiş domates türünü barındıran tarlasında artık altı yüz kadar tür yetişiyordu. Her sene Mine Abla ve çocuklarla birlikte hasat zamanı Ella’ya gidip yardım ediyor, yetiştirdiği Demre domateslerinden tadıyor, akşamları kızartma yapıp yiyor ve yorgunluktan başımız düşünceye kadar konuşup gülüyorduk. Bir kere annem de geliyordu bizimle ve o yazın güzelliğini bir daha hiç unutamıyordu.

Sonra trenden inenlerin hepsi birden gidiyorlar ve ben elimde ışık saati ile istasyonda kalıyordum. Niko geliyordu yanıma. Saatlerimizi ayarlıyorduk. Cafe Jenseits artık kapandığı için nereye gideceğimizi bilemiyor, sonunda Mine Abla’nın dükkânına gitmeye karar veriyorduk. Mine Abla, sonradan adının “bob” olduğunu öğrendiğimiz ama hâlâ “Paula” demeye devam ettiğimiz saç modeline göre kestiriyordu saçlarını. Dükkânda

gelen giden müşterilere aldırmadan oturuyor, bir köşeye koyduğumuz eski pikapta bazen Arkadyus'un plaklarını çalıyor, çay içiyorduk. Sonra ben yukarıya evime çıkıyor, Niko metroyla Doğu'ya dönüyordu. Ama Leonard Cohen'in bizi bırakıp gittiğini öğrendiğimiz gün, dükkândan radyoya gidip onunla birkaç yıl önce yaptığımız on dakikalık röportajın kaydını dinlemiş, sonra gidip bir yerde içmiştik.

Röportajı yaptığımız akşam Leonard Cohen konuşurken çok heyecanlanmıştım, o zamana kadar hiç konuşması şarkılarına bu kadar benzeyen başka bir şarkıcı görmemiştim. Konuşur gibi şarkı söylediği gibi, şarkı söyler gibi de konuşuyordu. Soruları birlikte gittiğimiz gazeteci ve Niko soruyorlar, ben de kayıtlarla ilgileniyordum. Konuşma bitip de kayıt cihazına eğilmiş başımı kaldırdığımda bir an Leonard Cohen'le göz göze gelmiştik. Yaşlı bir adamın yorgun, bilge, yumuşak ve biraz da muzip bakışları değildi bunlar sadece, gözlerinde insanın ruhunu kavrayan bir ışık vardı. Gözlerini hiç kaçırmadan sormuştu:

“Sizin de sormak istediğiniz bir şey var mı?”

Deseydim ki 1980 yazında, iki turist Türkiye'nin küçük bir kentinde yolda giderlerken, kendi doldurdıkları TDK marka bir kaset düşürmüşlerdi. Vermek için arkalarından koştum, fakat onlar kaseti geri almak istemeyip bana hediye ettiler. Sonra ben sizi yıllarca kim olduğunuzu bilmeden dinledim. Öyle bir duyguyla dinledim ki, sanki siz bir yerde oturmuş kendi kendinize çalıp söylüyordunuz da ben de sesi duyup gelmiş, bir ağacın arkasında durmuş sessizce sizi dinliyordum. Ancak, kim olduğunuzu öğrendiğimde siz değişmişsiniz; kendi kendine hayatından söz eden o varoluşçu, romantik şair bir *synthesizer* kullanmaya başlamıştı artık. Galiba ben aslında sizin geçmişinizle konuşmak istiyorum. “Aşkın tedavisi yok!” diyordunuz, bunun olabilir mi?

Ama sorusuna sadece “hayır” diye cevap vermiş ve hayatımıza girdiği için teşekkür etmiştim. Bütün kalbimle etmiştim. O akşam konser çıkışında, “Bu adam hiç ölmesin Fili,” demişti Niko. Ne var ki, Leonard Cohen de David Bowie ile aynı yıl bırakıp gitmişti bizi. Ve o da David Bowie gibi yapmış, bize gü-

zel ve hüznü bir kuğu şarkısıyla veda etmişti. Ertesi yıl Niko, “Herkes ölüyor, ben bu soğukta ölmek istemiyorum,” diyerek, İspanya’ya taşınmıştı. Fakat çok uzun sürmemişti Niko’nun bu macerası. Bir süre sonra, “Anladım ki ben Berlinliyim,” diye diye geri dönmüş ve yine birlikte “Mahşer’den Müzik” adlı bir program yapmaya başlamıştık. Programın adını bir şarkısında kendisi için “şöyle ah çekip inleyeceği bir Leonard Cohen ahireti” isteyen Kurt Cobain’den esinlenmiştik. Ama sonunda ikimiz de ahiretten değil de herkesin ve her şeyin ayakta olduğu mahşer yerinden yayın yapmayı uygun bulmuş, ilk programa Bowie ile başlamış, Lou Reed’le devam edip Cohen’le bitirmiştik.

Ve bir gün; Cohen’in ölümünün üçüncü yılında radyodan vizyona yeni girecek bir filmi duyuruyorduk: “Marianne ve Leonard - Aşk Sözleri”. Leonard Cohen’in kendi yazdıklarını okumuştum, onun hakkında yazılanları da okumuş, hatta ona dokunmuş, elini sıkımdım. Fakat Marianne! Birkaç fotoğrafı vardı sadece geriye kalan. Kendisine dünyanın en güzel şarkılarından birisiyle veda edilmiş olması kırık kalbini bir nebze olsun onarabilmiş miydi? Ya da ölüm döşegindeyken gelen o mektup? Bu, heyecanla okurken son sayfalarının yırtılıp atılmış olduğunu gördüğüm bir kitabın o sayfalarını bir süre sonra hiç umulmadık bir yerde bulmam ya da *Tutunamayanlar*’ı iki ke re okuduktan sonra, sahafta karşıma o güne kadar varlığından bile habersiz olduğum *Tehlikeli Oyunlar*’ın çıkıvermesi gibi bir şeydi.

Cumartesi matinesine gidecektik. Niko önce beraber gidelim demiş ama sonra ağır bir griple yatağa çakılmıştı. Mine Ab la ise, “İşim çok, hava da çok kötü, benim hiç çıkasım yok bugün, sen çocuklarla git,” deyince Derya ve Deniz’i evden almış, sinemadan önce kahvaltıya götürmüştüm. Hava soğuktu, hafif hafif kar başlamıştı. Hâlâ çocuklar diyorduk fakat Derya yirmi beş, Deniz ise yirmi üç yaşına girmişti artık. İkisi de müzikle haşır neşir çocuklardı. Leonard Cohen’le benim kuşağımın kurduğu ilişkiyi kurmaları mümkün olmasa da onlar da Cohen’i seviyorlardı.

Gittiğimiz kafe tıklım tıklım doluydu. Hafta sonu dışarıda kahvaltı çılgınlığı Berlin'i de es geçmemişti. Hâlâ küçük ve iddiasız yerler vardı, ama eldeki imkânlarla yaratılmış kaotik estetik yerine şıklık ya da sinsi bir dizayn tutkusu girmişti hayatımıza. Jenseits kapanalı on yıl olmuştu. Zamanında Kreuzberg'i Kreuzberg yapan birçok mekân gibi astronomik kiralara direnememişti Cafe Jenseits. Ondan sonra biz de büyük aşkını bir türlü unutamayıp, geçici gönül ilişkileriyle kendini avutan âşıkler gibi her seferinde farklı bir yerde buluşmaya başlamış ne var ki bir daha hiçbir yeri Jenseits gibi kendimize yurt edinememiştik. Fakat çocuklar seviyorlardı böyle şık yerleri. Elbette Kreuzberg biyotopunda büyüdükleri için hâlâ birlikte 1 Mayısılara gidiyorduk, ama Kreuzberg bizzat kendi mitinin etrafında kurduğu yeni bir Kreuzberg'e dönüşürken onlar da bu sulara yüzmeye alışıyorlar, gündelik hayatlarını kafalarındaki politik ve romantik bir tasarıma göre düzenlemiyorlardı. Ne de olsa zamanın ruhu onlara insanın kendisini her yerde iyi hissetmesi gerektiğini söylüyordu. İşte Derya bu konfor dünyasında, Martin'i andıran yumuşaklığı ile Deniz'e göre daha rahat dolaşıyor ve işletme okumayı seçiyordu. Deniz ise sinema okuyor, kısa politik filmler ve aşk acıları çekiyordu. Mine Ablâ bana, "Bu çocuğun bu huzursuzluğu bana birini hatırlatıyor," diyordu gülerek.

Çocuklarla açık büfeden bir şeyler alıp sonunda yerimize oturabilmiştik ki Derya'nın telefonu çaldı. Arayan Singapur'da master yapan kız arkadaşındı, Derya telefon elinde dışarı çıkmış, Deniz de arkasından neredeyse tıslayarak, "Kız dünyanın öbür ucuna gitti, ama bizimki hâlâ kurtulamadı şundan!" demişti. Kızı sevmiyordu. Mine Ablâ'yı çok andırıyordu Deniz. Sadece hep hayret ediyormuş gibi bakan gözleri, gülüşü, gamzeleri değil, sakın kişiliğinin neresine gizlediğini bir türlü çözemediğim öfkeli inadı da Mine Ablâ'ya çekmişti. Derya yanımıza döndüğünde Deniz hafif alaycı bir ses tonuyla, "Nasılmış büyük iş kadını?" deyince Derya, "Rahat bırak beni Deniz," demiş ve Deniz de üstelememişti. Ama Derya düşünceli görünüyordu. Sinemaya doğru yola çıktığımızda Derya, "Singapur'da

iş bulmuş. Benim de oraya gitmemi istiyor, gitmezsem ilişkiyi tehlikeye atacağımı söylüyor,” diye baklayı ağzından çıkarınca, Deniz bu sefer, “İyi ya işte, ayrılmak için bundan iyi fırsat mı olur?” diye karşılık vermiş ve sinemanın önüne geldiğimizde Derya, “Ben gelmiyorum,” demişti. O zaman Deniz hiç beklemediğim bir şekilde Derya’nın koluna girip, kapıya doğru çekmiş ve biz bu gerginlikle sinemadan içeri girmiştik.

Burası, genelde sanat filmleri gösteren küçük bir sinemaydı ve yer kalmaz diye düşünerek, filmin başlamasından yarım saat önce gitmiştik. Ben bilet gişesine gittim. Önümde sadece bir kişi vardı. Sırt çantamı dizimin üstüne koymuş cüzdanımı ararken önümdekiğin gişe memurunun uzattığı biletleri ve parayı aldığını gördüm. Ama parayı ve biletleri alışında bir tanıdıklık vardı. Heyecanla, çok eski, uzun süredir duymadığım bir şarkının melodisini duymuş da sözleri dilimin ucuna kadar gelmiş gibi sol koluna, sol eline doğru baktım. O sırada o elindeki her şeyi paltosunun sağ cebine koyup uzaklaştı, yüzünü tam görememiştim fakat bir an için yerimde çakılıp kaldığımı hatırlıyorum. Gişe memurunun cama vurmasıyla kendime gelmiş, biletleri almış, rüyada gibi çocukların yanına gitmiş ve gözlerimle onu aramıştım. Karşı köşede duruyordu, arkası dönüktü, yanında yüzü bize dönük, uzun saçlı, genç bir kız vardı. Çocuklara, “Burası kapıdan esiyor, biraz daha şu tarafa doğru gidelim,” dedim ve o tarafa doğru gittik. Yakınlaşmıştık. Fuayede bizden başka kimse yoktu. Her ihtimale karşı yüzüm ortaya çıksın diye düşünerek beremi ve atkımı çıkarmış çantama koymak üzereydim ki Derya’nın sesini duydum, Almanca konuşuyordu, bağır-mıyordu ama sesi söyledikleri anlaşılabilir kadar yüksekti:

“Hep kendi gerçeğin doğru değil mi?”

Sonra sesini daha da yükselterek yarı Türkçe yarı Almanca ekledi:

“Du weisst immer alles besser maşallah! Hep ben ben ben!”

O esnada uzun saçlı kızın bakışlarının bize doğru çevrildiğini ve aynı anda onun da yüzünün bize döndüğünü gördüm. Saçları kısacık kesilmişti, gözlüklüydü. Ben hâlâ ucu yerde sürünen atkıyı çantaya koymaya çalışırken siyah gözleriyle tıpkı

eskiden yaptığı gibi beni izliyordu. Yanılmamıştım. Oydu. Bir an birbirimize baktık ve bana doğru geldiğini gördüm. Sonra dünyayı kucaklar gibi kollarını iki yana açtı. Ona doğru gidiyordum, bir sabah evimizin kapısını açıp dışarı çıktığımda güneşten gözlerimin kamaşması gibi, koşa koşa limana iner, soluk soluğa Varyant'ı çıkar gibi ona doğru gidiyordum.

“Değişmemişsin,” diyordu.

“Kaç yaşına geldim ama,” diyordum.

“Olabilir, ama yine de değişmemişsin işte,” diyordu.

Sonra çocuklar geldiler, “Deniz, Deniz, Derya, iki deniz bir derya,” dedik hep birlikte ve onları bırakıp dışarıya çıktık. Sokağa bakıyor, sonra emin olmak için birbirimize dönüyor ve bir rüyaya tutunmak ister gibi konuşuyorduk:

“Hemen tanıdın mı beni?”

“Eninde sonunda tanırdım, ama Türkçeyi duyup, seni görüp bir de atkını koyarken sol elini kullandığını görünce bir anda emin oldum. Ya sen?”

“Ben de hemen tanıdım.”

“Filme girecek miyiz gerçekten? Yoksa bir yerde oturalım mı?”

“Çocuklar girsinler, biz oturalım. Gerçi çocuklar biraz da benim yüzümden geldiler.”

“Benimki de benim yüzümden geldi.”

“Çocuklar benim değil, Mine Ablanın. Hani bir gün bize portakallı kek yapmıştı. Hatırladın mı?”

“Portakalları biz koparmıştık, hatırladım tabii!”

“Ne yapalım?”

Düşündü Ali. Sonra yüzünü döndü ve, “Bu filmde karşılaşmamız ne kadar... yani buna bir sözcük bile bulamıyorum!” dedi.

“Girsek mi acaba o zaman? Girip sonra mı otursak?”

“Önce oturalım,” dedi Ali, “biliyorsun bazı şeylerin sonrası olmuyor.”

Az sonra bizden başka kimsenin olmadığı sinemanın kafesinde oturuyorduk. Portakallı keki hatırlamıştı ama kaset? Belki kaybolup gitmişti. Belki Leonard Cohen'i sonradan, eskiden turistlerin kasetinden dinlediğini hatırlamadan dinleyip sevmişti. Belki de...

“İlk nerede öğrendin kasette kimin söylediğini?”

“Ha?”

“İlk nerede öğrendin kasette kimin söylediğini diye soruyorum. Bir yerden başlayalım,” derken gözlerinin içi gülüyordu Ali’nin.

“İstanbul’da. Üniversiteye başladığımda. Bir gün kaseti alıp İstiklal Caddesi’nde kitapçı kasetçi arası bir yere gittim, kaseti dinletip sordum. Kız hemen, daha şarkı başlar başlamaz kim olduğunu söylemişti. Sen?”

“Duisburg’ta. Radyoda duydum. ‘Suzanne’ çalıyordu. Anne-mi çağırdım. Şarkı bittiğinde şarkıcının adını söylerler de ben anlayamazsam, o anlar belki diye. Ayrıca senin gibi hemen saati de kaydetmiştim, eğer adını söylemezlerse radyoya mektup yazdırıp soracaktım. Ama anladık. Yalnız annem, ‘Kohen mi yoksa Cohen mi yazılır bilmiyorum,’ dedi. Öğrendikten sonra sana bir mektup yazdım okul adresine. Son gün sana ev adresini sormak istiyordum fakat soramamıştım.”

“Bana mektup gelmedi.”

“İki ay kadar sonra tekrar bir kart yazdım. Ama annem belki okul idaresi vermiyordur dedi. Sonra sana yazmamın başına iş açabileceğini söylediler. Bizimkiler kaçaktı o zaman... Sen... bilgisayar mı oldun? Ya da Matematik? Mühendislik?”

“İTÜ’de elektronik okudum. Uzun süredir de radyodayım, bir müzik programım da var. Veririm sana istasyonu, saatini!” diye cevap verince Ali’nin sanki bilmediğim bir zaman birimiyle geçmişe gidip geldiğini görmüştüm. Başını eğdi ve, “O kaset,” dedi, “Antalya’dan giderken onu yanıma aldım. Ancak... kaybederim diye... yanımda her yere götürmedim.”

“Bende de duruyor hâlâ,” dedim, gülümsedik ve bir süre sessizce birbirimizin yolculuğunu izledik.

Deniz biyologu olmuştu Ali. Güney Afrika’da, Namibya’da, Portekiz’de yaşamışlar ve Bremen Üniversitesi’ne geri dönmüşlerdi. Yani karısı Beate ve kızı Deniz’le birlikte. Karısı da Ali gibi deniz biyologuydu. Kızı Deniz ise Berlin’de okuyordu. Ali geçen hafta bir kongreye gelmiş ve hafta sonunu kızıyla birlikte geçirmek için burada kalmıştı.

“Biliyorsun İstanbul’dan gelmiştim Antalya’ya. Ne güzel gezdik senle! Deniz hep yanıımızdaydı. Duisburg’a gidince o başıboş gezmelerimizi çok özlemiştim. O zaman karar vermiştim denizin yakınında yaşamaya. Biliyor musun, ben en çok orada mutlu olmuşum.”

“Niye gittiniz? 12 Eylül mü?”

“Anlamış mıydın? Anlamış olman için çok dua ettim.”

“Çok sonra. Komşulara sordum, o zaman bir şey söylemediler. Ama dokuz yıl sonra tekrar sorunca...”

“Ben Antalya’daki o eski eve dedemle gelmiştim. Herkese annemle babamın yurtdışında olduğunu söylüyorduk. Gerçekten de babam hemen darbe öncesi Almanya’ya kaçabilmişti. İşte annem de İstanbul’daki evi terk etmek zorunda kalınca, önce biraz teyzemle kaldım, sonra o beni dedeme götürdü, ama polis dedemin evini de basınca Antalya’ya geldik. Hâkim emeklisiydi dedem, Kaleiçi’ndeki o evde doğmuş büyüğüştü. Anneannem ölmeden önce her yaz Antalya’daki o eve gelirlerdi fakat ben hiç gelmemiştim, çünkü annemle dedem yıllardır küstü. Ben en başta kabul etmek istemesem de dedem hayatımızı hep Antalya’da sürdürecekmiz gibi yaşıyordu. Ne yapıp edip beni liseye yazdırdı. Ama sonra ben de o hayatımıza alıştım ve biliyorsun değil mi? Sevmeye başladım. Sana kaç kere bütün bunları anlatmak istedim... Hatırladın mı? Sen bir keresinde cezaevinin önünden geçmemek için karşıya geçmiştin. O zaman zor tutmuşum kendimi daha çocukken cezaevinde babamı ziyarete gittiğimizi söylememek için. Teyzem ve dedem sıkı sıkıya tembihlemişlerdi. Kimseye bir şey anlatmayacaktım. Dedem, ‘Anlatırsan sadece bize değil, anlattığın kişilere de zarar verebilirsin,’ demişti. Sonra bir akşam aniden teyzem geldi. Annemin kaçışını ayarlamışlardı ama annem bensiz gitmek istemiyordu, yani benim için de ayarlanmıştı her şey. Teyzem arabayla gelmişti, ertesi sabah yola çıkılacaktı. Almanya biletimiz 31 Aralık gününe alınmıştı. Ben sabah erkenden kalktım, kimseye haber vermeden evden çıkıp seni beklemeye başladım. Sana Türkiye’den gideceğimizi söyleyemezdik fakat belki öyle bir şey diyebilir ya da öyle bir şey yapabilirdim ki sen sonradan benim sana haber

vermeden, veda etmeden gittiğimi düşünmezdin. Şimdi düşünüyorum da ben daha on beş yaşına yeni girmiştim Filiz. O sabah evden çıkarken duyduğum çaresizliğe benzer bir çaresizliği bir daha hiç yaşamadım. İşte sonra annemle Duisburg'a geldik. Babam zaten oradaydı. Kolay olmadı... Hiçbirimiz için. Biraz da sen anlatsana..."

*

Sonra... Sonra beş matinesine girdik. Salonda ne kadar az insan var dedik. Sinema perdesi yavaş yavaş yükselirken saat tam beş olmalı diye düşündüm, birbirimize baktık, bir resmin, bir şarkının, bir şehrin içinden geçtik ve filmin başlamasını bekledik.

Frankfurt, 15 Mayıs 2020

Notlar

1- Promete: 1976 yılında ressam Orhan Taylan Antalya Belediye İşhanı'nın duvarına, klasik Yunan Mitolojisi'ndeki "Prometheus'un İnsanlara Ateşi Getirmesi" efsanesini resmetmişti. (110 m², sıva üstüne akrilik). 12 Eylül'den sonra eserin üzeri badana boyası ile kapatıldı. Ancak güneş vurup, akrilik üstündeki boyayı dökünce, eser bir kez daha boyanmış ve sonra boya yine dökülmüştür. Bunun üzerine "Promete" tel fırçayla kazınmıştır.

2- Stasi (Staatssicherheit): Alman Demokratik Cumhuriyeti Devlet Güvenlik Bakanlığı'nın kısaltılmış adı. Döneminin en büyük istihbarat/gizli polis örgütlenmelerinden birisini kurmuş olup 1989 yılında 91.000 resmî çalışanı vardır. Gayriresmî olarak çalışanlarının sayısı ise 110.000 ile 189.000 arasında tahmin edilmektedir. Florian Henckel von Donnersmarck'ın filmi "Başkalarının Hayatı" filmindeki Yüzbaşı Gerd Wiesler karakteri bir Stasi çalışanıdır.

3- Friedrichshof Komünü: Aksiyon sanatçısı Otto Muehl tarafından yetmişli yıllarda kuruldu. Yaklaşık altı yüz kişilik grup 1974 yılında Avusturya'ya yerleşti ve kendine ait ticari işletmeleriyle kapalı bir topluluk olarak yaşadı. Ekonomik sıkıntılar ortaya çıkınca komün üyelerinin bir kısmı büyük şehirlere çalışmaya giderek gelir sağladılar. Seksenli yıllarda birçok üye ayrıldı. 1986 yılında komün La Gomera'ya taşındı. 1991 yılında Otto Muehl başta çocuk istismarı nedeniyle olmak üzere yedi yıl hapse mahkûm oldu. Bu olayın ardından grup dağıldı, malları kooperatife devretilindi. Komün, hedeflediği alternatif hayat modeli kadar, otoriter ve hiyerarşik yapısıyla da en çok tartışılan topluluklardan birisi oldu. Bugün Friedrichshof o dönemde kurulmuş haliyle ve müzesiyle herkese açık bir yerleşim birimi.

4- Arkadyus'un mektubunda geçen şiir Haydar Ergülen'in *Karşılığını Bulamamış Sorular* kitabında yer alan "Unutulmuş Bir Yaz İçin" adlı şiiridir (Yeni Türkü Şiir Yayınları, 1982).

5- Mahir Öztaş, *Ay Gözetleme Komitesi*, Çizgi Yayınları, 1987.

Soundtrack

John Lennon: "Working Class Hero"
Neşe Karaböcek: "Arım Balım Peteğim"
The Beatles: "She Loves You"
Pop Tops: "Mamy Blue"
Terry Jacks: "Seasons In The Sun"
Neşe Karaböcek: "Adını Anmayacağım"
Dave: "Runaway"
Leonard Cohen: "Suzanne"
The Beatles: "All My Loving"
David Bowie: "Where Are We Now?"
Stray Cats: "Stray Cat Strut"
The Smiths: "There Is A Light That Never Goes Out"
The Cure: "One Hundred Years"
Ricky Nelson: "Lonesome Town"
Malaria!: "Kaltes Klares Wasser"
The Communards: "La Dolarosa"
Leonard Cohen: "The Stranger Song"
Ajda Pekkan: "Haykıracak Nefesim Kalmazsa Bile"
Puhdys: "Meine Freundin Ist Schön"
David Bowie: "The Man Who Sold The World"
Joy Division: "Love Will Tear Us Apart"
Crosby, Stills and Nash: "Helplessly Hoping"
The Chameleons: "P.S. Goodbye" ve "Soul Isolation"
The Go-Betweens: "Karen"
America: "A Horse With No Name"
The Beatles: "Eleanor Rigby"
Pixies: "Where Is My Mind?"
Element of Crime: "The Ballad Of Jimmy And Johnny"
The Mamas and Papas: "Dream A Little Dream of Me"

Misafir Sanatçılar

Violent Femmes, Kino, Can, Kraftwerk, Einstürzende Neubauten, Hüsker Dü, Dead Kennedys, Poems for Laila, Segovia, U.K. Subs, Whitney Houston, Dionne Warwick, Donna Summer, Led Zeppelin, Jimmy Page, Charles Aznavour

---

"Geçmişin çocukluk, geleceğin ise sadece bir bilinmezlik olduğu o boşlukta, ne çocuk ne de yetişkin olunan o on dört yaşın başıboşluğunda tek başıma ve her defasında daha büyük daireler çizerek evden okula, okuldan eve gidip geliyordum.

Dinî inançlarım o yaş için fazla kuvvetli değildi ama yalnızlığımda tanrısal bir sebep olduğunu düşünmekten de kendimi alamıyordum.

Çünkü tek çocuktum, çünkü solaktım, çünkü boyum yaşıtlarımın hepsinden uzundu ve hatta son günlerde sol ayağımın sağ ayağımdan daha hızlı büyüdüğünü gözlemliyor ve daha da büyümesinden korkuyordum."

Burası Radyo Şarampol, hayatla baş etmek için oyunlarına sarılan, yalnızlığını müzikle dindiren Filiz'in, Antalya/Şarampol Mahallesi'nden Berlin/Kreuzberg'e uzanan büyüme hikâyesi. İlk aşkın hiç unutulmayacak sarsıcılığı. Okul sıralarında ele inen cetvelin yakıcılığı. Radyonun ve arkadaşlığın efsunlu, sarıp sarmalayan dünyası...

Şükran Yiğit, kendine özgü sıcak anlatımıyla *Ankara, Mon Amour!* ve *Çatkatı Âşıkları* gibi çok sevilen kitaplarına bir yenisini daha ekliyor. İçinden şarkılar geçen, yürek ısıtan bir romana hayat veriyor...

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-30

9 789750 530135

KDV'DEN MUAF TIR